



*Piji IX.*

*rojeni 13. Maja 1792.  
za papeža izvoljeni  
21. Junja 1846.*

*Verlag v. S. Palermo*

*Ged. v. K. Hof- u. W. Anst.*

*54. let*



# SLOMŠEKOVE DROBTINICE

za

**leto 1864.**

**Učiteljem in učencem, staršem in otrokom v  
poduk in kratek čas.**

**XVIII. Letnik.**

**Izdalo ravnateljstvo Lavantinskega semenišča.**

**Čisti znesek v prid semeniške knjižnice.**

---

**V Mariboru.**

**Natisnil E. Janžič.**

STOMSKOVÉ

DROBRTNICE

leto 1864.

Učiteljem in misionarjem, staršem in otrokom v  
podobni in lepi čas.

„Vsi kateri hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjanje  
terpeli. Hudobni ljudje pa in zapeljivci bodo rastle v hudobii, se motili in  
v zmoto zapeljevali. Ti pa ostani v tem, kar si se naučil in ti je bilo zro-  
čeno, ker veš, od koga si se naučil.“ (1 Tim. 3, 12 — 14.)

Z VIII. letnik.

030023838

Iskalo razpisateljstvo katoliškega semenišča.

Iskalo razpisateljstvo katoliškega semenišča.

V Mariboru

Karolinin E. Jančič

## Predgovor.

Kar je čuvaj na visokem zvoniku za prebivavce svojega kraja, to ima biti vsak časnik in letnik za čitatelje, katerim je namenjen. Čuvaj se pazljivo ozira na vse strani in skerbno oznanja prebivavcem veselje in žalost, upanje in strah: tudi časnik in letnik ima enaki namen in enako dolžnost.

Tudi Drobtinice so si prizadevale že od leta 1846 biti Slovence duhovski čuvaj, in da svoje naloge niso opravljale brez prida, priča njih zapopadek in njih zgodovina: zlasti so Drobtinice lanskega leta serce Slovencev takó na živo zadele, da jih je poprej zmanjkalo, kakor je želja po njih nehala. Ali se jim bodo smele tudi letošnje Drobtinice zaupno na stran vstopiti? — ali so tudi one razuméle čas svoj in nalogo svojo? Zaupamo, da.

Lanske Drobtinice je kinčala podoba njih starašina, nepozabljivega nam Antona Martina Slomškega, letošnje pa zalša podoba rimskega papeža, našega sv. Očeta Pija IX. — Ostanajo lanske „Drobtinice“ živ spominek žalovanja hvaležne Slovenije nad smertjo moža takó blagega, očeta takó dobrega, pastirja takó čudovitega; želijo letošnje postati častit spominek pobožnega sočutja katoliških Slovencev do takó britko skušanega sv. Očeta našega v Rimu. S povzdignjeno roko kažejo otrokom na Očeta predobrega, s ternjevo krono ovenčanega in s težkim križem obloženega — pravega namestnika Kristusovega — in z jarnim glasom budijo Slovence, v tej reči zares prèzanikerne, povzdigniti svoje glave, preudariti nevarnosti sv. cerkve in se usmiliti Očeta, ki terpi tolikó, pa edino iz ljubezni do svojih otrok. Med tem, ko so se Drobtinice tiskale, se stan sv. Očeta ni zljajšal; le še bolj se temnijo oblaki nad rimskim mestom, le huje še bučijo togotni viharji okoli zidovja njogovega in le silniši še



pritiskajo in bijejo razdraženi valovi brezbožnega prekucijstva na skalo sv. Petra. Naša dolžnost je, da se zbudimo, da umémo nalogo svojo in jo veselo doveršimo. — In ako so v lanskih Drob-  
tinih neumerljivi Slomšek še z raja doli učili in tola-  
žili Slovence v pridigah, zares nebeskih, tudi v letošnjih njih  
glas ni omolknil. Utergale so namreč na njih grobu preranem zopet  
štiri prežlahrne cvetlice in jih v venec svoj povile, naj bi mu daja-  
le dišavo nadzemsko in krasoto. Obljubijo še tudi zanaprej  
biti zvest vertnar njih grobnega verta, pridno gojiti rajske cvet-  
lice, katerih mnogo še tamkaj skritih cveti, in od leta do leta jih  
šopek Slovincem podati, ako jim mili Bog še dalje življenje ohrani.

Hvaležne tedaj enako gospodom, ki so jih podpirali s pere-  
som, kakor onim rodoljubom, ki so jih pomagali širiti med ljud-  
stvom, prosijo pohlevno tudi za vprihodnje še na obe strani za  
enako pomoč; plačevavec bo Bog v nebesih.

V Mariboru na god sv. Terezije 1864.

Vredništvo.

# Kazalo.

Predgovor

Stran.

III.

## A. Pastirska hrana bogoljubnim dusam dana.

I. Spoštuj Očeta	3
II. Keršanska beseda o pozdravljeni častitih bratov misjonarjev pri sv. Jožefu v Celji 1852	46
III. Nagovor o povzdigi častnega korarja Glazar Marka 1859	56
IV. Trojne zornice Marije, prečiste Device	65
V. Škofovska obiskava	71
VI. Slovo starega škofa od svojih ovčič	79
VII. Pridiga na god sv. Lenarta	85
VIII. Pridiga od cerkvenih obredov pri vmestenji farmeštrov navadnih	97

## B. Ogledalelo pobožnega življenja rajnim v hvalni spomin, sedajnim v vredno posnemo.

I. Častitljiva Marija Kristina Savojska, kraljica Sicilijanska	113
II. Mihael Plaskan, farmešter in dekan pri sv. Frančišku v Stražah	126
III. Anton Klaj, pobožni istrijski grajan	143
IV. Tonika Tretlerjeva, pridna deklica	163

## C. Prigodbe žalostne in vesele mladim in starim v poduk in svar.

I. Bolnišnice v rokah usmiljenih sester	177
II. Bogatija in prevzetija iz pekla doma	200
III. Molitev za duše v vicah in njena korist	216
IV. Ponočevanja žalostni konec	219
V. Nedelja jutro	227



**D. Prilike in basni, ali zlate resnice v srebrnih posodah.**

I. Veselice postnega časa . . . . .	237
II. Slike iz mestnega življenja in na kmetih ali slovenski Diogen . . . . .	248
III. Modriš in korunov cvet . . . . .	264
IV. Stara navada-železna srajca . . . . .	266
V. Oroslan in lesica . . . . .	268
VI. Jupiter in kača . . . . .	269

**E. Ogledalo za šolo in domačo rejo otrok.**

I. Kaj je storiti mladeži na kmetih, kedar odraste vsakdenski šoli . . . . .	273
II. Telebál . . . . .	287
III. Lenoba in pridnost . . . . .	288

**F. Slovenska gerlica.**

I. Božičnica . . . . .	291
II. Velikonočna pesem . . . . .	292
III. Presladko srce Jezusovo . . . . .	293
IV. Goreči zdihi pred podobo Matere božje . . . . .	294
V. Otroška molitvica . . . . .	295
VI. Rešitev . . . . .	295
VII. Mladost . . . . .	296
VIII. Veseli pevec . . . . .	297

Spóštuj Očeta.

**A.**

**Pastirska hrana  
bogoljubnim dušam dana.**

---



## I. Spoštuj Očeta.

Zmed vseh božjih zapoved ima le ena edina obljudo pridjano, namreč četrta: „*Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živ in srečen na zemlji.*“ S tem nam hoče pokazati sam večni Bog, koliko mu je ležeče, da ravno to zapoved natanjčno dopolnujemo, ker onim, ki to storijo, ne obeča kar večnih blagrov, kakor pri vseh drugih zapovedih, ampak jim celo časno srečo zagotavlja. In res nam kaže resnico teh božjih besed vsakdenska skušnja v sto in sto zgledih nad otroci, kateri to zapoved ali dopolnujejo ali ne dopolnujejo, dokler vidimo, da Bog ene blagoslovlja, druge pa tepe.

Vemo pa iz katekizma, da ta zapoved ne zadeva kar telesnih očetov in mater, ampak tudi duhovske in svetne gosposke, do katerih podložnim enake dolžnosti nalaga, kakor otrokom do staršev. In ker nad resnico teh besed nijen pravoverni kristjan ne dvomi, nam postane tudi zdajci razvidno, zakaj je zginilo zmed nas vse veselje, zakaj nas je zapustila vsa sreča, zakaj nas tepejo britke šibe božje, dokler nam britkejše še žugajo. Te in one dezele tare strašna lakota, toliko da ljudje glada ne umirajo, po teh in onih krajih razgrajajo strašne kužne bo-



lezni in obhaja smert svojo bogato žetvo, pri kateri ji zapuščene sirote in udove žalostne pesmi pojó; od tod in tamkaj se slišijo zopet divji kriki kervavih prekucij in puntov, kateri spreminjajo rodovitne poljane v žalostne pušave, in vasi in mesta v mertvaške pokopolišča. In da bi Bogu več treba ne bilo, kakor nekdanj, živega ognja z nebes metati na zveržene ljudstva in narode, so si izmislili oni, ki se naj bolj širokoustno ponašajo z nezmerim napredkom človekoljubja, brez števila groznega orodja, s katerim mečejo iz komaj verjetne daljave pretežke krogle, s smertonosnim ognjem nadevane, v sovražne mesta in tabore, da divja strast in nečloveška neusmiljenost v kratkih dneh in urah pokonča, kar so stoletja s trdom in neprecenljivimi stroški postavile. In komaj ugasnejo kervavi požari na jugu, druge še strahovitejše na severnem nebu zagledamo. — Tako je, pa drugači tudi ne more biti. Vladarji so pozabili svoje dolžnosti, očetje biti ljudstvom svojim, ter dati vsem in vsakemu, kar mu po pravici gre; pa tudi podložni so pozabili svoje dolžnosti, spoštovati in pokornim biti vsaki oblasti (1. Petr. 2, 13.), ter nikdar skoz nepokoršino in punt si pravice iskati.

Ali pred vsimi in nad vse pa nas *katoličane* hude nadloge stiskajo in še hujše nam žugajo. Kaže se, kakor da bi bil pekel odperl svoje žrelo in vojsko antikristovo, kakor ima priti poslednje dni, razsul po širokem svetu, da boj do vničenja vzdigne zuper Gospoda in Njegovega Maziljenega. Ker pa orožje sovražnikov Maziljenca Gospodovega ne more zadeti, so vse svoje strupene pušice na njegovega vidnega namestnika na zemlji, na *rimskega papeža* namerili, misleči, ako glavo cerkve umoré, je celo truplo cerkve vničeno.

Kaj pa so rimski papež nam katoliškim kristjanom?



Oni so naš naj viši škof, pastir in vladar, oni so naš duhovski oče; zakaj v njih so shranjene vse odrešivne in zveličavne oblasti Gospoda našega Jezusa Kristusa, tako da skozi nje se razteka vse duhovsko življenje po vseh udih velikega telesa sv. cerkve, in kdor ni s papežem, nēma in ne more v sebi imeti življenja Kristusovega. Več kakor telesen oče svojim otrokom, več kakor kralj svojim podložnim, več so rimski papež nam katoliškim kristjanom; v višem in svetejšem pomenu so oni naš oče, tako da jih celo prav in resnično vsi pravoverni kristjani „sveti Oče“ imenujejo. Vse dolžnosti, katere četerta zapoved, otrokom do njih telesnih očetov nalaga, nam nalaga tedaj le še v višem in resnobnišem pomenu tudi do našega svetega Očeta, rimskega papeža. Na nje in na njih nevesto in mater našo, sv. cerkvo, kaže božji Sin zlasti sedajne dni, nam razodeva vzrok naših nadlog pa tudi sredstvo, se njih rešiti, ter pravi: „Spoštuj očeta in mater, in boš dolgo živ in srečen na zemlji.“ Ali kaj da narodi, tudi katoliški, tega glasa božjega slišati in ubogati nočejo! Le malo malo otrok je, kateri bi tako slabo svoje dolžnosti do telesnega očeta dopolnovali, kakor jih večina katolčanov do svetega Očeta dopolnuje. Kako nezapopadljivo mlačni in vnemarni, neobčutljivi in terdoserčni, neusmiljeni in skopi smo večidel vsi in v vseh rečeh, ki sv. Očeta zadevajo! Kdo se zmeni še za sv. Očeta? kdo pozveduje s sinovsko skerbljivostjo, kako se sv. Očetu godi? koga zaboli vse zlo, ki sv. Očeta zadene, tako in še hujše, kakor da bi njega samega zadelo? kdo žaluje z žalostnim in se solzi z jokajočim sv. Očetom? kdo moli za nje z vso močjo sv. vere noč in den? kdo se za nje skuša in kdo njih dobro ime zagovarja? kdo jim v nezmerni sili na pomoč hiti, pripravljen tudi poslednji penez

dati svojemu Očetu? Ne zastonj tožuje neki slavni mož: \*) „Kaj je menj znano kakor papež, celo med katoličani? Oni od papeža le vejo, da so poglavar cerkve, da postavljajo škofe, da svetnike proglašujejo. Ali od mesta, ki ga na svetu zasedajo, od sinovske pokoršine, ki jim jo kralje in narodi dolgujejo, od nezmernega vpljiva njih službe na vse posvetno in duhovsko, od neprecenljivih dobrot, ktere človeštvo od njih prejema, od nad vse potrebne svobode njih sedeža — od vsega tega kaj vé sedajni rod?“

Ravno zato pa in ker vekovito resnična ostane četrta zapoved, nas dalje bolj zapuša milost božja in blagoslov božji, nas stiskajo nesreče brez konca in kraja in kosí kervava smert naj lepše cvetje naše mladeži na vojskinem polji na hiljad hiljade in ne bo poprej boljše, dokler se s skesanim srcem nazaj ne podamo k četerti zapovedi ki pravi: „*Špoštuj očeta (rimskega papeža) in mater (sv. katoliško cerkvo), in boš dolgo živ in srečen na zemlji.*“ Takrat še le — *poprej pa ne* — kadar bodo sv. Oče njim oropane pravice nazaj prejeli, bo Bog zapovedal angelju vojskinih trum, da kervavi meč v nožnico vtakne, in angelju miru, da nam zopet oljko sreče in blagostanja prinese. Celo resnično namreč je, kar je slavni pridigar Faber v Londonu novega leta den 1860 govoril: „V vseh stoletjih in v vsakem stanu je Bog svoje milosti na posebne skrite pogodbe navezal. V časih, kadar cerkva v osebi svojega vidnega poglavarja terpi, pa najdemo, da je milo sočutje s sv. sedežem skrivna pogodba vse rasti v milosti božji.“

Bodimo odkritoserčni, dragi bravci! in spoznajmo ponižno, da kar je bilo od mlačnosti do sv. Očeta dosihmal

\*) Gaume v svoji knjižici: „Čemu je papež?“



govorjenega, od besede do besede tudi naš zadeva, — svetne kakor duhovne; mi vsi smo premlačni, mi vsi preneobčutljivi, mi vsi preskopi, kar sv. Očeta v njih tolikih stiskah zadeva; mi vsi preslabo dopolnujemo četrto zapoved, ki pravi: *Spoštuj očeta!*

Oj da bi bilo letošnjim Drobtinicom dano, četrto zapoved v tem naj višem pomenu vernim Slovencem prav globoko v srece vterditi in obroditi med njimi nebeški sad milega sočutja in darežljive ljubezni do sv. Očeta!

Da bi pa te namen dosegle, bodo razložile naj poprej v kakošnih stiskah se sv. Oče znajdejo, — potem kakošna nesreča nam žuga, ako sovražniki koliko toliko zmagajo — in poslednjič kako ravno v sedajnih okolišinah četrto zapoved do sv. Očeta Bogu dopadljivo spolnovati zamoremo.

## I. Stiske sv. Očeta.

Kamurkoli se ozremo po Evropi, nikjer stanovitnega mira ne najdemo. Povsod se meša, povsod hudo vreje, zdi se, kakor da bi se nam tlak zibal pod nogami, in nihče bi se ne upal, še za mesec naprej ne, mir nam obljubiti in zagotoviti; le s silo brezštevilnih oborožanih armad zamorejo vlade nepokojne ljudstva krotiti, in pri vsem tem se vzdigne zdaj tukaj zdaj tamkaj grozivni plamen prekucije, kateri si prizadeva po svoji naravi v dotiko priti s puntarskimi požari, ki po drugih krajih že gorijo, in vsi v keršanskem zmislu v zgodovini in politiki izobraženi možje so ene misli, da ako se še v poslednji uri pravi in zdatni pomočki ne bodo rabili, bode prekucija prej ali slej vso Evropo v svoje kervave kremplje dobila, ves sedajni državljanski in družbinski red raz-

rušila; kakšni novi red se bo pa potem na teh razvalinah postavil, ni dano vediti nijememu človeku.

*Kdo pa so tisti ljudje, kateri neprenehoma prekucije snujejo in podpihujejo?* Nijen pravoverni kristjan ne more po svoji vesti punta ne začeti, ne se ga vdeležiti, in naj bi se mu še tako huda krivica godila. Sv. pismo pravi: „Vsak človek bodi viši oblasti podložen; ni namreč oblasti od drugod, kakor od Boga; ktere pa so, so od Boga postavljene. Kteri se tedaj oblasti ustavlja, se božji volji ustavlja. Kteri se pa ustavljajo, sami sebi pogubljenje nakopavajo.“ (Rom. 13, 1 — 2.) Iz teh besed posname naj veči nravni učenik sv. Tomaž Akvinski svoj tehtni nauk: „Ko so rimski cesarje kristjane zavolj vere naj grozovitniše preganjali, niso ti za orožje prijeli, temoč poterpežljivo so smert preterpeli in zato bodo hvaljeni. *Nikdar ni dopušeno morivnega orožja vzdigniti zuper poglavarja države. Vsak verolom, ki se ga podložni proti poglavarju vdeležijo, je smerten greh.*“ Zdaj vemo, da vsi, kterikoli punte snujejo in podpihujejo, gnado božjo zgubé ter zapustijo luč zdravega nauka, ki nam edino stezo kaže k časnemu in večnemu blagostanju, in tavajo v temi smertnega greha, ki je široka cesta časnega in večnega pogubljenja. „Kteri se pa ustavljajo, sami sebi — pa tudi brez števila drugim — pogubljenje nakopavajo.“

*Kaj pa hočejo prekucuhi?* Tukaj je treba opomniti, dragi braveci! in nikdar pozabiti, da ti ljudje vselej drugači mislijo in drugači govorijo: oni so žereči volkovi v ovčjih oblačilih. Pravi farizeji denejo pogosto na obraz silno zapeljivo šemo pobožnosti, na jeziku pa imajo dokaj besed, ki so od meda sladkejše. Govorijo veliko od Boga in ga slovesno pri svojih delih na pomoč kličejo,



ljudem pa pravijo, kako se jim v serce usmilijo, ker toliko krivičnega zatiranja terpijo, in pri živem Bogu jih zagotovljajo, da pri svojem početji le blagor ljudstev v oziru imajo: njim kračene pravice privojskovati, je njih edini namen; to hočejo in ne več ne menj in pripravljeni so, za te visoki namen sami sebe žrtvovati.

Tako govorijo, kako pa *mislijo*? Njih skrivno misel sv. Oče Piji IX. v svojem listu od 8. Decembra 1849 takole zaznamvajo: „Prekucija je vdihovanje hudičeve in nje namen je, keršanstvo do korenine zatreti in na nja razvaline družbinski red paganstva postaviti.“ Poslednja misel prekucuhov bi tedaj bila: vero v Jezusa Kristusa celo zatreti, vse znamenja keršanstva pokončati, vso vero edinega in pravega, čeznaturnega Boga nam vzeti, nas v temo nekdanjih ajdov nazaj pahniti, da bi brez upanja večnega plačila in brez strahu večnega pogubljenja le na tem svetu nebes iskali, to je: po vsih popačenih željah svojega serca v vsaki razujzdanosti živeli. — Ali so pa sv. Oče misel prekucuhov prav zadeli? Čisto in popolnoma. Zasačile so namreč pozorne vlade, zlasti pa rimska, poslednji čas mnogo listov, ktere si prekucuhi dopisujejo, in v kterih svoje misli in namene naravnost odkrivajo. \*) Zaslišimo tedaj njih satansko skrivnost iz njih lastnih listov: „Povsod po Evropi,“ piše eden, „sem našel ljudstva v silni razdražbi, in nihče si ne more prikrivati, da se dosedanji svet v vseh svojih tečajih maja in da so časi kraljev minuli. Pokončanje tronov za mene ni več dvomljivo, od kar sem delavnost naših družb po Francozkem, Švicarskem, Nemškem in celo tje do Rusovskega pregledal. Vihar, ki mora zdaj še nekoliko let zuper vladarje rujoveti, jih bo pokopal pod razvalinami njih nezmožnih

\*) Glej knjižico: „Die Schutzwehr des Papstes.“ str. 4.



armad in perhljivih monarhij (samovlad); ali ta zmaga ni ono, ki nas priganja k tolikim žertvam. Mi si ne prizadevamo za posamezne prekucije na tem ali onem kraju, kaj takega se da vselej lahko izpeljati, ako se le v resnici hoče; *naša misel velikoveč je vselej bila; da se mora katoliški in keršanski živelj zatreti*, ako hočemo dosedajni svet gotovo pokončati.“ In drugi prekucuh piše: „*Naš poslednji namen je ravno tisti, ki ga je (perva) francozka prekucija imela namreč: vničenje katoličanstva in celo keršanskega zmisla za vse čase.*“

Iz lastnih ust prekucuhov smo zdaj zaslišali, kaj hočejo. Njih pravi in poslednji namen je, ves svet prereči in presnovati pa ne več na podlogi keršanstva, ampak nekdanjega paganstva. In zares, njih satansko prizadevanje dosihmal brez sadu ni bilo. Od tistega časa (l. 1789), ko so prvo francozko prekucijo sprožili, kateri enako grozovite svet še ni vidil, je bilo v Evropi večkrat v enem samem letu več prekucij, kakor poprej v sto letih. Kakor otroci s kepami, igrajo ljudstva s kraljevskimi kronami. V sedemdeset letih je že razpadlo 39 kraljevskih pristolov; 23 kraljevskih rodovin je bilo prognanih, ki jih vidimo brez doma kakor popotnike po vsih cestah Evrope; 25 ustav je bilo s slavoklici sprejetih, s persegami potujenih — in zopet razterganih in naj ubožniši kmetjič si je bolj zvest svojega posestva in svoje prihodnosti, kakor naj mogočniši vladar od hiljad oborožanih vojšakov obdan.

Pri vsem tem pa se zdi prekucuhom, da jim gre njih satansko delo vse prepočasi, ne morejo sterpeti, včakati edino zaželjene ure, da bi kraljem in mešnikom za vselej odklenkalo, ali kakor je eden zmed njih pisal, da bi s črevami poslednjega mešnika poslednjega kralja zadržali. Prepričali so se v tej dolgi vojski, da trupla sv.

kat. cerkve ne morejo ukončati, dokler živi nja glava sv. Oče, rimski papež, in da kraljevskih prestolov ne morejo razdajati, dokler krepko stoji apostolski sedež sv. Petra v Rimu. Zato so sklenili v svojih zborih, vse moči svoje vojske obrniti zuper Rim, to je: zuper sv. Očeta in nja apostolski sedež. — „Raka papežstva moramo izrezati iz telesa Italije,“ vpije prekucuh *Garibaldi*. „Italijani so poklicani, katoličanstvu konec storiti,“ kriči mojster prekucuhov *Mazzini*; „Rim, stol sv. Petra, mora pasti,“ še drugi pristavljajo. V njih skrivnih spisih pa beremo: „Ako hočemo svet ob vero spraviti, moramo vojsko zuper Rim napeti. Je enkrat prekucija v cerkvi, razpadejo kraljevski troni sami po sebi. *Zakletba zuper Rim se mora tedaj posebej obdelovati*, in se ne sme zmešati z drugimi početji.“ In na drugem mestu: „*Prekucija zamore zmagati le z eno pogodbo, namreč: da se papežstvo pokonča*. Punti v drugih deželah bodo le malo zdali, dokler Rim stoji. Mala je sicer posvetna moč papežev, imajo pa nezumno duhovsko oblast. Zuper Rim morajo tedaj vse prizadetja „prijateljev človečanstva“ — (tako prekucuhi sami sebe imenujejo) — nastavljene biti. Da Rim vgonobimo, so vse sredstva dobre zadosti, *so enkrat papeži pokončani, padejo z njimi vred tudi kraljevski troni*.“

In da prekucuhi tudi delajo kakor mislijo, je s keravimi čerkami v tlak nesrečne Italije zapisano. Ali ne slišimo in ne beremo den na den, da od leta 1848 nemajo sv. Oče ne ene mirne ure več, in da mreža satanskih naklepov teh prekucuhov vedno ožje in ožje rimsko mesto oklepa? *Trojno orožje* je, s katerim mislijo svoje namene srečno izveršiti; *peró* — *meč* — in *denar*. In ker slava in veljava sv. Očeta po njih trojni službi na treh stebrih sloni, hočejo s tem trojnim orožjem ravno te tri stebre podkopati in podreti.



Sv. Oče so naj poprej *varh prave in čiste vere* Jezusa Kristusa in *edinost v veri* je *pervi steber* njih apostolskega sedeža. Tako je govoril Jezus sv. Petru: „Simon, Simon! glej satan vas je poželel, da bi vas presejal, kakor pšenico. Jaz pa sem prosil za tebe, da ne peša tvoja vera; in ti, kadar se boš nekdanj spreobernal, poterdi svoje brate.“ (Luk. 22, 31 — 32.) Tukaj je molil Kristus za sv. Petra in za vse njegove naslednike, rimske papeže, da se ne bodo nikdar zmotili v veri in jim naložil dolžnost, skerbeti med verniki za edinost v pravi čisti veri: „In ti poterdi — v veri — svoje brate.“ Te prvi in poveljavni steber apostolskega sedeža mislijo prekucuhi omajati in podreti z *orožjem peresa*. Ni dopovedati števila časnikov, knjig in knjižic, ki jih prekucuhi po vseh državah med katoličane vsiljujejo, da bi jih v veri preslepili in tako njih serca od sv. Očeta, kakor od varha sv. vere odvernili. In da bi svoj cil ob kratkem dosegli, so začeli naj novejši čas z neverjetno bogokletno derznostjo celo naj svetejšo osebo božjega Sina napadati, ter hočejo Kristusu naravnost čast vzeti, da je božji Sin in Odrešenik sveta. In zares če enkrat Kristusa utajé, kaj hoče še potem *njegov vidni* namestnik na zemlji? Že se prekucuhi zmagovavno ponašajo, kako srečno gre njih delo. Eden zmed njih piše: \*) „Naše *tiskarnice* na Švicarskem so v naj boljšem delu, one izdajajo knjige, kakor jih le želeli zamoremo. Na to potrebno propagando sem velik del zbranega denarja potrosil, kar še ostane, bom zdaj plodovito storil na Laškem.“ Drugi pa piše: „Naše *orožarnice* — *tiskarnice* namreč, se štejejo po hiljadah in donašajo na leto po 10,000 dnevnikov, perijodiških spisov in germado večih in manjših knjig vsake baže in

\*) Glej: Brühl. Geheimbünde. str. 66 — 87.

slehernega lica. 8 — 9000 javnih bukvarnic s 30 milijoni knjig in s hiljadami privatnih bukvarnic so naši arzenali (orožine shrambe), katerih število še pa raste od dneva do dneva.“

Sv. Oče so drugič *varh čednosti in pravice* po vesoljnem svetu, in *pobožnost je drugi steber* apostolskega sedeža. Kristus je postavil namreč sv. Petra in vse njegove naslednike *sodnike zemlje*, da sodijo kaj je prav in ni prav, kaj je dobro in hudo, in da po stezi kreposti in pravičnosti narode zemlje vodijo v domovino nebeško. Tako je govoril: „Tebi bom dal ključe nebeškega kraljestva, in kar koli boš zvezal na zemlji, bo zvezano tudi v nebesih in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.“ (Mat. 16, 19.) Ti ključi prečudežni v roki sv. Očeta so tolažba spokornim, strah in čert pa nespokornim grešnikom, sovražnikom čednosti in pravice. Dokler dolgo se katoličani teh ključev še pobožno bojé, je delo prekucuhov zastoj. Vdihne jim tedaj njih oče, ki je bil puntar zuper Boga od začetka, misel, ki svojega očeta zadosti spričuje, *širiti pohujšanje po vsem svetu*. In prekucuhi, te satanske znajdbe veseli, urno zopet primejo za pero, ga namočijo v naj bolj kalno in nagnjusno černilo in spišejo novih knjig in knjižic brez števila, v katerih s presladkimi besedami vse naj gerše strasti v človeškem sercu budijo, strah pred grehom zaterajo, pobožnost zasmehujejo, čednost zlasti čistost kakor slabemu človeku nemogočo oznanujejo, papeža in duhovne kakor neusmiljene trinoge opisujejo, kateri s svojim naukom ljudem vse veselje na tem svetu grenijo; — pregreho k večemu le še kakor slabost človeško veljati pustijo, še rajše pa ji svetli plajš čednosti ogernejo, češ da, kadar se bodo enkrat ljudstva v blato vseh pregreh in krivic pogreznile,



potem tako nihče več ne na duhovne ne na papeža porajtal ne bode. Začele bodo pohujšane ljudstva, kakor od nekdanj vsi hudobneži, duhovne in papeža zapušati, zaničevati, čerteti in preganjati; nihče se ne bo ključa, ki nebesa zapera, več bal, nihče za pomoč ključa, ki jih odpira, več prošil in sam po sebi se bo zrušil tudi te drugi steber moči in slave stola sv. Petra. Poslušajmo zopet prekucuhov lastne besede: „Pred mečem nema cerkva več strahu, kakor monarhija; ali stebri obel se zamorejo podreti s *pohujšanjem*; *tedaj se nikdar ne utrudimo, zapeljevati, pohujševati*. Prav je rekel Tertulijan, da je kri mučenikov seme kristjanov. V naših zborih je sklenjeno, da kristjanov več nočemo, tedaj ne delajmo mučenikov; pa *pregreho delajmo ljudem ljubeznjivo*. Naj jo serkajo v sebe z vsemi peterimi počutki, naj se je vpijajo, naj se je nasitijo. *Napravite serca hudobne in katoličanov ne bote več imeli*. Pohujšanje v naj veči meri je, kar smo začeli, pohujšajmo duhovstvo in po duhovstvu pohujšajmo ljudstvo; pohujšanje nas bode tje peljalo, da bomo enega dne cerkvo v grob položili ... *Naj boljše bodalo, ki cerkvo v serce zadene, je pohujšanje*. Tedaj na delo tje do konca.“ Leta 1844 pa piše drugi prekucuh iz Beča skrivno pismo rekoč: „Družbinsko razdertje vlada povsod, na severu kakor na jugu... Vse se je moralo dati na tisto stopnjo potlačiti, na katero smo mi človeštvo znižati hotli. Prizadevali smo si namreč pohujšanje širiti, da bi mi vlado na se potegnili; in ne vem ali je tudi tebi tako kakor meni, da me strah sprehaja nad našim delom. Bojim se, da smo predeleč šli, da smo preveč pohujšali... Nenasitljive strasti, neznane želje in naj bolj divji serd vrè okoli nas in med nami, ... ki utegne enega dne celo nas požreti... Ni več mogoče zaderževati, zakaj



čas sili, in na Švicarskem kakor v Avstrii, na Boruskem kakor v Italii naši pomagači le še znamenja čakajo, da vse staro poderejo... Švicarska hoče začeti, Francozka pa bo temu vesoljnemu prevratu svoj pečat vtisnila, in veruj mi, da Pariz bo zvest svoji nalogi. In kadar je enkrat nagon dan, in sprejet, kaj bo potem iz te uboge Evrope? — Koga ni strah, ako te besede bere? In da zamoremo moč te dušne kuge bolj presoditi, še zaslišimo skoraj neverjetno in vendar resnično novico, da se edino po deželah Angelskega kraljestva 29 milijonov pohujšljivih in neverskih knjig na leto razproda.

Tretja služba sv. Očeta je, da so *duhovski vladar* vseh katoliških narodov zemlje. Nijeno kraljestvo ne more obstati brez vladarja, toliko menj tedaj nezmerno duhovsko kraljestvo cerkve Kristusove na zemlji. Zato je postavil Kristus sv. Petra cerkve poglavarja rekoč: „Pasi moje jagnjeta, pasi moje ovce.“ (Joan. 21, 16 — 17) to je: Vladaj vernike, vladaj škofe. S temi besedami je izročil Kristus sv. Petru in vsem njegovim naslednikom duhovsko vladarstvo na zemlji. Vsak vladar pa potrebuje za svojo službo *neodvisnosti, svobode in dostojne moči*. Vladar ako hoče vživati zaupanje in pokoršino podložnih, mora biti *neodvisen*, to je; nihče ne sme moči imeti, mu zadržke staviti v njegovi vladi; — on mora biti *svoboden*, to je: podložni morajo prepričani biti, da jim edino po svojem lastnem pripričanji zapoveduje; — on mora imeti *dostojno moč*, to je sredstev dovolj, da svoje vladarske namene izpeljuje. Česar je vsakemu vladarju treba, je treba tudi papežu; in zares prečudežna se je kazala v tej reči skoz vse stoletja previdnost božja.

Komaj so namreč kervave preganjanja cerkve nehale in z mnogimi ljudstvi vred tudi njih vladarji v katoliško

cerkvo stopili, je bila cerkva kakor *pravna družba* v državi spoznana in papeži, kakor nje prvi vladarji s posebnimi pravicami in častmi tudi v deželskih rečeh od cesarjev obdani. Mnoge pobožne in premožne rodovine so si v naj večo čast in zasluženje štele, del svojega bogastva in svojih posestev cerkvi sv. Petra v Rimu darovati ali pri smerti izporočiti. Tako so narašale od stoletja do stoletja posestva in dohodki rimskih papežev, katere so se „*patrimonium s. Petri*“ to je slovenski: „*dedšina sv. Petra*“ imenovali. In ker so papeži s svojim premoženjem nezmerno dobrot ljudstvom delili, celó izhodnjo-rimske cesarje in njih posestva na Laškem dokajkrat zuper hude sovražnike obranili, jim je vse njih časno imetje iz serca blagovolilo. Ko so pa v 8 stoletju grozoviti Longobardi Italijo od vseh strani hudo stiskali, in oslavljeni izhodni cesarje niso več pomagati zamogli, pokličejo papež Štefan III. na pomoč francozkega pobožnega kralja Pipina, kateri iz ljubezni do papeža zdajci pride, Longobarde premaga in Italio reši, ali lepi kos srednjo laških dežel noče za se obderžati, ampak jih v slovesnem pismu kakor „*dedšino sv. Petra*“ papežu daruje in darivno pismo na grob sv. Petra položi; in ko gerški cesarje te kraje kakor svojo lastnino nazaj tirjajo, je odgovoril Pipin: „To vse je sv. Petru darovano in za ceno celega sveta ne spremenim svetega sklepa.“ Pozneje je prirastlo mali papeževi državi še več lepih pokrajin, tako da meri sedaj papeževa država 752 orjaških milj in ima nad 3 milijone prebivavcev. Po posebni previdnosti božji so pastali tedaj papeži samostalni svetni vladarji, da imajo neodvisnost, svobodo in dostojne pomočke, ki jih za vlado cele cerkve potrebujejo.

To dobro vejo prekueuhi, zato so se zakleli, tudi te



*tretji stebel* apostolskega sedeža, namreč *nja svobodo in neodvisnost* podreti. Tukaj pa ne zda edino pero, zato so prijeli za meč, in so našuntali časti in denarja lakomnega kralja Sardinskega, da je roparsko roko stegnil po državi papeževi, pri katerem bogoropnem delu so mu še drugi vladarji v svoji slepoti pomagali. Skoraj vse so sv. Očetu že vzeli, le Rim in mala okolica je še njih lastnina. In besniši kakor rujoveči levi si brusijo prekucuhi svoje roparske zobé še po tem poslednjem kosčeku kruha sv. Očeta, silniši kakor risi svoji rop, naletujejo oni ozidje rimskega mesta, in ni jim moč pričakati ure, da pade Rim v njih roke, papež pa ali z berasko palico v roki pobegnejo ali kakor sužen v njih roke pridejo. „*Rim ali smert*“ to je njih geslo strahovito. Ker pa vojska ni mogoče brez denarja, so prekucuhi celo silno darežljivi za svoje satansko delo. Sami so si davek naložili, ki ga zberajo v svojih družbah. Prekucuhi na Belgiškem, postavim, plačujejo okoli 5 gl. na leto za vojsko zuper papeža. In eden teh zakletnežev piše svojim bratom na Nemškem: „Pošljite nam samo tolarjev in sicer prav veliko tolarjev, to je naj boljše topništvo, ki bo v sibre razstreljalo stol sv. Petra.“

Dragi bravci, kristjani katoliški! zdaj veste kako se godi papežu, vašemu duhovskemu, vašemu *svetemu Očetu!* Postarani, bolelni, vsega obropani, od vseh strani od sovražnikov obdani, jetniku podobni, nosijo poterpežljivo nezmerno breme očetovskih skerbi za dve sto milijonov svojih katoliških otrok in vladarstva vesoljne katoliske cerkve. Kakošno serce bi moral tisti kristjan imeti, kteremu bi se sv. Oče v tolikih stiskah ne usmilili, kateri bi si ne hotel prizadevati, jim polajšati serca prebridke bolečine in jim v toliki sili po moči pomagati?



Ker smo pa po večem številu tako sebični, kakor vsi slabi otroci, kateri staršem le takrat pomagajo, kadar od njih kaj upati imajo ali se škode bojijo, ako bi jih zapustili, pomislimo na dalje, da ako sv. Očetu pomagamo, le sami sebi pomagamo, in ako sv. Očeta zapustimo, le sami sebe duhovsko umorimo. Le naša je hasen, ako sv. Očetu pomagamo, le naša je škoda, ako jih zapustimo. Premislimo tedaj

**II. Nezmerno nesrečo, ki nam žuga, ako sovražniki sv. Očeta zmagajo.**

Lehko je, da sami pri sebi mislite: kaj bi si že tudi toliko k sercu gnali stiske sv. Očeta, vsaj je Kristus obljubil, da vrata peklerske tiste skale, na katero je on cerkvo postavil, to je papeža nikdar zmagale ne bodo. To vse je res in ta obljuba Kristusova ostane kakor za nas tako tudi za sv. Očeta v sedanjih prežalostnih časih edina tolažba; ali temu ni nasprot, da utegne Bog kotoličane po tistih deželah, kjer se četrta zapoved do sv. Očeta ne dopolnuje, zavolj tega greha hudo kaznovati, s hudimi šibami jih tepsti, ali jim katoliško vero, ktere se nevredni skazujejo, celo vzeti, kakor je že večkrat storil po spričevanji zgodovine.

Ako dopustimo, da zamorejo sovražniki *pervi steber* apostolskega sedeža, namreč *edinost v pravi in čisti veri* brez over podkopavati, in ako jim pri tem delu še celo sami pomagamo skoz to, da njih neverske spise, časnike in knjige kupujemo in beremo, nam utegne Bog v pravično kazen vzeti luč sv. Duha, zakaj vera je gnada božja — in dalje bolj bomo oslepeli na duši, dalje bolj

svoje serca s strupom nevere okužili, poslednjič pa celo krivoverstvu ali neverstvu v žrelo padli. Tako se je zgodilo Francozom ob času prve Francozke prekucije. Ker so vsi oslepljeni temu sovražniku sami pomagali, so prišli slednjič ob vso vero, vse bridke martre so podrobili, celo Boga v nebesih tajili, dokler jih niso strašne šibe prepričale, da še živi pravični Bog nad nami, kateri se zasmehovati ne da. Tudi naši predniki so pred tristo letmi, ker se temu sovražniku niso zadosti hrabro ustavljali, pravo vero že skorej zgubili. Lutrova krivovera je že po večem vse slovenske kraje okužila in le komej in komej je bilo tačasnim gorečim škofom še mogoče, Slovencem oteti katoliške vere dragoceni dar. Glejmo in čujmo, da se enako žalostni časi ne povernejo.

Ako dopustimo, da svojo voljno podkopavajo sovražniki *drugi steber* apostolskega sedeža, namreč *čednost in pravičnost keršanskega življenja* skoz *pohujšanje*, ako jim katoličani celó sami pomagajo skoz to, da pohujšljive knjige, pesmi in podobe kupujejo, vmazane igre po glediših obiskujejo, pohujšanja po vsi moči ne zatirajo, za čednost in čistost v domačem in javnem življenji ne skerbijo, se utegne zgoditi, da se razserdi neskončno sveti Bog nad deželami, kjer kristjani svetost življenja, k kateri so poklicani, tako zaničujejo, in jih v zaslužen kazen prepusti vsem divjim in ostudnim strastim življenja. Razvujdanost pa je navadna in naj bolj uglajena pot v nevero; grešnik namreč, ki mu žuga pravica božja, je edini, ki želi, da bi Boga ne bilo in je prvi pripravljen, ga tajiti, kakor stoji pisano: „*Neumnež (to je hudobnež) je rekel v svojem sercu: ni Boga.*“ (Ps. 32, 1.) In ali nam skušnja ravno tega ne priča? Ali ne vidimo v vsaki fari in v vsakem stanu že mnogo takih ljudi, kateri so



zgol skozi razujzdanost tako daleč prišli, da ne porajtajo več ne za mešnike ne za papeža, ne za božje ne za cerkvene zapovedi, ne za cerkvo ne za Kristusa, ne za nebesa ne za pekel? Priča nam pa tudi zgodovina, da je Bog narode, ki so se v pregrehe pogreznili, vselej pretepal z grozovitnimi šibami tako dolgo, da so ali poginili, ako so bili terdovratni, ali pa še le po najbridkejših skušnjah v pokori svoje rešenje našli po besedah sv. pisma: „*Vedi in vidi, kako hudo in grenko je, da si zapustil Gospoda, svojega Boga, in da ni več straha mojega pri tebi.*“ (Jer. 2, 19.)

Dokler smo pa te dve nesreči le bolj memogredé premislili, preudarimo natanjčnije, kakošna nesreča bi bila za vso cerkvo, ako bi sovražniki *tretji steber* apostolskega sedeža poderli, namreč nja *neodvisnost* in *svobodo*, to je: ako bi papežu vse njegove posestva vzeli in ga podložnika Sardinskemu kraljevskemu roparju storili, zakaj zuper te steber gre zdaj, kakor smo slišali, naj silovitejši vojska, in ravno v tej reči so tudi premnogi katoličani silno slabo podučeni.

Prekucuhi s šemo pobožnosti na licu verne katoličane takele tolažijo: „Vsaj tudi mi papeža spoštujemo, kakor vladarja cerkve, in mu vse dobro želimo, pa ravno zato naj pusti posvetne in deželjske stvari, da bo toliko ležej, skerbel za duhovske. Če tudi postane podložen sardinskega kralja, mu kralj zagotavlja več milijonov dohodkov na leto, toliko da bo več kakor zadosti za oskerbovanje cerkvene vlade; mnogi drugi kralje pa tudi obetajo, da hočejo porok biti, da mu bo sardinski kralj obljubljene dohodke natanjko izplačeval. Ako bi papež ne bil tako svojoglašen in bi v to modro ponudbo dovolil, bi bilo zdajci vseh homatij konec, ljubi mir bi se zopet povernil



in papež bi zamogel brez vseh posvetnih skerbi toliko ležej za cerkvene stvari skrbeti.“ In mnogi, celo katoličani, kateri ne spoznajo, da je zvitá lesica tukaj govorila, veseli odgovorijo: „Lejte, to je pa res pametno! Čemu je papežu dežela? Čemu je papež tudi posvetni vladar? Naj prepusti svoje dežele sardinskemu kralju in naj bo zadovoljen z dohodki, ki mu jih kralj obeta, bo gotovo boljše za njega in bo zopet mir na svetu.“

Dragi bravci! kateri ljudje tako govorijo, pač kažejo, da nič ne vejo od tega, kar se je v preteklih časih v katoliški cerkvi že godilo; da so jim celo neznane prežalostne zmešnjave in razpertije, ktere so s solzami in kervjo v cerkveno zgodovino zapisane, kadarkoli so papeži, od tujih vladarjev stiskani svojo svobodo zgubili in njih podložni postali; ni namreč dnes pervokrat, da skušnjavec z takimi ponodbami okoli stola sv. Petra lazi. Mislimo si tedaj: dnes bi dovolili sv. Oče v željo prekucuhov in v ponudbe sardinskega kralja in jutre bi že bili nja podložnik. Kake nasledke bi to imelo?

*Dobri katoličani* bi bili v vedni skerbi in v vednem strahu, da se njih sv. Očetu sila godi, in da ne zamorejo s popolno svobodo izpeljevati, kar za cerkvo potrebno spoznajo. — *Slabi katoličani*, kateri že zdaj le neradi sv. Očetu, ko so še celo samosvojni, pokoršino skazujejo, bi imeli vedno izgovor pri roki: papež ne ravna po lastnem prepričanji, ampak le po volji svojega vladarja. — *Zvunajni vladarji*, zlasti *nekatoliški*, kateri že zdaj le z zavidljivim očesom gledajo moč, ki jo papež nad njih katoliške podložne imajo, bi potem še veliko menj terpeli, da bi papež kakor podložnik tujega kralja, zlasti ako bi bili z njim v sovraštvu, njih podložnim zapovedovali. Nevarnost bi bila den na den, da bi si prizadevali ti ali oni

vladarji ločiti svoje ljudstva od njim nezanesljiviga papeža in neprenehljiv bi bil strah pred razkolništvu. Še več; kateri vladar, ako bi bil s kraljem, papeževem poglavarjem v vojski, bi dovolil hoditi svojim podložnim k papežu v sovražno deželo, in ali bi oni kralj dopustil, da bi njemu sovražni ljudje po njegovih deželjah potovali? Bi li dopustil papežu, v sovražne dežele dopisovati in od tamkaj pisma prejemati, ker bi imel vedni sum, da morebit papež vleče s sovražniki? Ti nasledki se že zdaj kažejo, ko so papež od vseh strani od sovražnikov obdani. Sardinska vlada naše pisma do papeža in papeževe do nas prestrega, kjer le more, jih odpira, pregleduje, zametuje, tako da zamoremo le še skozi Francozko s papežem si svobodno dopisovati. Tudi si predlanskem naši škofje niso upali po bližnji poti pa skoz sardinske pokrajne iti v Rim, ampak po presilnih ovinkih, skoz Nemško in Francozko so tje potovali. Tako imamo že nekaki okus tega, kar nas čaka, ako bi sovražniki zmagali. — Nadalje: papež sami bi bili s svojim kraljem ali v prijaznosti ali v neprijaznosti. Ako bi bili prijatelj svojega kralja, bi bili tudi prijatelj njegovih prijateljev in sovražnik njegovih sovražnikov. V vojski bi morali tedaj sv. Oče postati sovražnik enega dela svojih otrok in „zahvaljno pesem“ peti, ako bi kralj sovražnike, njih duhovne otroke premagal in pokončal. Ako bi bili pa nasprot svojemu kralju, bi jih kakor puntarskega podložnika toževali, ječevali, kaznovali, kakor ravno zdaj Sardinska vlada dela s nadškofom Turinskim, kterega je zato v prognanstvo tirala, ker se ni hotel krivičnim namenom kralja vdati. Papež bi bili prisiljeni molčati, kadar bi bilo naj bolj treba govoriti, in njih pisma do škofov in tujih vladarjev bi zopet vlada prestregala, brala, vničevala, morebit celo pačila;



zakaj nijen kralj ne dovoli, da bi kateri podložen kaj vladi neprijetnega storil. Ako bi pa kralj papežu svobodo kralj in ga zatiral, bi ga tuji kralji ali branili ali pa ne branili. Ako bi ga ne branili, bi bil papež in z njim cerkva ob vso svobodo; ako bi ga pa branili, bi zopet kralj ne dopustil, da se tuji vtikajo v nja znotranjo vladanje in vojska bi bila gotova. — In poslednjič, ako bi papež umerli, kolika nevarnost bi bila pri novi volitvi za toliko potrebno svobodo kardinalov, ki papeža volijo. Koliki strah za nas, da bi kardinalom ne bilo moč, voliti po lastnem prepričanju, ampak voliti morebiti moža, ki bi bil sicer kralju po volji, pa nikakor v blagor sv. cerkve. In ako bi se zgodilo poslednje, kolike homatije bi se začele v katoliški cerkvi, kolika bi bila nevarnost novih vojsk in razkolništev! \*)

Glejte dragi bravci! taki žalostni časi čakajo nas in naše potemce, ako sv. Očeta zapustimo, ako jim v toliki sili ne pomagamo. Da pa ne bote kje mislili, da so to le naše osebne misli in prenapeti strah, vam rečem: enako mislijo tudi sv. Oče, enako vsi škofje, enako vsi pošteni in modri možje, katoličani kakor nekatoličani.

*Sv. Oče* so 26. Marca l. 1860 tako pisali: „Po posebni naredbi previdnosti božje se je zgodilo, da je rimski papež, kterega je Kristus za glavo in središe cele cerkve postavil, posvetno vladarstvo prejel.“ V pismu od 19. Januarija l. 1860 pa pravijo, „da hočejo posvetno vladarstvo rimske cerkve in nja časne posestva in pravice,

\*) Ravno ko to pišemo, beremo v časniku „Presse“ poterjenje naših misel: „Ako bodo enega dne kardinali pod obrambo francozkih bajonetov novega papeža volili, bi moral čudež biti, da ne bi cesariča Lucijana izvolili. Ako bi se kardinali branili, se jim bo žugalo, da se bo Rim Viktor Emanuelu prepustil; ako bi se vdali, se jim bo obetalo, da se bo svetno vladarstvo papeževo k nekdanjemu veličastvu povzdignilo.“ (Vaterland. Nr. 89. 1864.)



*ktere so lastnina vse katoliške cerkve, cele in nezmenjšane  
braniti in ohraniti, da je pa tudi dolžnost vseh katoličanov,  
braniti vladarstvo sv. stola in dedšino sv. Petra, in da so  
pripravljeni, rajše življenje dati, kakor to reč božjo, cerkve  
in pravice zapustiti.“*

O binkoštilih l. 1862 so pa v Rimu zbrani *skofje*,  
njih 265 po številu, papežu pismo podali, v katerem med  
drugim pravijo: „Časno vladarstvo sv. stola je nekako  
potreba in očitna naprava previdnosti božje in brez po-  
miselka spoznamo, da je pri sedanjem stanu svetnih zadev  
ravno to svetno vladarstvo k srečnemu in svobodnemu  
vladanju cerkve skoz in skoz potrebno. Gotovo je, da  
vladar cerkve ne sme biti njenega kralja podložnik, da —  
še njegov gost ne; v svoji lastni državi bivajoč, mora  
biti neodvisen, da v vzvišeni, mirni in blaživni svobodi  
katoliško vero brani in zagovarja in ves keršanski svet  
vodi in vlada. . . . Kdo bi si upal tajiti pri sedanjem  
nasprotji človeških misel in naprav; da je potrebno mesto,  
sedež vzvišen, od kodar zamore tehten in mogočen glas,  
glas pravice in resnice doneti do narodov in kraljev, glas,  
ki se nikomur ne prilizuje, nikomur ne uklanja, glas, ki  
ga nijeno žuganje zadušiti, nijena zvijača zmagati ne  
more. . . . In ktera druga vlada prejšnjih in sedanjih časov  
se zamore ponašati s tako svetimi, starodavnimi in neo-  
vergljivimi pravicami? . . . Zato smo pripravljene z Vašo  
svetostjo iti v ječo in smert in Vas ponižno prosimo, da  
pri svojem sklepu nespremljivi ostanete. To tirja od Vas  
svetost cerkve, za ktere boljši vladanje je previdnost božja  
rimskim papežem svetno vladarstvo podarila, to tirjajo  
pravoverni kristjani po vsem svetu razkropljeni, kateri  
želijo, da jim je moč svobodno priti do Vaše svetosti in  
se v vestnih zadevah svobodno z Vami posvetovati; to

tirja slednjič tudi državno društvo, katero čuti, da se njegove lastne podloge majajo, ako se tron Vaše svetosti podere.“

Enako govorijo vsi modri *katoličani*. Pobožni pisatelj Segur piše: \*) „Prekucija le zato papeža kakor *svetnega vladarja* naskakuje, da bi papeža, kakor *naj višega škofa* ležej zadela. Jasno kakor sonce je sedaj, da *sv. vero samo podkopava*, kdor poglavarja cerkve njegovih *posvetnih posestev oropati* hoče. Kakor je nekđaj Samson steber malikovavskega tempeljna tako silovito stresel, da je cela hiša se poderla, ravno tako stresajo prekucuhi te steber sv. cerkve, da bi ga, ako bi zamogli, tako omajali da bi se zidovje sv. cerkve samo po sebi poderlo.“

Drugi pisatelj piše: „Povedati hočem vam prekucuhom, na kaj merite. Vaš namen je: tega starčeka odpraviti, ki vam je na poti. Pokončati hočete papežtvo, ker veste, da se ne bode nikdar spravilo z vašimi nauki; ker pa te moči nimate, ga hočete vsaj v spone djati in oslabiti. Kadar bi bil enkrat papež na Vatikansko poslopje in nja verte omejen, in to mesto s piemonteškim nasipom obdano; kadar bi od vseh štirih krajev sveta nijeno pismo do papeža več ne zamoglo in od njega nijen odgovor nazaj, brez da bi ga piemonteški ogleduhi v pest ne dobili; in da ob kratkem vse povem, kadar bi bil namestnik Kristusov gostač Viktor Emanvela in Mazzini nja hišnik, Garibaldi pa nja vratar, potem bi bili vi svoj začasni cilj dosegli; Piju IX. bi bila vlada cerkve nemogoča, kakor nekđaj Piju VII. jetniku v Savoni.“

Še drugi pisatelj piše: „In dajte tudi prekucii od papeževih dežel kos za kosom, dajte ji vso uedšino sv.

\*) Naslednji izreki se najdejo v knjižici: „Die Schutzwehr“ i. t. d. 78



Petra, tudi s tem je ne bote nasitili. Vsaj pogin svetnega papeževega vladarstva ni cilj ampak le sredstvo k še večjemu razdertju. Božji obstanek cerkve hočete zatreti, od nje bi ne smelo še sleda ne ostati.“

Napoleon sam, sedanji francozki cesar, ko je bil še pervosednik francozke republike, je izrekel očitno: „Svetno papeževo vladarstvo je enako potrebno za neodvisnost Italije, kakor za veličastvo katoličanstva.“

In celo *nekatoliški* pošteni možje poterjujejo naše misli. Judje gotovo niso prijatelji papežu, kakor namestniku Kristusovemu in vendar jih posebno čislani judovski duhoven Kohen krepko zagovarja rekoč: „Tisti den, ko bi bilo papeževo svetno vladarstvo zaterto, bi ne bi bilo na svetu nič več svetega, nič več obstoječega; vse države, vsa lastnina bi postala rop divje sile. . . . Katoličani terdijo, neodvisnost sv. sedeža je potrebna zavolj vestne svobode katoličanov, in imajo prav; zakaj motiti se ne smemo, za vojsko zuper Rim stoji goreča želja, katoličanstvo pokončati. V resnici; pri tej vojski je obstanek kat. cerkve in morebit celo keršanstva v nevarnosti, lahko tedaj razumem strah vseh katoličanov zavolj tako grozovitnih reči, ki se nameravajo. Ako prekucija zmaga, ni gotovosti več za nijeno vero, za nijeno bogačastje.“

Glasnejše pa še kakor besede, pričajo *djanja poštenih nekatoličanov* za resnico našega govorjenja. Komaj se je začela milošnja za sv. Očeta poberati, so začeli tudi oni obilne darove v Rim pošiljati. Tako postavim so Luterani v Meklenburgu 3000 gl. za sv. Očeta zbrali. Turski in perziški poslanec v Parizu — menda oba Muhamedanca — in znani judovski bogatin Rotsild so poslali sv. Očetu vsak po 4000 gl.; rusovski cesar pa, kateri sicer



katoličane tako hudo stiska, 1 milijon gl. \*) In enake vsele novice se tudi iz drugih krajev slišijo. — Zares strašno bi bilo, ako bi drugoverci več sočutja s sv. Očetom imeli, kakor njih lastni katoliški otroci.

Menim, da ste se zdaj prepričali, dragi bravci! da je popolnoma res, kar smo terdili, da ako papežu pomagamo, le sami sebi pomagamo, in ako papeža zapustimo, sami sebe pogubimo. Vprašati pa me zdaj utegnete: Kaj pa naj storimo, da bi bilo sv. Očetu pomagano? Nič drugega ni treba, kakor da dopolnujete do njih četrto zapoved, ki velewa: *Spoštuj očeta!* Zato še zaslišite

### III. Kako sedanji čas četrto zapoved do sv. Očeta Bogu dopadljivo dopolnovati zamoremo.

1. *Spoštujmo sv. Očeta.* Vselej in povsod govorimo in pišimo z globokim spoštovanjem od sv. Očeta in izrekajmo njih ime s posebnim počešenjem; vsaj je mešnikom celo pri sv. meši predpisano, da se z glavo priklonijo, kadar ime papeževo izgovorijo. Spoštovanje tirja, da se nikdar in nikjer ne sramujemo, očitno spoznati, da smo katoličani in da rimskega papeža kakor svojega duhovskega očeta spoznamo. Spoštovanje pa tudi tirja, da *dobro ime* in *pravice* sv. Očeta krepko zagovarjamo, da nikdar ne dopustimo, vpričo nas zuper sv. Očeta kaj govoriti, ampak da se vselej krepko in serčno za njih čast in slavo potegnemo, naj bi tudi zavolj tega kakor prenapetneži in mračnjaki zasmehovani bili. Kak lep na zgled nam dajejo katoličani drugih krajev. Tako se je na Francozkem, Belgiskem in Švicarskem več družb osnovalo, katerih edini

\*) Glej Zg. Danica št. 10. 1. 1861.

namen je čast in pravice sv. Očeta krepko zagovarjati z besedo in djanjem. — Tisti pa, kateri te dolžnosti ne dopolnujejo, naj pomislijo strašne besede, ki jih Bog skoz usta Mojzesove govori: „Preklet bodi, kdor svojega očeta ne spoštuje in vse ljudstvo naj reče: Amen.“ (5. Mojz. 25, 16.)

2. *Ljubimo sv. Očeta.* *Mislimo* tedaj radi in neprenehoma na sv. Očeta, — *pozvedujmo* skerbno, kako se jim godi, — *zasllišimo* in *berimo* s posebno pozornostjo vse, karkoli zadeva sv. Očeta, njih službo, njih stiske; — *veselimo* se nad vsim, kar sv. Očeta razveseljuje in *žalujemo* nad vsim, kar jih žali; — z eno besedo *čutimo* vse dobro in hudo kar sv. Očeta zadeva, tako, kakor da bi nas zadevalo.

3. *Ubogajmo sv. Očeta.* Ako Kristus zastran vseh duhovnov pravi: „Kdor vas posluša, mene posluša,“ (Luk. 10, 16.) koliko bolj veljajo tedaj te besede zastran sv. Očeta. Zares kdor njih posluša, posluša Kristusa samega. Vsako zapoved in prepoved sv. Očeta moramo tedaj ravno tako dopolnovati, kakor da bi nam bil sam Kristus kaj zapovedal ali prepovedal. Zlasti pa ste *dve prepovedi* in *ena zapoved*, ktere da ravno sedANJI čas dopolnimo, je silno veliko ležeče sv. Očetu.

*Perva prepoved* je, da ne beremo ne časnikov ne knjig, ktere sv. vero podkopavajo, in da se varujemo, tovaršiti se s takimi ljudmi, kateri so sovražniki naše sv. cerkve. Oj kolikokrat so sv. Oče že z naj milejšimi besedami to prepoved v svojih pastirskih listih ponavljali; in brali ste, kam bomo prišli, ako preknehi po svoji volji *steber sv. vere podkopavajo* in ako jim mi celo sami pomagamo. Hvala Bogu, dosihmal še nemamo takih slovenskih bukev, ktere bi sv. vero podkopavale; ali to bodi



Bogu potoženo, da Slovenci, kateri ob enem tudi nemški jezik umejo, naj rajše po takih nemških novinah in knjigah segajo, ktere so sv. veri v kvar. Kteri tako delajo, grešijo zuper pokoršino, sv. Očetu dolžno, grešijo tedaj zuper Kristusa samega; oni niso kar sovražniki svoje lastne duše, ampak tudi sovražniki cerkve in naroda; zakaj narodi, kateri sv. vero zaničujejo, so v naj večji nevarnosti pogina, kakor nam priča zgodovina.

*Druga prepoved* je, da se enako varujemo vseh pohujšljivih knjig in spisov, kateri *čednost in pravičnost kersanskega življenja* podkopavajo. Kolikokrat že so sv. Oče glasno svoj glas povzdignili, da naj se varujemo, pohujšanje dopuščati, pohujšanje dajati in širiti, temveč da „spodobno živimo po poklicu, k kateremu smo poklicani (Efez. 4, 1.); poklicani pa smo, da „trezno, pravično in pobožno živimo na tem svetu, čakojoči zveličanskega upanja“ — to je večnih blagrov, ki so nam obljubljeni — „in častiljivega prihoda velikega Boga in Zveličarja našega Jezusa Kristusa.“ (Tit. 2, 12 — 13.) O da bi vsi te glas poslušali; vsaj veste, kam pridemo, ako prekucuhom dopustimo, da *drugi cerkveni steber čednosti in pravičnosti kers. življenja* po svoji volji podkopavajo.

*Posebna zapoved* sv. Očeta pa je, kakor ste zgoraj slišali, da spoznamo, da „so časne posestva in pravice papeževe lastnina vse katoliške cerkve, in *da je dolžnost vseh katoličanov, braniti vladarstvo sv. stola in dedšino sv. Petra.*“ Da pa to dolžnost dopolnimo nam je dvojnega orožja treba: *molitve in milošnje.*

4. *Molimo za sv. Očeta*, da jim dodeli večni Bog stanovitnost v vojski, veselo poterpežljivost v terplenji, modrost božjo v vladanji sv. cerkve. Molimo za njih *svetovavce*, da jih z modrim svêtom in nezmagljivo serčnostjo



podpirajo v njih poklicu, ki je tudi pretežek za angeljske rame. Molimo pa tudi za njih sovražnike, za *vladarje zaslepljene*, da jih Bog razsveti in na pot pravice zaverne, za *brezbožne prekucuhe*, da jim Bog milost spoznanja in spreobrnjenja dodeli. — Za obilno molitvo nas zlasti prosijo sv. Oče. Ko jih je nekdo vprašal, katero sredstvo bi jim na oljski gori njih bridkost naj bolje pomagalo, so djali: „*Dajte mi germado molivcev.*“ — In dobri katoličani te prošnje očetove niso preslišali. Osnovale so se po mnogih krajih posebne družbe z namenom za sv. Očeta moliti in sv. meše in sv. obhajila za njih blagor Bogu darovati. Enake družbe so vpeljane po mnogih krajih na Nemškem, Francozkem, Belgiškem itd. V nemškem mestu Paderborn so napravili pobožni katoličani slovesno in splošno obhajilo za sv. Očeta. 3000 mestjanov, pred njimi mestni župan in za njimi njih žene in otroci so se tega sv. opravila vdeležili. V nekem mestu na Francozkem pa se je za večne čase *vsakdenja sv. meša* za sv. Očeta vtemelila. Koga bi taki prelepi zgledi ne spodbujali k posnemanju?

5. *Podpirajmo sv. Očeta vsak po svojem premoženji*, kakor so dolžni in radi storijo vsi pridni otroci. Skoraj vsega orožani imajo vendar potroškov silno veliko, kterim nikakor niso kos, ako jim mi na pomoč ne pritečemo. Pa ravno tukaj mi utegnejo besedo presekati nekteri, kterim gre denar silno težko izpod palca, ter reči: Pa čemu papežu denar? In ako bi res katoličani celega sveta začeli papežu milošnjo pošiljati, čemu bi jim bilo toliko denarja? Dragi moji! kateri tako govorite, ne poznate okolišin papeževih, zato poslušajte, da vam jih razložim.

Čemu, hišni gospodar potrebuješ ti denarja? Ali ne za živež in obleko za sé in za otroke, ali ne za plačilo

družine in delavcev, ali ne za razne hišne potrebe in za štibre? Glej in ravno za take in enake reči potrebujejo denarja tudi sv. Oče. Dokler so sv. Oče še imeli vse svoje dežele in prejemale iz njih navadne davke, so lahko shajali za vse potroške, ktere jim prizadeva cerkvena in državna vlada in niste še doživeli, da bi vas bili sv. Oče kedaj za milošnjo prosili, brali pa in slišali ste že pač velikokrat, da so sv. Oče na svoje stroške misjonarje po vsem svetu pošiljali in svojim otrokom po širokem svetu, kjerkoli je bila kaka posebna nesreča in sila, obilno milošnjo poslali. Še te dni smo brali, da so ubogim Madjarom, ktere zavolj lanske suše huda lakota tére, 1000 gl. v pomoč poslali, ktere so svojim lastnim osebnim potrebam pritergali. Ali zdaj se je vse prežalostno spremenilo! Skoraj pet šestink njih dežel jim je že vzel roparski sardinski kralj, od kodar tedaj tudi štibre več ne dobivajo. Dohodki so se tedaj presilno zmenjšali, potroški pa nikakor ne, le še pomnožili so se. Sardinska vlada je namreč v teh poropanih deželah vse papežu zveste uradnike odstavila, in vsi ti kam bi bežali, kakor k svojemu gospodu in očetu v Rim, kteremu so dosihmal služili? Te vse je treba preskerbeti. — Ravno ta roparska vlada koliko sto in sto duhovnov je že pregnala iz njih služb, nun in minihov pa iz njih kloštrov, kterih veči del se zopet zbera okoli sv. Očeta in pri njih iše živeža in obleke in stanovanja. Verh tega imajo še zdaj in morajo imeti, kakor vsak vladar, malo armadico vojšakov, da kroti nepokojneže in varuje njih podložne in njih premoženje; tudi te je treba plačevati, kakor tudi za izslužene vojšake skerbeti. — Kakor vse druge deržave ima pa tudi papeževa svoj državni dolg, kterega so večidel že poprejšni papeži napraviti prisiljeni bili, da so se zamogli z obo-



rožano močjo prekucii ustavljati, ktera že od perve francozke prekucije sem nikdar ne počiva, papeža oropati in pregnati. Po vsi pravici bi bil moral sardinski kralj, ki je veči del papeževih dežel vzel, tudi veči del tega dolga prevzeti, tega pa ropar ni storil; vzel je papežu dežele, dolg jim je pa pustil, od kterega morajo blizo deset milijonov goldinarjev letnih obrestov plačevati. Ako prištejemo še zgorej omenjene potroške, ki so prerajtani na blizo pet milijonov na leto, vidimo, da papež vsako leto okoli 15 milijonov goldinarjev potrebujejo, ako hočejo kakor vladar pošteno vse svoje potroške poravnati.

Zdaj tedaj veste, da sv. Oče v resnici denarja potrebujejo, zdaj veste, koliko na leto potrebujejo, zdaj veste, čemu toliko denarja potrebujejo. In od kod ga bodo prejeli? Da jim Rimsko mesto in bližne okrajne ne zamorejo toliko štibre plačati, je gotovo; ostane tedaj le še dvojna pot, da sv. Oče ali vsako leto nove dolgove delajo, ali da jim vsi njih otroci s svojo milošnjo na pomoč prihitijo. Da prvo ne sme in ne more biti, spozna vsak pametni človek, zakaj kam bi v kratkih letih to peljalo? Dolg bi narastel tako silovito, da bi nikakor sv. Očetu ne bilo več mogoče, le kar edino letnih obrestov plačevati. Ostane tedaj le še eno, namreč: *milošnja za sv. Očeta.*

Zares so tudi vsi pobožni katoličani po vsem svetu komaj glas zaslišali od prežalostnih okolišin in prehudih stisk sv. Očeta, ko so že za svojo dolžnost spoznali, skoz milošnjo jim na pomoč prihiteti; kakor uči sv. pismo: „Moj sin! podpiraj svojega očeta v starosti in ne žali ga, dokler živi! zakaj usmiljenje, ki si ga očetu skazal, ne bo nikdar pozabljeno.“ (Sir. 3, 14 — 15.) Posamezni, kterim je Bog obilnega premoženja dal, so začeli zdajci obilno milošnjo sv. Očetu pošiljati, tako postavim Fran-



cozka cesarica poslala 40,000 gl.; neki angleški vojvoda na smertni postelji 105,000 gl.; neki francoz je podedoval 9600 gl. gre v Rim, prosi da sme pred sv. Očeta in jim podari polovico svoje dedšine. — Pa tudi menj premožni bi bili radi po svoji moči kaj darovali, pa kako bi svoje milodare sv. Očetu v roke spravili? Bog pa je vdihnil serčnim in gorečim gospodom, svetnega kakor duhovskega stana, žlahtno misel, da bi se osnovale po vseh deželah *posebne družbe*, ktere bi vsako tudi naj menjšo milošnjo za sv. Očeta zberale in jo škofom in po škofih sv. Očetu izročevale. Ta misel je povsod dobrim katoličanom dopadla, v kratkem so se razsnovale take družbe skoraj po vsi Evropi in so že dokaj milošnje sv. Očetu nabrale. Tako postavim se je edino med Irci, ki so jako ubogo ljudstvo pod angleško vlado, že do konca leta 1861 nabralo za sv. Očeta 780,000 gl. V Turinu, kjer roparski sardinski kralj stanuje, se je nabralo do sred leta 1862 v denarjih 300,000 gl., drugih dragocenost pa toliko, da na vrednosti te znesek še presežejo. V Verzalji na Francozkem je pridigoval sam škof beljo nedeljo l. 1861 v prid milodarov za sv. Očeta, potem je bilo darovanje in nabralo se je 4400 gl. Večkrat že se je na Laškem zlasti prigodilo, ko se je milošnja za sv. Očeta poberala, da so žlahtne gospe iz rok in pers snemale zlate perstane, igle in verižice, z dragocenimi kamni okinčane in jih kakor dar za sv. Očeta prilagale. In ko so o binkoštih l. 1862 škofje iz vseh krajev v Rimu skupej prišli, so vsak seboj prinesli, kar so po svojih škofijah nabrali. Poldrugi milijon goldinarjev je znesla ta milošnja.

Utegnete reči: Za božjo voljo, to je pač silno veliko! Tedaj pa sv. Očetu ni taka sila, kakor je bilo poprej rečeno. Zopet se motite, dragi bravci! ako tako mislite.

Rimske vradne novine so proglasile ves znesek te milošnje, ki se je od Novembra l. 1859 do konca Sušca l. 1863 v Rim poslala in ona šteje nekaj čez 12 milijonov gold. Tedaj se je nabralo v blizo *pol četertem letu* 12 milj. gl. v tem ko smo slišali, da sv. Oče v *enem letu* 15 milj. potrebujejo. Iz tega vidite, koliko še manjka. Zares si sv. Oče niso vedili drugači pomagati, kakor da so na posodbo iskali. Prisiljeni so bili l. 1860 na posodbo vzeti 24 milijonov gold., l. 1862 zopet blizo 9 milj. gold., in letošnjo spomlad zopet 20 milj. gold. To pa je prekucuhom ravno prav. Prekanjeni kakor so, namreč tako računajo: Ako se nam papež prostovoljno noče vdati, ga bo sila primorala. Naprej in naprej se dolgovi ne dajo delati, kdo bo prehudo zadolženi državi še hotel posojevati? V kratkem mora priti den, da papež ne bodo imeli plačevati s čem, ter bodo prisiljeni, od vlade odstopiti in jo sardinskemu kralju prepustiti. To pa bo tisti den, ko papež postane naš hlapec, naš suženj.

Da, prišel bo v kratkem té den sramote in žalosti in nesreče za vsó cerkvo, ako mi sv. Očeta zapustimo, ali dokler bomo živeli in še na smertno uro nas bo vest pekla in nam očitala, da je naša skopost in terdoserčnost te nesreče kriva! Nikdar pa ne bo prišel te den sramote za nas, ako vsi katoličani četerto zapoved do sv. Očeta dopolnimo, se jih usmilimo in jim pomagamo. In kako lahko bi se to zgodilo! Po vsem svetu nas je 200 milijonov katoličanov, in ako bi vsak le 10 krajcarjev na leto milošnje dal, spravimo na leto skupej 20 milijonov gold., kar bi bilo za sv. Očeta več kakor zadosti. In kdo bi bil tako ubog, da bi 10 kraj. na leto ne mogel darovati? Toliko menda zmore tudi berač za cesto. Ker je pa pri vsem tem resnično, da se mnogi in mnogi mlačni kato-



ličani nikdar za to milošnjo pregovoriti ne bodo dali v tem ko bodo zopet drugi bolj premožni lahko in radi tudi več darovali, je vsaj toliko očitno, da bi vsi katoličani celo lahko vsaj 15 milijonov na leto za sv. Očeta zbrali, kolikor namreč neobhodno potrebujejo.

Menim, dragi braveci! da ste brez razločka med branjem na druge in sicer na boljše misli prišli in slišim vas, kako mi v sercu odgovarjate: Res je, da je svetno vladarstvo sv. Očetu potrebno, da zamorejo neodvisno in svobodno sv. cerkvo vladati; res je, da ako mi sv. Očetu ne pomagamo, v kratkem svoje vladarstvo sardinskemu roparju prepustiti morajo; tudi je res, da ako sv. Očetu pomagamo, le sami sebi koristimo ako pa njih zapustimo, le sami sebi naj več škodujemo: in če je tudi sedanje dni res silno terda za denar, bi kaj tako malega, kakor je bilo zgoraj rečeno, za sv. Očeta vender še zmogli, da bi le vedili, kako in komu bi svoje male peneze odrajtali? In na to vprašanje vam odgovorim: Naj priložnejše in naj zaslužljivše bote za sv. Očeta molili in darovali, *ako bratovšini sv. Mihaela pristopite*. Pogovorimo se tedaj k sklepu še nekoliko zastran te bratovšine.

#### IV. Kaj je bratovšina sv. Mihaela?

Slišali ste, kako so pobožni katoličani po mnogih deželah osnovali posebne družbe, katerih namen je, sv. Očeta braniti, za nje moliti in milošnjo zberati. Te družbe imajo razne imena. Večidel se po papeževem imenu imenujejo *Pijeve družbe*, v Rimu pa se ta družba imenuje *družba sv. Petra*. Take lepe zglede so hotli tudi pobožni katoličani v našem cesarstvu posnemati. V Beču namreč je skupej stopilo več imenitnih in učenih svetnih možev visokega stana, in osnovali so enako družbo, za patrona

pa so si izvolili sv. arhangela *Mihaela*, njega, ki je vojskovodja nebeških angeljskih trum in je s svojim ognjenim mečem zmagal luciferja, ki se je spuntal zoper Boga, in ga trešil z njegovo derhaljo vred v pekel. Pod obrambo in priprošnjo tega nebeškega vojskovodja so sklenili v tej družbi vojskovati se zoper satana in njegove pomagače, kateri stol sv. Petra podreti, sv. Očeta, Kristusovega namestnika na zemlji, pokončati, z njim pa tudi vero Kristusovo zatreti hočejo. Za orožje v tej vojski so si izvolili *molitvo* in *mišo*; napravili so namreč postavo za vse družbane, da naj vsak moli na den 1 oče naš, 1 česeno Marijo in 1 apostoljsko vero v čast sv. *Mihaela* s pristavkom; *Sv. Mihael, prosi za nas! in da naj vsak mesec vsaj eden krajcar mišuje za sv. Očeta odrajta*. Ko je bila osnova zgotovljena in razglašena in od tisuč in tisuč katoličanov z veseljem pozdravljena, so se obernili ravno ti možje, kakor postave tirjajo, do sv. Očeta v Rim, naj bi blagovolili to družbo poterditi, blagosloviti in ji po svoji oblasti nekatere odpustke podeliti. Odkrito so povedali sv. Oče, da jih je ta novica v tolikih britkosti vse posebno potolažila in z veseljem so odpisali 7. Marca l. 1860 takole:

„Blagoslovi naj vas Bog in naj razsveti vaše serca in vašo pamet, da zedinjeni z vezjo ljubezni z zgledom, svêtom in besedo vse kristjane za njegovo ljubezen in službo vnamete. Delajte tedaj, dragi sinovi! z gorečnostjo, da ljudje Boga spoznajo in ktereга je poslal — Jezusa Kristusa! Kličite tiste, ki v tej solzni dolini težave terpe in so se utrudili pod težkim jarmom časnih britkost, da spoznajo, da se mir in pokoj ne najde ne v bogastvu, ne v poželjenji oči, ne v prevzetnosti življenja; zakaj Jezus Kristus edini da mir, ne kakor svet ga daje, temoč



mir, ki je po volji Očetovi. — To pa je volja Očetova: Vaše posvečenje.“ Papež Piji IX.

Odpustki pa, katere so sv. Oče bratovšini podelili so naslednji:

*Popolni odpustek* na den vpisanja, na praznik čistega spočetja Marije Device, na god sv. arhangelu Mihaela in enkrat vsak mesec katerikoli den, ako se sv. zakramenti pokore in Rešnjega telesa vredno prejmejo. — *Nepopolni odpustek* za 100 dni pa za vsakedenjo bratovsko molitvo in za vsako dobro delo, ki se v prid te bratovšine stori. — *Vsi ti odpustki se zamorejo tudi za duše v vicah darovati.*

Tudi naznamo vsem v veselje, ki so te bratovšini že pristopili ali ji mislijo pristopiti, da so sv. Oče že pred dvema letoma vsakdenjo sv. mešo v kapeli Pijevega semeniša v Rimu za vse tiste vtemelili, kateri v sedanjih stiskah ali skoz milošnjo, ali skoz spise ali skoz pomoč v vojski dobrotniki sv. stola postanejo.

Kaj bi zamogel še več pristaviti, dragi Slovenci! da bi po zgledu naših nemških sosedov tudi vas za to premilo bratovšino ogrel, nadušil in jako spodbodil? Ako bi še kaj treba bilo, bi pristavil še tri reči.

*Pervič* bi potolažil tiste, kateri se bojé, ako se v to bratovšino zapišejo, da utegne iz te milošnje sčasoma nova stanovitna štibra za sv. Očeta postati; štibber pa pravijo, imamo že tako črez in črez zadosti. Ne mislite tega, dragi moji! ker tega tudi niso mislili ne tisti, ki so to bratovšino osnovali, ne sv. Oči, ki so jo poterdili, ne škofje, ki so jo po svojih škofijah priporočili. Ako bi pa škofom in papežu več ne verjeli in ne zaupali, povejte mi, komu bi smel in zamogel katoliški kristjan še verovati in zaupati? Da bi bili sv. Oče kaj takega mislili, bi bili

to milošnjo, ker so zares le zavolj nas v tolikih stiskah, že zdavnej zapovedali, slišali ste pa, da so rajše na posodbo iskali, kakor da bili svojim otrokom nadležni. Ako jim kdo iz dobrega serca kaj da, vsak tudi naj manjši dar ponižno sprejmejo, se lepo zahvalijo in daritelja in dar blagoslovijo, ako bi jim pa tudi nič ne dali, nas bodo enako ljubili in grenki kelh terpenja iz ljubezni do nas še tudi zanaprej poterpežljivo pili, dokler bo volja božja. Kadar se bodo časi zopet zboljšali, sv. Oče svoje pravice zopet dosegli, bo tudi ta bratovšina svoje delo končala, družbanom pa se bodo podarjeni dnarči spremenili v žlahtne bisere, ki se bodo v njih nebeških kronah svetili vse večne čase; zakaj ako je Kristus obljubil, da če kdo kozarec merzle vode da enemu njegovih naj manjših bratov v njegovem imenu (Mat. 10, 12.), koliko plačilo bo Sin božji še le onim pripravil, ki njegovega namestnika na zemlji v terpenji podpirajo!

*Drugič* bi povedal tistim, kateri si zato pomišljujejo tej bratovšini pristopiti, ker se bojé, da jim bo pretežko stalo vsak mesec milošnjo odrajtati, nekoliko lepih zgledov, kako drugi v drugih krajih s čudovitim zatajevanjem samega sebe to milošnjo dajejo; kar je pa drugim mogoče, zakaj bi bilo nam nemogoče? Neka Španjica pošle bratovšini svoj bratovski dar in v pismu pristavi: „Svojo osebo, svoje premoženje in tri sine, ki mi jih je Bog dal, darujem sv. Očetu v brambo njegovih pravic, kakor namestniku Kristusovemu in svetnemu vladarju dedšine sv. Petra.“ — Neki francozki žlahtnik je poslal naj dražji spomin za rajno ženo, namreč njeno zlato verižico.—Več sinov imenitnih deržin v Belgii je poslalo novoletne darila, ki so jih od svojih staršev prejeli.—Francozki prost vojšak prosi, da pride pred sv. Očeta; ko pred nje stopi,



jim poda svoj mali penez, 20 soldov namreč rekoč: „Nate sv. Oče! to-le za mali dar; nĕmam veĉ, pa to dam z dobrim sercem.“ In sv. Oĉe so s solznimi oĉmi sprejeli denarec iz vojakove roke. — Alby-škega nadškofa strežej, ud tretjega reda sv. Franĉiska, je rekel znancu, ki je v Rim Ńel: „Vi bote sv. Oĉeta vidili, položite k njih nogam teh 80 gl. ktere sem polagoma za sv. Oĉeta s tem pridobil, da sem v te namen kanarĉke (imenitne ptiĉice) redil in prodajal.“ — Neka branjevka na Belgiškem samotĉj svoj vozek pelja in pred hišo farmeštra obstoji. Ko strežej pride, mu pomoli platneno culico rekoč: „Nate to-le; je za sv. Oĉeta.“ Ko culico odprejo, najdejo 14 gl. — Bolehna vdova na Laškem, že 78 let stara, ker drugaĉe sv. Oĉetu pomagati ni mogla, je hotla vsaj sreĉke za nje prodajati. Nastopi 12 ur daljno pot, da bi jih Ńe 80 oddala. V gojzdu jo posili domu gredĉ smertna slabost, da omedli in se zgrudi. Ko se zopet zavĉ in si opomore, nadaljuje svojo pot. Drugo jutro je djala: „KakoŃna nesreĉa bi paĉ bila, ako bi bila umerla, preden sem odgovor dala od svoje prodaje.“ Ćez nekaj dni res za smert zboli, pokliĉe svoje 4 sine, izroĉi za edino dedŃino vsakemu podobo sv. Oĉeta—to si je namreĉ pri prodaji zasluŃila—ter meni, da bodo njeni sini gotovo vselej sreĉni in blagoslovljeni, ako le sv. Oĉetu ljubezen ohranijo, in vesela v Gospodu zaspi.— Hĉerka uboge matere na Laškem bi bila rada v bratovŃino sv. Petra stopila, pa ni imela plaĉati s ĉem. Kaj si izmisli? „Ljuba mati,“ je djala, „dajte mi tiste dnarĉe, ki jih sicer za moj zajterk izdavate, jaz bom rada celo leto brez zajterka, da bom imela za miloŃnjo za sv. Oĉeta.“ Mati je bila do solz ginjena in je sklenila, si tudi celo leto po zgledu po-boŃne hĉere zajterk pritergati, da je za miloŃnjo imela;

ravno tako je še tretja žena nju žlahte storila, ko je od teh lepih zgledov zaslišala.—V drugem laškem mestu bi se bila uboga deklica tudi rada v bratovščino sv. Petra zapisala ali za milošnjo ni zmogla. Kaj tedaj stori? Imela je silno lepe lase, te si je odrezala in za pol tretji rimski tolar prodala, silno vesela, da je imela zdaj tudi kaj sv. Očetu darovati.—Iz več far se je zvedilo, da so celo šolski učenci si prizadevali, kake krajcarje prislužiti ali izprositi, da so jih za bratovščino sv. Mihaela dali. — V Genovi na Švicarskem priporoča neki pridigar s silno gorečo besedo bratovščino sv. Mihaela; in nasledek je bil: v kratkih dneh pride v Beč list s 1000 gl. na predstojništvo bratovščine brez imena in le s temi besedami: „Neki Avstrijanec za sv. Očeta.“ — V Turinu se je pa nekaj še bolj zanimivega l. 1862 prigodilo. Poslanec Brofferio je v državnem zboru silno vdelaval zoper milošnjo za sv. Očeta in tirjal, da naj bi jo vlada prepovedala. Re-vež pač ni mislil, da bo s svojim strupenim jezikom sv. Očetu več koristil, kakor dvajset pridigarjev s svojimi prošnjami. Komaj namreč se njegova govornica po deželi razve, je vse poštene katoličane tolika žalost in nevolja obšla, da si je vsak prizadeval, hitro kak dar za sv. Očeta poslati, da bi očitno pokazal, da ni Brofferjevih misli. Zlasti eden prelepi zgled pove vrednik časnika „Armonije,“ ki je te milodare sprejemal. Verli mladeneč namreč pride v njegovo pisarnico, mu položi na mizo zlato verižico kakor dar za sv. Očeta in pristavi: „Poslanec Brofferio ima naj večji del zasluge tega malega dara, zakaj njegove besede so me opomnile, da je dolžnost pomagati rimskemu papežu.“ In vrednik pristavi: „Ako bo gospod Brofferio še enkrat v zbornici govoril *zoper denar sv. Petra*, bomo dobili na milijone.“ — Ako so Brofferjeve besede, ki so



bile zoper milošnjo sv. Petra toliko serc za sv. Očeta ogrele, ali ne bodo naše besede, ki so za milošnjo sv. Petra, če ne večega vsaj tak sad med Slovenci obrodile, kakor Brofferjeve med Sardinci? Vsaj po teh zgledih zdaj sami previdite, da ni nihče tako ubog in nezmožen, da bi ne zmogel te milošnje, ako le kaj malega vsako leto sam sebi pritergati hoče. Ali pa veste, koliko bi edino mi Slovenci, ki nas je nad poldrugi milijon, v enem samem letu skupaj spravili, ako bi v duhu te bratovšine ravnali? Mi edini bi zamogli 150,000 gl. na leto sv. Očetu poslati. Če vam pa tudi to ni volja, pa vsaj en sam krajcar na leto bi venderle vsak zmogel za sv. Očeta. In ako bi dušni pastirje le toliko skerbili, da bi nabrali vsak v svoji fari toliko krajarjev na leto, kolikor duš imajo, celo takrat bi se na leto še 15,000 gl. nabralo; v tem ko je gotovo, da dosihmal se še ni polovica od tega, morebit pa tudi četertinka ne med nami nabrala. Oj kolika zanikarnost, — oj kolika terdoserčnost! — Če pa vse to prigovarjanje tudi ne pomaga, pridenem

*Tretjič* in slednjič še premile besede iz zlatih ust pokojnega Lavantinskega škofa *Antona Martina Slomška*, ktere so govorili, ko so v adventu l. 1860 s posebnim pastirskim listom bratovšino sv. Mihaela v Lavantinski škofii vpeljali in jo vernim priporočili. Zdaj ko tako rekoč iz večnosti semkaj k nam govorijo, nam bodo njih besede morebiti še bolj k sercu šle, kakor takrat, ko so še živeli. Zato jih poslušajte:

„Pišem Vam zopet v silnih potrebah naše svete matere katoliške cerkve, preljubi Moji, ter zaupam, da se Vam zameril ne bom, če prosim. Moja dolžnost je prositi, Vaša dobrota, ako me uslišite. Bote vprašali: kaj pa spet takega? Čujte!“

„Bog je dal svojemu naj višemu Namestniku na tem sveti lastino, da bi jim ne bilo potreba kruha prositi, — dal je našemu svetemu očetu papežu na Laškem lastne dežele, naj bi ne bili naj viši Poglavar cerkve božje drugim deželskim vladarjem v oblasti, ampak naj bi pasli naj viši Pastir drago odkupljeno čredo Kristusovo po sveti volji božji, ne pa po spačeni volji posvetnih ljudi.“

„Ali čujte, kaj se godi! Kar je Konstantin, prvi keršanski cesar, papežu dal, dežele, ktere je cesar Karol veliki vidnemu Poglavarju Kristusovemu podelil, kar so Papežu dobrotniki skoz več ko tавžent let darovali, so jim preteklo leto laški prekucuhi po ravbersko vzeli, so si eno deželo za drugoj posiloma osvojili, in jih tako neusmileno oropali, da je papežu le mala Rimska okolica ostala, in pa velike množice lačnih ljudi, kteri so k svojemu Očetu pribežali, in jih kruha prosijo; pa Bogu se usmili! nimajo jim ga dati. — Jeli ni to žalostno za svetega Očeta, pa tudi za nas, ki smo njihovi verni otroci?“ —

„Sveti Oče imajo svoje duhovske vradnije in služevnike, kteri jim pomagajo vesoljno cerkvo božjo vladati; zdaj jim nimajo plačila dati. Papež so pošiljali na vse kraje sveta svetoželjne misjonarje, naj bi se božje kraljestvo po sveti širilo; zdaj jim nimajo popotnice plačati, nimajo pomoči poslati. Godi se papežu, kakor ubogemu gospodarju, kterega so razbojniki siloma napadli in ga oropali, kteri v svojo hišo zapert, sebi in svojim pomagati ne zamore. Kdo se bo usmilil našega svetega očeta Pija IX., kdo jim pomagal? Bog, in pa mi, njihovi dobri verni otroci.“

„Pomagati svetemu Očetu v tej veliki sili, so dobri katoliški kristjani po drugih krajih družbo (bratovšino)



svetega Mihaela naredili, kajti je sv. Mihael naj viši Poglavar nebeških vojsk, in prvi varh svete katoliške cerkve.“ ....

„Ta braterna svetega Mihaela se je po mnogih krajih razširila, kder katoliški kristjani živijo; naj se tudi v naši Lavantinski škofiji vtemelji, in lepo izhaja, dokler so Slovenci in Slovenke usmilenege serca, ter radi molijo in pa vbogajime dajejo, kolikor premorejo, to pa v resnici ni preveč za našo sveto mater kat. cerkvo in pa za ljubega očeta papeža Pija.“

„Vsako mlado nedelo naj se v vsaki farni cerkvi, alj kderkoli se služba božja obhaja, postavi tružica, ali pa skledica za božje dare na priložni kraj, v katero naj verni bratji in sestre bratovšine sv. Mihaela za papeža svoje dare polagajo.“ ....

„Kdor več glešta (premore), naj več da, kajti se jih veliko najde, kateri bi radi dali, pa nimajo, bojo pa za toliko bolj zvesto molili. Tak mali dar pa (1 krajcar na mesec) bo lahko vsakdo odrajtal, premožni pa tudi radi po dvakrat in trikrat toliko svetemu Očetu navergli. Svest sim si, da bojo hišni očetje in matere za čast imeli, te majhine dnarče od svojih domačih pobérati, in bodo sami dali, če edno alj drugo družinče alj pa otrok ne bi imelo. Saj ne damo le papežu Piju; oni sami za se le malega potrebujejo; damo naši sveti katoliški cerkvi v pomoč, da ji ne bo potreba naših krajev zapustiti, in se krez morje v dalno Ameriko z svojim naj večim Poglavarjem seliti; kar bi ne bilo dobro za nas. Pač bi bilo žalostno, ako bi solnce prave vere Evropo (naš del sveta) zapušalo, kar bi sovražniki naše svete cerkve radi.“

„Pokaj pa hudobni prekucuhi svetemu Očetu toliko krivice delajo“? Oni ne čertijo papeža, marveč sveto katoliško cerkvo, ktera je njihovim spačenim željam napoti. „Vzemimo papežu vso deželno oblast, da si ne bo po-

magati mogel; dajmo ga drugemu kralju v oblast, kateri je naših misel in želj, da bo zginila papežu čast; udarimo nar viši Pastirja, in njegove ovčice se bojo razškropile, věrni bojo papeža zapustili, in luč katoliške věre bo ugasnila, truplo katoliške cerkve brez glave bo mertvo.“ Te so hudobnežev vražje misli, ti so njih peklenski naklepi. Zakaj pa dobri Bog dopusti toliko krivico? Za to, ker se moramo na tem sveti za božje kraljestvo vojskovati, in si služiti za toliko lepši krono nebeško. Od nekđaj se je hudo z dobrim, laž z resnico, věra z nevěro poskušala, in se bo do sodnega dne. Stiskati znajo sveto cerkvo božjo njeni sovražniki, kakor jo današne dni v resnici hudo stiskajo; pa premagali nje še nikolj niso in je tudi ne bojo. Pobili so papežu serčne vojšake, in so jih po tolovajsko razpđili, naj bi ne ubranili Papež svojih starih pravic; pa mi věrni otroci njihovi imamo še mogočno orožje, kterega nam nobeni sovražnik vzeti ne more. Sam Kristus nam je to orožje izročil, rekoč: „*Molite, in bote prejeli, da bo popolno vaše veselje.*“ Molitva pomaga in premaga, naj se ji ravno sovražniki posmehujejo. Tudi Jezusu so se posmehovali, ko je na križi molil, rekoč: „*Moj Bog, moj Bog, zakaj si me sapustil?*“ In glejte, zemlja se je stresla, čudeži so se godili, in sovražniki so prestrašeni bežali. Tudi zdaj bode Gospod vojskinih trum svojo vsegamogočno roko iztegnil, kedar se mu bo zadosti zdelo, in bo sovražnike svoje svete cerkve potrupal, kakti lončar posodbo glinasto. Le stanovitno molimo in pa terdno, zaupajmo; to Bog od nas doseči hoče.“

„Pa ne le moliti, tudi *vbogajime dajati* je v sedajni sili potreba, in z našimi dnarči (penezi) svetemu Očetu pomagati; ker je tako božja volja. Saj so tudi Jezusu *vbogajime dajali*, da je sebe in svoje apostole preživel;



in ko jih je po sveti poslal, jih je usmilenu dobrih ljudi priporočil. Od nekdanj so věrni kristjani nastopniku svetega Petra, svetemu očetu papežu v posebnih potrebah katoliške cerkve radi pomagali; tudi mi ne bomo svojega vesoljnega Očeta Pija zapustili, ampak jim radi krepko pomagali. Pač bo veselilo Jezusa, nevidnega Poglavarja naše svete cerkve, da njegovemu namestniku, vidnemu Poglavarju, veselo pomagamo; vesele darovavce Bog ljubi, in nam bo stotero povernil. — Pač bo dopadlo Mariji prečisti Devici, ako papežu Piju IX. skerbno pomagamo, kolikor premoremo, kateri so Marijno slavo in čast tako visoko povzdignuli. Z solznimi očmi bodo naš sveti oče Piji IX. Boga in Marijo za toliko vašo ljubezen hvalili, pa tudi molili za vse dobrotnike svoje. Gotovo hoče Bog njihove in naše prošnje uslišati, ter to stisko samo za to dopusti, naj bi mi svojo ljubezen do svoje ljube matere katoliške cerkve, in pa do svetega očeta papeža oživili, in da jih ljubimo, v djanji pokazali. Bode sila odjenjala, jim tudi naše izverstne pomoči potreba ne bo.“

„Preljube ovčice Kristusove! vstopite se pod bandero svetega Mihaela, v njegovo sveto bratovščino se vverstite. Vzemite v roke dvojno orožje braterno: *molitvo* in pa *milošnjo*, ter se v svetem društvu za sveto katoliško cerkvo serčno poskušajmo. Dobri Bog hoče z nami biti, in ne bo svoje pomoči odlagal. Sveta katoliška cerkev bo gotovo zmagala, Bog ji je zmago obljubil; le skerbimo, da mi svoje krone ne zgubimo zkos svojo mlačnost in zanikernost. — Pride enkrat posledna vojska za nas vse, in nam hoče sveti Mihael tudi v pomoč priti, ako smo bili njegovi zvesti pomagavci v vojski za sveto cerkvo božjo. — To Vas prosim, in srečno zmago vsim željim, ter Vas iz serca blagoslovim v imeni Boga Očeta, Sina in sv. Duha.“

Fr. Kosar.

## II.

## Keršanska Beseda

o pozdravljeni častitih bratov misjonarjev pri sv. Jožefu  
v Celji 1852.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in vladika Antona Martina Slomškega.)

„Idite k Jožefu, in karkoli  
vam poreče, storite.“

(I Mojz. 41, 55)

Kako je to, preljube moje ovčice, da se dnes na tem veselem hribcu znidemo? — Naj bo, kakor rado; vsaj smo v hiši dobrega očeta, sv. Jožefa. — Kako je to, da smo dnes k sv. Jožefu došli? saj se v to hišo božjo le k ponižni prošnji, ali k veseli zahvali zahaja. — Zakaj smo se tedaj dnes tu-sem podali? ali se imamo zahvaliti, ali po pripošnji sv. Jožefa kaj isprositi? Imamo se dnes za kaj novega zahvaliti — da so došli častiti bratje sv. Vincencija Pavlana med nami prebivat, novi delavci v Gospodov vinograd, nevednim v podučenje, grešnikom v posvarjenje, žalostnim v tolažbo, naši škofiji ino deželi v pomoč — imamo pa tudi dnes Boga *prositi*, — da naj nam to novo duhovno družbo ohrani in blagoslovi. — Nam je bila hiša sv. Jožefa dozdej častita ino ljuba, nam hoče biti še veliko ljubši zanaprej. Lehko vam dnes besede egiptovskega kralja ponovim, rekoč: „Idite k Jožefu ino karkoli vam poreče, storite.“



## I.

Dva Jožefa, imenitna moža, ino ljudi osrečnika nam sv. pismo naznani, ino v posnemo priporoča; tretjega vam hočem jaz dnes pokazati, ne po imenu, ampak po djanji, kateri nam je poslal svoje duhovne brate v pomoč.

Pervi je bil Jožef egiptovski, on nedolžni čisti mladeneč; Bog ga je iz hude ječe na kraljevi sedež posadil, ino vsemu ljudstvu krušnega očeta in oskerbnika dal. „Idite k Jožefu“ je kralj rekel svojemu ljudstvu, ino Jožef je odperl svoje žitnice, vsem domačim pa tudi tujcem živeža dal, ino vso deželo hude lakote rešil. — Oh kdo ne bere, kdo ne posluša milega djanja pravičnega Jožefa egiptovskega, ino se ne veseli! Idite k Jožefu, ino kar vam on pokaže, to storite, posnemajé njegovo lepo življenje!

Drugi Jožef je bil rednik Jezusa, Zveličarja našega, kteremu sam sv. Duh priča, da je bil pravičen. Pravično ino ljubeznjivo je Kristusu, božjemu sinu kruhek služil, sladko je v naročji Marije zaspal, Jezus mu je oči zatisnil. Bil je na tem svetu Jezusu priden oskerbnik, zdaj je pri Njem vseh vernih kristjanov mogočen priprošnik. Za to priča sv. Terezija: „Kar sim koli v imenu sv. Jožefa Boga prosila, vse sim po njegovi priprošnji zadobila.“ Ravno to nam priča vse keršanstvo, ki sv. Jožefa za Marijo največ časti, nam priča staro Celje, poterdi vsa keršanska soseska okoljnih far, ktera je sv. Jožefu na tem veselem homcu to lepo cerkev v zahvalo pozidala.

Leta 1647 je namreč strašna kuga po Celji ino vsej slovenski pokrajini mórila; samo v celjskej fari jih je na kugi nad 400 pomerlo. Komaj so se ljudje smertnega straha odahnili ino že se zopet leta 1679 grozovita šiba še strašneje poverne, ino v Celji kakor v celej okolici

mori. V tej velikej sili so bogaboječi Celjani na tem griču, kjer zdaj sv. Jožefa cerkev stoji, leseni križ postavili in obljubo storili, na tem veselem kraju sv. Jožefu v čast cerkev pozidati, ako njim Bog po njegovi priprošnji neusmileno šibo kuge odverne. Pravijo, da so Celjani na god sv. Martina (11. Nov.) vsi bosí v procesii na grič prišli, ino temu v spomin se še zdaj vsako leto na sv. Martina den pri sv. Jožefu tukaj peta meša obhaja. Naj huje je kuga adventni čas leta 1679 do svečana leta 1680 morila, in ko je po storjeni obljubi strašna morija nehala, so še tisto leto v zahvalo to verlo cerkev zidati začeli, kar nam napis na podvojih velikih vrat priča. \*) Osem okoljnih far je pri zidanji pomagalo, ino tretjo nedeljo po veliki noči so temeljni kamen vložili, ino v kratkem z družinimi močmi hišo božjo doveršili. \*\*)

Od tiste dobe je že nad 100 let prijazna hiša sv. Jožefa pribežališe vseh žalostnih, revnih kristjanov; naj bode stiska kakor si rada, huda bolezen, suša ali moča, k sv. Jožefu pritečejo verni kristjani, naj jim vse to, kar ne premore njih slabost doseči, Marijini ženin izprosi. Koliko jezer si je v tej sveti veži svoje žalostno serce ohladilo, koliko grešnikov se spokorilo, koliko solz žalosti ino veselja se je na tem kraju prelilo! — Po pravici bi se tudi na to cerkev napisalo: „Pridite k Jožefu v vseh svojih dušnih ino telesnih potrebah, ino karkoli bote po priprošnji sv. Jožefa prosili, bote gotovo zadobili, ako storite, kar vam on skoz svoje sv. življenje veleva.“

\*) Napis se takó glasi: DIVVs JosephVs pesteM CILlenslbVs aVfert. To je: Sveti Jožef Celjanom kugo odvzame. (Celjska kronika. Str. 146.)

\*\*) Še zdaj je vsako leto na tretjo nedeljo po Veliki noči posebno slaven shod pri sv. Jožefu. Vrdu.



Naj bi pa verni pri sv. Jožefu duhovsko postrežbo imeli, so dobrotniki sklenili, na tem kraju hišo za duhovne postaviti, ino duhovnemu prevžitek preskerbeti. Leta 1772 so desetega Junija prvi kamen položili, ino leta 1776 so to duhovno hišo dodelali; dva duhovnika sta prihodke v denarjih vložila, dobri Celjani so pa beneficiatu nekoliko zemlje za vert ino njivo v last podelili. Kako veseli so bili bližni ino daljni sosedje, da so pri sv. Jožefu vsak den sv. mešo, vsako nedeljo sv. opravilo imeli! — Ali kar so dobrotniki storili, so hudi časi zopet večidel zaterli; blizo 50 let ni pri sv. Jožefu duhovnika bilo, ino od mestne fare so mogli k sv. Jožefu božjo službo opravljat hoditi. Dostikrat me je serce bolelo, da duhovna hiša brez duhovnika prazna stoji. — Že v svojih mladih letih, ko sim se okolj te hiše bože učil, sim včakati želel, naj bi té sveti kraj zopet po duhovsko oživel, ino ravno dnes se meni ino vam te lepe želje izpolnujejo; pripeljem vam, ne enega, ampak pet misjonarjev, duhovnih sinov sv. Vincencija Pavlana, ki je *tretji Jožef* za vse revne ino potrebne ljudi, ne po imenu, marveč po djanji; za to vam naj dnes povem, kdo je sv. Vincenc Pavlan bil; po njem bote naj bolje spoznali, kaj vam bodo tudi njegovi duhovni sini, kateri v prihodnje med nami živeti želé.

## III<sup>p</sup>

1. Sv. Vincenc Pavlan, na Francozkem rojen, ubogih pa poštenih staršev sin, je do svojega dvanajstega leta čedo pasel, vedno pohleven, priden ino vesel. Pozneje se je v šole podal, ino je bil v mešnika posvečen; ko se je enkrat čez morje peljal, ga razbojniki vjamejo, v Afriko odženejo, ino tam nekemu poturčenemu kristjanu za sužna prodajo; temu je moral na polji težke dela opravljati, pa

ni godernjal, ampak ves v božjo voljo vdan, tudi med Turki lepo Bogu služil. Gospodinja, po veri Turkinja, ga je rada o keršanskej veri govoriti čula, ino sv. pesmi, ki jih je sv. Vincenc prepeval, so se njej kmalo priljubile; na polji mu enkrat veli, naj kako sv. pesem zapoje. Zapel je mili sto ino šest in trideseti psalm, ino pa prelepo popevko: „Češena si kraljica.“ Te pesmi so jo za sv. vero Jezusovo tako vnele, da je svojega moža tako dolgo prosila, dokler jej ni dovolil, iz Turčije v Rim zbežati, kjer se je kerstiti dala; moža je pa napotila, da se je zopet k pravi Kristusovi veri povernil. — Kako čudežue so božje poti, po katerih dobri Bog svoje služebnike vodi, ino vselej prav pripelja, ako se le njegovej sveti volji vdajo, kakor sv. Vincenc.

2. V šoli terplenja dobro izučen, je hotel sv. Vincenc v prihodnje dober oče vseh ubogih ino revnih ljudi postati, ker si je bil sam skusil, kako terplenje boli. Najprej se je *k ubogim obsojenim jetnikom* obernal, ki so za voljo svojih hudodelstev obsojeni, v železo vklenjeni na barkih veslati morali. Tišalo jih je težko železje pa še veliko huje so jih na vesti verige dopernešenih hudodelstev mučile; prijazno jih je obiskoval, ljubeznjivo učil, jim po očetovsko, kolikor je smel, njih težave manjšal, jih k poterpežljivosti opominjal, ino se celo mesto mladenča, ki je doma staro mater preskerbeti imel, vkleniti dal. Po takih zgledih so se njih ledene serca otajale, ino solnce milosti božje jim je posijalo; vsi so se spremenili ino poboljšali; ni se slišalo več med njimi preklinjanje, ampak molitve ino sv. pesmi so se med težkim delom na barkih razlegale. — Poglejte, kaj lepega živa keršanska ljubezen stori! —

3. Sv. Vincenc se je podal po deželi med ljube kme-



tiške ljudi, ker je videl, koliko jih v terdi nevednosti in v pregrešnem stanu živi in nesrečno umerje. Priserčno jih uči, k pokori opominja, veliko spoved ž njimi opravlja, in se veseli zveličanskega sadú njih spreobnjenja. Pridruži si pet drugih bogoljubnih duhovnov, ino vtemelji duhovno družbo *misjonarjev*, katero so sv. oče, papež Urban VIII. poterdili. Kamor so njegovi misjonarji došli ino sv. misjon obhajali, se je sv. vera omladila, keršansko zaderžanje poboljšalo, sovražniki so se spravili in si prijazno roke podali, krivično blago se je odrajtalo; božji duh je po njih misjonih med ljudmi prebival.

4. Sv. Vincenc je hodil po cestah in mestnih ulicah, poberal uboge zaveržene otroke, in jih zato odločenej hiši v oskerbljenje izročil; sprejemal je revne bolnike, kateri so za cesto ležali, in jih v keršanske bolnišnice jemal. Ker pa sam ni mogel vsem pomagati, je združil keršanske deklice, jim spisal pravila bogoljubnega življenja, jih je *hčere keršanske ljubezni* imenoval, in vtemeljil imenitno družbo *usmiljenih sester*, ktere zdaj po vsem znanem svetu bolnikom strežejo, zapušene otroke gojé, in so pravi angelji tolažbe in pomoči po vseh velikih mestih in hudo obiskanih krajih. Oh kako lep sad zori na deblu keršanske ljubezni! Mlade device, večkrat zlahtnega stana zapusté v naj boljših letih svet in obilo veselje, ki jim ga on ponuja, ter grejo iz gole ljubezni do Boga bolnikom streč. „Prava ljubezen včini velike reči, in ako jih ne stori, ljubezen ni“, pravi sv. Gregor.

5. Sv. Vincenc je združil tudi *usmiljene žene in gospe*, ki so se zavezale, potrebnim vselej in povsod pomagati. Ubožčke, ki si ne morejo sami od hiše do hiše kruha prositi, mlade keršence, ki so bile zavolj pomanjkanja v nevarnosti, poštenje in nedolžnost zgubiti, so oskerbovale,

jim zivež preskerbovale, in jih skoz delo pred lenoboj varovale.

Pa tudi *može ino imenitne gospode* je združil, da so zapušene dečke, ki so jim starši pomerli, ali pa za nje skerbeti hotli niso, zberali, jih v nauk dajali, in jih učili, si pošteno kruh služiti, ter jih ovarovali lenobe in nevednosti, ki ste matere naj večih in strašnejših pregreh zlasti pri mladih ljudéh. In vseh teh družb duša in oživljajoča moč je bil sv. Vincenc.

6. Dobro je pa vedil sv. Vincenc, kako težavno je med svetom v tolikih nevarnostih in skušnjavah Bogu služiti, pa še bolj težavno po storjenem grehu zopet najti stezo prave pokore. Potrebno je pobožnim kristjanom, da se od časa do časa podajo v sv. samoto, da tamkaj mirno stan svoje duše preišlujejo in se po molitvah in sv. vajah zopet ojačijo za vojsko za večno zveličanje. Še bolj potrebna pa je taka sv. samota za grešnika, ki se resnično spokoriti želi, da odločen od grešnih tovaršev in priložnost pod vodstvom modrega duhovnega učenika večne resnice preišluje, se za dobro spoved pripravlja in modro osnovo za prihodnje boljše življenje napravi. Zato je odperl sv. Vincenc v Parizu veliko duhovsko hišo pri sv. Lazarji, v katero so se sprejemali grešniki, pa tudi pobožni kristjani, kateri so želeli *duhovske vaje* ali *eksercicije* v sv. samoti opravljati, ktere so njegovim duhovskim sinovi po njegovem nauku vodili. In kdorkoli je pri sv. Lazarji duhovske vaje opravil, se je v duhu ves preroben in poživljen veselega serca povernil na svoj dom.

7. Bile so tisti čas pa tudi *hude vojske* na Francozskem in v sosednih deželah, ktere so spremljale njih navadne tovaršice: lakota in kuga. Zdajci je poslal usmiljeni Vincenc svoje duhovske sine, *misjonarje* namreč, da



so ranjene vojake tolažili, umirajočim pa sv. zakramente delili. Poslal je pa tudi svoje duhovske hčere, *usmiljene sestre*, da so ranjenim vojakom stregle, njih rane prevezovale in umerlim oči zatisnile. Med tem pa je on sam neutrudljivo zbral denar, živež in obleko, ter pošiljal na vse kraje, kjerkoli sta meč in lakota hudo morila.

8. Ali gorečemu služebniku božjemu še tudi to vse ni bilo zadosti. Z žalostnim srcem se je oziral okoli po širokem svetu in nezmerno bolečino je občutil, ko je vidil, da še toliko ljudstev in narodov pravega Boga ne pozna, še ne ve izrekati presladkega imena Jezusa, božjega Sina in ne pozna zveličanske steze proti nebesom. Zato sklene, svoje sinove, kakor prave misjonarje razposlati po vsem svetu, naj bi razširjali kraljestvo božje, in ako bi Bog hotel, tudi z veseljem umerli za čast in slavo sv. križa. In razšli so se njegovi sinovi po vsem svetu: med Turke in razkolnike, celo v daljno Azijo in Afriko, kjer povsod še dnešni den delajo z očitnim blagoslovom božjim.

Poglejte, koliko dobrega, lepega, zveličanskega je sv. Vincenc storil za božjo čast in duš zveličanje! Ravno take in enake dela pa tudi *častita družba njegovih duhovskih sinov med nami izpeljevati želi.*

### III.

Le ob kratkem vam rečem: V vseh svojih dušnih in telesnih težavah idite k sv. Jožefu.

1. Bode koga huda vest pekla in serce bolelo, *idite, tecite k sv. Jožefu.* Našli bote vsakčas pripravljene spovednike, očete ljubeznjive, ki vam bodo težki kamen od vaše vesti odvalili, vas lepo podučili in vam vlili v ra-

njeno serce olja nebeške tolažbe. Potolaženi in opravičeni se bote vselej povernili na svoj dom.

2. Bodo po naši škofii hude boleznii razgrajale, bodo po mnogih farah hiše polne bolnikov, tako da domači pastirje ne bodo več izhajati zamogli, *idite k sv. Jožefu*. Veseli pojdejo zvesti sinovi sv. Vincencija čez hribe in doline vašim dušnim pastirjem na pomoč, da jim bodo pomagali oskerbovati bolnike po hišah, po bolnišnicah in ječah.

3. Vam bo neusmiljena smert zdaj enega, zdaj drugega dušnega pastirja pobrala, *idite k sv. Jožefu* po pomočnika, ki bi vam začasno službo božjo opravljali in našli jih bote pripravljenih.

4. Bodete vi in vaši dušni pastirje zdaj v tej zdaj v onej fari želeli obhajati sv. misjon ali sv. eksercicije, da bi se globoke korenine zastaranih pregreh zaterle in se veselejše omladilo duhovsko življenje med vami, *idite k sv. Jožefu*. Z veseljem bodo uslišali vaše prošnje misjonski duhovni sv. Vincencija in vam prinesli sv. misjona zveličansko oznanilo in nebeški mir.

5. Z eno besedo: pomagali bodo nam učiti, — vam pa moliti; — povzdigovali bodo z nami svoj apostolski glas, povzdigovali bodo z nami svoje roke za vas; pomagali bodo voditi ljube ovčice Jezusove v sveto nebo. — In kakor se v vojski vojskovodja razveseli, kadar v hudi sili čverstih pomočnikov dobi, se tudi jaz, vaš viši pastir dnes serčno veselim, ko novih pridnih delavcev v vinograd svoje škofije dobim. Z menoj se veselite pa tudi ve, ljube ovčice, vinograda mojega žlahtne mladike, ker dobite dnes novih oskerbnihov, ki bodo z marljivo skerbjo čedili tersje vaših serc, da bo obilniši sad za večno življenje rodilo. — Hudih časov smo čakali, pa še hujši se nam napovedujejo; — pobožnost med nami peša, razujzdanost se



množi; menjša se število vojšakov Kristusovih, raste pa število njegovih sovražnikov in od dne do dne naraša resnejši vojska med obema kardeloma; in dragi moji! na kateri strani bo slednja zmaga? Oj kako potrebni smo zares bili, da nam je poslal ljubi Bog novo kardelo krepkih vojšakov na pomoč, ki bodo z nami vred branili naši škofii sv. vere nebeški dar.

Ali kaj pa jim bomo dali za njih trud in pomoč? Nimamo jim dati ne zlata ne srebra, darujmo jim torej *svoje serca*. Ljubeznjivo jih hočemo sprejeti, v ljubezni vdani jim ostati, in ne verjeti, kar utegne hudobni svet dnes ali jutre zoper nje govoriti; vsaj namreč vemo, da kateri se za Kristusa poskušajo, one svet sovraži. — Jim za srečo bomo molili, pa jim tudi radi pomagali, ako bodo kaj potrebovali. Jezus sam bodi jih plačnik, ki je svojim nastopnikom naročil: „*Pojdite pa in oznanujte rekoč: Nebeško kraljestvo se je približalo! Ne imejte ne zlata ne srebra, ne denarjev v svojih paséh. — In v katero hišo koli pridete, recite naj poprej: Mir vam bodi! In ako je tamkaj otrok miru, bo počival nad jim vaš mir; ako pa ne, se bo k vam vernil. V tisti hiši pa ostanite, ter jejte in pite, kar je pri njih; delavec namreč je vreden svojega plačila. — V katero mesto koli pa pridete, in vas ne sprejmejo, pojdite ven na njegove ceste in recite: Tudi prah, kateri se je nas od vašega mesta prijel, otresemo na vas. Povem vam, da bo Sodomljanom tisti den ležej, kakor temu mestu.*“ (Mat. 10. — Luk. 10.) Glejte, drage ovčice! Jezus sam jim obeta v našem imenu, da jim potrebnega med nami manjkalo ne bode. Nam pa za našo ljubezen obilno plačilo obljubi rekoč: „*Kdor sprejme preroka (oznanovavca besede božje) v imenu preroka, bo plačilo preroka prejel.*“ (Mat. 10, 41.) Oni ne išejo vašega — ampak vas.

Zdaj se pa k tebi obrnemo, o sv. Jožef, te cerkve in duhovne hiše mogočni varh in patron! in tvojemu varstvu tudi to novo častito družbo misjonskih duhovnov izročimo. Bodi ti njih krušni oče in oskerbnik. Sprosi božji blagoslov nad vse besede, ki jih bodo kedaj tukaj govorili, nad vse molitve in sv. meše, ki jih bodo tukaj opravljali, nad vse misjonske poti, po katerih bodo hodili. Sprosi jim, da bodo veliko let mirno in srečno med nami živeli. Kadar se pa enkrat nam vsem približa poslednja ura, takrat zlasti nam ti, o sv. Jožef! na strani stoj, da srečno svoj tek dokončamo in se s teboj in sv. Vincencijem pri Jezusu in Marii ne veke veselimo. Amen.

### III.

## Nagovor

o povzdigi častnega korarja Glazar Marka 1859.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in vladika Antona Martina Slomšeka)

Vsak, koji se povišuje, bo ponižan in kdor se ponižuje, bo povišan.

(Luk. 14, 11.)

Večkrat sim že bil na tem veselem bregu sv. Petra, žalosten, pa tudi vesel. Pa trojni obhod hoče mi v posebnem spominu ostati. Pervikrat sim leta 1831 vašega pokojnega g. farmeštra in častnega korarja Harmana obiskal, in se s svojim ljubeznjivim prijateljem soznanil; bile so mi to sladke ure človeške prijaznosti. V drugič, ko sim leta 1844 z vami obhajal častiti pri-



hod in povzdigo sv. trupla mučenika sv. Favstina, ki je shranjeno v vaši cerkvi ter sim pervikrat na tem svetem kraju pridigoval; bile so to svete ure nebeške pobožnosti. Podali so mi tistikrat vaš sedanji častiti g. farmešter pervikrat rudečo kapo (naglavnik) rajnega Harmana, da sim njo pervikrat na to léco prinesel.\* Ne bil bi mislil, da jim bom dnes tisto čast povernil. Dnešna tretja obiskava je toraj za mene najbolj vesela, ker pridem vašega visoko častitljivega g. farmeštra v častnega cerkvenega korarja povzdignit in po njih tudi vas počastit; zakaj kakor so dobri farani svojega dušnega pastirja veselje in krona, tako so visoko spoštovani farmešter svoje fare hvala in čast. Čast in hvala toraj Gospod Bogu za pastirja takega, ki že 15 let svojo faro tako lepo in modro vladajo, čast in hvala pastirju toliko serčnemu in zvestemu, ki so z vami toliko hudega srečno prestali, toliko lepega skerbno pripravili, čast in hvala pa tudi vam, ki ste jih lepo ubogali in jim zvesto pomagali. Glejte, to je den, kterega nam je vsim Gospod pripravil, da se ga radujemo in smo prav veseli.

Ali, kdor se hvali, naj se v Gospodu hvali; zakaj „kdor se sam hvali, on ni poterjen, ampak tisti, kterega Bog hvali“ (II. Kor. 10, 17.) veli sv. Pavl; in Kristus govori: „Kdor se povišuje, bo ponižan; in kdor se ponižuje, bo povišan.“ (Mat. 23, 12.) Ne bom tedaj hvalil važnih del vašega g. farmeštra, ne pravil velikih zaslug, po kterih so to visoko čast dosegli, tudi vas ne bom hvalil, le Boga hočem hvaliti za vse; vam bom pa dva premiselka vredna pota pokazal:

\*) Bili so namreč ravno takrat nadfarmešter in dekan Anton Slomšek za korarja stolne cerkve izvoljeni. — Glej sicer obširniše zastran tega: A. M. Slomšek, dargestellt in seinem Leben. S. 111.

- I. Kako pride človek pred Bogom v sramoto,  
 II. kako pride v pravo hvalo in čast.

Ako se sramote varovati in pred Bogom in poštenimi ljudmi češeni biti hočete; poslušajte zvesto, kaj nam je storiti. Bog pomagaj meni in vam.

### I. Gotova pot v sramoto.

Človek! kristjan! dvojna pot tebi odperta stoji, ena sramote, druga časti; lahko si izvoliš, katero hočeš, ako še nisi izvolil. Pot sramote je vglajena in šestere stopinje se na njej poznajo.

Perva stopinja v sramoto je *previsoka misel od samega sebe*, ona mati napuha in prevzetnosti, ki je angelje v hudiče spremenila. Res, imenitna stvar je človek, naj si bo kmet ali gospod ali cesar, - ali „kaj imaš človek, kar nimaš od Boga?“ Veliko smo z božjo pomočjo, — brez Boga pa prah in pepel.

Druga stopinja je *pozabljenje božje*. Človek bara kot Faraon: „Kdo je Bog?“ Ne moli ne prosi, le sam v sebe zaupa. Boga pozabi, in Bog tudi njega zapusti. Živel je na Koroškem silno bogat kmet; ali bogastvo je postalo nja naj večja nesreča; kajti prevzetnež je pozabil na Boga, še zaničeval ga je. Enkrat je bil ravno velik shod pri farni cerkvi. Prevzetnež prijaha na svojem berzem konji prav do cerkve. Bil je ves židane volje in namesto da bi se ponižno na božjo službo pripravljal, je pred cerkevjo burke uganjal. Ravno grejo farmešter v cerkvo; oholo jih pozdravi in se pobaha rekoč: „*Gospod! naj mi dovolijo, da s svojim konjem v cerkvo jezdim in krog altarja sv. Lenarta jaham; hočem to ježo dobro plačati in vsako konjevo stopinjo s križevačoj podkovati, in cerkva bo imela srebern tlak.*“ Abotni poslušavci se tolikemu zaničevanju božjemu na glas krohotajo, farmešter pa bahača resno



posvarijo rekoč: „Varujte se, da vam kobilica sreče ne uide, in se vi v kratkem na golo ne vsedete; sreča je opoteča in kdor se dnes s bogastvom baha, bo že jutre kruha prošil. Vse to se bo še lahko tudi vam godilo. Bog le ponižnim milost daje, do prevzetnih njemu merzi.“ Ali ošabnega bahača tudi te resne besede ne zmodrijo; sreče pijan je večkrat rekel: „Meni drugega ne manjka, kakor slonokostene mize; tako bi še rad imel.“ Dozorel je bahač za šibo božjo. Prišle so hude leta, vjime so mu žitno polje, kužne bolezni živino pokončale. Ne dolgo, in silno zadolžen je prišel na boben. Ves zapuščen je hodil na starost od hiše do hiše kruha prosit in kedar se je o palici do kakega znanca pritresil, so mu na pragu v skledici kuhe dali. Ko je odmolil, je skledico na kolena djal in zajemati začel rekoč: „Ko sem še imel vsega zadosti, sem gostokrat prevzetno djal: drugega mi ne manjka, kakor slonokostene mize; zdaj jo imam, kajti moram na svojih lastnih kosteh skledico deržati, ker druge mize sirotej nimam.“ Tako se prerado zgodi: Bahač, ki Boga zapusti, od Boga zapuščen v sramoti obtiči.

Tretja je baharija s svojimi deli, s svojim blagom in zasluženjem, in častilakomnost, naj bi nas vse hvalilo in kadilo. Baharija se povsod spotika, in sramota se za njo pomika. Več ko sam sebe hvališ, več si sovražnikov narediš, ki te išejo ponižati in osramotiti. Živel je v starodavnih paganskih časih silno moder vladar v gerških Atenah, Solon po imenu, kateri je deleč okrog slovel zavolj svoje modrosti. Enkrat se poda za več let na daljno pot, obiskat razne kneze in kralje, da bi se od njih še večji modrosti pri vladanji naučil. Med drugimi obiše tudi Kreza, Lidiškega kralja, kateri je po vsem svetu slovel zavolj nezmerne bogastva. Krez si šteje v posebno čast, da ga modri Solon obiše, in ves oslepljen od

svojega bogastva mu razkazuje svoje nezmerne zaklade, ter misli, da ga bo Solon začel visoko hvaliti in povzdigo-  
vati. Tode Solon ves merzel in molčé te dragocenosti  
pregleduje. Kralju se to za malo zdi in zato ga narav-  
nost popraša: ktereга človeka šteje on za naj srečnej-  
šega na svetu? Solon mu imenuje tri že umerle pa jako  
modre in poštene možé v Atenah. Kralj mu da svojo  
nevoljo občutiti, da ni njega naj srečnejšega imenoval.  
Ali Solon ga podučí rekoč: „*Pred smertjo se ne sme  
nihče srečen imenovati.*“ Oj in le prezgodaj so se te  
besede dopolnile. Krez je bil v vojski vjet, vsega oro-  
pan in k smerti na germadi obsojen. Na germadi se  
spomni prevzetnež Solonovih besed in začne na ves glas  
klicati: „O Solon, Solon, Solon!“ Glejte tudi tukaj se je  
dopolnilo: „Kdor se povišuje, bo ponižan.“

Četerta stopinja je *kriva tožba drugih ljudi*, ako  
nam po sreči ne gre in spodleti, kar želimo. Ta bi se  
rad bogato oženil, oni v visoko službo splezal, tretji bi  
bil rad imeniten gospod i. t. d., in ko ne doseže, svojega  
bližnega toži, svoje predpostavljene preklinja in ne po-  
misli, da si je ali *sam kriv*, ker se ni prav nosil, ali da  
mu *Bog zaželenega doseči ne da*, ker bi mu utegnilo v  
škodo biti, ali ker ga v poterpežljivosti skuša. Bog deli  
službe, časti, stanove; On poniža, nas poboljšati, On po-  
viša, nas poplačati. Kar Bog stori, vse prav naredí. Kdor  
pa sam sebe povišuje, bo ponižan.

Peta stopinja je *zavidanje časti drugih*, da nam merzi,  
če se drugi hvalijo in časté. Tako je zlodej zavidal  
srečo našim pervim staršem. Tedaj druge ogovarjajo,  
glodajo, globoke jame jim kopljejo, pa se sami v nje po-  
greznejo. Tako se je zgodilo hudobnemu *Amanu*, kateri  
je zavidal pobožnemu *Mardoheju* ljubezen kraljevo, in ga



ni jenjal tožiti tako dolgo, da je bil Mardohej k smerti na vislih obsojen, ki so bile 40 laktov visoke. Ali Mardohejeva poštenost pride na den, kakor tudi Amanova hudobnost, in na ravno tiste visli je bil Aman obešen, ktere je Mardoheju pripravil. In dopolnile so se besede sv. Duha: „*Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.*“ (Sir. 27, 29.)

Šesta in naj globokeja stopinja v sramoto in pogubo je pa *obupanje v nesreči in ponižanji*, da nesrečnik sam sebe celo zaverže, ker misli, da mu ni pomagati, ne popraviti in da je dobro ime za vselej zgubljeno; zdaj hoče svojo nesrečo in svoj obup v naj gerši razujzdanosti potopiti, zdaj celo v naj večih hudobijah svoje časti iše. To je naj huja hudičeva zanjka. Imel je sv. *Kapistran* silno pobožnega tovarša, *Justina* po imenu, kateri je celo čudeže delal. Ali prevzel se je nad gnado božjo. Ko enkrat od samega papeža visoko počešen domu pride, mu ves žalosten Kapistran reče: „Kakor angelj si od doma šel, kakor hudič si nazaj prišel.“ In ni se zmotil. Dalje bolj se prevzame, enkrat v prepiru enemu svojih bratov celo nož v persa zabode. Na to iz kloštra pobegne, se po svetu okoli klati, dopernese veliko naj nesramniših hudobij, poslednjič bo vjet, v ječo veržen in ves oterpnjen v neveri in hudobii stori naj nesrečnišo smert. O zato ne pozabimo nikdar besed sv. Duha, „Napuhu ne pusti gospodovati ne v svojih mislih ne v svojih besedah; zakaj v njem se je vsa spačenost začela.“ (Tob. 4, 14.)

Glejte, šest nevarnih stopinj v sramoto in pogubo! Ali nismo že tudi mi ene ali druge storili? Dobro izprašajmo svojo vest!

Pred nami tedaj je *vglajena pot sramote*; nje nas obyaruj sam večni Bog! — Pred nami je pa tudi *ter-*

njeva steza časti; še njo prav dobro pogledjmo, da je nikdar ne zgrešimo.

## II. Gotova steza k pravi časti.

Človek je k časti stvarjen, pa ne k svoji, marveč k božji časti; in kdor sebe ponižuje in Bogu čast daje, tega bo Bog povikšal. Kakor zvezde od solnea svojo svetlobo imajo, tako človeku le od Boga prava čast dohaja. Steza k pravi časti je scer sterma in bodeča, pa gotova in tudi šest stopinj ima:

1. Prva je *ponižnost*, da človek svoje slabosti resnično spozna in le Bogu pripisuje, kar dobrega ima. Kdo ne ljubi ponižnega človeka? več kakor velja, ponižneje se nosi, in bolj ko se ponižuje, više ga modri cenijo in bolj ga Bog za ljubo ima. Lep izgled nam je cestinar v tempeljnu. On ni še oči si upal k nebesom povzdigniti, ampak ponižno je terkal na svoje persi rekoč: „Bog bodi meni ubogemu grešniku milostljiv.“ Ali ravno ta ponižnost je Bogu toliko dopadla, da mu je zdajci vse grehe odpustil. „*In on je opravičen šel na svoj dom.*“ (Luk. 18, 14.) Zato je Kristus svojim učencem ponižnost toliko priporočal in ko so se enkrat zavolj časti med seboj prepirali, je postavil med nje malega otroka rekoč: „*Resnično vam povem, ako se ne spreoberte in ne postanete, kakor otroci, ne pojedete v nebeško kraljestvo.*“ (Mat. 18, 3.) O sv. ponižnost, kako si vendar prijetna Bogu, pa tudi ljudem; zato ne pozabimo nikdar: „*Kdor se ponižuje, bo povišan.*“

2. *Zvestoba v svojem stanu*; bodi si hlapec alj gospodar, kmet alj gospod, le službo, ktero ti je Bog izročil, zvesto opravljaj, in Bog ti bo obilo plačal. „*Blagor tebi, zvesti hlapec, ker si bil v malem zvest, te hočem čez veliko postaviti.*“ (Luk. 19, 17.)



3. *V sreči hvali Boga, ne pa sam sebe.* Si svoje delo dobro opravil, si kaj dobrega storil, si hvalo zaslužil, reci vselej s Davidom: „*Ne nam, o Gospod, ne nam, ampak Tebi gre hvala.*“ (Ps. 113, 1.) To bo Gospodu dopadlo, in po njem boš češen tudi ti. „*Kdor se ponižuje, bo povišan.*“

4. *Terdno zaupanje v nesreči,* da hoče Bog pravičnemu vzeto čast poverniti. Kdo je bil huje ponižan, ko egiptovski Jožef? kdo huje zaničevan, ko Jezus? kdo toliko preganjan, ko apostoli? In glejte, kako jih je Bog počastil! Zato budí Jezus svoje učence k zaupanju v zasramovanji rekoč: „*Blagor vam, kadar vas bodo kleli in preganjali in vse hudo zoper vas lažnjivo govorili za voljo mene; veselite se in od veselje poskakujte, ker je vaše plačilo obilno v nebesih.*“ (Mat. 5, 11—12.)

5. *Skerb za božjo čast v svojem sercu, v svojem hramu, v svoji fari* „*Kdor mene časti*“, veli Gospod Bog, „*ga bom tudi jaz počastil, kateri pa mene zaničujejo naj zaničljivi postanejo.*“ (Kralj 2, 30.) Po tej poti so naš Marka prišli k toliki časti.

Poglejte, kako lepa je hiša božja! kako pobožno in in častitljivo se božja služba obhaja! koliko lepega se je pri farnej cerkvi napravilo! Ali njih gorečnosti je bila pretesna domača fara, tudi po drugih krajih so se veliko trudili za čast in lepoto hramov božjih in svojim duhovnim bratom radi pomagali z modrim svetom pa tudi z djanjem. Zlasti pa *novi škofijski sedež in nova stolna cerkva*, katerih trudapolno obravnavo in lepotenje so oni iz ljubezni do Boga na se vzeli in slavno dokončali, njih pobožno gorečnost vsi škofii oznanuje. Po pravici in vrednosti se toraj *mož počasti*, ki je toliko lepih reči vtemelil! „*Jaz ne išem svoje časti; je, kateri je iše in sodi*“,

govori Jezus in še pristavi: „Če jaz sam sebe častim, moja čast nič ni; moj Oče je, kateri me časti.“ (Joan. 8, 50, 54.) Kdor na tem svetu med ljudmi le za božjo čast skerbi, temu Gospod večidel že tukaj dovolj časti podeli; naj lepši čast ga pa v nebesih čaka, kjer se bo svetil kakti zvezda na nebu vse večne čase. (Dan. 12, 3.)

6. *Da častimo njega, ki mu čast gre.* „Čast komur, čast“, (Rom. 13, 7.) uči sv. apostol Pavl; znani prigovor pa pravi: *Kdor drugih ne časti, tudi sam časti vreden ni.* Zato je pravemu kristjanu lastno, da se veseli, ako drugim njih delo po sreči gre, da jim iz serca blagovoli čast, ki se jim skazuje, da dobre dela drugih visokejše ceni, kakor lastne svoje. Ravno to pa Bogu tako dopade, da tudi njegove dela obilno blagoslovi in mu čast podeli, ktere nikdar iskal ni. „*Kdor se ponižuje, bo povišan.*“

Kako čudežno lepo berlijo svetle zvezde na nebu. Ena je lepši ko druga, ena svetlejši od druge. Vsaka od solnca svojo luč in lepoto dobiva, v vsakej božja čast gorí. — Ravno tako bi imeli mi vsi k božji časti lepo živeti, le od Boga svoje časti iskati. Kakor razne so zvezde na nebu, tako razni tudi ljudje in stanovi. Pride ura ter pojdemo tudi mi, kakor modre device nebeskemu ženinu naprot; oh skerbimo, da nam olja prave modrosti ne zmanjka!

Zatorej, le samo dvojno željo še imam 1. da bi vi s svojim visoko častitim pastirjem tudi v novi časti še dolgo let v gnadi božji srečni in veseli živeli, 2. da bi se enkrat vsi pri nebeskej svatovšini skupaj z nebeskim ženinom Jezusom Kristusom veselili in častili Boga Očeta in Sina in Sv. Duha, kteremu bodi za vse večna čast in hvala. Amen.



## IV.

## Trojne zornice Marije, prečiste Device.

(Pridiga iz zapuščine pokojnega kneza in vladika Antona Martina Slomšeka, katero so govorili na praznik čistega spočetja Marije Device l. 1861 v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru, ko so altar Matere božje čistega spočetja blagoslovili.)

„Angelj je prišel k njej in je rekel: „Bodi češena, milosti polna! Gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami.“ (Luk. 1, 28.)

1. Kako vesele so *lepe zornice*, kakor jih sv. kato-liška cerkva obhaja! — *Zvunaj černa tema, v hiši božji svetla luč!* — *Zvunaj milo vpitje: „Rosite ga nebesa!“* — *znotraj veselo petje: „Slava po višavah, mir na zemlji!“* — In kdo je veselih zornic *kraljica*? Marija, prečista Devica; njo osvetljujejo goreče sveče, njo častijo pobožne duše in veselo prepevajo: *Marija, bod' češena* — *— Denica juterna!*

2. Kako vesele pa so *zornice sosebn* *dnes v tej cerkvi za nas!* *Nov prav lep altar*, Marii brez madeža spočeti Devici darovan, smo ravno posvetili in za vas in z vami sem prvo zorno mešo Marii Devici na njem daroval. — S tem altarjem je krona tej cerkvi postavljena. In ako pregledujem ves dragoceni kinč, s katerim ste večidel vi to cerkvo okinčali, pač v svoje veselje spoznam, da posebno ljubezen do te cerkve imate in da se dopolnujejo nad vami besede Davidove: „Gospod! jaz ljubim lepoto tvoje hiše in kraj, kjer prebiva tvoje veličastvo.“ (Ps. 25, 8.)

3. Pa naše vesele zornice so le *okus veselja*, ki nas v *nebesih pripravljeno čaka!* — Naša toliko krasna *cerkva*

je le *senca* nebeške lepote tiste Očetove hiše, kjer se bodo večne Zornice obhajale.

Od teh *trojnih zornic* naj Vam *tri besede* povem: Bogu in Marii v čast — dobrotnicam v veselje, nam vsem pa v zveličanje.

## I. Zornice angeljske.

1. Kdo je *pervi* zornice obhaja? Viši angelj *Gabrijel*, ko je Marii pozdravljenje prinesel rekoč: „*Bodi češena, milosti polna!*“ Črna tema je zemljo pokrivala, vsi ljudje so ječali pod težko butaro greha; le v *Nazaretu* se sveti kakti juterna zarja *Marija Devica*. Od vekomaj izvoljena, vsega madeža ovarovana je Marija v tibi samoti zdihovala: „*Rosite ga, nebesa, od zgoraj, in oblaki dežite pravičnega; odpre naj se zemlja in rodi Zveličarja.*“ (Izai. 45, 8.)

2. *Priplava* v nebeški svetlobi *Gabrijel*, naj prvih angeljev eden, in prvi izreče na zemlji veseli glas: „*Bodi češena; — milost si našla; — Sina boš rodila in imenuj njegovo ime Jezus. Ta bo velik in Sin Najvišega imenovan. In bo kraljeval v hiši Jakobovi vekomaj in njegovemu kraljestvu ne bo konca.*“ Kar svet stoji, tako čudežne besede še nikdo izustil ni. Tudi Marija je ostermela in se začudila rekoč: „*Kako se bo to zgodilo, ker moža ne poznam?*“ In angelj jo potolaži rekoč: „*Sveti duh bo prišel v te, in moč Najvišega te bo obsenčila; in za tega voljo bo Sveto, ktero bo rojeno iz tebe, imenovano Sin božji.*“ Marija voljo božjo spozna in ponižno odgovori: „*Glej! dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi.*“ (Luk. 1.)

3. Na te *Marijine* prelepe besede so se *sv. nebesa* odperle. *Prišel* je božji *Sin* prebivat v prečisto telo *Marije*



Devica, kakor malo dete je človek postal, in Marii devištva ni vzel ampak posvetil: *Devica bila — porodila — ostala*; — materno zasluženje venča v njej deviška čast. Zato vsak den trikrat ponavljamo to pozdravljenje Angelovo in srečen vsak, kateri te molitve ne opusti vse svoje žive dni, kakor menih *Viktor Hugo*, ki se v samostanu ni drugega naučil, kakor: *Ave Marija* — Češena si, o Marija! To je ponavljal od ranega jutra do poznege večera, na vertu pri delu, in v hišici pri počitku; pa tudi nja poslednja beseda na smertni posteli je bila: „Češena si Marija!“ Bere se, da je iz njegovega groba bela lilija prirastla, in na vsakem perescu so se besede brale: „Češena si Marija!“ O ponavljajmo tudi mi Marijino češenje goreče in veselo vse žive dni, potem smemo upati, da ga enkrat tudi s sv. angelji popevali bomo pred nebeškim tronom Marijinim.

## II. Zorniče naše.

1. Ko je svoje dni cesar Karol V. po sveti hodil, je pazno pogledal, kamorkoli je prišel, zlasti tri reči: *cesto, turnsko uro pa cerkvo*. Je bila *cesta* dobra in snažna, je vedil, da so tukaj omikani, snažni in pridni ljudje; je *turnska ura* prav kazala, je vedil, da so tukaj modri ljudje, ki v lepem redu živé; je bila *cerkva* lepo okinčana, je vedil, da v tem kraji pobožni kristjani živé. Kako žalosten bi bil pač te pobožni cesar bil, ako bi bil to cerkvo v njenem poprejšnem prežalostnem stanu zagledal — vso oropano, raztergano, zapušeno! — *Nekdajni altarji* razdjani in po cerkvah na kmetih raznešeni; — *lepi marmelnati tlak* po mestu razprodan; — in *ponosna cerkva* znižana v vojaško shrambo (magazin)! Še pred pol tretjim letom našega prihoda samo eden in

silno borni altar! In dnes poglejte, ali ni ta cerkva nevesti podobna, ki vsa okinčana svojega ženina čaka? Veselo lahko vsako verno serce dnes izdihne: „*Kako ljube so mi tvoje prebivališa, Gospod vojskinih trum! Moja duša hrepeni in koperni po vežah Gospodovih. Moje serce in moje meso se veseli v živem Bogu. Zakaj bolji je en den v vežah Gospodovih, kakor tavžent (med svetom). Raji sem naj menjši v hiši svojega Boga, kakor da bi stanoval v šotorih grešnikov.*“ (Ps. 43.)

2. *Kdo pa je v teh dveh letih vso to cerkveno lepoto omislil? Ko so pred sto letmi to cerkvo in poleg nje hram zidali, v katerem so nekdanj Jezuiti prebivali, ki so v latinskih šolah učili, je neki pobožni grof Purgstal po imenu, ki je tudi sam Jezuit bil, vso svojo lepo dedšino v te namen daroval, ki je znesla 45,000 goldinarjev; kako se vendar vse spreminja! — zdaj pa, ko je bilo treba, zapušeno cerkvo iz novega okinčati, ni bilo najti bogatega dobrotnika, temoč ubogi duhovniki in še bolj ubogi keršanski posli so večidel to slavno delo doveršili. — Kakor bučelice pridne, tako so pobožne deklet skupaj nosile, naj bi se hiša božja dostojno okinčala. Veliki altar ostane častit spominek dobrotljivosti duhovnikov naše škofije; — altar misjonskega križa je oskerbelo ravnateljstvo šemeniša; — za dva mala stranska altarja se je našel domač dobrotnik \*); in altar prečiste Device so deviške roke pobožnih deklet nebeški kraljici in deviškega stana posebni priprošnici Marii Devici darovale. Pač lahko dnes z Davidom veselo izkličemo: *To je den, ki ga je Gospod naredil; radujmo se in veselimo se v njem.*“ (Ps. 117, 24.) — *Te altar je krona vse cerkve, pa tudi zlata knjiga, polna lepih nauk za nas. Podoba**

\*) So bili ravno milostljivi škof sami.



*Marijina* nam kaže *dva pota v nebesa*: pot *nedolžnosti* nam kaže nje snežnobelo oblačilo; — pot *pokore* nam kaže nje višnati plajš; krona iz 12 zvezd spletena nas k *stanovitnosti* opomina, zakaj le tisti bo kronan, ki stanoviten ostane do konca; — stara kača grešnega poželenja od Marijinih nog poteptana nam kaže, kam se v *skušnjavah* zateči imamo, namreč na materno sercē Marijino; kdor pa na tem sercu počiva, njega peklena kača vpikniti ne more. Tako ljubi moji! nam gre živeti, tako hočemo za Marijo v nebesa priti.

3. *Marija svojih dobrotnic brez plačila ne bo pustila.* Znano vam je, ko je sv. Martin vbožcu pol plajša podaril, se mu je Kristus prihodnjo noč prikazal s to polovico plajša ogerljen rekoč: „*S totim oblačilom me je Martin oblekel.*“ — Kar *ubogim* darujemo, Bogu posojujemo in kar za *cerkveno lepoto* podelimo, si za nebesa preskerbimo. — Zato so vesele te zornice naše, da se zahvalimo Bogu, ki je to lepo misel dobrotnikom dal; to namreč je znamenje *izvoljenja*. Koliko bogatinov pa néma nijenega veselja za lepoto cerkveno. Bog noče njih darov in to je znamenje *zaverženja*. „*Zakaj ležej je kameli iti skozi šivankino uho, kakor bogatemu priti v božje kraljestvo*“, (Luk. 18, 25.) uči Jezus. Lehko se veselite in vesele juternice obhajate, s tem cerkvenim kinčem, ste si naj lepši *grobni spominek* oskerbela in preskerbela.

### III. Zornice nebeske.

1. Leta 1851 je prišla stara babela v Beč za domačo cerkvo lep križev pot naročit. Lep križev pot tudi lep denar velja; jeli boš imela začim toliko plačati? „*Ni vam skerbeti za to*“, je odgovorila, „*ako ravno umerjem, bote plačilo dobili; za cerkvo se nam ne sme militi. Dokler je človek mlad in zdrav, mora moliti in delati; kadar*

*se postara, mora le moliti; kadar pa umerje, se nihče več njega ne spomni. Te križev pot bo pa v domači cerkvi moj spominek ostal. Kadar ga bodo ljudje obiskovali, se bodo tudi mene spominali in molili za mene, ki sem jim ga omislila.“ Pač lepa in modra misel! Ni tudi pri nas taka?*

2. Koliko bogatinov ima na grobu kamenit spominek. Z zlatom so pisane njih imena v kamen, pa kaj jim to pomaga, ako niso zapisane v bukve življenja? Le prehitro dediči svojih posvetnih dobrotnikov pozabijo, pogosto še blizo groba ne grejo. Zares vsem, ki kaj premorejo, in za vse le kar za božjo čast nikdar peneza ne gleštajo, velja dobro premisliti resne besede Kristusove: „*Neumnež! to noč bodo tvojo dušo tirjali od tebe, kar si pa spravil, čigavo bo? Tako je s tem, kateri si bogastvo naberla, in ni bogat v Bogu.*“ (Luk. 12, 20 — 21.)

3. Kdor pa za hišo božjo skerbi, si naj lepši spominek pripravlja, ki mu bode odperl vrata nebeške. — Vsaka sv. meša, ki se bo na tem altarlji služila, bo tudi na dobrotnike milost božjo rosila; — vsaka spokorna solza, ki se bo tukaj v sv. premišljevanji prelila, bo tebe dobrotnik — dobrotnica tamkaj v vicah hladila; — vsak oče nas in češena Maria, ki se bota pred tem altarljem molila, bota dobrotnikom nebeško veselje pomnožila. Doplnile se jim bodo naj slajše besede keršanske nadgrobnice: „*Blagor mertvim, kateri v Gospodu umerjejo! Od slej, reče Duh, naj počivajo od svojega truda; zakaj njih dela gredo za njimi.*“ (Skr. raz. 14, 13.) Tam bomo veselje uživali, kterege še ni vidilo nijeno oko, — še ni slišalo nijeno uho, — še ni občutilo nijeno serce! Tam pri nebeški gostii zedeti, — se z Marijo in svetniki in angelji veseliti, — tam kjer se mladost ne postara, lepota ne



zginé, *veselje* ne mine, tam bomo obhajali večno vesele zornice *nebeške!*

### S k l e p.

1. Te trojne zornice dnes glasno in veselo slavim, — se dobrotnikom in dobrotnicam prav lepo zahvaljujem in vas vse Jezusu in Marii lepo priporočam.

2. Ti pa Marija, prečista Devica, naša nebeška gospa in mogočna pomočnica, poglej na *lepi altar* in vzemi *te dar otroške ljubezni*, kterega tebi dnes darujemo. — *Pripravi* vsem dobrotnikom in dobrotnicam svojim še lepši in lepši prostor; — *poblagoslovi* jih na duši in na telesi.

3. *Pridi nam* pa tudi enkrat *naproti*; kadar vzamemo od tega sveta slovó, vzemi usmiljena mati svoje otroke v sveto nebó, da bomo večne zornice v nebesih obhajali, Boga hvalili in tebe častili vekomaj rekoč: „*Češena si Marija, milosti polna!* Amen.

## V.

# Škofovska obiskava.

(Iz zapuščine pok. kneza in vladika Antona Martina Slomškega.)

### Duhovsko ponovilo.

„Pazite na se in na vso čedo, v kateri vas je sv. Duh škofe postavil, vladati cerkvo božjo, ki jo je pridobil s svojo kervjo.“ (Dj. ap. 20, 28.)

## I.

1. Dvojno kraljestvo je postavil Bog na tem svetu: *deželsko* in *duhovsko*, in mu izročil dvojno skerb: za *teló*

in za *dušo*. Svetli cesar skerbijo za pozemeljski, časní blagor podložnih: za mir in pravico, za varstvo premoženja in življenja, za nauk in omiko, za veseli razcvet poljedelstva in obertnjistva. Pogosto grejo sami po raznih deželah pogledat, kako se njih podložnim godi, ker jim pa to ni vselej mogoče, še bolj pogosto pošiljajo namestne oblastnike, da vse deželske naprave skerbno pregledajo, in cesarju poročé, kaj je hvale vredno, kaj pa tudi graje in poprave potrebno. Zares velik dar božji je cesarsko modro in pravično vladarstvo! O da bi ga vsi deržavljeni hvaležno spoznali in dopolnili povelje Kristusovo: „*Dajte cesarju, kar je cesarjevega.*“ (Mat. 22, 21.)

Drugo še imenitneje kraljestvo je duhovsko. „*Jezus, Sin božji je nevidejoči kralj vseh svetov in njegov evangelj je zakonik, kteremu imajo pokorni biti vsi narodi*“, so besede sv. Štefana, Ogerskega kralja. — Njegov namestnik sem prišel obiskat čedo Kristusovo in pogledat, kako se vam v duhovskih zadevah godi: ljubi mladini, dragim očetom in materam in častitim sivim starčekom, ki se že bližajo grobu; ali ste z duhovno hrano obilno prevideni, ali vsega imate, kar vam je potreba, da srečno pridete v sv. nebo. Pa tudi rajnih ne smem pozabiti, ki še naše pomoči potrebujejo. „*Za blagor svoje čede hočem svojo moč in svoje življenje dati. Nijeno delo mi ne bo pretežavno, da le zveličanje, čast in hasen meni izročene čede, kakor je dobrega pastirja dolžnost, po vsej svoji moči pomnožim*“, tako je govoril sv. škof Beno, tako govorim z njim vred tudi jaz.

## II.

Po kaj sem prišel vas obiskat? „*Ne išem, kar je vašega, ampak vas.*“



1. Skofovska obiskava je pogledava, kako vaši domači dušni pastirje svoje dolžnosti dopolnujejo, ali so po zgledu sv. apostola Pavla *vsem vse*? Pogledat sem prišel:

a. Kako učijo na pridežnici — v šoli — in doma? — Ali vam oznanujejo čisti, nepokvarjeni nauk sv. katoliške cerkve, kakor sem jim takrat naročil, ko sem jih k vam poslal, v imenu Jezusovem rekoč: „*Pojdite in učite vse narode. Učite jih spolnovati vse, karkoli sem vam zapovedal.*“ (Mat. 28, 19—20.) Kar je živež telesu, je duši božji nauk. — Oj kako žalostno se godi, kjer potrebnega nauka, — kat. učenikov ni! „*Otroci prosijo kruha in nikogar ni, da bi jim ga lomil.*“ (Jer. žal. 4, 4.) Kako srečni ste pa vi, ker vidim, da ste z duhovno hrano tako obilno prevideni!

b. Kako sv. zakramente delijo? Sedem studentev milosti božje se razteka iz serca Jezusovega po žilah kat. cerkve. Takole sam Jezus govori: „*Jaz sem terta, vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadu; ker brez mene ne morete nič storiti.*“ (Joan. 15, 5.) Ravno zato nas pa tudi tako milo k tem studentem vabi rekoč: „*Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi in jaz vas bom poživil.*“ (Mat. 11, 28.) Hišniki božji so dušni pastirji, hlapci so nebeškega kralja, kateri jih pošilja, vabit njegove podložne k kraljevi mizi in jim streč ponižno in poterpežljivo. — Kakor vidim, drage ovčice Kristusove! se nimate v tej reči kaj pritožiti. Lepo vam strežejo vaši pastirji, in vsako uro po noči in po dnevi so pripravljeni, vas peljati k tem studentem, kadarkoli na duši utrjeni nove moči potrebujete. O kako srečni ste vendar vi; ne tako dobro kakor vam, se kristjanom po drugih krajih godí. V Ameriki posta-

vim, morajo verni včasih več dni hoda iti, da mešnika najdejo in svojo spoved opravijo.

c. Kak zglede vernim dajejo? Zastonj si dušni pastir prizadeva, ako z djanjem ne podpira, kar uči z besedo; besede mičejo, zgledi pa vlečejo, pravi prigovor. Zato pa tudi Jezus nam duhovnom tako resno dolžnost lepega zglede zaterjuje rekoč: „Vi ste sol zemlje; ako se pa sol spridi, s čem se bo solila? Ni za družega več, kakor da se ven verže in potapta od ljudi. — Vi ste luč svetá. Naj sveti tedaj vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela in časté vašega Očeta, kateri je v nebesih.“ (Mat. 5, 13—16.) O da bi Bog nam vsem dušnim pastirjem milost dal, tako živeti, da bi zamogel vsak zmed nas s sv. Pavlom vam vernikom reči: „Bodite moji posnemavci, kakor sem jaz Kristusov“ (1. Kor. 11, 1), in da bi se nad nikomur ne dopolnile grozne besede nekega sv. učenika, ki pravi: „Vas sv. pismo angelje imenuje. Vi prěmenite in v rokah deržite na altarjih Tistega, kterege angeli v naj večih ponižnosti molijo. V toliko visoki časti morate pa tudi vrednost imeti. Vaša dolžnost je, svojo visokost tako ohraniti, da se ne bo zamogla od kterege govoriti strašna beseda: Človek je v toliki časti bil, pa je ni zapopadel!“

2. Škofova obiskava je pa tudi preiskava, kako verni svoje dušne pastirje

a. spoštujejo. To dolžnost zaterjuje sv. Duh že v starem testamentu rekoč: „Gospoda se boj iz cele duše in spoštuj njegove mešnike.“ (Sir. 7, 31.) Slabi otroci, kateri staršev ne spoznajo, še slabši katoličani, kateri svojih duhovnov ne spoštujejo. Kolikor viši je njih služba, tolikor viši čast jim gre. „Tako naj nas ima vsak, kakor službenike Kristusove in delivce skrivnost božjih“, uči sv.



apostol Pavl. (1. Kor. 4, 1.) Vemo pa kdor cesarjeve pooblastence zaničuje, cesarja samega zasramuje, in enako zastran mešnikov tudi Bog govori: „Kdor se vas dotakne, se dotakne punčiče mojega očesa.“ (Cah. 2, 8.) Jezus pa naravnost pravi: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ (Luk. 10, 16.) Tudi ne velja izgovor, da se pa vsi duhovni po svojem visokem stanu zadost dostojno ne nosijo. Tudi mešnik ostane slab človek, le še večim nevarnostim in skušnjavam izpostavljen in zamore grešiti. Ali ni padel celo sam sv. Peter ob uri skušnjave? Pa kaj je storil Jezus, vam v zgled posnemanja? On ga ni zaničeval, on ga ni zavergel, ampak molil je za njega rekoč: „Jaz pa sem prosil za te, da ne peša tvoja vera, in ti, kadar se boš nekdanj spreobernal, poterdi svoje brate.“ (Luk. 22, 32.) Dobri in pobožni otroci molijo za starše, ako jih na krivih potih vidijo, pa jih ne zaničujejo; enako je po Jezusovem zgledu dolžnost vernikov za dušne pastirje, ako grešé, moliti, pa se tudi veseliti in Boga hvaliti za dobre in pobožne.

b. — ubogajo? „Kdor vas posluša, mene posluša,“ uči Kristus (Luk. 10,16.); sv. apostol Pavl pa piše: *Bodite pokorni svojim sprednikom in bodite jim podložni; zakaj oni čujejo, kakor taki, kateri bodo za vaše duše odgovor dajali, da z veseljem to delajo in ne zdihovajé; to bi namreč ne bilo za vas dobro.*“ (Hebr. 13, 17.) Gorje sinu, ki z nepokoršino serdi očeta, in gorje hčeri, nad katero mati britke solze pretaka! „Očetov blagoslov uterduje otrokom hiše, materna kletev pa jih do tal podera.“ (Sir, 3, 11.) Ali trikrat gorje ovčicam, ki svojim dušnim pastirjem naganjajo, njih nauke saničujejo, službe božje ne obiskujejo, in ob nedeljah in praznikih nalaš nepokoj delajo! Bolje bi bilo takemu človeku, da bi se mu obesil

*mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.*" (Mat. 18, 6.)

c. — *odrajtujejo, kar duhovnom gre?* Kristus sam nalaga vernim dolžnost, za potrebni živež duhovnom skerbeti, ko svojim apostolom tako govori: „*Ne imejte ne zlata, ne srebra, ne denarjev v svojih paseh; zakaj delavec je vreden svojega plačila.*“ (Mat. 10. Luk. 10.) Na te besede vpira sv. apostol Pavl svoj nauk, ki ga verni srenji v Korintu daje rekoč: „*Ali ne veste, da kateri v svetišu (starega Testamenta) službo opravljajo, tudi to jedó, kar je od' svetiša in kateri altarju služijo, od altarja delež prejemajo? Tako je tudi Gospod ukazal, da naj ti, kateri evangeli oznanujejo, od evangelja živé.* (1. Kor. 9, 13 — 14.) Božja volja je tedaj, po starem in novem testamentu razodeta, da duhovni od svoje službe živé, to je: da jim verni za telesni živež skerbijo, v tem ko jim mešniki dušno hrano podajajo. To se zdi sv. apostolu Pavlu tako dosledno, da Korinčane naravnost vpraša rekoč: „*Ako smo vam mi duhovne reči sejali, je li kaj velikega, če mi vaše telesne reči žanjemo?*“ (1 Kor. 9, 11.) In kako so naši stari očetje to dolžnost lepo dopolnovali! Poglejte toliko lepih zemljiš, ki so jih duhovnom za prevžitek darovali, spomnite se na toliko lepih sporočil ali štifting, ki so jih napravili, da bi duhovnom njih dohodke zboljšali. O kako mlačni so pa den denešnji v mnogih krajih kristjani v tej dolžnosti! Ne kar, da se le težko pregovoriti dajo, da bi duhovnom njih prevžitek zboljšali, akoravno bi bilo tolikokrat silno potrebno, jim še stare pravice le neradi odrajtujejo, pogosto pa celo kratijo ali tudi naravnost odrečejo. Ali dragi moji! tak denar nēma sreče, zakaj vselej



ostane resnično, kar pravi sv. Avguštín: „*Kar duhovniku odrečeš, boš pa vojšaku dal.*“

### III.

Je lepa navada med nami, če gre oče ali mati svoje otroke, ki so že od doma, obiskat, da ne pregleda kar, kako se jim godi in kako se nosijo, ampak da jim tudi kak dar seboj prinese. Morebit utegneta tudi vi svojega škofa vprašati: *Kaj ste nam pa vi s seboj prinesli?* Nisem prišel brez darov. Vaš dušni oče in viši pastir sem prinesel

1. *jagnjetom*, to je: *mladini vaši, gnado sv. birme*, darove sv. Duha. Prinesel sem jim *poterjenje v veri*, da v sedajnem času tolike mlačnosti in nevere tudi sami v veri ne opešajo, brez ktere zveličanja ni. Prinesel sem jim *pomnoženje posvečujoče gnade božje*, da bodo zamogli pri tolikim pohujšanji toliko ležej zoper vse skušnjave se vojskovati in kerstno nedolžnost ohraniti. Ljubi starši! ali bi zamogel vašim otročičem boljšega dara prinesiti? — Spomnite se pa tudi vi sami, da ste bili tudi vi pred 10, 20 ali 30 letmi birmani, in ste enako veseli den obhajali, kakor dnes vaši otroci. Dnes je čas, da svojo vest izprašate: ali ste gnado sv. birme ohranili? ali v veri niste opešali? ali ste se junaško zoper vse skušnjave mesa in sveta in hudega duha vojskovali? — Če ste že kedaj drugim otrokom sveto birmo prevezali, ali ste kakor botri in botre svoje dolžnosti dopolnili? Ako ne, obžalujte dnes vse zamude in grehe pred Bogom in s svojimi otročiči vred gnado sv. birme v sebi obudite.

2. — *odrašenim dušni mir z Bogom*, z vestjo in s svetom. „*V ktero hišo koli pridete,*“ uči Jezus, „*recite naj poprej: Mir vam bodi! In ako je tamkaj otrok miru, bo počival nad njim vaš mir.*“ (Luk. 10. 5 — 6.) Zato je

tudi škofa prvo pozdravljenje: *Mir vam bodi!* Mir božji sem tudi jaz vam s seboj prinesel in povzdignem svoje oči in roke proti nebesom in prosim Boga, da te mir čez vas pride in vselej pri vas ostane. Mir božji tedaj vošim vam ljubi zakonski možje in žene! — vam, starši in otroci! — vam ljubi sosedi in sosede; — pa tudi vam dušnim pastirjem in ovčicam! O da bi nikdar nobene razpertije, nobene razdražbe v vaši fari ne bilo! In kaj boljšega bi vam zamogel tudi želeti, kakor mir božji; vsaj vemo, da kjer je mir božji, tamkaj je tudi žegen božji!

3. — *pokoj rajnim.* Kako veličastno in tolažljivo je vender občestvo Svetnikov. Tudi skozi temne vrata smerti gre sv. cerkve blagoslov, sežejo molitve vernih in skerb ljubeznjiva matere cerkve! Le na duši mertvi tamkaj več ne oživé, le zaverženim v večni oginji se več pomagati ne da. Da bi tedaj moj prihod še tudi vašim rajnim staršem in otrokom, bratom in sestram koristil in jih razveselil, sem prinesel tudi njim sv. cerkve molitev in blagoslov, da bi bilo dnes veselje kakor v nebesih tako tudi v vicah ino na zemlji.

Drage ovčice Kristusove! ako te moje darove vredno sprejmete, potem pač smem s Cahejem veselo izklicati: „Dnes je zveličanje došlo.“ (Luk. 19,9.)

1. Na noge tedaj, *dušni pastirji!* Opasajte svoje ledja z resnico, vzemite v roko škit vere in moč sv. Duha; — kakor tromba povzdignite svoj glas, — prižgite luč naj lepšega zgleda, bodite solnce svoje fare. „Z vsó molitvo in prošnjo molite vsak čas v duhu in v tem čujte v vsi stanovitosti in prošnji za vse svete in za mene“; (Ef. 6, 18—19.) „kadar se bo prikazal poglavar pastirjev, bote prejeli nezvenljivo krono časti.“ (Petr. 5, 4.) Ne pozabite nikdar, da



so vaše serca lastnina Gospoda — o ne prodajte jih nikdar temu svetu!

2. Omladite se verni, kakor terta po deži, da obrodite obilni sad sv. čednost in dobrih del. Morebit skorej že pride Gospod iskat sadu zaželenega. „Vsako drevo, katero ne stori dobrega sadu, bo posekano in v ogenj verženo.“ (Mat. 7, 19.)

3. Kraljestva se razrušijo, gradovi se razsujejo, le kraljestvo božje — sv. cerkva ostane do sodnega dne. Takrat bomo zaslišali glas trombe angeljske: „Vstanite mertvi in pridite k sodbi.“ O da bi se nam takrat dopolnile dve besede Kristusove; meni posebej, da bi zamogel Sodniku reči: „Ktere si mi dal, sem jih obvaroval in nijeden zmed njih se ni pogubil.“ (Joan. 17, 12.); — nam vsem pa presladka beseda: „Pridite blagodarjeni mojega Očeta! posedite kraljestvo, katero vam je pripravljeno od začetka sveta.“ (Mat. 25, 34.) Amen.

## VI.

# Slovo starega škofa od svojih ovčic.

(Iz zapuščine pokojnega kneza in vladika Antona Martina Slomščka.)

*Od pomena vsake* I.

1. Ko je sv. apostol Pavl po svojih apostolskih hojah v mesto Milet došel, in se mu je dalje mudilo, pokliče starašine Efežanske cerkve k sebi, in vzame od njih slovo, rekoč: „Vi veste od prvega dne, ko sem prišel v Azijo

kako sem z vami ves čas bil, služijoč Gospodu z vso ponižnostjo in s solzami in s skušnjami, ktere so se mi godile zavoljo zalezovanja Judov; kako nisem nič odtegnil koristnega, da bi vam ne bil oznanil in vas učil očitno in po hišah, spričujoč Judom in nevernikom spreobrnjenje k Bogu in vero v Gospoda našega Jezusa Kristusa.“

„In zdaj glejte! jaz zvezan v Duhu grem v Jeruzalem ne vedoč, kaj se mi bo v njem zgodilo, razun da mi sv. Duh po vseh mestih pričuje in pravi, da me vezí in britkosti v Jeruzalemu čakajo. Ali nič tega se ne bojim, tudi svojega življenja ne cenim dražjega, kakor sebe, da le dokončam svoj tek in službo besede, ki sem jo prejel od Gospoda Jezusa, da pričujem evangeli milosti božje.“

2. „In zdaj glejte! jaz vem, da ne bote več vidili mojega obličja vi vsi, med kterimi sem hodil in oznanoval božje kraljestvo. Zatorej vam pričujem dnešnji den, da sem čist od kervi vseh (to je: nedolžen, ako bo kdo pogubljen). Zakaj nisem se umaknil, da bi vam ne bil oznanil vse volje božje. Pazite na se in na vso čedo v kteri vas je sv. Duh škofe postavil, vladati cerkev božjo, ki jo je pridobil s svojo kervjo. Jaz vem, da bodo prišli po mojem odhodu zgrabljivi volkovi med vas, kteri ne bodo prizanesli čedi. Zavoljo tega čujte in v spominu ohranite, da tri leta noč in den nisem nehal s solzami opominovati vsakega zmed vas.“

3. „In zdaj vas priporočim Bogu in gnadni besedi njega, ki je mogočen sozidati in dati delež med vsemi posvečenimi. Nikogar srebra ali zlata nisem pozelel, kakor sami veste. V vsem sem vam pokazal, kako je treba delati in sprejemati slabe. — In ko je bil to izgovoril je pokleknil in molil z njimi vsemi. Velik jok pa je vstal med vsemi, ter so objemali Pavla in ga kuševali in so



bili naj bolj žalostni zavoljo besede, ki jo je rekel, da ne bodo njegovega obličja več vidili. In so ga spremili do barke.“ (Dj. ap. 20.) — *Taka se dnes tudi meni in vam godi*, ko vzamemo drug od drugega slovo in ne vemo, če se bomo še kedaj več vidili.

## I.

1. *Obiskal* sem vas po svojih apostolskih potih že večkrat; sem vas učil in opominal, kakor sv. Pavl, mnogokrat tudi s solznimi očmi; — sem vam še mladenčem in deklinam, ki ste zdaj že možje in žene, podelil darove sv. Duha v zakramentu sv. Birme. — Bil sem jaz vas — nadjam se, da ste bili tudi vi večidel vsi mojega prihoda *veseli*. — Dnes vzamem od vas slovo in ne vem, če kedaj več k vam pridem.

2. *Zahvalim* se vam za vašo *ljubezen*, s katero ste me sprejemali, — za vaše *molitve*, ktere ste za mene opravljali, — za *dobre dela* vaše milosti, ki ste jih na mojo prošnjo zdaj za misjone v Afriki in Ameriki, zdaj za sv. Očeta zdaj za škofijske potrebe tako radovoljno dopernašali, — za vaše *dobro serce*, s katerim ste me tako radi ubogali. Poglejte, kako hitro so naše leta pretekle, od tiste dobe, ko smo se pervikrat vidili, do dnešnjega dne. Vse je minilo hudo in dobro, le tri reči so nam ostale: *hude ali dobre dela*, — *dobra ali huda vest*, — *srečna ali nesrečna večnost*. Te nam ostanejo, če nas tudi več na tem svetu ne bo. O da bi nam bil počitek v grobu miren in sladek! — o da bi nas vest na poti v večnost ne težila! — o da bi nam bila večnost vesela in srečna!

3. Kakor vidite, sem se naglo postaral pod težko butaro škofovskih dolžnost, in živo občutim, da se je solnce

mojega življenja že nagnilo globoko. Prej ali poznej pa pride ura ločitve za nas vse. Da pa ura ne bo grenka ne meni ne vam vas *prosim za tri reči*. O ljube ovčice! nikar ne odrecite te prošnje svojemu postaranemu škofu.

### III.

Sv. apostol Pavl piše vernim v Korint: „*Zdaj pa ostanejo vera, upanje in ljubezen, to troje; naj veči pa med temi je ljubezen.*“ (1 Kor. 13, 13.) Te besede sv. apostola so zapopadek moje trojne prošnje.

1. Skerbite, da vam *svetla luč prave katoliške vere* ne ugasne; ona je naj veči dar božji. Veliko je in še bo med vami *krivih učencikov*, kateri z besedo, z djanjem in s knjigami našo sv. vero zaničujejo in jo v vaših sercih zatreti hočejo. Ne verjemite jim, „*slepce so in voditelji slepcev; ako pa slepec slepca vodi, oba v jamo padeta.*“ (Mat. 15, 14.) „*Pa ko bi tudi angelj z nebes vam drugači oznanoval, kakor smo vam mi oznanovali, bodi preklet.*“ (Gal. 1, 8.) Naj veči nesreča je, pravo vero zgubiti. Kdor denar zgubi, veliko zgubi, kdor poštenje zgubi, več zgubi, kdor pa vero zgubi, vse zgubi. „*Brez vere namreč je nemogoče, Bogu dopasti. Zakaj kdor hoče k Bogu pristopiti, mora verovati, da je in da je tistim, ki ga išejo, plačevavec.*“ (Hebr. 11; 6.)

2. Skerbite za *terdno upanje* v življenji in v smerti. Kakor korenina mladike, poganja vera veselo zelenje sv. upanja, ki je v tej solzni dolini naj slajše tolažilo. Upanje je perst, ki nam v britkostih tega življenja na kviško kaže proti nebesom, kjer se nam bodo vse solze obrisale, vsi križi odvezeli, in za kratke težave tega časa se nam podelila večna krona. Tako uči ravno tisti sv. apostol



Pavl: „Zato se ne utrudimo; zakaj naša sedanja, kratka in lahka nadloga nam pripravlja nezmerno visoko, večno čast, ktera vse preseže.“ (2 Kor. 4, 16 — 17.) Naj nesrečnejši človek je, kateri nobenega upanja več nēma. — Da nam pa zelenje upanja ne zvene in se korenina vere ne posuši, je treba da obe čednosti neprenehoma budimo skoz molitvo v cerkvi kakor doma. Ne pozabite tedaj molitve ne zjutraj ne na večer: srečen je den, ki se začne in konča z molitvo. Ne pozabite molitve pred jedjo in po jedi; žegen božji je nad tisto mizo, ktera se nikdar brez molitve ne pogerne. Kar je olje v svetilnici, da luč ne ugasne, to je molitva v serci, da upanje ne zgine; kar je sapa za telo, je molitva za dušo; umerje telo brez sape, umerje duša brez molitve. Zato nam Jezus molitvo toliko priporoča rekoč: *Treba je vselej moliti in ne jenjati.*“ (Luk. 18, 1.) „Karkoli bote Očeta prosili v mojem imenu, vam bom storil.“ (Joan. 14, 13.)

3. Ohranite pravo, čisto ljubezen do Boga in bližnjega; ona je zlato, za ktero se kupi nebeško kraljestvo: „Ko bi kdo razdal ubogim vse svoje premoženje, ljubezni pa bi ne imel, mu nič ne pomaga.“ (1 Kor. 13, 3.); ona je življenje naše duše: „Kdor ne ljubi, ostane v smerti.“ (1 Joan. 3, 14.) Ljubezen — o zlato in sladko ime! — kolikokrat boš imenovana, pa kako malokedaj boš prav razumljena! Malo namreč je prave ljubezni po svetu, veliko pa krive, goljufive, pregrešne. Eden ljubi svoje meso, drugi čast, tretji bogastvo tega sveta; in vendar je v vsem tem gola nečimernost. Zato povzdignem svoje roke in vas prosim s sv. apostolom Joanom: „Nikar ne ljubite ne sveta, ne tega, kar je v njem. Ako kdo svet ljubi, ni Očeta ljubezen v njem; zakaj vse, kar je na svetu, je poželenje mesa, in poželenje oči in napuh življenja, kar ni

iz Očeta, ampak iz sveta. In svet prejde in njegovo poželenje. Kdor pa stori voljo božjo, ostane vekomaj.“ (1. Joan. 2, 15 — 17.) „To pa je volja božja, vaše posvečenje.“ (1 Tes. 4, 3.)

4. Pa še za eno in sicer za sebe bi vas rad prosil, preden ko se od vas podam. Močno se mi dozdeva, da je moja poslednja prošnja do vas, toliko bolj tedaj zaupam, da me bote uslišali. Bote čuli, da so vaš škof umerli, — in šli tudi za vas odgovor dajat, *molite za mene*, kakor sem tudi jaz za vas in za vaše rajne vselej molitve opravljal, kadarkoli sem vas obiskal. V keršanski ljubezni smo skupaj živeli, najmo, da se tudi ločimo in umerjemo v sv. ljubezni, pa tudi po smerti še v sv. ljubezni zvezani ostanemo; dokler nas večna ljubezen zopet ne zedini v nebesih, kjer ne tekó več grenke solze ločitve.

In tako vas Bogu in Marii in vašemu farnemu patronu priporočim. Ostanite moji, kakor jaz vaš. Ohranite vero, upanje in ljubezen, te tri naj dražje reči. Vse drugo mine, le to trojno ostane. Kar tukaj *verujemo*, bomo v nebesih *gledali*, — kar tukaj *upamo*, bomo v nebesih *vživali*, — kar tukaj *ljubimo* v muogih britkostih, bomo v nebesih *ljubili* v nezmerni sladkosti, Boga in bližnjega na večne čase. Amen.



## VII.

## Pridiga na god s. Lenarta.

## Od ponižnosti.

Učite se od mene, ker jaz sem krotek in iz serca ponižen, in bote pokoj našli svojim dušam. Mtž. 11. 29.

Zdavnej že nas je zapustila preljuba spomlad in z njo so zapustili nas prijetni solnčni dnevi. Zbežalo že je tudi vroče poletje, in prišel je črez nas čas jesenski, pust in neprijazen. Po gorah se megle vlačijo, in po dolinah merzel dež rosi. Rožice so minule, ptičic petje je potihnolo, vinska terta je svoj sladek sad zgubila; nobene prijetnosti ni več, povsod, kamor se ozreš, puščoba in pustota. Pa zdaj ne govorim resnice, in nisim prav povedal. Ni zmirom na jesen pustota in dolgčas, ampak so tudi dnevi veseli. In ti Cerkovška fara, za tebe je dnešni, akoravno jesenski den, naj ljubeznivši, naj častitljivši, naj svetejši! Vsaj dobro veš, poslušavec moj, zakaj. In naj bi vreme še tako neprijazno bilo, in naj bi te merzla sapa stresala, kolikor bi hotla, ti se veselíš, ker obhajaš god svojega farnega patrona, s. Lenarta. Le veseli se, in raduj se, in poskačuj veselja! Dnes je prav vesel den, sam Bog ga je pripravil nam!

In da bo tvoje veselje, moj poslušavec, še večje, te bom prijazno za roko prijel in te peljal v prelep vert, kjer, akoravno je že dolgočasna jesen nastopila, vendar še cvetijo in duhtijo naj lepše rožice. Ali morebiti uganete

kakošni vert v mislih imam? — Svetega Lenarta čisto dušo. Ona je tist lep vert, v kterega me ti dnes, ravno zdaj spremil boš, in si šopek nabral, da te bode njegov prijeten duh skoz celo leto navdajal. V s. pismu so te besede zapisane: „Zakljenjen vert je moja ljuba, zakljenjen vrt;“ in nadalje: „Potegni veter in popihljaj burja, in se bodo cedile dišave mojega verta.“ V. P. 4, 12. 16.

Te besede prav veljajo s. Lenartu. Njegova duša je zakljenjen vert, v kterem njegove čednosti, kakor naj lepše rože cvetijo in duhtijo. Le poglej moj prijatelj, tu najdeš najprej snežnobelo lilijo, ki na daleč okolj razpošilja svoj duh. S. Lenart, imenitnih staršev sin, je čistost trupla in duše do smerti neoskrunjeno ohranil; in tukaj moj prijatelj vgladava duhtečo rožo, ljubezen do bližnjega. Vi vsi veste, kako zelo je gorela ljubezen do bližnjega v sercu s. Lenarta. Kako je on jetnike jihovih oklepov reševal, bolnike jihovih boleznih, kako je on kraljici v britkostih porodnih pomoč sprosil; kako revnim pomočnik, nevidnim učenik bil. „Potegni sever in popihljaj burja, in cedile se bodo dišave mojega verta.“ Oh poglej moj poslušavec, celi vert je z vijolicami posut, one so, ki sladek duh od sebe dajejo. Vijolica, kakor vam znano, je podoba ponižnosti. S. Lenart je bil v ponižnosti tako vterjen, da se je branil postati škof. In izmed vseh čednosti s. Lenarta se mi zdi ta naj lepša, pa tudi naj bolj posnemanja vredna, zato jo bomo dnes premišljevali. Pridiga bo o ponižnosti. In sicer bomo premišljevali:

I. Imenitnost ponižnosti,

II. pomočke jo pridobiti,

III. pomočke jo ohraniti in zlahtniti.

Predenj pa začnem, kaj mi je boljšega storiti, kakor



da se tebi priporočim o s. Lenart. O tebi je pisano, da so se na tvojo pridigo spokorili grešniki, sprosi mi v toti uri moč od Boga, da mi da sladkost in gorečnost tvojih ust! Naj bodo moje besede mile, prijetne, ljubeznjive, da bodo našle pot do serca; se tamkaj skrile, ostale, pognale, in predragi sad ponižnosti obrodile.

## I.

S. Anton puščavnik je imel svoje dni čudežno prikazen. Vidil je namreč te svet mož božji, kako hudobni duhovi mreže svoje razprostirajo po vesoljni zemlji, in kako da skoraj slednega zajmejo in z mrežo na se potegnejo v brezdnno. Ves prestrašen svetnik, ko vidi, da imajo svoje mreže razpete po nizkih in visokih krajih, je vprašal Boga: „Kdo bo pa tedaj ušel zalezovanju satanovemu?“ In dobil je odgovor: da vsi tisti, ki so ponižni. Da, ponižnost je tista čez vse potrebna čednost, brez ktere človek ne more priromati do svetih nebes. Zato pravi o nji s. Ciprijan: „Steber vsega naj ponižnost bo.“ S. Avguštin jo ima za temelj sledne kreposti. S Hieronim jo imenuje prvo čednost kristjanovo. S. Bernard pravi o nji, da je varhinja drugih čednosti. S. Gregor poslednjič jo imenuje učenico in mater vseh drugih čednosti, jo ima za korenino in začetek.

Ta podoba pa o korenini se mi za ponižnost naj bolj primerna zdi, in naj pripravnejši, da razložim njene posebnosti in lastnosti. Le skerbno poslušajte! Rožica, da zamore rasti in cveteti, od kod dobiva svoj sok? Iz korenine. Drevo, da zamore rasti, cveteti in sad donášati, kje dobiva svojo moč? v korenini. Odtergaš rožico od korenine, ročno zvene; odrežeš, odlomiš ali odkerhneš

drevo od korenine, se posuši in usahne; ravno tako pa vsaka čednost, če ni skljenjena s korenino ponižnosti, nima nobenega obstanka. Kaj je pomagala farizeju molitev v tempeljnu? Nič. S. pismo pravi o njem, da ni šel opravičen iz tempelja; majnkala mu je korenina čednosti — ponižnost.

Na dalje, kakor je korenina v zemlji, in bo pohojena, in z nogami teptana, in je brez vsega duha in vse lepote, in vendar celo drevo svoj živež od nje dobiva, ravno tako je tudi ponižen človek nekakošno podzemeljski, bo pohojen, zaveržen, ne číslan, je skrit in pozabljen; pa ravno to je, kar ga ohrani, kar mu od dne do dne podaja življenje in rast, kakor s pismo pravi: „*Bog svojo gnado da ponižnim, prevzetnežem se pa zoperstavi.*“ Jak. 4, 6.

Da drevo dobro raste, se prav na široko razprostre, veliko sadu prinese, in starosti dočaka, je potreba, da žilce njegovih korenin na globoko segajo, in kolikor bolj globoko se zarinejo korenine v zemljo, toliko obilnejši sad bo rodilo drevo, toliko krepkejše in veselejše bo stalo v bran zimi in viharjem, po tisti prerokbi Izaija, ki pravi: „*Na zdol bo korenine poganjal, na zgor bo sladek sad donašal.*“ Želiš ti moj brat, da bi v vseh čednostih rodoviten bil, in želiš ti moja sestra, da bi v zapovedih keršanskih prav terdno stala, le prav globoko in močno v ponižnosti korenine poženi.

In naposled: prevzetnost je začetik vsega greha. Bukve modrosti nam spričujejo to, rekoče: „*Začetek greha je napuh.*“ Ako je pa začetek greha napuh, je pa začetek čednosti to, kar je napuhu nasprot: ponižnost. O ponižnost, hči nebeška, kdo bi te ne ljubil!

Kaj pa je ponižnost, in kdo je ponižen?

Berem o nekem romarju, ki je sila ostro živel. Je



bil slabo oblečen, je malo vžival jedi in še manj pijače, in kadar je bil na s. božjih potih na kosilo povabljen — in to se je večkrat zgodilo, ker so ga vsi jako čislali — se je vsikdar po sili na poslednje mesto vsedel in zraven rekel: da še tega ni vreden, da jedi naj slabše ni vreden, da ni vreden, da ga solnce obsije, naj se nikar ž njim toliko ne vkvarjajo. — Jelite poslušavci moji, ta je bil ponižen. Glejte, da vas ne goljufa. Enkrat, ko je bil v nek samostan na kosilo povabljen, se je začel zopet tako nizkega delati in zaničevati se. Neki menih pa je sam pri sebi rekel: kaj velja, da v tem romarju še velika prevzetnost teči, ga hočem poskusiti. Se oberne k njemu in mu pravi: „Veš kaj ti, pač bi bilo bolj pametno, in gotovo Bogu bolj všeč, če bi namestu po svetu hoditi in ljudi nadlegovati doma ostal, pridno delal in pa molil.“ Oh kako so te besede našega romarja razkačile! „Vi ne spoštujete božjih potov, vi zaničujete romarje, Bog vas bo pokoril“ — tako je strastno odgovoril menihu. Menih pa je molčal žalosten, da je mesto svetnika prevzetneža našel, ki je imel plajšč ponižnosti ogernjen, zavolj tega, da je pošast prevzetnosti skrival.

Romarju, o katerem sem vam zdaj povedal, je na svetu prav veliko podobnih; veliko jih je pri vsaki priložnosti rekočih: sem revež, slab, nezmožen, naj majnši zmed vseh; v sercu pa vse drugači mislijo in z velikim neusmiljenjem dela drugih ljudi sodijo. Ponižnost v besedi ne velja nič. Tudi v razterganem ali bornem oblačilu ponižnost ne obstoji, zakaj vi veste, vsaj se pogostoma primeri, da tudi berač, ki od hiše do hiše lazi in ljudi nadleguje, je še prevzetan in si med darovi zbira.

## II.

Ponižnost v tem obstoji, da človek sam o sebi misli

zaničljivo, da od znotraj iz serca sam sebe zaničuje. To pa ni kaj lahkega, in da bo to človeku mogoče, je potreba, da sam sebe spozna. Hočes ponižen biti, spoznaj se; in kolikor bolj se boš spoznaval, toliko bolj boš ponižen. Kdor sam sebe, svojih slabih nagnenj, svojih slabih navad in grehov ne pozna, tudi nikdar ponižen ne bo.

Jeli moj prijatelj, kaj velja, da se ti je že primerilo, ko si takole na sejm šel, ali pa na kako božjo pot, in sta spotoma s kakim ptujim človekom skup zadela, nisi vedel, kako bi ga nagovoril, ali počastil. Ali bi mu rekel: ti, vi, ali oni, ali gospod častivredni. Ali zakaj pa nisi vedel, kako bi rekel mu? Gotovo mi odgovoriš, zavolj tega ne, ker nisem vedil, kaj in kdo da je.

Zdaj pa poslušaj. Tvoja duša tudi popotva, in ima dva tovarša, dva kaj hudobna in svojeglavna tovarša. Pervemu tovaršu se pravi poželjivo truplo, drugemu spačeno serce. In ta dva tovarša ti vse previsoko čišlaš; pa ti povem, nikar jih ne poslušaj, če ne te bodeta zapeljala, predenj se zaveš. Imej jih za to, kar sta, zvita prekanjena tovarša, ki jima ni mar za to, kar je zgoraj. In ker sta z dušo tvojo zmirom sklenjena, imaš zmirom priložnost, jih spoznavati; in ker boš njih hudobije spoznal, imaš tudi priložnost, jih vseskozi zaničevati! sklep: hočes biti ponižen, spoznavaj sam sebe.

Da ti bo pa to ležej mogoče, si po nasvetu s. Bernarda tri reči k sercu vzemi: *Kaj si bil, kaj si, kaj boš?* In našel boš za prvo, *da nič nisi bil*. Glej Bog te je iz brezdna ničnosti potegnili, te je med svoje naj imenitnejše stvari v verstel, zemljo in morje je tebi podvergel, in le malo te je pod angelje ponižal. Iz tega sledi: kar Boga zadene, imamo vse od njega; kar nas zadene, smo zmirom nič, imamo zmirom nič, zato pravi s. apostol Pavel: „Zakaj,



ako kdo od sebe meni, da je kaj, ker nič ni, sam sebe zapelje“. Gal. 6, 3. Zdravo mirno truplo če imaš, nikar se ne bahaj, Bog ti ga je dal. Rudeče cveteče lica ako imaš, nikar ne prevzetuj! Bog je namalal na nje rožo sramožljivosti, o da bi je prederzno ne utergal! Prebrisana glava je božji dar. — Vse kar imaš, si prejel, ako si pa prejel, zakaj se hvališ?

*Kaj sem!* Če naprej premišljuješ, boš našel, da potem ko si iz nič poklican bil v versto srečnih po Kristusu odrešenih, sam od sebe vendar ne moreš obstati. S teboj ni taka, kakor s hišo. Hiša enkrat postavljena in dozidana, ne potrebuje več zidarjev, stoji sama po sebi. S teboj ni taka. Ti pa vsak trenutek, kolikorkrat z očesom migneš, imaš obstanek in življenje od Boga. Naj pa on svojo vse-mogočno roko odtegne, že te več ni. Pomakni sonce z neba in zemlja bo zakopana v temo. Zapusti naj te milost božja, in mesto, kjer si bil, se več ne najde.

Ako na to še zmisliš, *kaj da boš*, tedaj boš našel, da se bo povernilo tvoje truplo v prah, iz kterega je vzeto, po besedah: „Spomni se o človek, da prah si bil, in v prah se boš povernil“. Jed červov boš, in prah in pepel boš, in pest pepela je pač le malo vredna. Nimamo, zakaj bi se povzdigovali, nasprot pa nas take misli gotovo ponižne storiti morajo. — Toliko nas uči premišljevanje naše telesne nature.

Še bolj pa nas ponižnosti uči premišljevanje naše dušne nature, in prosim te moj poslušavec, pridi in hočeva se potopiti prav doli v globočino ponižnosti. Pred sva se spomnila, da nič nisi bil, in k temu, da nič nisi bil, si pa še greh pridjal. Greh je pa slabej, hudobnej, kakor nič, tedaj je grešnik veliko manj, kakor nič, in tako se res spolnujejo tiste skrivnostne strašne besede s pisma:

„*Temu človeku bi boljše bilo, da bi nikdar rojen ne bil.*“ (Mat. 26, 24.) To kar nič ni, se Bogu ne ustavlja, grešni človek pa se ustavlja Bogu. O brezdnost sramote za nas! Kako reven in ubožen in usmiljenja vreden si bil tistokrat, ko si bil z grehom božjo podobo na sebi razdjal, si bil zoper Bogu, otrok jeze božje, zapadel si večnemu prekletstvu! Bolje je bilo za tebe, ko te ni bilo, kakor pa, ko si grešnik bil! Koga sam sebe delaš? — Oh vsaj nisi nikdar zmožen zadosti pogrezniti se v globočino ponižnosti in zaničevanja samega sebe. Prosi tedaj Marijo, deklo gospodovo in s. Lenarta, ponižnosti, tebi toliko potrebne!

Spoznaj sam sebe, in gotovo boš ponižen. Ker je paspoznanje samega sebe jako težavno, je dolžnost moja, da ti to pretežavno delo, kar se da, zljajšam. Hočem tedaj ti slabe lastnosti tvojega drugega tovarša, spačenega serca razodeti. Zapomni si jih, in ne daj se več od njega zapeljati. Bova premislila.

Kar serce zadeva, kako smo samoljubni, kako vneti za svojo srečo, merzli za Boga in za ljubezen do bližnjega. Po celem svetu, ako greš, ga ne boš naletel takega malopridneža, kakor je tvoje lastno serce. Kako ročno pripravljeno za svoj dobiček, kako pripravljeno za počitek, kako počasno za delo, kako vseskoz prehitro za govorjenje, kako brezskerbno za sveto čuvanje, kako nestanovitno v dobrem, kako željno mehkote, kako lačno posvetne jedi, in kako mlačno za kruh življenja! Kakor peresček na vejici pomaja sledni veter, ravno tako se mi oklanjamo, vdajamo in izdajamo skušnjavam, hudim nagnjenjem in strastim. In da boš še rajši in še ležej ponižen, ti razodenem, ali velikoveč te spomnim, da celo v dobre dela serce tvoje poriva slabe namene. Če vbogajme daješ, ali nimaš namena, da bi te hvalili, ali pa, da se znebiš nad-



ležnega berača? Vidiš, dobro delo te ponižuje. Če v cerkev greš, ali imaš vselej pravi namen Boga častiti, ali le zavoljo tega greš, da bi očetu vstregel, ali pa se ostremu svarjenju maternemu odtegnil? Vidiš, dobro delo te ponižuje. Na koncu tega premišljevanja ti zakličem: Poznavaj sam sebe! Zapomni besede, ki ti jih v božjem imenu govori sv. Bernard: „O človek, ako bi ti sam sebe vidil, bi te groza bilo, meni bi pa dopadel; ker pa ti sam sebe ne vidiš — se ne spoznaš, sebi dopadeš, meni pa ne dopadeš. Prišel pa bo čas, ko ne boš dopadel ne sebi, ne meni; meni ne zato, ker si grešil, sebi ne, ker boš vekoma gorel!“

### III.

Do zdaj smo govorili o lastnostih, ki jih ponižnost ima, in v tem, kako da je ona potrebna. Tudi smo že povedali, da iz premišljevanja človeške slabe nature ponižnost sama po sebi priraste, kakor žlahtni duhteči sad; vendar pa se še mora vprašati, kako da se ona ohrani in k vedno viši popolnosti vodi.

Ohrani in žlahtni se le po velikem trudu in večletnem prav serčnem zatajevanji. Ako je treba za vsako čednost sploh zlo truditi se, ali se boš čudil potem, da se je potreba za ponižnost naj bolj pognati, ker je ona steber in začetek vseh drugih čednosti. Da boš pa vendar moj poslušavec, nekoliko ležej, ako ti je resnična volja, zadobil si to čednost, ti ponujajo cerkveni očetje štiri pripomočke.

1. Pervi je: *Nikar ne želi od ljudi obražtan ali česčen biti, ampak beži pred častjo.* Tako je Jezus Kristus storil. Judom, ki so ga hoteli za svojega kralja postaviti, je vbežal. Apostolom je prepovedal, nebeško spremembo,

ktere priče so na gori bili, razoznaniti. Slepim, katerim je pogled dal, in tudi drugim po čudežih ozdravljenim, je zabranil, razglasovati. Tako so storili po Jezusovem zgledu svetniki; tako jo posebno storil naš preljubi patron, s. Lenart, ki je rajši bežal v puščavo, kakor pa da bi bil prevzel veličansko in črezimeno opravilo škofijstva. Ljudstvo sedajnih časov, kako drugačno je! Če je kaka imenitnejša služba izpraznjena, kako se poskušajo in pipljejo za njo! Če hlapec ali dekla pridno dela, se le prerado zgodi, da dela zavolj pohvale, ne zavolj Boga! Ponižnost, hči nebeška, kamo si zbežala, na katero samotno goro si se skrila, da te ne najdemo!

2. *Prenašaj poterpežljivo zaničevanje.* Zaničevanje in zasramovanje, ako ga voljno prenašamo ima tisto čudno moč, da nas v ponižnosti podpira, in v pobožnem življenji terdne stori, kakor hišo zidano na skalo. Priložnost, zaničevanje voljno prenašati, se ti pogostoma ponudi. Prepričan sem, da je po vsem svetu, tedaj tudi med nami veliko gospodarjev in gospodinj, hlapcev in dekel, mladine možkega in ženskega spola, ki mislijo: jaz vse prav znam, in prav storim, in druge zaničujejo. Tu se zmirom čuje: Oj moja žena tudi ni za nobeno rabo, ne zna gospodinjiti; bi gospodinjiti znala, ne bi šlo pri naši hiši vse rakovo pot; ali pa: te hlapec je prav za nič, še piti si ne zasluži; ali pa: ta dekla je tako plitve pameti, da ni za nobeno reč.

Glej brat moj in sestra moja! tu je priložnost, da se ponižnosti vadiš. Tiho deni, naredi svoj opravek, stori kar ti je naloženega pridno, pametno in urno, zraven pa misli, vsaj ima prav, se moram kolj poboljšati. So nekatere dela, ki so bolj zaničljive. Slaba človeška natura in posebno prevzetnost se ustavlja jih poprijeti. Vidiš dekla,



hlapec, in ti, ki si zaničevani v hramu, tako delo, primi ga ročno, reci, da je tebi lastno in boš spoznal, da te bo to močnega storilo. O nekem s. škofu se bere, ki je zmirrom sam cerkev pometal zato, da se je ponižnosti vadal in prevzetnosti varoval.

3. *Nikar človeške hvale vesel ne bodi, ampak prizadevaj si, da te bo vselej sram, kadar te kdo hvali.* Oj koliko jih popači hvala! David preganjan, je pobožno živel, hvaljen je v greh zabredel, in zaničevan se s spokornim srcem k Bogu obrnil. In vedi, da hvala človeška nič ne velja, in da večidel je to, kar ljudje hvalijo, Bogu nedopadljivo. In če bi se primerilo, da bi hvaljen bil za reči, ki so tudi Bogu dopadljive, vso hvalo na Boga zaverni. Bogu hvala gre, očetu dodrih darov.

4. Poslednji, naj težji pripomoček se pa tako glasi: *Imej goreče želje zaničevan biti in veseli se zaničevanja.* Ako si me v prvem delu dobro poslušal, namreč, da ponižnost priraste sama po sebi iz premišljevanja slabosti človeške nature, ti povem, da iz tega premišljevanja priraste tudi želja zaničevanemu biti.

Jezus Kristus, akoravno je on Bog, tedaj gospodar vseh stvarjenih reči, je ponižnost in zaničevanje tako potrebno spoznal, da nam je tudi v tem zgled zapustil. Prerok Jeremija pravi o Njem: *„In bo s sramoto nasiten“.* Kdor bo nasiten, je popred lačen bil, ali z drugimi besedami: željen zaničevanja, kakor tudi sam govori pri s. Janezu: *„Željno sem želel jesti z vami velikonočno jagnje“*, to se pravi, terpeti sem želel. Ta zveličarjev zgled so posnemali tudi apostoli. Od njih je pisano: *„Oni pa so šli veseli spred zbora, ker so bili vredni spoznani, zavoljo Jezusovega imena zasramovanje terpeti:“* Djanj. 5.

Sv. evangelist Janez v šestem poglavju popisuje ne-

voljo Judov zoper nauk Jezusov, da jim bo lastno meso jesti in svojo lastno kri piti dal, rekoč: „*Veliko tedaj njegovih učencev, kateri so poslušali, je reklo: To govorjenje je terdo, in kdo ga more poslušati?*“ Tudi jaz se bojim, da bo marsikteri izmed vas pričujočih mislil, ali morebiti tudi rekel, ta pridga in te nauk sta bila terda; kdo jih bo spolnoval?

Prijatelj, prosim nikar prehitro ne sodi. Nauk, ki si ga dnes prejel, je le na videz terd, v resnici je pa sladek in prijeten, podoben orehu, ki ima grenko terdo lupino, ali v nji je blago jedro skrito. Poskusi, potrudi, poženi se za ponižnostjo, in ti boš miren na zemlji, zveličan v nebesih. Jezus te tako milo opominja k ponižnosti „Učite se od mene, ker sem krotek in ponižen iz serca.“ Jezus se je ostro postil, in je mnogo čuval, je bil usmiljen do ubogih, je bil stanoviten v molitvi in svetem pre-mišljevanji, je bil reven in v vednem pomajnkani, je bil poterpežljiv v naj grozovitnejem terplenji. Pa vseh teh in tako visokih čednost ne tirja neprenehoma od nas, neprenehoma pa tirja ponižnost. Poslušaj skozi moje usta ti na serce govori rekoč: „Sem budel, pa ne vedno, sem se postil, pa ne vedno, sem učil pa ne vedno, sem preganjan bil, pa ne vedno, sem terpel bitko, pa ne vedno; ponižen sem pa vedno in vselej bil. Bodi tudi ti ponižen in boš mir našel, in duša tvoja bo zakljenjen vert, poln dišav, gnada s. Duha bo v njem pihlala in jaz bom v njem prebival.“ Amen.

**Bohinc.**



## VIII.

## P r i d i g a

Pri vmestenji čast. g. Lorenea Herga za farmeštra  
Lembah'ske fare 13 Oktobra 1861.

*Od cerkvenih obredov pri vmestenji farmeštrov navadnih.*

„Jaz sem dobri pastir. Dobri pastir da svoje življenje za svoje ovce.“ (Joan. 10, 11.)

Kako se na svetu vse in neprenehoma spreminja! Beli den nam utone v černi noči, ali temna noč se zopet razdeni pri svetlobi juternje zarje. Poletno cvetje nam vničijo zimski mrazovi, ali zimski led nam zopet raztopijo mili žarki spomladenskega solnca. — Kakor v naravinem je tudi v duhovskem življenji. Veseli se snidejo po dolgi ločitvi dragi prijatelji, ali ura ločitve zopet bije in s solznimi očmi jemljejo zopet slovo. Pod krilom svete ljubezni srečno otroci in starši živé, ali nemila smert na vrata poterka, očeta pokliče in v hiši veselja se razlegajo glasi naj britkejšega žalovanja. Tode pobožna hčer si zbere poštenega mladenča, ki bi bil palica postarani materi, njej pa življenja pomočnik in čednosti varh, in zopet potihne britkost žalovanja pred veseljem sv. poroke.

Resnico teh besed nam poterjuje tudi slovesnost denešnjega dneva. Dnes pred 11 tedni smo pokopavali vašega pokojnega farmeštra č. g. *Antona Laha*; in kakor žalostna udovica je takrat vaša farna cerkev ves kinč odstranila, se v černo obleko zagernila in kakor otroci pri pogrebu očetovem, tako ste vi takrat žalovali. Ali dnes

so zvonovi vnovič kaj prijazno zapeli in privabili od blizo in dalječ duhovnov in ljudstva veliko, in vaša farna cerkva se je kakor nevesta lepo okinčala, zakaj v lepi procesii smo ji pripeljali njenega od božje previdnosti ji odločenega ženina, vašega novega duhovnega očeta, da bi se po cerkvenih postavah z njo zaročili, in vi vsi ste priče bili te slovesne poroke. In kakor sem unikat povabljen bil, slovo vzeti od vašega pokojnega farmeštra in besedo žalosti pri njih pogrebu govoriti, ravno tako sem bil za dnešnji den zopet povabljen, besedo veselja pregovoriti v vaši cerkvi in radostno pozdraviti vas in vašega novega duhovnega očeta.

Pa kaj vam hočem govoriti, dragi moji! da bi bilo enako Bogu v čast, kakor vam v podučenje in poživljenje vaših serc v sv. veri in v ljubezni do sv. cerkve? Ker se vam je posebna čast skazala, da so bili po škofovem dovoljenji vaš novi dušni pastir pred vašimi očmi vaš farmešter postavljeni in blagoslovljeni, se mi zdi naj bolj prilično, *da vam lepe cerkvene obrede te slovesnosti rasložim.* Iz tega razlaganja bote naj ležej spoznali, kakošna dobrota za faro so dušni pastir, kaj vi od novega g. farmeštra pričakovati smete, pa tudi kakošne dolžnosti vi svojemu farmeštru naproti imate.

1. *Pripeljali smo jih v cerkvo v njih navadnem črnem oblačilu, v tem ko smo jih drugi duhovni v cerkvenem oblačilu spremljali.*

Poklekneli so pred altar in preč. g. dekan so jih vprašali: „Kaj želiš visoko častiti gospod?“ In novi farmešter so odgovorili: „Prosim ponižno, po cerkvenih postavah pooblasten in vpeljan biti v faro Lembah'sko“



„S kakošno pravico to prosiš“? — „Po pravici, ki jo ima patron te fare.“ — — „Zamoreš skazati pismo, da ti je ta fara podeljena?“ — „Zamorem.“ (Na to so izročili pismo podelitve g. dekanu, katero se je očitno bralo.)

„Imaš tudi pismo poterjenja od milostljivega škofa?“ — „Imam.“ — Tudi to pismo so izročili g. dekanu, katero se je tudi bralo, in v katerem jim škof po oblasti sebi od Boga dani dušno pastirstvo in oskerbovanje vseh duhovskih in časnih pravic in potreb te fare izročijo.

Zakaj vse to? V očitno znamenje, da dosihmal še nijene duhovske oblasti v tej cerkvi in fari niso imeli. V farni cerkvi namreč in nje podružnicah ne sme nihče ne sv. meše služiti, ne pridigovati, ne spovedovati, ne drugih duhovskih opravil opravljati, kakor le od škofa poterjeni dušni pastir in njemu pridjani pomočniki. Tuji duhovni smejo le z dovoljenjem domačega dušnega pastirja duhovne opravila obhajati. Celo tuji škof bi ne smeli poprej v vaši cerkvi sv. meše služiti, kakor da so se pri vašem farmeštru izglasili. — Zakaj pa ta prepoved? Zato da cerkva ovaruje svoje ovčice lažnjivih prerokov, krivih učiteljev, kateri v ovčjih oblačilih okoli hodijo, znotraj pa so dereči volkovi (Mat. 7, 15.); zato da veste, da so vaš farmešter pred Bogom odgovorni, da vam skerbno varujejo naj zlahtniši biser edino zveličavne katoliške vere in neomadežvane ohranijo studence milosti božje, kakor taki, ki „bodo odgovor dajali za vaše duše“ (Hebr. 13. 17); zato da ste prepričani, da kterikoli duhovni v vaši cerkvi božjo službo opravljajo, so pravi, pooblasteni katoliški duhovni, v živi zavezi z našim višim pastirjem in rimskim papežem, ktere smete tedaj poslušati, katerim smete verovati, katerim smete zaupati.

Kakošna dolžnost pa iz tega izvira za vas? V ver-

skih rečeh nobenega drugega učitelja poslušati, nobenemu zaupati, kakor le od škofa vam poslanim pastirjem. Lehko bodo zdaj pri železnici prišli do vas in med vas tuji neznaní ljudje, nekteri zmed njih celó krivoverci, drugi celó brez vse vere, kateri se bodo vdelavali visoko učeni in se hlinili vaši resnični prijatelje, ter po kerčmah in po stezah vam nauke od verskih reči ponujali in vsiljevali; njih tedaj ne smete poslušati. Zakaj ne? Zato ker niso k vam prišli *pri vratih apostoljskega poslanstva*, in tedaj niso pravi pastirje. „*Kdor ne gre skoz vrata v ovčji hlev, ampak lazi drugod vanj, tisti je tat in razbojnik.*“ (Joan. 10, 1.) Kaj hoče tak človek, morebit vašo srečo? Nikakor ne. „*Tat ne pride, kakor le da krade, kolje in pokonča.*“ (Joan. 10, 10.) Kako pa jih bote spoznali? „*To pa vedi, da bodo poslednje dni prišli nevarni časi. Ljudje sebe ljubijoči, lakomni, napuhnjeni, prevzetni, staršem nepokorni, nehvaležni, hudobni, brez ljubezni, nepokojni, obrekovavci, nečisti, neusmiljeni, brez dobrotljivosti, izdajavci, prederzni, napihnjeni, kateri bodo sladnost bolj ljubili, kakor Boga, kateri imajo sicer podobo pobožnosti, njeno moč pa tajé. In takih se ogibaj.*“ (2. Tim. 3, 1 — 5.) Glejte, tako popisuje zapeljive učeníke sam sv. apostol Pavl in pristavlja povelje: „*In takih se ogibaj.*“ Takih ljudi se ogibajte tedaj tudi vi. Recite jim ob kratkem: od naših dušnih pastirjev vemo, od kod so in v čigar oblasti nas učijo, od tebe pa ne vemo, ne od kod si, ne kdo si, ne kdo ti je oblast dal, v verskih rečeh nas učiti. Ako bote vselej tako storili, sem vam porok, da vam nihče ne bo mogel vzeti sv. vere.

2. Ali dragi moji! da le od škofa poslani farmeštri na fare pridejo, še vendar ni ne cerkvi ne vernim poroštva dovolj, da bodo svoje ovčice vselej v čistém duhu sv.



katoliške vere vodili in učili. Zato zapove veliki Tridentski zbor (Sess. 24, 12 de ref.), da mora vsak novo izvoljeni farmešter izpoved sv. vere, kakor jo je te zbor sestavil, očitno brati in na njo priseči.

Zato je bilo drugo, da so jim g. dekan v škofovem imenu vkazali, sv. vero očitno in glasno brati. V te namen so vzeli g. dekan v roke mešne bukve, novi farmešter pa so pred nje pokleknili, desno roko na začetek sv. evangelja, od apostola Joana popisane, položili in potem sv. vero brali, katero so sklenivši s prisego poterdili rekoč: „To kakor tudi vse drugo, kar cerkva verovati zapoveduje, tudi jaz nedvomljivo verujem: vse nasprotne nauke pa in krive vere, ktere je cerkva obsodila, zaverгла in preklela, tudi jaz obsodim, zaveržem in prekolnem. To sv. katoliško vero, zvonaj ktere ne more nihče zveličan biti, kakor jo sedaj prostovoljno izpovedujem in resnično verujem, njo celo in neuskrunjeno tje do poslednjega zdihleja življenja z božjo pomočjo z vso stanovitnostjo ohraniti in izpovedati, pa tudi skerbeti, da jo moji podložni, kterih skerb v moj poklic spada, ohranijo, učijo in oznanujejo, to jaz J. J. zagotovim, obljubim in prisežem. Kakor gotovo naj mi Bog pomaga in te sv. božji evangeli.“

Po doveršeni prisegi so sv. evangelj poljubili v znamenje, da jim prisega iz dnu serca pride. Ročno potem so še drugo prisego brali, v kateri škofu zvestobo, pokoršino, spoštovanje in vdanost obljubijo. Obe prisegi so z lastno roko podpisali in tako podpisane greste k škofu nazaj in bote pri škofii shranjene.

Še le ko je bilo vse to dopolnjeno, so jim g. dekan duhovsko oblast nad vašo faro podelili, blezo takole rekoč: „Po oblasti milostljivega škofa te dopustim, pooblastim in

vpeljam v djansko posest fare sv. Jakoba v Lembahu, te pravega in postavnega farmeštra imenujem in izkličem in ti v škofovem imenu oblast podelim, vernim sv. zakramente deliti, kadarkoli in kolikorkratkoli je za dušno zveličanje potrebno, besedo božjo oznanovati in vse opravljati, karkoli po postavi ali navadi v farmeštrovi poklic spada, verh tega ti podelim še tudi pravico, vživati vse dohodke, ki jih ta fara ima ali še pridobiti utegne. Vse to pa naj izide v hvalo Bogu naj višemu, v čast Marije vselej Device in sv. Jakoba, farnega patrona, v slavo in povikšanje sv. katoliške cerkve in te fare, in v tvoje in tvojih podložnih zveličanje. V imenu Boga † Očeta, ino † Sina ino sv. † Duha. Amen.“

Pošteni Lembah-ski farmani! ali se Vam ne širi serce sv. veselja, ko me poslušate, vse to govoriti? Glejte kako veliko skerb ima sv. mati kat. cerkva za Vas! Dvojno prisego je tirjala od novega farmeštra, preden vas je njim, kakor ovčice pastirju izročila.

V eni prisegi so morali obljubiti, vselej pokornim biti svojemu škofu, za faro pa lepo skerbeti, da se od njenih pravic in posestev kaj ne poškuduje, kaj ne izgubi. Zdaj tedaj veste, da jim smete z mirnim sercem vse zaupati, kar fara ima in posede, zakaj prisega jih veže, da morajo vsake škode varovati pravice vaše fare. Zdaj veste, da ako ste farmeštru v sinovski ljubezni vdani in pokorni, ste skoz to tudi vdani in pokorni škofu, višemu pastirju naših duš, ker pa škofu, tudi rimskemu papežu, sv. cerkve vidnemu poglavarju, ker pa papežu, tudi Kristusu samemu, kterege vidni namestnik so sv. Oče v Rimu. Dokler dolgo v taki sv. ljubezni in zastopnosti s svojim dušnim pastirjem živite, smete veselo zaupati, da ste živi udje na velikem telesu sv. kat. cerkve, da ste



žive mladike na tisti terti, ktera je Jezus Kristus sam, da ste popotniki na pravi stezi proti nebeški domovini, ker vas pastir vodi od Kristusovega namestnika vam poslan in dan.

Druga prisega je bila na bukve sv. evangelja, po kateri so se zavezali, vas nikdar nikoli kaj drugega učiti, kakor le čisti nauk sv. kat. cerkve, kakor le to, kar je Jezus učil, kar so apostoli pridigovali in kar nam naša sv. mati, kat. cerkva verovati zapoveduje. — O vi presrečni! zdaj tedaj veste, da ne bote nikdar drugega nauka iz ust svojega farmeštra slišali, kakor le čisti nauk sv. cerkve, zdaj ste prepričani, da kadar svojega dušnega pastirja poslušate, je ravno toliko, kakor da bi poslušali škofa ali papeža, apostole Kristusove ali Kristusa samega po njegovih lastnih besedah: „*Kdor vas posluša, mene posluša.*“ (Luk. 10, 16.) — Veséli se te prisege pa tudi ti ljubi duhovni brat! ker te na tako visoko stopnjo povzdigne in ti apostoljsko trombo v roke poda, da z mogočnim glasom oznanuješ vernemu ljudstvu, kar je bilo skritega od začetka sveta. Opravljaj zvesto, kar vsim dušnim pastirjem sv. Pavl velevala rekoč: „*Oznanuj besedo, ne jenjaj, bodi si priložno ali nepriložno, prepričaj, prosi, svari z vsim poterplenjem in ukom. Zakaj prišel bo čas, ko zdravega nauka ne bodo terpeli, temveč si bodo po svojih željah iskali učenike, kateri ušesa zgečejo in bodo od resnice ušesa odvracali, k basnim pa se bodo obračali. Ti pa čuj, vse poterpi, opravi delo evangelista, spolni službo.*“ (2 Tim. 4, 2 — 5.) Tako dragi brat! opravljaj delo evangelista, in spolni službo, zakaj ako to storiš, bo ta prisega še na smertni postelji tvoja naj slajši tolažnica, pred sodbo božjo tvoja naj mogočniji priprošnica, v nebeškem kraljestvi tvoja naj svetlejši krona, kakor stoji pisano:

„Kteri jih veliko podučujejo k pravičnosti, se bodo svetili kakor zvezde vse večne čase.“ (Dan. 12, 3.)

Dopolnujte pa tudi vi, pošteni farmani! zvesto svojo dolžnost, ki jo tej službi svojega dušnega pastirja naproti imate. Ako so oni dolžni vas učiti, ste tudi vi dolžni, jih radovoljno in zvesto poslušati. „Kdor vas posluša,“ pravi Kristus, „mene posluša,“ ali tudi resno pristavi: „kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ Poslušajte tedaj radi besedo božjo, ali se vam v pridigah in kerš. naukih oznanjuje, ali se vam pri drugih priložnostih razlaga. Kadar koli glas dušnega pastirja zaslišite, o „nikar ne uterdite svojih senc.“ (Ps. 95.) „Zakaj kdor je iz Boga, rad posluša besedo božjo,“ in le tisti je ne poslušajo, kateri iz Boga niso, uči Kristus. (Joan. 8, 20.) Vi pa, ki ste čez druge postavljeni, ste še tudi dolžni skerbeti, da vaši podložni pridno poslušajo besedo božjo. Zato, keršanski očetje in matere! pošiljajte pridno svoje sine in hčere k naukom božjim, pa jih tudi doma izprašujte, da se prepričate, kako so se v cerkvi zaderžali. Celo svoje male otročiče radi peljajte pred dušnega pastirja, kadarkoli jih bodo v šolo ali v cerkvo z Jezusom povabili rekoč: „Najte malim k meni priti,“ (Mark. 10, 14.) da jih po Jezusovem zgledu z mlekom sv. naukov nahranijo in z Jezusovim blagoslovom blagoslovijo. Ravno tako tudi vi pošteni hišni gospodarje in gospodinje! priganjajte vedno svoje podložne, hlapce in dekle k službi božji. O nikarte, kar je zlasti blizo mest velika nevarnost, da bi vi sami, ali vaši hlapci in dekle od vas prisiljeni ob nedeljah in praznikih po takih potih hodili in take dela opravljali, da bi vam ali njim edino zavolj časnega dobička nemogoče bilo, farno službo božjo obiskovati. „Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa



*škodo terpi.*“ (Mat. 16, 26.) O nesrečna lakomnost in dobičkarija! ti si zlasti v mestih in blizo mest naj pogoje kriva, da ljudje tudi po nedeljah in praznikih, kakor po delavnikih, kupujejo in prodajajo in zavolj tega pridige in kolikokrat tudi sv. meše ne slišijo. O koliko ljudi je že zavolj te nesrečne lakomnosti v veri opešalo in jo poslednjič celo zgubilo, kakor uči sv. apostol Pavl: „*Korenina vsega hudega je lakomnost: nekteri, ki so po njej hrepeneli, so zašli od vere in se zapletli v velike nadloge. Ti pa, o človek božji! beži od tega, derži se pa pravice, pobožnosti, vere. Vojskuj dobro vojsko vere, segaj po večnem življenji, k kateremu si poklican.*“ (Tim. 6, 10 — 12.) Vsi skupaj pa skerbite, da nikdar ne pridejo za vašo faro listi žalostni časi, od katerih govori sv. Pavl, da bi njeni prebivavci zdravega nauka več ne terpeli, ampak si po svojih željah učencikov iskali, kateri jim le ušesa zgečejo. O naj varuje sam večni Bog to pošteno faro, da bi kedaj čakala časov, da bi farani svoje ušesa od resnice odvrčali, k praznim basnim, k lažnjivim naukom pa se obračali! Velikoveč poslušajte vsi in vselej božjo besedo takó, da bo v vaših sencih stoterni sad rodila za večno življenje. Kakor so tedaj vaš novi farmešter prisegli, vam biti dober učenik, prisežite tudi vi pred božjim obličjem, da jim hočete biti ponižni in ubogljivi učenci in učenke v Kristusu Jezusu, Gospodu našem. In blagor tudi vam, ako to prisego zvesto spolnujete in rastete v veri od dne do dne. Tudi vam bo ta prisega še na smertni postelji milšo in tolažljivšo svetlobo dajala, kakor mertvaška sveča, tudi vas bo zagovarjala pred sodbo božjo in glasno pričala, da „če ste tudi grešili, vendar vere niste zatajili,“ (Rit. Rom.) tudi vas bo v nebesih s posebno lepo krono venčala, kakor stoji pisano: „*Kteri so se dali podučiti, se bodo svetili kakor*

*nebesna svetloba, kateri jih pa veliko podučujejo k pravičnosti, kakor zvezde na večne čase.*" (Dan. 12, 3.)

3. Kar sem vam dosihmal razlagal, je bilo jedro dnešne lepe svečanosti, kar ste za tem še vidili, so bili lepi cerkveni obredi, v katerih se vam je kakor v krasnih podobah to pred oči stavilo, kar se je poprej v sv. persegah in pooblastenjih tako resno zgodilo. Prejeli so namreč novi g. farmešter razne cerkvene oblačila, ktere njih dušno - pastirske oblasti očitujejo.

Poklicali so jih tedaj č. g. dekan zopet pred se ter rekli: „*Pridi tedaj častiti farmešter, in obleci orožje božje, prejmi oblačila, tvoji pastirski službi dostojne, da z njimi okinčan, kakor oni starodavni mešnik Aron, znamenit pred svojim ljudstvom hodiš v svetišče in iz svetišča božjega.*“

Naj poprej so jim oblekli belo *korsko srajco* rekoč: *Oblečem te s korsko srajco, oblačilom belim, iz slabega in priprostega platna sicer narejenim, ali velike, da čez vse velike vrednosti, znamenje je namreč ljubezni. Dokler tedaj jaz s to beloto te kinčam, ti ljubezen obleci, da kadar bo ona v tvojem sercu razlita, ti vse ovčice svoje z enako ljubeznjo objameš, da nijene zmed njih ne zgubiš.*“

Ljubi tedaj, moj dragi brat! od dnes zanaprej te ovčice svoje, kakor svoje duhovske sine in hčere; ljubite pa tudi vi svojega pastirja, kakor svojega duhovskega očeta. O kako prijazno je v tisti fari živeti, ker se duhovni in verni v resnični in serčni ljubezni ljubijo! V taki ljubezni bodo tudi vam sladko in hitro potekali prijetni dnevi in blage leta, kar vam sam večni Bog dodeli.

Podali so jim *štolo* rekoč:

„*Imej štolo mešniško. Ona ti znamva visokost službe farmeštrove; kakor si med drugimi povzdignjen v časti, sveti tudi pred vsemi z zgledom duhovske gorečnosti, da*



bodo vidili tvoje dobre dela in s teboj vred hvalili Očeta, kateri je v nebesih, ter se spominali, da kadar slečejo oblačilo umerljivosti, s teboj vred oblečeni bodo z oblačilam neumerljivosti v božjem veličastvu.“

Kadarkoli bote vidili štolo okoli vrata svojega far-meštra, pomislite, da ne stojijo pred vami kakor človek, ampak kakor namestnik Jezusa Kristusa in z njegovo oblastjo, da jih takrat tako poslušate in ubogate kakor Kristusa samega.

Pokrili so jih z biretom rekoč:

„Na glavo ti denem biret. Pred vsim si prizadevaj, da vse za seboj potegneš z dišavo čednosti in keršanske popolnosti.“

To glavno pokrivalo pomeni nam mešnikom ternjevo krono Jezusa Kristusa, ter nas uči, da mešnik v svojem poklicu ne sme izkati posvetnih dobrot in sladnost, temveč po vsi svoji moči posnemati Jezusa v njegovem zatajevanji in terplenji za božjo čast in zveličanje duš, v čemur ravno obstoji popolnost keršanska. Zavolj tega toliko svetega pomena sme mešnik tudi v cerkvi z biretom pokrit biti. Z njim pokrit gre pred altar, služiti daritvo sv. meše, z njim pokrit oznanuje na pridižnici besedo božjo. Ne pozabi tedaj nikdar ljubi brat! kadarkoli se z biretom pokriješ, da si dnes obljudil, v svoji službi nikdar iskati ne bogastva ne posvetnega veselja, temoč brez počitka delati in terpeti za duše od Jezusa tako drago odkupljene, in ako bi Bog tako hotel, tudi življenje za nje dati. „Dobri pastir namreč da tudi življenje za svoje ovce.“ (Joan. 10, 11.) Vi pa dragi moji! si prizadevajte, vse skerbi in trude, vse križe in težave svojemu dušnemu pastirju polajšati, kolikor zamorete, in tako bote vsi prišli do višave kerš. popolnosti.

Podali so jim bukve sv. evangeljev rekoč:

„Izročim ti tudi bukve sv. evangeljev. V njih je popisana beseda božja, ki ima v sebi večno življenje.“

*Oznanuj ljudstvu njegove hudobije in grehe, ne jenjaj bodi si priložno ali nepriložno, in če bi tudi kateri v tvoji čedi bili, kateri bi zdravega nauka ne hotli poslušati, vendar opravljaj delo evangelista in spolnuj svojo službo.“*

Bukve sv. evangelja so za nas kristjane postava življenja. Naj govori svet kar hoče, naj reče: to ni greh ali ono — ne po postavah tega sveta, ampak edino po nauku sv. evangelja bomo enkrat sojeni. Bukve sv. evangelja se bodo operle, kadar bo sedel sodnik živih in mertvih, Kristus Jezus na sodnem stolu, po njih bomo ali prisojeni izvoljenim božjim, ali pa obsojeni med pogubljene v večni ogenj. Daj ljubi Bog temu dušnemu pastirju milost, da sv. evangelj tako oznanuje in spričuje, njegovim ovčicam pa, da ga tako poslušajo, da bodo te bukve na den sodbe vsim v življenje in nobenemu v pogubljenje.

Na to so jim izročili *mešne bukve* rekoč:

*„Sprejmi mešne bukve. Kadar sv. mešo bereš, daruj jo v odpušenje grehov. Spominaj se njega, ki ti je faro podelil, pa tudi mene, brata tvojega nikar ne pozabi.“*

O vi srečni in presrečni farani! Zopet imate med seboj svojega lastnega, vam zaperseženega mešnika gospodovega, kateri bo vsak den stopil s spravno daritvo v roki pred altar božji, da tolaži jezo božjo, da očišuje grešne madeže vaših duš, da vam izprosuje vseh potrebnih milost na duši in na telesu, da moli za žive in moli za mertve. Zlasti pa je dolžnost vsakega farameštra, da vsako nedeljo in praznik mešuje čisto posebno za ovčiče svoje, in ni mu dovoljeno, take dni po kakem drugem namenu sv. meše služiti. Bodite tedaj radi zlasti take dni doma v farni cerkvi pri službi božji, kakor ovčiče okoli svojega pastirja, zakaj takrat preliwa Jezus zlasti za vas svojo rešno kri, takrat izročuje svojih sedem prošinj na križu zlasti za zveličanje vaših duš.



Poslednjič so jim podali na blazini še cerkvene ključe rekoč: „Sprejmi poslednjič ključe. Nje namreč je Kristus Zveličar naš sv. Petru, prvak apostolov, izročil v znjamenje naj više oblasti, katero bo imel nad čedo vernikov. Ker si postal sodelavec sv. Petra, se spomni, da sta dva ključa: z enim se zaperte nebesa odpirajo, z drugim se vrata peklenške zaperajo. Tudi ti se obek tako poslužuj, da nebesa grešnikom zaperte s ključem zakramenta pokore odpreš, odperto žrelo peklenško pa tako zapreš, da nijeden zmed tistih, katere ti je Bog dal, vanj ne pade.“

„Imej slednjič vso in popolno oblast te jarne cerkve, kakor pristje tvoji službi. Pasi čedo Kristusovo z besedo, pasi jo z zgledom, pasi jo s sadom svetih molitev. Bodi zvest služebnik in moder hlapec, katerega je Gospod postavil nad družino svojo, da jim daš jed o pravem času.“

„Pred vsim pa si prizadevaj, da služiš pred Gospodom v svetosti in pravičnosti vse dni svojega življenja in tako zavolj prijetne dišave sv. čednost pri Bogu večno življenje zaslužiš.“

Še enkrat zdaj ponovim: O vi srečni in presrečni farani! Jezus je podal dnes v svoji neskončni milosti vašemu novemu farmeštru ključe nebeške, s katerimi zamorejo vsakemu zmed vas nebeška vrata odkleniti, katerikoli se jim približa s skesanim srcem in ponižno svojih grehov obtoži. Nikomur se ni treba bati, da bi pogubljen bil; vsak zamore zveličan biti, naj si je tudi še toliko in tako hudo grešil, ako le resnično hoče, to vam pričajo ključi nebeški, dnes vašemu farmeštru izročeni. O pridite tedaj radi in pridite pogosto, kadarkoli v svojih grehah pomoči teh nebeških ključev potrebujete. Pa tudi ti moj duhovski brat! ne zakleni nikdar teh ključev, temoč imej jih v rokak noč in den, to je: bodi neutrudljiv v spovednici, pripravljen vsako uro po dnevi in ponoči vsim postreči,

zdravim kakor bolenim, kterikoli te bodo za pomoč teh nebeških ključev prosili. Daj ti ljubi Bog milost, da bi zamogel te ključe tako rabiti, da vsim svojim ovčicam zakleneš vrata peklenške in jim odpreš nebeške, da kadar se prikaže viši pastir naših duš, Jezus Kristus, mu z veseljem s svojo čedo naproti iti zamoreš, ter reči: Glej, Gospod, tu so vsi, ktere si mi izročil, nijeden zmed njih se ni pogubil!

Zdaj pa stopi, ljubi brat! okinčan z mešnim oblačilom pred božji altar, in prinesi pervo daritvo sv. meše za svojo čedo, ki ti je bila dnes kakor duhovska nevesta zaročena. Moli za vse pričujoče in nepričujoče, za vse zdrave in bolene, za vse žive in pokojne farane, da prejmejo duše v vicah hladilo in tolažilo, verni na zemlji pa obilnost vsaktere milosti božje. Moli tudi za sv. Očeta, rimskega papeža, in za škofa našega, skozi kterih milost ti je ta lepa služba in visoka oblast podeljena. Moli poslednjč tudi za nas, tvoje duhovne brate in prijatelje, ki smo se tako obilno okoli tebe zbrali, da bi se s teboj tega lepega dneva veselili in priče bili svetih priseg, ki si jih prisegal pred božjim obličjem. O naj bi bile tebi in tvojim ovčicam v časno srečo in večno zveličanje!

Ti pa sv. apostol Jakob, častiti patron te fare, bodi dnes in vselej njegov priprošnik pred Bogom, bodi mu pa tudi zgled dobrega učenika in dobrega pastirja, da bo kakor ti, tudi on pripravljen življenje dati za ovčice svoje. Vodi pastirja in vodi ovčice po stezi Gospoda našega, Jezusa Kristusa, in kadar pride sodni den, postavi pastirja in ovčice na Jezusovo desno stran. Ne dopusti, da bi bila le ena sama zmed njih zgubljena, temveč prosi, da vsi skupaj zaslišijo takrat Jezusa veseli glas: „Pridite blagodarjeni mojega Očeta in posedite kraljestvo, katero vam je pripravljeno od začetka sveta.“ (Mat. 25, 34.) Amen.



**B.**

## Ogledalo

**pobožnega življenja rajnim v hvalni spomin,  
sedajnim v vredno posnemo.**

---

B.

## Ogledalo

»Ko je sv. Avguštin še v sramotne vezi strast in sladnost vkovan bil, ga ni nijena reč tako močno spodbadala, verige zdrobiti in se poverniti k duhovski prostosti otrok božjih, kakor misel: »So za mogli ti in oni, za kaj pa ti ne, Avguštin?«

P. Stoeger (Pilgerreise. str. 304.)



## I.

# Častiljiva Marija Kristina Savojska, kraljica Sicilijanska.\*)

## I.

## Njeno življenje v deviškem stanu.

Marija Kristina je bila 14. listopada 1812 v mesti Kagliari od naj imenitnejših staršev rojena; njen oče je bil Viktor Emanuel, kralj Sardinski in njena mati kraljica Marija Terezija. Kmalu po rojstvu deteta je šla pobožna mati v neko romarsko cerkev Matere božje, ter je svoje dete Marii, prečisti Devici darovala in jo ponižno prosila, naj bo ona mati njegova, naj ga vsega dušnega zlega varuje, in mu vse potrebne milosti od Boga pridobi. Kakor hitro se je Marija Kristina nekoliko svoje pameti zavedla, in od matrne daritve slišala, jo je precej tudi sama ponovila, ter si Marijo, prečisto Devico za svojo mater izvolila. Devica Marija je pa daritev z veseljem sprejela, ter materno za Marijo Kristino skerbela. Z njeno pomočjo je že v otročjih letih sosebno sveto živela. Kedar koli se je 5 let stara po noči iz spanja zbudila, je precej pri sebi spijočo varhinjo zaklicala rekoč: „Roza, o Roza, molive apostoljsko vero!“ Če je že po noči, ka-

\*) Te življenjepis se bo letošnjim Drobtinicom toliko bolj prilregel, ker se ravno zdaj v Rimu doveršujejo slovesne priprave, da bo ta pobožna kraljica kakor svetnica katoliške cerkve proglašena.

kor hitro se je iz spanja zbudila, precej na Boga mislila, koliko bolj pogostoma je še le po dnevi, s pobožno molitevjo ga častila! Navado je imela zjutrej precej ko je bila vstala, pobožno moliti, in tudi druge prositi, naj z njo molijo. Ko je bila 8 let stara je prav pobožno pervikrat zakrament sv. pokore prejela, in po tem tudi zakrament sv. birme. V 10. leti je pa z naj večji pobožnostjo in gorečnostjo pervikrat zakrament sv. rešnega Telesa prejela. Precej po prvem sv. obhajili je bila tako močno od ljubezni do Jezusa Kristusa užgana, da ga je želela prav pogostoma prejemati. Ker ji pa starši tega perve leta nêso privolili, je bila žalostna in je rekla: „O kako srečne ste moje sestrice, ktere se smete zavoljo obilniši starosti bolj pogostoma, kakor jaz s svojim Zveličarjem Jezusom Kristusom v zakramenti sv. rešnega Telesa skleniti!“ Po prvem sv. obhajili je tudi v pobožnosti in svetosti vedno bolj rastla. S toliko pobožnostjo in tako pogostoma je molila, da so se vsi čudili. Več časa je tudi vsak den pred tremi sv. podobicami klečala, ter pobožno Kristusovo terpljenje premišljevala. Med vsemi prazniki se je naj bolj sv. Božičnih praznikov veselila. O teh praznikih je vsako leto v svoji stanici lepe jaslice naredila, pogostoma pred njimi klečala in se z novorojenim detetom Jezusom prav ljubeznjivo, pogovarjala. Že v otročjih letih jo je tudi veselila lepota Gospodove hiše, zato je hišno kapelico prav rada in prav močno zaljšala. Prav pogostoma je častila tudi Marijo Devico, in njeno naj večji veselje je bilo, vsak večer v hišni kapelici s celo družino sv. roženkranc moliti.

Ravno tako kakor do molitve, je Marija Kristina tudi do dela, do prizadevanja za potrebno učenost in branja sv. bukev veselje imela. Vedno je ali molila ali delala



ali se učila. Več ur je vsak den delala; naj rajše je delala oblačila, ktere je dekletom revnih staršev za spodobno prejemanje pervega sv. obhajila darovala. Več ur se je tudi vsak den vadila v keršanskem nauku in v drugih kraljevični potrebnih vednostih. Bog jo je bil s sosebno umnostjo obdaroval, da se je v kratkem času prav dobro keršanskega nauka in tudi v mnogih jezikih brati, pisati in govoriti naučila. Vsak den je tudi nektere ure brala sv. bukve, djanje svetnikov in svetnic Božjih in zgodovino katoliške cerkve. Njeno pobožno in usmiljeno serce je bilo žalostno pri branji preganjanja kristjanov in zatiranja katoliške cerkve, in veselo pri branji častiljive zmage sv. keršanske, katoliške vere črez nejevero in krivo vero.

Marija Kristina je že v prvi mladosti naj lepše izglede keršanskih čednosti dajala. Ker je slišala, da je bil Jezus Kristus svojim staršem pokoren, in da je pokoršina otrok do staršev Bogu prav močno ljuba, je sklenila svojega Zveličarja posnemati, in je bila iz ljubezni do njega svojim staršem tako pokorna, da ni nikoli nijene reči po svoji volji storila, ampak vselej po volji svojih staršev. Večkrat je rekla svoji materi: „Ljuba mati, karkoli rečete, bom z veseljem storila.“ Če jo je kdo nagovarjal, zoper materno voljo ravnati, je precej odgovorila: „Saj veste, da tega nikoli ne storim, kar so moja mati prepovedali.“ Slišala je tudi lepe izglede globoke ponižnosti našega Zveličarja Jezusa Kristusa in Marije, presvete Device, in da je med vsemi čednostmi keršanska ponižnost kristjanu naj potrebniji in je sklenila iz ljubezni do Jezusa in Marije se pred Bogom in pred ljudmi poniževati. Poniževala se je tedaj pred Bogom, ker se je za nepopolno in slabo imela, in njenih lepih čed-

nosti in dobrih del na sebi ni zagledala. Zavoljo globoke ponižnosti ni mogla nikoli verjeti, da je tisti resnico govoril, kdor jo je hvalil, ampak neresnico. Poniževala se je tudi pred vsemi ljudmi. Ponižna je bila do svoje starje sestrice Marijanice, ktere nikoli z njejeno besedo razžalila ni, in katero je vselej slušala in ji vse storila, karkoli ji je ukazala. Ponižna je bila tudi proti svojim podložnim, katerim nikoli nijene reči z ostrostjo ukazovala ni, ampak vselej jih je ponižno prosila, da ji to ali ono reč storijo. Ponižna je bila proti svojim razžalnikom, katerim je precej vse iz serca odpustila in ktere je keršanski ljubila. Ko je imel njen razžalnik z njo govoriti, je nar pred pokleknila in molila, potem pa vstala in ravno tako prijazno z njim govorila, kakor s svojim naj boljšim prijateljem. Ponižna je bila tudi v obleki, ter si ni nikoli oblačil izbirala in ko so jo njene služebnice vprašale, katero obleko imeti hoče, je ponižno odgovorila: „Dajte mi obleko, katero hočete.“ Tudi zavoljo imenitnega stana in krasne telesne podobe se ni nikoli črez druge poviševala. Kako nizko je zvunenjo lepoto cenila se vidi iz tega, ker ni nikoli svoje podobe ali obleke v zerkali ogledovala. Ko je slišala, da je sv. čistost naj lepši med vsemi čednostmi, da je Jezusu in Marii Devici naj bolj ljuba in da je po smerti devicam v nebesih naj lepše plačilo pripravljeno, ker po besedah sv. Janeza evangelista novo pesem pojejo pred sedežem, in da nihče ne more peti pesmi razve tistih, kateri so device, in da hodijo za Jagnetom, kamor koli gre: je tudi ona med vsemi čednostmi sv. čistost naj bolj ljubila in za nje ohranjenje naj večo skerb imela. Dasi-ravno je z vsakim človekom prijazno govorila, vendar zavoljo velike sramožljivosti svojih oči v drugi spol nikdar vpirala ni, in je z njim vselej rezno in kratko govo-



rila. Ko je na voz ali z voza šla, nikdar ni dopustila, da bi jo bil kak žlahten gospod za roko prijel in ji pomagal. Ona se je tudi vedno zatajevala, nad vsemi svojimi počutki čula, obilno molila, pogostoma zakramente sv. pokore in sv. rešnega Telesa prejemala in se vseh drugih k ohranjenju sv. čistosti potrebnih pripomočkov posluževala. Zavaljo tolikega prizadevanja za ohranjenje nedolžnosti so jo ljudje angela imenovali in jo visoko cenili. — O da bi vse keršanske device sv. čistost tako močno ljubile in si za nje ohranjenje toliko prizadevale kakor Marija Kristina, koliko več čistih devic bi bilo na svetu in koliko obilniše število sv. devic v nebesih! Sv. Avguštín je gledal lepe izgledé čistih mladenčev in devic in rekel: „Če zamorejo ti tako čisto živeti, ko so tudi iz mesa in kervi, kakor sem jaz, ko jih hudo poželenje, spačeni svet in satan ravno tako močno skušajo, kakor mene, zakaj bi tudi jaz skušnjav premagati in čisto živeti ne mogel?“ Ravno tako naj govori vsaka keršanska devica pri pogledu lepega izgleda Marije Kristine: Če je mogla ona sv. čistost ohraniti, ko je bila kraljevskega roda, ko ni v revni hišici, ampak na kraljevskem dvoru živela; ko ni bila v samoti ali kakem samostanu od vseh ljudi ločena in zapušena, ko ni v pomenjkanji vseh časnih dobrot bila, ktere hudo poželenje buditi zamorejo, ampak v sredi posvetnih ljudi, kteri so jo hvalili in se ji na mnoge načine prilizovali, pri naj večí obilnosti vseh časnih dobrot, ktere so za čistost tako nevarne: zakaj bi tudi jaz sv. čistosti ohraniti ne mogla, ko sem morebiti nizkega in revnega stana; ko bolj na samoti v slabi hišici stanujem, ko sem od posvetnih ljudi bolj ločena, kteri bi me hvalili in v greh zapeljevali; ko moram bolj v pomenjkanji živeti in sem prisiljena mnogih reči po-

grešati, katerih uživanje je za čistost silno nevarno? Če je kraljevična v sredi tolikih nevarnosti sv. čistost ohranila, zakaj bi tudi jaz z božjo pomočjo in z vednim vojskovanjem in prizadevanjem svojih manjših nevarnosti premagati in sv. čistosti ohraniti ne mogla? Serčno rečem s sv. Avguštinom: Kar je zamogla ona, tudi meni ni nemogoče.

Sv. pismo pravi: „Kterega Gospod ljubi, tega tepe.“ Prip. 3, 12. Ker je usmiljeni Bog svojo zvesto služebnico ljubil, ji je mnogo križev in težav poslal, kar naslednje prigodbe pričajo: Sardinci so se leta 1821 zoper svojega dobrega in skerbnege kralja spuntali. Pobožni kralj ni hotel zavoljo ohranjenja kraljevskega prestola nedolžne kervi prelivati, se je tedaj kraljevanju odpovedel, in kraljevsko krono svojemu bratu Karolu Feliksu prepustil. Ko je nek večer kraljica to žalostno novico izvedila, je berž svoje otroke skupej sklicala in jim rekla: „Zahvalimo dobrotljivega Boga, kateri je kralju, vašemu očetu serčnost dal, se raji kraljevski časti odpovedeti, kakor svojo vest omadeževati, in kateri nas je zato ponižal, da bomo lažje in zvestejše njemu služiti mogli!“ Pri teh besedah ni bilo njenega žalovanja slišati in nijene solze zagledati. Po tem so šli vsi v domačo kapelico in so pred altarjem kleče Boga zahvalili. Kristjan! ali ne boš tudi ti za naprej raji kako majhino nesrečo voljno preterpel, ali kak lažji križ, ki ti je od Boga poslan, poterpežljivo prenašal, ko si slišal, da so zveste božje služebnice toliko časno zgubo voljno nosile in za-njo tako priserčno Boga zahvalile? Bog je svoji zvesti služebnici še večo nesrečo poslal, njenega dobrega očeta ji je vzel, ter ga k sebi poklical. Marii Kristini je bila velika pobožnost očetova dobro znana, in zato se je v žalosti z



veselim upanjem tolažila, da je Bog njegovo dušo precej po smerti v nebesa vzel; ali ker gotovosti ni imela, se je ostro postila, pogostoma sv. zakramente prejemala, pogostoma tudi molila, sv. meše slišala, milošino delila in drugih dobrih del doprinašala za rešenje njegove duše iz strašnih vic, če še v njih terpi. S tem ravnanjem je lep izgled velike ljubezni otrok do staršev dala. O da bi ga vsi otroci nasledovati in svoje starše v življenji in po smerti ravno tako močno ljubiti hotli, kakor jih je Marija Kristina ljubila! Po očetovi smerti je ona še bolj pogostoma s svojo materjo božje hiše obiskovala in še obilniše in priserčniše v njih molila. Pri celi božji službi se je tako spodbudljivo obnašala, in pri vsaki sv. meši tako ponižno klečala in molila, da so jo vsi ljudje videti in se od nje prave pobožnosti učiti hotli, in so zavoljo tega naj rajše v tiste cerkve hodili, ktere je ona obiskovala. Leta 1825 je bilo v Rimskem mestu sv. leto, in kraljica Marija Terezija se je s svojima dvema hčerama Marijano in Marijo Kristino zavoljo pridobljenja sv. odpustkov tje podala. Pervo nedeljo rožnega cveta so šle vse tri bose, s samimi nogavicami, z roženkranci v rokah s toliko ponižnostjo in pobožnostjo po mestu iz cerkve v cerkev, da so jih velike množice ljudi ogledovale in se jim čudile. Kmalu po zadobljenih odpustkih svetega leta je Bog svojo zvesto služebnico Marijo Terezijo v večnost poklical in s tem Marii Kristini bitko žalost poslal.

## II.

### Njeno življenje v zakonskem stanu.

Po materni smerti je bila Marija Kristina od vseh sorodovincev zapušena, zakaj njena sestra Marijana se je

bila s Ferdinandom, Avstrijskim cesarjem zaročila in jo je zatorej tudi zapustila. Vse, ktere je ljubila, ji je Bog odvezel, zatorej je tudi le pri njem vse svoje misli in želje imela, in zmirom bolj želela, goljufni svet zapustiti in se v kak samostan podati, kder bi v keršanski popolnosti zmirom bolj napredovati in se gotovše posvetiti zamogla. V neki cerkvi Matere božje je svojega Zveličarja Jezusa Kristusa priserčno prosila, naj jo med svoje naj zvestejše služebnice vzeme, ktere na zemlji delajo, kar angeli in svetniki v nebesih. namreč noč in den pred svojim Zveličarjem Jezusom Kristusom v zakramentu sv. rešnega Telesa pričujočim klečé in ga z molitevjo časté. Jezusu Kristusu je sicer njena prošnja močno dopadla, vendar je ni uslišal, ker ni hotel, da bi mu bila na tihem in skrivnem služila, ampak njegova volja je bila, da naj med ljudmi živi, in spačenemu svetu s svojimi lepimi izgledi svéti in ga boljša. Dolgo časa so jo Sardinski kralj in njegovi služebniki in služebnice nagovarjali se s Ferdinandom II. kraljem Sicilijanskim zaročiti, pa neso pri njej nič opravili, tudi njene omožene sestre so jo k temu nagovarjale, ali ona se je ponižno izgovarjala rekoč: da se za njo ne spodobi že zdaj na možitev misliti, ko je še tako malo časa od smerti njene matere preteklo. Poslednjič ji je njeni spovednik, v ktereга je vse zaupanje stavila, in ga v vseh rečeh slušala, rekel, da je božja volja, da naj na naj viši častni stópnji celemu Neapolitanskemu kraljestvu koristi in veliko dobrega stori, tudi je rekel, da je samostansko življenje polno nevarnosti za zveličanje, in da je posebnih dušnih lastnosti in posebnega božjega poklica potreba, da se kristjan v samostanskem življenji zveliča. Ko je Marija Kristina besede svojega spovednika zaslišala, je v svoji ponižnosti mislila,



da so glas božji, in da tudi v resnici nēma za teški samostanski stan potrebnih lastnosti; in po kratkem pre-mišljevanji je privolila v zaroko s Ferdinandom II. kraljem Sicilijanskem. Veliko je bilo veselje Sicilijanskega ljudstva, ko je bila Marija Kristina v veliko poglavitno Neapolitansko mesto pripeljana, in splošni glas se je slišal: „Dnes je bila sveta kraljica v naše mesto pripeljana.“

Kakor je bilo deviško življenje Marije Kristine polno lepih izgledov za device, ravno tako je bilo njeno zakonsko življenje polno naj lepših izgledov za zakonske ljudi. Zvesto je spolnjevala svoje dolžnosti do moža. Sv. apostol Pavel pravi: „*Žene naj bodo svojim možem pokorne, kakor Gospodu.*“ Efež. 5, 22. Marija Kristina je bila svojemu možu tako pokorna, da je vselej po njegovi volji ravnala, nikdar pa po svoji. Po njeni smerti je kralj pričal, da ga ni nikdar razžalila, da ni nikdar zoper njegovo voljo ravnala. S pokoršino do svojega moža je pa sklenila tudi skerb in prizadevanje za njegovo večno zveličanje. Kralj je s hvaležnim srcem spoznal, da ga je s krotkostjo, poterpežljivostjo in z lepimi izgledi pobožnosti mnogih dušnih slabosti obvarovala in ga vedno k pobožnosti in popolnosti napeljevala. Ona je tudi pogostoma molila, da bi Bog kralju modrost dodelil, da bi mogel svoje ljudstvo prav vladati, pa tudi druge pobožne, izlasti samostanske ljudi je prosila, da naj pogostoma za kralja molijo.

Na kraljevskem dvoru je živela kraljeva mati in drugi kraljevi sorodovinci. Marija Kristina je precej sklenila, s staro materjo v miru in ljubezni živeti. Vsak den jo je obiskala, pa tudi kralja prosila, jo pri tem obiskovanji spremljati. Vselej je prav ponižno in lepo z njo govorila in ji iz ponižnosti in spoštovanja tudi roko poljubila.

Od lepega obnašanja Marije Kristine do stare matere naj se vse keršanske neveste učé, svoje stare matere spoštovati in ljubiti, ter se proti njim ravno tako ljubeznjivo obnašati, kakor proti svojim lastnim materem. Tudi vse kraljeve sorodovince in vse ljudi na dvoru je tako ljubila in z njimi tako prijazno ravnala, da si je v kratkem času serca vseh pridobila. Vsak den je tudi Boga pomoči prosila, da bi s svojim govorjenjem in obnašanjem nikogar ne razžalila in mira, edinosti in ljubezni med domačimi nikdar ne razderla.

Jezus Kristus je rekel: „Ljubi Boga, svojega Gospoda čez vse, in bližnjega kakor sam sebe.“ Mat. 22, 37. Te dve prvi in naj večji zapovedi je Marija Kristina natenko dopolnila. Ona je pokazala, da je Boga čez vse ljubila, ker je vse božje zapovedi zvesto spolnjevala, in po pričevanju vseh domačih ljudi ves čas življenja Boga nikdar s smertnim grehom razžalila ni, ker je tudi večkrat božje dela in božje lastnosti premišljevala in se z veseljem od njih pogovarjala, ker je v vseh tudi zopernih prigodbah svojo voljo božji volji podverгла, in vedno ali molila ali iz ljubezni do Boga in do svojega bližnjega delala. Ker je vedila, da tisti Boga v resnici ne ljubi, kateri tudi svojega bližnjega, kakor sam sebe zavoljo Boga ne ljubi, si je prizadevala zlasti za delavno ljubezen do bližnjega, katero priporoča sv. Janez, ki pravi: „*Otročiči moji! ne ljubimo le z besedo, tudi ne z jezikom, ampak v djanji in v resnici.*“ 1. Jan. 3, 18. Veliko lepih izgledov delavne ljubezni do bližnjega je dala. Do ubogih ljudi je bila neizrečeno usmiljena, in kolikor je mogla, jih je z veseljem darovala. Če je veliko imela, je obilno dala, če je pa malo imela, je tudi malo rada podelila, ali teokrat je bila vesela, kedar je veliko dati zamogla, žalostna pa, kedar je bila le



kaj malega podeliti v stanu. Nekega dne so jo trije reveži milošine prosili, ali ona ni več kakor 9 cekinov premogla, z žalostjo jim jih je dala in rekla: „O kako sem žalostna, da vam več podeliti ne morem.“ Ona pa ni le z denarji ubogim pomagala, ampak tudi z obleko. Vsak den je več ur nogavice in druge oblačila izdelavala, izdelane pa ubogim darovala; pa tudi drage oblačila je rada izdelavala, izdelane pa tako prodajala, da kupec ni precej izvedel, kdo jih je naredil, in ves zanje prejeti denar je med uboge razdelila. Z večim veseljem so nosile uboge dekleta od kraljice izdelano in jim darovano obleko, z večim veseljem so nosile tudi bogate dekleta kupljene oblačila od kraljice izdelane, ker so vedile, da zanje plačani denar je med uboge razdeljen.

Ker je Marija Kristina vedila, da duhovne dela usmiljenja pred Bogom veči vrednost imajo, kakor telesne, si je za duhovne dobre dela še bolj prizadevala, kakor za telesne. Neizrečeno je skerbela za zveličanje svojega bližnjega, ter želela, da bi bili vsi ljudje zveličani. Ko ji je kralj rekel, naj nikar voznjača toliko časa na se čakati ne pusti, da ne bo zavoljo tega nevoljen in klel, je bila tako žalostna in tako močno se je prestrašila, da je vsa bleda postala. Ravno tako žalostna je bila, ko je slišala, da nekteri ljudje zavoljo velikega ubožtva Boga žalijo, in si je naj bolj prizadevala, takim ljudem milošino deliti, kateri so bili v nevarnosti, zavoljo velikega ubožtva grešiti. Od žalosti jo je serce bolelo, ko je slišala, neusmiljene ljudi svojega bližnjega opravljati in obrekovati, in je ostro prepovedala vpričo nje od bližnjega brez potrebe kaj slabega govoriti. Zapazila je, da nesramožljive ženske pogostoma s posvetno obleko bližnjega pohujšavajo, in je ukazala, da se ji ne sme nijena ženska v pohujšljivi

obleki prikazati, in ko se ji je vendar imenitna gospa v posvetni obleki prikazala, ktera svojega telesa z obleko ni zadosti zakrila, je svoje lastno zagrinjalo darovala, s katerim se je zagerniti morala.

Ko je bila Marija Kristina v malih letih bogata lepih čednosti in polna zasluženja za nebesa, jo je Bog v mladosti v večnost poklical in ji zasluženje nebeško plačilo dal. Bog ji je bil njeno smert razodel, zakaj mesca grudna 1835 je bila svoji sestri, dasiravno je bila tekrat še popolnoma zdrava, svojo smert naznanila, ker ji je rekla: „Zdaj grem v Neapolitansko mesto, da bom tam umerla.“ Kmalu so se te besede spolnile. Po porodu deteta, kteremu je bilo pri sv. kerstu ime sv. Frančiška Asiškega dano, je kraljica nevarno zbolela. Ko so ljudje po mesti za njeno bolezen izvedili, so bili silno žalostni, ter so očitno in skrivej za njeno ozdravljenje Boga prosili. Kraljica je pa precej o začetku svoje boleznii ljudem naznanila, da ne bo ozdravela, ampak da bo umerla; zatorej je tudi od kralja slovo vzela in ga s poslednjimi besedami prosila, naj zanaprej on namesto nje za 24 sirot skerbi, ktere je iz hvaležnosti zavoljo srečnega poroda v neki hiši preživiti in v strahu božjem izrediti obljubila. Po tem je želela s sv. zakramenti previdena biti. Ko so mešnik sv. popotnico v njeno stanico prinesli, je bila tako vesela in tako močno je gorela od ljubezni božje, da se je njeno obličje pričujočim kakor od nebeških žarkov razvitljeno zdelo. Po zauživanji sv. popotnice in po maziljenji s sv. oljem je od vseh posvetnih reči slovo vzela, ter svoje misli in želje vedno pri svojem Bogu imela, se z njim pogovarjala, in ga prosila, naj nikar ne odlaša svoje služebnice, ktera po njem tolikanj hrepeni, skorej k sebi vzeti. Lehko se je ločila od ljudi, ktere je le zavoljo



Boga ljubila, lahko od vseh časnih dobrot, ker na nje nikdar ni svojega serca navezovala. Tako lahko umerje pravičen kristjan, za njega smert ni strašna in žalostna, ampak vesela, ker ga preseli iz doline solz v kraj, kder ni več ne terpljenja, ne žalosti, ne solz, ampak večno neizmerno srečno, nebeško veselje. „*Draga je pred očmi Gospodovimi smert njegovih svetnikov.*“ Ps. 115, 15. — Željno pričakovani trenutek se je približal, kateri jo je sveta ločil in z Bogom, njeno edino in naj večo ljubeznijo zedinil; zaspala je v Gospodu.

Kakošen spremen je naredila njena smert po celem Neapolitanskem mestu! Pred enim tednom so se vsi Neapolitanci zavoljo novorojenega kralja veselili, zdaj so vsi žalovali zavoljo smerti njegove naj boljše in svetejše matere. Tako močno so vsi žalovali, kakor ko bi bila slehernemu njegova mati ali sestra umerla in tako glasno so pri pogrebu jokali, da se ni slišalo ne petje pevcev, ne zvonjenje zvonov. Ali napočil bo za mesto veseli den, ko bodo sv. ostanke njenega trupla v procesii z naj večim veseljem po ravno tistih ulicah nosili, po katerih so njeno mertvo truplo nesli. To se bode zgodilo, po tem ko jo bodo Rimski papež po naj ostrejšem preiskovanji svetnicam božjim prišteli; upamo, da tisti srečni čas kmalu pride; zakaj po naj natenčnišem preiskovanji je od cerkve že priimek „Častitljiva“ dobila.

J. Zupanič.

## II.

## Mihael Plaskan

farnešter ino dekan pri sv. Frančišku v Stražah.

Blizo Braslovškega terga na lepem solnčnem bregu je pohišje ali stan *Plaskanov* imenovan. Hiša na zelenem bregu med sadunosnim drevjem ino pod hišo griček s tertami zasajen se daleč po dolini vidita ino kolikor so nekdajni gospodje Žovneški — potemšni grofi Celjski — iz visokega grada Žovneškega ponosno gledali svoje zemlje in svojih mnogih gradov, skoraj ravno toliko sveta imaš pred očmi na Plaskanovem bregu — vso dolino, po kateri se sreberni trak bistre Savine vije.

„Na tem stanu,“ so mi djali rajni Braslovški dekan g. Mihael Stojan, „biva Plaskanov rod, kakor farni zapisniki pričujejo, že više od pol tretji stolet ino v serce me veseli, so dalej rekli, da od te rodbine ne najdem ne ednega nezakonskega otroka v kerstnih zapisnikih zaznamvanega.“

Koliko lepa je taka pohvala, pa kako redke so rodbine, katerim taka pohvala gre!

Ednega te rodbine so že nekoliko pohvalile Drobčinice, — namreč Martina Plaskana, ki je oženjen s Nežoj Homšakovojo 30 let modro ino pošteno na tem stanu gospodaril. Bil je skerben oče svojim otrokom ino priden gospodar, ves pobožen pa tudi vselej pokoren gosposki svoji.

Ravno ta je bil, ki je leta 1848, kakor so Drobčinice



razglasile, svojemu gospodu dekanu prinesil za edno sv. mešo rekoč: „Naj, naj berejo edno sv. mešo za cesarja, da bi jim Bog pomagal puntarje ukrotiti; cesar so nam že dobri ino so pravični, pa le ljudje, ki si še nič niso poskusili na svetu, so nezadovoljni s cesarjem.“

Živel je ta mnogopoštovani kmet Martin Plaskan na svoje stare dni pri svojem starejšem sinu Mihaelu, dekanu ino farmeštru Ksaverjanskemu, ino ako ravno že siv starček ni nikdar praznoval. Njegovo poslo je bilo: moliti ino delati. Ko sem ga včasi pobaral: „Oče! kako vam je kaj?“ je vselej odgovoril: „Hvala Bogu! pač nesem vreden, da se mi na moje stare dni toliko dobro godi.“ Mirno je on v Bogu zaspal 15. septembra 1857, 77 let star.

Njegovega gori imenovanega tudi že rajnega sina Mihaela slavo naj pa oznanujejo letošne Drobtinice.

Rajni dekan Mihael Plaskan, rojeni 22. septembra leta 1813, so prvi šolski uk prejeli v Braslovški farni šoli. Bile so tačas šole po vsem Slovenskem celó nemške, torej za Slovence kolikor težavne, toliko malo koristne.

Ali Mihael so dobro glavo imeli ino česar so oni se naučili, jim ni več iz glave prešlo.

Tačasni Braslovški dekan g. Jožef Baptistig — za šole prav vneti — so malega šolarčeka Mihaela večkrat pohvalili ino ga dostikrat opominvali, le zmirom pridno se učiti. Prav razveselili ino zavzeli so se g. dekan, ko je Plaskanov Mihael pri šolskem izpitu ne le samo med vsemi naj boljše odgovarjal, nego tudi na pamet redoma naštel vseh tistih 189 nemških glagolov: *Backen, Befehlen, Befleissen, Beginnen*, i. t. d., ki so se nahajali v tačasni nemški slovnici pod naslovom: „*Verzeichniss der unregelmässigen Zeitwörter.*“

Koliko dobro glavo so Mihael za uk imeli, kaže, da so oni še posledno leto svojega življenja na pamet znali ino večasi narekali vseh onih 189 nerodnih nemških glagolov, katerih so se bili pred 36 letmi naučili.

Po izpitu pokličejo g. dekan očeta Plaskana ter mu rečejo: „Oče Martin! vaš Mihec ima dobro glavo ino veselje do šole, dajte ga v Celje v šolo.“ Na to oče Martin pokorno odgovori: „Če oni gospod dekan velijo, naj pa bo,“ ino je sina Mihata v jeseni leta 1826 v tretji razred Celjske glavne šole spravil.

Premalo še v nemškem jeziku izurjeni so Mihael perve tjedne v tej šoli za mestnimi šolarji nekoliko pešali, ali v kratkem so jih začeli dohajati ino so jih koncema do malega prekosili. Drugo leto (1826) so bili Mihael Plaskan že v prvi latinski šoli. V latinskih šolah ni jim bilo dovolj, samo le šolskih predmetov se učiti, temveč so, kadarkolj so utegnili, preberali tudi drugih čednih in koristnih knjig ino so se italijanskega slednič pa še francoskega jezika prav dobro naučili.

Od jeseni leta 1832 do jeseni 1834 so bili M. Plaskan v Gradcu v modroslovskih šolah. Že tukaj ste se začele nad njimi svetiti dve prelepi lastnosti, ktere ste jih kakor dve zvesti tovaršici spremljale prav do groba: *modrost življenja in gorečnost za viši učenosti*. Kdo bi se ne čudil nad *modrostjo* devetnajst letnega mladenča, ako zasliši, da je enkrat njih oče sam v Gradec prišel in jim 170 gl. v srebru seboj prinesel in ponudil; ali Mihael le samo 50 gl. vzamejo, drugo pa očetu nazaj dajo. Mnogi lehkomiseln in noroglavi součenci so se jim se ve da posmehovali in takega djanja niso mogli razumeti, oni pa so enako resno kakor modro odgovorili, *da nočejo staršem več potroškov prizadjeti, kakor le toliko, kolikor*



starši doma lahko pogrešajo, oni pa v resnici potrebujejo. Zato so natajnko prerajali, koliko vsak den za naj potrebnější živež potrebujejo, in niso se lahko pregovoriti dali, da bi bili kedaj kak denar za kaj nepotrebnege izdali. Ta modrost in zmernost, v mladih letih tako redka, jih ni tudi pozneje nikdar zapustila; zato je bil v njih hiši v vseh rečeh naj natanjčnši red, za vsako potrebo je bilo dobro poskerbljeno, ali potrate pa nikdar in nikako niso terpeli. — Memo te modrosti v življenji jih je kinčala že takrat *nenavadna gorečnost za više učenosti*. Ni bilo nijene vednosti, ktera se je v modroslovskem oddelku prednašala, da bi se M. Plaskan ne bili do dobrega z njo soznanili, in ni bilo vprašanja, naj že to ali ono vednost zadeva, da bi nanj modrega odgovora ne bili vedili. Če je bilo tedaj od njih govorjenje, so jih radi šaljivo „*nebrušen demant*“ imenovali, in sicer zato, ker jim za zvu najno olikano obnašanje ni bilo veliko mar, dasiravno so se v vsaki družbi dostojno obnašati vedili.

Zlasti pa so se radi učili matematike ali številoslovja, naravoslovja ino rudoslovja in so se teh predmetov tako izverstno naučili, da so jih njihovi učeniiki močno nagovarjali, v montanističke šole prestopiti, obetajé jim zlate gradove. Ali dobri oče ino ljuba mati sta djala: „V šole sva te dala, da bi bil enkrat za gospoda.“ Kakor so pobožni starši želeti, je tudi sinu všeče bilo. V jeseni 1834 so se tedaj podali Miha v Celovec v tamošno duhovšnico, kjer so se tako možko in modro obnašali, da so jih tačasni lavantinski škof že po končanem tretjem razredu bogoslovskih šol mešnika posvetili in da so Miha posledno leto v duhovšnici nekoliko časa oskerbovali službo tedaj bolnega podravnatelja. Učeniki so jih pa tudi toliko spoštovali, da jih tudi pozneje pozabili niso. Rajni slavni

gospod Jožef K. Likovec, ki so v Gradcu modroslovje učili, so pozneje svojega nekdanjega učenca Mihata Plaskana mnogobart pohodili ino jim dopisovali; tudi visoko-učeni ino obče spoštovani gospod Matija Ahacel, učenik v Celovcu, so si jih za prijatelja izvolili, ter jim tudi dostikrat dopisovali.

L. 1837 na den sv. Lorenca so novoposvečeni mešnik Miha Plaskan v. Braslovški farni cerkvi svojo prvo sv. mešo brali ino so po končani četerti ali poslednji bogoslovski šoli od jeseni leta 1838 naj prej v. *Podsredi* potem pa na *Vranskem* za kaplana služili. Leta 1840 so jih pa knezoškof na mestno faro v *Celje* poklicali, kjer so oni za kaplana, potem pa za vikarja ino tudi za namestnika služili do leta 1847.

12. avgusta 1847 so jih rajni knez in škof Anton Martin v farni cerkvi na *Laškem*, kjer so takrat birmovali, farmeštra *Ksaverjanske* fare ali fare sv. *Frančiška* v *Stražah* blizo *Gornega grada* inštalirali in leta 1855 so jih ravno ta knezoškof postavili dekana in šolskega ogleda *Gornograške* dekanije.

Kako so se pa kaj rajni g. Miha Plaskan v svojem duhovskem stanu obnašali?

Bili so oni skerbni za *lepoto hiše božje*. To jim spričujete farne cerkvi v *Celji* ino pri sv. *Frančišku*.

Na obeh krajih namreč so našli prilike zadosti, enako pokazati to svojo gorečnost, kakor tudi svoj izbrušeni in zlahtni okus za pravo cerkveno lepoto in kinč. Večkrat se prigodi, da bolj ko so ljudje na katerem kraji premožni, bolj ubožne in zapušene so njih cerkve. Tako je bilo tudi v *Celji*. Popravila potrebna je bila farna cerkva in nje podružnice, ubožtvo pri cerkvenem perilu in oblačilu pa povsod enako veliko. Hvale vredno je, kar so v



treh letih tukaj storili; — tako dolgo namreč so bili namestnik. Pri svoji razumnosti so tudi z malimi pomočki precej veliko opravili, in ne kar farna cerkva ampak tudi podružnice so pričale modrost in pridnost hišnika svojega. Akoravno Celjska fara to posebno imenitnost ima, da so nje farmešter ob enem tudi infulirani opat, vendar ni imela še enega dostojnega ornata za slovesne opravila. Prosili in prigovarjali so za pomoč, v kratkem nabrali 1500 gl. ter se sami v Beč peljali, da bi vse toliko cenejše nakupili in v pravem cerkvenem slogu izdeljati dali.

Še več dela, ki je ravno tako izvedenega moža potrebovalo, kakor so bili oni, jim je naklonila fara sv. Frančiška, kamur jih je previdnost božja l. 1847 pripeljala. Ta božja pot še zdaj sluje po vsem Slovenskem, nekdanj pa je slovela, bi skoraj rekel, po vsi Evropi. Sami g. Plaskan so popisali začetek njeni v Drobntincah l. 1857 (IX - XX), kjer pripovedujejo, da se najdejo pri cerkvi dragoceni darovi od kraljev Poljskih, Neapolitanskih Francoskih i. t. d. Ali žalostni časi po l. 1783 tudi tej cerkvi niso prizanesli. „Deželska oblast“ — tako dalje pišejo — „se je začela tiste čase zlo v duhovske reči vtikati. Duhovske gospode razun enega ali dveh so vzeli, prepovedali za romarje opravila imeti, ljudem pa branili, kolikor mogli, na božjo pot. Od cerkve so zlatnino in srebernino, kar se je za silo potrebovalo ni, za vojskine potrebe pobrali in imenitna božja pot je opešala, pa tudi sv. vera je umirati jela.“ Tako je bila ta sloveča božja pot dalje bolj pozabljena; dragocenosti cerkvene, ker pravega varha imele niso, so bile v veliki nevarnosti, spriditi se in sperhneti, tudi poslopja cerkvene kakor duhovnišnične so močno zdihovale po pridni roki modrega popravitelja. M. Plaskan so bili v vsakem obziru mož za

tak posel. Duhovnišnico, poprej v miniške celice zavolj nekdanjih misjonskih potreb razdeljeno, so po sedanjih potrebah modro in krasno predelali; cerkvo od zvonaj in znotraj lepo očedili; zvoniku novo streho dali, ne po napačnem sedanjem okusu le za nečimerni bliš kratkih let, ampak ako Bog da, terpečo za dolgo versto prihodnih let; pre naredili in dobro okovarili shrambo za cerkvene dragocenosti; oškodovane mešne plajše skerbno dali popraviti; zlatemu kelhu, kteremu je bila zlata noga s kupreno zamenjena, zopet dostojno zlato nogo, krasni iz zlata in srebra izdelani monštranci, ki žlahtnih kamnov lesketa, kterih mnogo pa je bilo sčasom ali zgubljenih ali tudi pokradenih, zopet te kinč v novi krasoti omislili; in kdorkoli je prišel, mu kaj radi in poterpežljivi, bodi si cele ure cerkvene zaklade razkazovali, ali mu mično in čudapolno zgodovino te cerkve pripovedovali ali tudi iz starodavnih zapisnikov brali. Te zapisnike, kakor prazna roba razmetane, so skerbno poiskali in marljivo preberali, in njih želja je bila, vsaj naj imenitniše zgodbe v novo kroniko sestaviti, ako bi smert njih marljivosti ne bila prezgodaj mejnika postavila.\*)

Druga njih celo posebna lastnost, zavolj ktere so zlasti po vsi škofii sloveli, je bila *bistroumna in jako šaljiva pa vselej poljudna zgovornost*, ktera je storila, da so jih otroci in odrašeni, mladi in stari toliko radi poslušali bodi si *v cerkvi* ali *v šoli* ali *v domačih pogovorih in veselih tovaršijah*.

Na prižnici v cerkvi, bi rekel, so bili slovenski Abraham a s. Clara. Kakor je te sloveči pridigar vedel lepih in zasoljenih prilik in podob brez konca in kraja v svoje pridige vpletati, enako tudi oni; in kakor je te pridigar pred 200 letmi v Beču tako pridigoval, da so se ljudje

\*) Kaj želeti bi bilo, da bi zveden zgodovinar to delo doveršil.



v cerkvi zdaj na glas zasmeljali, zdaj zopet na glas razjokali, enako tudi oni.

„Govorijo glasno“, je od njih prosti kmet nekdaj djal, „in beseda jim tako čerstvo teče, kakor da bi orehe iz žaklja trosili. Ravno tako nam vse povejo, kakor da bi zmirom med nami živeli. Oni poznajo vse naše šege ino tudi vse naše napake, ktere nam dostikrat prav živo očitajo.“

Ino res, povedali so jim včasih take, da se je vse po cerkvi v tihi smeh spustilo, ali naglo so potem besedo obrnuli, ter poslušavcem tako ostro in globoko v serca segali, da je zdajci, kakor bi trenil, vse po cerkvi resno ino ginjeno bilo. Na primer:

„Dva pajka sta se lentom srečala, eden toliko košat ino debeluhast da je komaj svoje truplo prenašal, drugi pa toliko medel ino pretergan hudoletnež, da ga je vsak veterc vzdigoval ino premetaval. „Kako je kaj prijatelj“ vpraša debelak medlaka. „Oj slabo! slabo!“ mu ta odgovori. „Sim sicer pri imenitnih ino prav začemnih, ali za moj del silno nevošljivih ino hudobnih ljudeh. Ako si po noči v kakem kotu mrežico še tako malo spredem, že zjutre hišna s omelom prileti ino mi berž mrežico pobriše. Pa čemu bi mi tudi mrežica bila? kjer muhe toliko sovražijo moji ljudje, da vsako še tako drobno mušico, ki v sobo prismučí, kar precej pobijejo ali pa skozi okna vun stirajo. Torej toliko lakam ino sim že tako oslavljen, da nogo že skoraj prestavljati ne morem.“

„Uboga reva! pravi debelak, koliko se mi smiliš! Pojdi z menoj. Sim sicer le pri kmečkih ali meni predobrih ljudeh. Imam po hiši nastavljene mreže štiri, v vsakem kotu edno, velike kakor plahte, ali ne edna ni je komu na poti, muhe pa tako po hiši šumijo, kakor da bi se

bučele rojile, torej jih toliko v moje mreže naletava, da jih sam povžiti ne morem. Kolikor le morem, se jih vsak dan nažrem, zato se pa tudi vsak den sprehajati moram, da se mi ne zapehne.“ „Čujte! čujte! kmetje!“ so djali potem g. Miha, „koliko vas hvali debeluhast pajek. Ali v čem vas on hvali? On hvali vašo nesnago ino nemarnost.“ Ino te so jim zdaj tako živo očitali ino oponašali, da se je marsktera žena potuknila.

Take in ednake so g. Miha svojim poslušavcem vse skozi pravili. Pa so se jim tudi tako privilegle, da se nihče nad njihovimi pravlicami ino basni spotikal ni.

Ta bistrournna, šaljiva in živa beseda jih je pa za *šolsko učenje* še pripravniše storila, kakor za cerkveno. Kdo namreč ne ve, da otroci, kakor so sami polni življenja, tudi živo in kratkočasno besedo čez vse ljubijo? Plaskan, kateri so že v dijaških letih svoje posebno nag-njenje do naravoslovskih predmetov pokazali, in kakor smo slišali, že takrat od učitelja poljodeljstva v prijatelja izvoljeni bili, so bili ravno zato tudi za ljudske šole zlasti sposoben mož, kateri so vedili preudariti kmečkega ljudstva prave potrebe in tedaj tudi ljudske šole pravi namen. Njih ljubezen do kmečkih ljudi je bila velika in nje osrečiti ne kar za večno ampak tudi že za časno življenje je bila njih goreča in vedna želja. Prepričani pa so bili, da steza k viši omiki in obilnejšemu blagostanju našega toliko zanemarjenega ljudstva pelje le skozi vrata dobro vredjenih ljudskih šol, in zato so bile šole zares zercalo njih očesa. Merzelo jim je vender do šol po starem kopitu, v katerih se otroci mnogo mučijo z rečmi, ki jih ne bodo nikdar potrebovali, od takih stvari pa malo kedaj besedo slišijo, ktere bi jim bile že zdaj in pozneje v vsakdenjo rabo in srečo. Po njih misli pa naj bi bila šola učiteljica



pobožnosti, snažnosti, priljudnosti, zavzetnosti za toliko mične naturne prikazni, ki zlasti kmečkega človeka od vseh strani obdajajo, in modrega poljodelstva in hišnega gospodarstva. Če je kdo umel načert za ljudske šole, kakor so ga pokojni knez in škof A. M. Slomšek v svoji neprecenljivi knjigi: „*Blaže in Nežica v nedeljski šoli*“ razsnovali, so ga pokojni g. Plaskan umeli; tak učitelj, kakor je tamkaj popisano, so bili oni od verste do verste.

Že v Celji jih je serce zabolelo, ko so vidili, da toliko kmečkih otrok brez vsega nauka ostaja, ker jim v vsakdensko šolo hoditi ni bilo mogoče. Še bolj težko se jim je pa na serce vleglo, ko so farmešter pri sv. Frančišku postanši zaslišali, da ta fara celo nobene šole nēma. Urno so osnovali v Celji nedeljsko, pri sv. Frančišku pa delavniško šolo; tamkaj so vsako nedeljo po dve uri, tukaj pa dvakrat na teden ne kar otrok kerš. nauka, branja, računanja in pisanja, ampak še veliko drugih hasnovitih reči: zgodovinskih, naravoslovskih, sadjorejskih in poljodeljskih učili. Bila je njih šola živo ogledalo kmetijskega življenja. Njih način pri učenju bi rekel je bil nekako vojašk. Otroci so sedeli mirni in ravni kakor prizidani na svoje mesta in z glavo in očmi vedno spremljali učitelja. Lica otrok so morale biti vedre pa resne in možke, tako da se človek skoraj ni mogel smeha zderžati, ako je vidil male otroke s tako resnim obrazom. Ako so učenca pred se poklicali, je moral ravno, čversto in priljudno pred nje korakati in po vojaško se pred nje vstaviti in na vsako vprašanje odgovoriti krepko, veselo in glasno. Enako so se morali otroci obnašati gredé v šolo in iz šole. Dobro so pa vedili, da otroku lastna gibčnost mu ne da dolgo mirnemu biti, zato so se otrokom večkrat med šolo odahnuti dali. Zdajci je bilo po

šoli vse živo, po vseh klopeh veselo šumljanje in pogovarjanje, in sami so povedali otrokom katero zasoljeno za smeh in kratek čas, kakor jim takih nikdar ni manjkalo; ali s skerbnim očesom so otroke opazovali, da so se tudi pri takih prilikah spodobno in priljudno drug do drugega obnašali. Ko so pa zopet glas povzdignili: „Otroci zdaj pa pazite!“ je bila zopet hipoma po šoli taka tihota, kakor pri božjem grobu.

Čez vse pa so gledali na snažnost bodi si pri obleki bodi si na telesi in zlasti še pri dekličih. Moral se je zares ljudski človek veselja nasmejati, ako jih je spremljal po kaki trati ali stezi, in jih je kateri njih učencev srečal. „Kako je?“ so otroka prijazno pa krepko nagovorili. In zdajci jim je začelo dete kazati roke in noge in glavo obračati, da so mu zamogli tudi za ušesa pogledati, ali je povsod čedno in lepo vmito; tako namreč so otroke v šoli navadili.

Kmalu so otroci spoznali žlahno ino predobro serce svojega g. farmeštra, so se jih toliko privadili ino jih tako radi poslušali, da niso tudi ne v gerdem vremenu ali v hudi zimi šole mudili. Kar le glave na kviško ino usta odperete so imeli otroci, kadar so g. Miha učili ino jim mnogo koristnega po svoji šegi pripovedali.

Odgojili so si pa tudi v tej šoli mladino, ki je rada molila ino praznike keršansko posvečevala. Bila je ona vsa vdana svojemu skerbnemu učniku, pokorna staršem ino gosposki, tudi pridna pri delu. Ona se ni po ošterijah klatila, tudi ne po noči vlačila, temveč se prav keršansko ino čedno obnašala. Oj da bi takih šol dosti bilo po deželi, v katerih se kmečki otroci v kratkem času tako keršansko omikajo, zraven se pa tudi od mladih nog lahko dela vadijo!



Ali kaj pomaga šola, ako šolarji po dokončani šoli nĕmajo branja, da bi nadaljevali svoje izobraženje? Zato so osnovali v Celji farno bukvarnico, in si prizadevali, kolikor le mogli, da so širili dobre knjige in spise med ljudstvo. O da bi našli v tej toliko potrebni stvari obilno posnemavcev med učitelji in duhovni!

Kakor v cerkvi in v šoli, jih je vse rado poslušalo *v domaĉih in veselih druŕbah*, v kterih jim pa tudi kratkočasnic nikdar ni zmanjkalo. Marskaj so oni si šaljivega vmislili ino govorili smešnega, kar se še zdaj rado za kratek čas pripoveduje. Na primer:

Stanovali so v P. v eni hiši s nekim že priletnim gospodom, ki je vse zkozi na svoj zrakomer ali barometer gledal. Ta gospod pride enkrat s cerkve domu ino prvo poslo mu je zdaj bilo, na zrakomer pogledati. Ali, jojme-ne! kaj vidi? Zrakomer kaŕe ravno na — potres. Prestrašen skoĉi iz hiše, ter po ulici vpije ino kriĉi: „Ovbe bejŕite! bejŕite! potres bo!“ Ali potresa h sreĉi tedaj le ni bilo. Kaj je pa bilo? Sosed gospod Miha so mu bili kazalni listek na zrakomeru premeknuli. —

Is Slatne se neki dan madjarska gospôda v Celje pripelje ino ŕeljna, starinske spomenike po mestu ogle-davati, prosi gospoda Mihata ji mertvaške glave nek-daj-nih Celjskih grofov pokazati. G. Miha jo peljejo v kloš-tarsko ali nemško cerkev, kjer so te glave za velikim altarjem shranjene, ino jih tej gospodi kaŕejo. „Bog ve, katera teh glav je neki poslednega Celjskega grofa Ul-rika?“ pobara mlajši gospodiĉna. G. Miha vzemejo na to berŕ edno prav majhno mertvaško glavico v roko ino reĉejo: „Glejte, gospodiĉna! to glavico je nosil posledni grof Ulrik v svojih otroĉjih letih; to le pa“, reĉejo dalej Miha ter po drugi glavi seŕejo, „je on imel, kadar so ga

bili v Belgradu ubili. Le pogledjte, kako se še smertna rana na glavi pozna.“ Gospa ino gospodična glavi, koje gospod Miha v rokah deržijo, zdaj edno zdaj drugo ogledujete, se silno čudite ino se še le sčajmete, kadar gospoda smeh posili.

Uradnik, ki je bil k njim prišel pogrebšino plačat za svojoj rajnoj ženoj, je hotel nad njimi hudobovati rekoč: „Vi ste si en cel goldinar za mertvaški spreved ali kondukt zarajtali, to je prenapeto.“

„Prenapeto?“ so mu urno ino resno gospod Miha odgovorili, „jaz vam pa kar ročno 10 goldinarjev plačam, če vi korsko srajco oblečete ino per belem dnevnu skoz mesto tje do pokopališa Miserere pojete, kakor sim jaz moral za vašoj rajnoj.“

Se ve da vradnik ni hotel teh 10 gold. zaslužiti, pa tudi se ni više branil, pogrebšino do poslednega krajcarja plačati.

Še mnogo takih ino enakih dogodb ino kratkočasnic od rajnega gospoda Mihata bi znal naznaniti. Pa naj le bo s temi dovolj.

Smo popisali lepe lastnosti, ktere so se kakor svetla luč pred ljudmi svetile in jim mnogo pohvalo pred svetom pridobile, je dolžnost, da še eno čednost omenimo, ktero so po nauku sv. evangelja skerbno pred svetom skrivali, ktera pa ravno naj bolj jasno kaže, da je bila njih pobožnost ne videzna, ampak resnična, ne poverhna, ampak temeljita in globoko vterjena in ta čednost je bila *usmi-ljenje do ubogih zlasti bolenikov*. Pri njih v resnici levica ne vidila, kar je dala desnica, kakor to zapoveduje Kristus.

Nič jim bolj zoperno ni bilo, kakor berači, kteri, močni in zdravi, pa leni za delo se okoli pomikajo in beračijo in kdor takih je enkrat na njih vrata poterkal,



gotovo drugikrat več prišel ni, tako so ga znali zdelati; za toliko bolj dobrotljivi pa so bili do v resnici revnih zlasti betežnih.

V Celji so bili več let oskerbnik farne siromašnice, in so se trudili po vsi moči, da bi pomnožili premoženje za „farne uboge“; njih trud je pa tudi Bog tako obilno blagoslovil, da jim je bilo poslednjič že mogoče po šestdeset ubožcev po dvakrat na mesec z milošnjo obdarovati, verh tega so imeli še vseskozi za bolenike kaj prihranjenega. Pa kdo ne ve, koliko je siromaštva zlasti po mestih, kjer toliko ljudi ne glešta več, kakor kolikor si den za dnevom zaslužijo, in tedaj v boleznih nemajo ne krajcarja v roke vzeti. Na nje so imeli miloserčni Plaskan zlasti obrnjeno svojo oko, njim sosebnost je bila odperta njih roka darežljiva; toda poznati jo smeli niso. Naročili so svojim duhovnim tovaršem, da naj jim vselej naznanijo, kadarkoli ubožstvo pri bolenikih zapazijo in po njih so pošiljali svoje darove bolenikom. Zaupajmo, kolikor bolj so skrivali svoje dobrote pred svetom, toliko lepše se bodo svetile na sodni den v bukvah večnega plačila.

Mnogi imajo navado, da v testamentu svoje premoženje za dobre dela sporočijo, in vsi ti prav in dobro storijo, pa še boljše so storili ponižni g. Plaskan, kateri tudi tega niso hotli, da bi se po smrti njih dobre dela razvedile, temoč pobožnemu duhovniku, svojemu prijatelju in spovedniku so podali na smertni posteli lep znesek rekoč: „Prosim te, sprejmi to le in obrni za dobre dela, kakor naj bolje zamoreš in veš, da bo Bogu v čast in v zveličanje moje duše.“

Dušnemu pastirju, kateri tako živi in tako neutrudno dela za božjo čast in duš zveličanje, se pač ni treba bati smertne ure. Z mirnim srcem in polni zaupanja v božjo

milost so tudi pokojni g. Plaskan smerti v oči pogledali, ko je tako naglo in nenadoma stopila k njih postelji in jim resno povedala besede prerokove: „*Pripravi svojo hišo; — umert bodeš.*“

Že v mladih letih se jih je bolezen lotila, ktire se niso više mogli znebiti. Bil je kerč, ki jih je včasi po želodeu ino po drobu toliko lomil, da so se kar le vili ino so jim merzle srage po obrazu stale. Ta bolezen je tudi bila, ki jih je tako naglo, kakor si nihče ni mislil, iz tega sveta spravila.

Leta 1861 od 16. do 27. junija so rajni knezoškof Anton Martin Slomšek po gornograški dekaniji hodili ino po nji birmali. Po vsih duhovnijah so jih dekan Miha Plaskan spremljali, ter jim pomagali težavno duhovsko službo opravljati, pa jih tudi s svojo, šaljivo besedo razveseljevali. Vse tiste dni je solnce strašno peklo ino bila je silna vročina. Prav trudni ino nekoliko bolehnj so prišli s knezoškofom dekan iz Žolcpeha ino iz ostalih gornih far nazaj v Mozirje ino so tu 27. junija pri posvečenji nove Šmiklavške cerkve v Libii škofu še stregli\*).

Okoli 30 duhovnov s škofom vred je tisti den o poldne pri kosilu okoli mize sedelo. Knezoškof, ako ravno po dolgem cerkvenem pravilu prav trudni so bili prav veselega serca. Dostikrat so se oni pravlicam bolehnega dekana Plaskana posmejali, pa tudi sami so mers- ktero kratkočasnico povedali ino se še slednič od dekana Plaskana ino ostalih nazočih duhovnovih tako ljubeznjivo poslovili, da je vse prav ginjeno bilo.

\*) 6. dan junija 1858 so za to novo cerkev vogelni kamen vložili g. dekan Miha Plaskan († 7. avgusta 1861.) 27. junija 1861 so to novo cerkev posvetili knezoškof Anton Martin Slomšek († 24. septembra 1862) ino še tisti den so prvo sv. mešo peli v tej novi cerkvi g. dekan Miha Stojan († 10. aprila 1863.)



Kdo bi bil tedaj verjel, da nam bode čudapolni Bog pervake te zbrane družbe, naima: knezoškofa, toliko svetlo zvezdo na nebu katoliške cerkve, ino oba nazoča dekana, Mihaela Plaskana ino Mihaela Stojana, oba čversta podpornika svojega apostolskega škofa, tako naglo iz tega sveta poklical, ino da bode on, ki je med njimi naj mlajši ino še naj terdnejši bil, Mihael Plaskan namreč, prvi med njimi v večnost šel!

Zjutre 5. avgusta je meni pisavcu pismice došlo, ki je naznanilo, da so dekan Miha Plaskan včerej za smert zboleli ino so snoči že s sv. Sakramenti prevideni bili. Prestrašen hitim h sv. Francišku v Straže objiskat svojega bolenega dekana ino prijatelja. „Glej“ so djali potem, ko so mi roko podali „kako me je zdaj moja stara bolezen zdelala, po drobu me toliko vije ino lomi, da mi ni prebiti.“ Ko jih pomilujem ino pravim, da bolezen zdaj ko jih je tako silno napadla, morebiti za vselej slovo jemlje ino jih hoče za vselej zapustiti, so mi odgovorili: „Kdor tako bolezen v mladih letih odpraviti ne more, se je tudi postaran znebil ne bo. Ne dvomim, da je ta moja sedajna bolezen moja smertna bolezen. Le dobro pomni, 9. dan tega mesca bom na parah, 11. dan pa že v grobu.“

Ali še poprej, kakor se jim je dozdevalo, jih je smert prevelikega terpljenja rešila.

Že o poldne se jim je bila bolezen shujšala, zatorej so oni po poldne svojo oporoko popisati veleli. Sporočili so 1800 goldinarjev na večne meše to je, naj bi se vsako leto 100 sv. meš opravljalo za njih ino njihove žlahte dušni blagor, pa tudi za one, za ktere so oni imeli v svojem duhovskem stanu sv. meše opravljati. Dalej so nekim prijateljem svojim v spomin sporočili lepe reči, so podarili svojega brata ino svojo družino, koncema še lepi

znesek svojega premoženja ubožcem Ksaverjanske fare sporočili. V tem ko je bila ta oporoka spisana ino podpisana mi rečejo g. dekan Miha: „Čuj! kako čudno mi je zdaj znotraj.“ Komej te besede izgovorijo se jim že sokrovca vzdigne ino začnejo umirati. Še primejo za mertvaško svečo ino za britko martro, katero jim berž podamo, nekolikokrat še zdihnejo ino bilo je po njih.

Zdaj mertvaški zvon slovo zapoje rajnemu gospodu dekanu ino kodar kolj se njega žalostni glas razlega, povsod po dolini ino v planini ostermijo ljudje nad toliko naglo smertjo svojega gospoda dekana ino se v glasni jok spustijo.

Neki gospodje, med njimi zdaj tudi že rajni Brazlovški dekan g. Miha Stojan, ki so bili na potu svojega bolenega prijatelja Mihaela Plaskana objiskat, so ostermeli ino s solznimi očmi se vernili, ko sem jim na cesti djal: „Ste že prepoznali, dekan Miha so že mertvi.“

Dva dni pozneje, to je: 9. dan avgusta je bilo toliko ljudstva na potu proti cerkvi sv. Frančiška, kakor ob naj večih tamošnih shodih. Otožni ino žalostni so šli h pogrebu rajnega gospoda dekana. Prišlo je tudi 37 duhovnov iz bližnjih ino daljnih krajev, gospoda Mihaela častljivo k grobu spremit.

Pri pogrebu se je še le prav kazalo, koliko dragi so bili rajni gospod svojim ovčicam, pa tudi ostalim svojim prijateljem ino znancem. Ko so truplo rajnega gospoda v farovži vzdignili, ko so Celjski opat v cerkvi slovo jemali od rajnega dekana, zlasti pa slednič na grobu je ljudstvo, posebno pa mladina, katero so si bili rajni gospod tako skerbno v šoli odgojili, toliko plakala ino kričala da so duhovni ino tudi drugi djali: „Bili smo že dostikrat na pogrebih, pa tolikega žalovanja še nismo vidili ino tolikega jokanja še nismo slišali kakor dnes.“



Gotovo bodo sedanji Ksaverjanski farmani svojega rajnega gospoda farmeštra Mihaela vse svoje žive dni v hvalnem spominu imeli ino dostikrat med seboj govorili od naukapolnih govorov, ktere so slišali od njih v cerkvi v šoli ino pri drugih priložnostih. Naj bi pa tudi še njih vnuki znali, koliko dobrega dušnega pastirja je svoje dni imela Ksaverjanska fara, so hvaležni farani postavili pri grobu rajnega gospoda Mihaela kamniti spominek, na katerem bo rod za rodom tako le čital:

Tukaj počivajo prečastiti Gospod Mihael Plaskan, ki so na veliko žalost svoje duhovske čede vmerli 7. velk. serp. 1861 v 48. letu svoje starosti.

„Bil je mož pravičen in ravnega serca, v blagru ostane *njegov* spomin.“ (Sv. Duh.) Spominek ksaverjanske fare svojemu fajmoštru in dekanu.

Ig. Orožen.

---

### III.

## Anton Klaj pobožni istrijanski grajan.

Od kuda si? od koje li zemlje?  
 Od koga li roda i plemena?  
 Andre Kačić.

Ako ravno predrage Drobtinice! tudi po Istrii vas ne le samo poznamo, nego kar je več, tudi prav radi prebiramo in to zavolj zlatih naukov, zavolj mičnih pesmic, ki nam jih od leta do leta zvesto prinašate, moramo vender le reči, da vaši životopisi nam posebno v serce segajo. Tu najdemo

v vaši zakladnici ne le samo sloveče cerkvene kneze, vojskovode, zveste služebnike gospodove in pa skerbne pastirje keršanskih ovčic, nego tudi pobožne starše in otroke, izglednje šolarje, pridne kmete in kmetice, vestne gostivničarje in že lep venec bogaboječih in zvestih poslov, tako da s svetim Avguštinom zavpiti moremo: „Tudi neučeni se vzdigujejo in vhitajo nebesa.“ Blagovolite pa, da vam v vašo vredno zakladnico tudi iz našega polotoka pošlemo kaki slovanski biser, od kterega se nadjamo, da ker je bil svetla luč blage kristjanske duše v svojem življenji, da tudi po svoji srečni smerti zasluži, da v bližje znanstvo verlih čitateljev „Drobtiničnih“ pride in v njih spominu živi.

Od kuda si? od koje li zemlje? — Iz prijaznega pazenskega mesta ali istrijanskega serca, zato ker se skoraj prav v sredi Istrije znajde, se zavija lepa cesta proti Lindaršini in ko se na verh dospe, se na enkrat očem popotnika mična planjava odpre, ki mu serce z neznanim veseljem napaja. Tu se verstijo gojzdi s senožeti, njive z brajdami, domorodne sadne drevesa s slovito oliko ali maslico in mamljivi germi šibkih lesk, zraven tega se pa tudi na tej višavi pregleda skorej cela okolica nekdanje pičanske škofije. Bila pa je omenjena škofija, kakor nekteri zgodovinarji terdijo, ena naj starejših izmed slovanskih in nek že pred Konstantinom Velikim vtemljena. Ravno ta cesar je tudi boje v Pičan\*) telo znanega mučenika svetega Nicefora poslal, od kterega berilo za duhovne ure teržaške škofije tako le slavno govori: „Pod vladstvom cesarja Valerijana je zlo slovelo ime tistega Nicefora, ki je kdaj z duhovnikom Sapricijem v serčnem

\*) Pičan, latinski Petena.



prijateljstvu živel. Ali nemirni peklenški sovražnik med njima tak čert stori, da sta se jela tako sovražiti, da drug drugega tudi kar viditi nemoreta. Vendar pa se Nicefor kmali spet zave, ter po prijateljih, in pa tudi sam k Sapriciju prišedši za odpušenje prosi, pa zastonj. Med tem vstane preganjanje kristjanov in Sapricij pred sodnika privlečen z veliko serčnostjo in prostostjo Kristusa spoznava, in nikako pregovoriti ni, da bi malikom daroval. Potem pa ko na vreteno potegnjen in pa na tezavnico položen, naj strašnejše muke prav junaško prestane, ga k smerti obsodijo. Ko Nicefor to Sapricijevo stanovitnost zve, poln veselja na mučenišče hiti z gotovim upanjem, da mu vsaj zdaj odpustil bode, ker je že na tem, kot mučenik za Kristusa umreti. Pa nesrečni duhovnik se še celo pri tej priči protivi spraviti se z bratom, se pa tudi s takim vedenjem nevreden stori usmiljenja božjega in zapuščen od zgornje gnade svoj namen spremeni. Strah ga namreč obide pred ljuto smertjo, ter se javno odpove Kristusu in gluh za goreče prošnje Nicefora, da naj pazi, da ne zgubi si odločenega plačila — malikom daruje. Na to zavpije Nicefor na ves glas: „Tudi jaz sem kristjan, in tistega Kristusa kot svojega Boga častim, ki ga je oni tako nesramno zatajil, mene toraj namest njega umorite.“ Trinogi to slišati se čudijo taki prostovoljni ponudbi umreti in da se Nicefor kristjana oklicuje ter malike rugati ne neha. Predsednik to zvedivši naganja Nicefora zdaj s prilizovanjem zdaj s šibanjem se vdati cesarskemu povelju, in ker se tega brani, ga ukaže ob glavo dati. Tako zadobi Nicefor s svojo smertjo palmo, ki si jo je s svojo vero, ponižnostjo in ljubeznijo zaslužil in ki je Sapricija pričakovala, okoli leta 259 po Kristusovem rojstvu. Njegove svete kosti so po davnem sporočilu po božji volji črez morje v Istrijo

dospele, ter v Pični svojo spodobno hrambo imajo. Tu so tega svetnika do preklica pičanske škofije kot svojega poglavitnega patrona slovesno častili in njegovu god 30. grudna obhajali. Potem pa ko so sv. oče Pij VI. nekdanjo pičansko škofijo zedinili s teržaško se tudi zdaj po celi škofiji ta god ravno tisti dan obhaja. Pa ne le samo tega nego še nekega drugega svetega Nicefora god so obhajali po nekdanji škofiji pičanski in ta je bil, kakor se najde zapisano, rojen Istrijan in naj berž prvi pičanski škof okoli leta 524 pod gotiškim kraljem Teodorikom in papežem sv. Janezom I. Od tega svetnika se bere, da je tudi strup hudobnega jezika skusiti moral. Obdolžijo namreč malo-pridneži že silno priletnega škofa nekega zlo pregrešnega djanja pri metropolitu ali vikšem oglejskem škofu\*). Ta ga pred se pokliče in sveti Nicefor svoje nedolžnosti si zvest se vale na pot poda in po pisanem in ustnem sporočilu na tem popotvanju mnogo čudežev stori. Pervi je tale: Njegov osliček, ki pičlo popotnico in druge potrebne reči nosi, mu blizo Buzeta skorej od žeje gagne. Sveti škof oberne svoje oči proti nebesom, moli ter križ črez krasne tla stori, iz katerih zdajci tako zali vir privre, da tudi že vale pri istoku mline goni. Drugi čudež se zgodi takole: Svetnik je primoran bil na tem potu v neki slabi kočici prenočiti in svoje omenjeno živinče zavolj tesnega prostora pod milim nebom pustiti, kjer ga medved napade in rasterga. Nicefor zaroti divjaka, mu namest zadavljenega uhana breme nositi. Medved pozabivši svojo naravno divjost, sledi ga kot krotko jagne. Tudi dva studenca

\*) To se je moglo zgoditi ali pod vikšim škofom, patriarhom Štefanom ali pa pod Maedonijem, kajti poznejši patriarhi oglejski so bili od leta 557 do leta 698 razkolniki.



pri Terstu\*\*) se tej njegovi hoji pripisujeta, med kojima je eden blizo farne cerkve sv. Antona. In šterti se glasi: Ko svetnik s svojo pajdašijo v Oglej pride, se vse nad njo zavzame, več pa še, ko v nadškofovsko poslopje stopi in tu, ker je bil zavolj starosti slabega pogleda, na solnčni žark, ki je skoz špranjo sijal, menši da je palica, svoj plajšč obesi, ki tudi v zraku obvisi. Ko višji škof to zve, vale se prepriča, da je svetnik krivično počernjen, prosi ga odgušenja, da je zamogel kedaj kaj takega verovati; ga častljivo sprejme in za vernitev z obilno popotnico pomisli. Odrine jo pa sv. Nicefor po morji nazaj, in ker ravno druge prilike prepeljati se, nēma, še zadni čudež v svojem življenji stori, namreč, razgerne nad vodo svoj plajšč in tako do primorskega mestica Umoga prijadra. Od ondod misli jo po krajšem potu domu zaviti, ali drugač sklene previdnost božja. V Umagu ga huda bolezen napade, ki njegovemu svetemu življenju v kratkem konec stori. Njegovo truplo počiva v omenjenem mesticu, desna roka pa se je v Pičan poslala, kjer se še zmiraj kot predragi ostanek svetnikovi časti.

Pičanska škofija je obsegala nekđaj kakih 20 štirjaskih milj in je pred nekoliko 100 letmi okoli 20,000 duš štela in naj manj dvakrat tolika bila, kot sadanja pičanska dekanija. V prejšni dobi se je večidel po ilirsko ali glagolitiško božja služba opravljala, in še zdaj se ob nedeljah in praznikah list in evangelij po ilirski pojeta. Kar rodovitnost zemlje zadeva, smemo kakor smo že prej nekoliko omenili, pičansko okolico raj imenovati; kajti tu ne le samo čisto, kot zlato rumenkasto, močno in kaj prijetno vino, sem tertje oljke, jederno žito, temveč tudi

\*\*) Glej knjige: *Pel fausto ingresso di Monsignor Vescovo Bartolomeo Legat nella sua chiesa di Trieste 1847.* — „Serie dei Vescovi Petenati.“ —

tako lepi, debeli in pa okrogli lešniki rastejo, da so v nekdanjih časih na voze z njimi v tuje dežele tergovali in da je tudi ondašnji škof svoje naj večje prihodke v lešnikih imel. ter se zato tudi „lešniški škof“ zval. Ker je pa leščina, namesto da bi jo ljudstvo v svoj prid še le bolj oglaštvavalo, se večidel strebila in pa njivam in vinogradom prostor storiti morala, so se tudi letni škofovski prihodki tako pomanjšali, da je nepozabljiva cesarica Marija Terezija leta 1754 predzadnemu pičanskemu škofu 300 zlatov letnega priboljšeka privolila, da je vender nekoliko spodobno po svojem stanu živeti zamogel, in ravno to pomanjkanje pristojnih prihodkov je med drugim vzrok bil, da so sv. oče Pij VI. leta 1788 to škofijo preklicali in pa s teržaško za vselej zedinili.

*Od koga li roda i plemena?* Že iz razloženega bo vsak lahko razumel, da je katoliška čreda bivše pičanske škofije sploh slovanskega plemena bila\*). Izvirni, nepokvarjeni istrijanski Slovan je kakor skoraj vsi Slovani pohleven, dobrodušen, miren, poterpežljiv in kakor že pred dvema stoletjema slavni Valvazor piše, do tujih postrežljiv, zvest Bogu in svojemu vladarju, poln spoštljivosti do svojega duhovnega pastirja, ubogljiv in podložen deželski gosposki, malomarčen za zabavljivosti svojega laškega soseda in domačih laškutarjev in njih puhlo ošabnost. Zadovoljen z doneskom svoje dedinske zemlje se kar za zvonajni svet ne zmeni, protivnik vsake rovarije, pa zmiraj pripravljen, za sveto vero, drago domovino in svojega cesarja se kervi in življenja tvegati. Jezik ima kaj prijeten, samo še pre malo opiljen, pa temu se ni čuditi, ker se brežni sužnik dosihmal kar ganiti ni smel, nego zaniče-

\*) In ravno zdaj nekteri laškutarji jezik slovenski v šolah zatirajo. Et tu Brute mi fili!



van in psovan hiral pred obličjem laškega in pa nemškutar-skega osebstva, ter le samo tisti, ki mu večna čast in slava bodi, je vselej milostljivo poslušal na mili slovanski glas tužne pa ognjene molitve. Nadjamo se pa, da ker je ravno našo dobo slovenskemu jeziku dolgo zaželjena zarja napočila, da bo kmalu svoj blagosloviti plod pogнал, s svojim cvetom svet razveselil in svoj jederni sad serčno v tehtno torilo evropejskih bratov položil.

Kakor pa je Pazen seree cele Istrije, prav tako tudi Gradišče sedajne pičanske dekanije, če ravno od vsih strani s pednom meriti nočemo. Gradiški grad\*) stoji na lepi planjavi, samo od izhoda ga mična brežina meji, ima prav lično ino svetlo farno cerkev sv. Vida, ktere šibki zvonik zavolj svoje visokosti po Istrii slovi, ker se skoz njegove line veči del omenjene kronovine pregleda. Šteje pa ta prilična fara okoli devetnajst sto duš, ki jih trije duhovniki oskerbujejo.

In ravno v tem Gradiškem gradu je *Anton Klaj* 17. dan prosenca 1805 luč sveta zagledal. Stari prigovor, ki veli, da jabelko daleč od drevesa ne pade, se je nad našim Antonom v celi svoji resnici pokazal. Bog mu je namreč pobožne štarše dal. Očetu je bilo ime France ali po istrianski Franc in mati mu je bila Lucija rojena Jerbulova. Sad njunega kratkega zakona sta bila sin, to je naš Tone in pa ena hči, zvana Marija. Previdnost božja, ktere pogosto čudežni poti pozemeljskemu popotniku skriti so, pozove očeta Klaja v večnost v štertem letu Tonetove starosti. Za vročinsko boleznijo je 24. prosenca 1808 v gospodu zaspal. Kakšen je bil ta mož, nam najbolj svedoči opazka, ki so jo nekdajni gradiški gospod farmešter žlahni Godenberg zastran njega v mertvaške knjige začerkali rekoč: „Franc Klaj, cerkveni štarasina je bil po-

\*) Grad ali terdno mesto.

seбно pobožen mož.“ — Premoženja je sicer prav malo, pri vsem tem pa vendar neki neprecenljivi zaklad zapustil, ki je več veljal, kakor da bi bil svojema sirotama polne skrinje zlata in srebra sporočil; in ta zaklad je bila njegova vredna in zvesta žena. S praznima rokama, tako rekoč, ostati in k temu še dvoje otrok imeti, ki za druga nista kot samo za jed in zabavo, bi gotovo nekteri njene verste serce jemalo, pa ona pobožna duša, ki je dobro prepričana, da tisti stari Bog, ki živi tice neba, ktere ne sejejo in ne žanjejo in ne spravljajo v žitnice, in pa skerbi za lilije na polji, ako ravno ne delajo in ne predejo, še živi in vse po očetovsko vlada, svojo in svojih otrok osodo zaupljivo njemu zroči. — Prepričana da začetek modrosti je strah božji, Toneta in Marico skerbno moliti in pa kristjanske resnice uči in varuje nevarne pajdašije malopridnih otrok, kajti kakor v nekdamni dobi sveta kraljica Blanka svojega sinka Ludovika prav tako tudi naša grajanka vsak den jima k sercu govori, kako da je greh gerd, kako da nesrečnega človeka stori in da je boljše umreti, ko pa ljubeznjivega Boga žaliti. Te materne besede pa otroka tudi tako zvesto ohraneta, da se je v njunem poznejem življenji očito spoznalo, da so padle v dobro zemljo in storile stoterni sad.

Rada bi bila pošiljala vdova svojega Toneta v šolo, pa je takrat v Gradišču ni bilo, in v Pazen ga dati, ji ne prepusti prepričilo premoženje; pazila je toraj drugač, da bi se sinek za potrebo brati in pisati naučil, torej poprosi ondašnje duhovnike, da bi to miloserdno delo pri fantiču prevzeli in se ne vkane. Bili so tam služebniki gospodovi, ki niso pozabili in vnamar pustili zlatih besed svojega mojstra in gospoda, ki pravi: „Glejte da ne zaničujete ktereга teh malih, ker povem vam, da njih angeli



v nebesih vedno gledajo obličje mojega očeta.“ — Tako ni volja našega očeta, ki je v nebesih, da bi se kateri teh malih pogubil, nego toliko več po zgledu svojega nebeškega učenika so rekli: „Pustite otročiče in nikar jim ne branite k meni priti, ker takih je nebeško kraljestvo, in so tudi tako ravnali. Ti prevzamejo prvi poduk krotkega pa zraven bistroumnega mladiča, ki je že v par letih ročno čitati in naredno pisati znal; zraven tega pa še tudi mu zasejejo seme čednosti v serčice učivši ga ljubiti Boga čez vse in bližnjega kot samega sebe, in tako so duhovnik to žlahno kristjansko rastlino za nebesa in za svet odgojili.

Smó rekli „duhovniki“, čez katerih sadajne sobrate frajmavrarji naše dobe tako „joj in gorje“ gonijo in drugega nič tako serčno ne želé, ko da bi šola od cerkve osvobodena bila. Puhloglavci! ki ne pomislijo da duhovniki prav nad Kristusom gospodom in mojstrom, naj boljšim vikšim pastirjem, naj blažnejšim prijateljem otrok, ki jih je k sebi vabil, na njih glavice molivši svoje presvete roke polagal, jih ljubezni poln blagoslovil, zgled imajo, ki jih neprenehoma opomina prav tako ravnati. Ta zgled posnemajé vabijo duhovniki otročiče, ki se svojih dušnih priličnost zavedati začnejo med tednom o svojem času v cerkev in pa v šolo, da jih učijo stopoma Boga, njegovo sveto voljo in pa lastni namen po Jezusovem nauku in sporočilu matere katoliške cerkve spoznati in se tudi slehernih potrebnih resnic svete vere polastiti. Že v detinstvu se morajo vodila kristjanske modrosti in čednosti vcepiti, da varjeje mladenča in devico razuzdanosti in pregrehe in ukrepijo proti zvijačam in prevaram posvetne zapeljivosti, kajti poprej kot stopita na osodno razpotje, ki s čednostjo v srečo in v zveličanje, v veselje in v čast, v mir in blagoslov; s pregreho pa v sramoto in v grajo,

v nadloge, v kesanje, v žalost, v kletvino in v pogubo pelja, poprej rečemo, se s tim dvojnim potom dobro soznaniti morata. Zato pa tudi modre vlade vselej na to skerbno gledale so, da se duhovšina od šolskega vodstva in nadvostva ločila ni. Te take vlade so dobro umele, da če služebnik svete vere, ktera vso učenost blagoslovi in posveti, njeno moč, ki tako duševnega kot telesnega človeka, vse zakonske, deželske, politiške, in kupčijske zadeve obseže, v mladih sercih uterdi, država verle, zveste in koristne ude, vladarji pa bogljive in pokorne podložne iz šole dobé — ali z eno besedo, da duhovskemu vodstvu zročene šole sploh vse pripomorejo k državnemu blagru.

Ali protivniki vpijejo: „Duhovniki nočejo državni služebniki biti!“ In če tudi ne, zavernemo mi, so pa vendar gotovo poslanci božji, in kot taki imajo svojo naj večí dolžnost do države, da ji kot dušni učeniki take kristjanske podložne odgojijo, kteri ji vse svoje moči, svojo učenost in umnost, kakor se pravičnim kristjanom pristane, zvesto, radovoljno in vestno v dar prinesejo. Nobeden nēma tako brezozirne dolžnosti, da država *kristjanska* država ostane, ko ravno duhovniki in prav za tega voljo jim mora šolsko vodstvo in nadzorstvo izročeno ostati. Mislijo pa nekteri razsvetljeni, da to vse tudi posvetni učeniki storiti zamorejo. — Pa koliko je takih, kterih vedenje, ako jih omotica časnega duha napade, npravnosti in pa državnemu redu ravno nasprotno gre, posebno pri tistih, ki so zavolj kake neprilike že v kakšni vikši šoli premorani bili šolstvu — slovo dati? — Ali sveta vera in pa njeni služebniki ne poznajo časnega duha po njegovi sebični strani in se mu toraj tudi ne prikljanajo. Če pomislimo nadalje, da toliko otrok iz hiš staršev, kjer kar besedice ne od Boga, ne od molitve, ne od domače



pobožnosti in službe božje ne slišijo in ne vidijo, že z neko navado in pa naklonom, ki le po posvetnem in nasladnem djanji, hlepenji in slasti hrepeni, in ki so že skoraj skoz in skoz pokvarjeni in pohujšani, v šolo pride, vprašamo: Čigava dolžnost li bo take zanemarjene revčike spet na pot čednosti pripravljati? Ali ne duhovnov po njihovem poklicu? — Koliko otrok tako imenovanega vikšega stanu, katerih očetom še kar na misel ne pride, da je njih prva dolžnost trezno, priprosto in pogostom o sveti veri premišljevati, in ker ravno zato nobenega spoštovanja in nagnenja do bogaboječnosti nima, ter le po posvetnem mamonu segajo in kar temu streže, koliko takih otrok se le zato v šolo pošilja, da bi po očetovem zgledu kdaj le samo za lastni, časni dobiček skerbeti zamogli, kakor da bi človek za nič drugega vstvarjen ne bil, kot da si nabira, spravlja in — vživa? „Pa le eno je potrebno.“ In kdo jih more tega učiti? Ali li kdo drugi, kakor duhovniki?

Koliko mater se najde, ktere le samo na to pazijo kako da bi se lišpale, se v blišči gizdosti kazale, oči na se potegvale, in pa od sebe govoriti dale, ki redko kedaj božjo besedo poslušat grejo, in le zmiraj od spodobnosti, priležnosti šege in priljudnega vedenja čenčajo in zatorej nevajene kakega treznega premišljevanja gledé na sveto vero svoje hčere le za gizdost in pohujšanje izreajo. Kdo li bo za hčere takih mater skerbel, kdo jih napeljeval na pot umnosti in modrosti in jih po tem vodil? — Ob kratkem: Čigava dolžnost, li bo take pomankanja in pogreške domače nemarnosti izlečiti, popraviti in poravnati? — Povsod mora duhovnik kot občinski dušni oskerbnik v duhu svete vere namestnik svojega nebeškega gospoda in mojstra, ali po sv. Pavlu „jim v Jezusu Kristusu skos evangelij oče — ali vsem vsebiti.“ I. Kor. 4, 15; 9, 22.

Glej vendar kristjanski katoliški svet! vedenje tistih oseb sedanje dobe, ki se omikovavci ali kar še več oskerbniki in osrečniki ljudstva zvati prederznejšo. Ne imenujejo li naborne kraje posvetnosti, v katerih duhovnom se znajti vest in stan prepoveta, nedolžno zbirališče kozmopolitov? Pregrehe od njih glajane mladosti nepomenljive človeške slabosti? — Ti so junaki tistih bojišč, na katerih se nedolžnost kolje; bojišča pa, kjer se pregreha s štrašnimi telesnimi in dušnimi ranami terpinčena valja — in cvili, to je bolnišnice — duhovnom prepustijo, da klavšina njih ljute zanikernosti obupanja ne gagne! — Ti tako za osvobodjenje šole od cerkve tulijo, ker njih namen drugega nič ni, kot človeški rod na duši in na telesu nesrečen storiti. Vprašamo: Poznajo li ti podstavno resnico, ki pravi, da oblast pravice in kristjanske nraavnosti črez očitno posilnost pamet in pa sveta vera večno tirjati morate? — O da bi katoliški svet vendar se Jezusovih besed spominjal, ki pravi: „Varujte se lažnjivih prerokov, ki pridejo k vam v ovčjih oblačilih, znotrej pa so zgrabljivi volkovi. Po njih sadu jih bote spoznali. Se li bere grozdje s ternja ali smokve z osata?“ Mat. 7, 15—16.

Pa kam nas je gorečnost za eno sicer sploh spoznano pa tako malo spoštovano resnico dognala? — Skazala se je tudi nad nam resnica starega prigovora, ki terdi, da bolečina ne zna molčati. — Vendar vernemo se nazaj k malemu Klaju in sporočimo, da mu ni bilo dovolj, da se je pri svojih omenjenih duhovnih dobrotnikih brati in pisati učil, nego da se je tudi doma obojega tako pridno vadil, da je v svojih moških letih ukljub marsikteremu, ki je v šolo zabajal, se v pisarstvu in računstvu vedel. Mati ga je pa tudi po njegovi moči delavnosti vadila, in tako si je kmalu k svojemu vsakdanskemu kruhu malo



po malem pripomagati jel, posebno so pa zvestega dečka duhovniki zdaj v tem zdaj v drugem opravilu v Pazen\*) pošiljali. S temi poti pridobljene grošiče je materi spravljati dajal in tako se je že od otročjih let poprijemal varčnosti. Kot mladeneč je bil delaven, ponižen, malih besedi, umen in kar še več, nedolžen in bogaboječ, ob kratkem v sem svojem verstniku lep in blagi zgled.

V svojem 23. letu stopi v stan svetega zakona, ter si izvoli za pajdašico svojega življenja pobožno 21 let staro devico Katarino Pikot-ovo, s katero je do svoje smerti v kristjanski ljubezni in čednosti živel, in kakor poprej v svojem prostem stanu mladenčem, v zakonskem možem redki zgled zvestega moža, previdnega gospodarja in pa pobožnega očeta bil. Tudi njegova sestra Marica se je v spoštovano hišo omožila. Verla mati, neutrudljivi sin in pa dela vajena sneha se zdaj s kupnimi močmi vsak po svoje pospodarstva poprimejo in ker ga den za dnem z Bogom začnejo in zopet z Bogom končajo, tudi jih delo in trud brez božjega blagoslova ne ostane, premoženje se vidoma pomnožuje in v malih letih naš Klaj že v Terstu, v Ljubljani, v Vidmu, v Benetkih in pa na Dunaju ali v Beču v kupčijske zaveze stopi, v katerih mestih je posebno zavolj svoje poštenosti in natančnosti mnogo čislán bil. Pa pri vsem tem stezo njegovega tadajšnjega življenja ni vselej milo solnce časne sreče obsevalo, kakor bi si kdo misliti znal, nego ker je bil Bogu prijeten, je morala skušnjava nad-nj priti, da se je pokazal. Pripetilo se je namreč, da mu med drugimi neprijetnimi naključki dvakrat tatje prodavnico obropajo in čuda kvara storé, in da mu hudobna roka zidanico zapali, v kateri je črez dvesto spodov vina v nič šlo. Pa ko nekdamni Job se ves v božjo voljo poda, ter reče: „Gospod je dal, gospod je vzel, naj

\*) Pazen, latinski Pisino, nemški Mitterburg bivši sedeš istrijskega okroga.

bo pohvaljeno gospodovo ime.“ In sleherna nadloga povikšuje le njegovo zaupanje v Boga in mu je tudi vselej mati obilnije sreče postala. Zato pa tudi dobrot, ki jih je od Boga prejel, nikdar pozabil ni, temuč če se mu je kdo v stiski približal, gotovo je vnjem svojega dobrotnika našel, tako da mu ni bilo tarnati:

Jere nĕmam brata, ni rodjaka, — Koi bi mi upomoči bio, Niti imam draga prijatelja, — U potrebi novce poklonio.

Pa tudi Klaj se je sebi storjene dobrote vedno hvaležen spomnil, tako namreč si je od ondotne duhovšine sprejete tako globoko v serce vtisnil, da je vse svoje dni posebno spoštovanje do duhovskega reda ne le samo čutil, nego tudi z djanjem kazal. Koga li ne bi ganilo mično izročilo od Rudolfa Habsburskega grofa, deda naše presvetle cesarske rodovine, ki s presvetim rešnim Telesom k bolniku hitečemu duhovniku, ki se je ravno ob narašeni dereči bistrici sezuval, svojega lastnega konja zasesti, v božjem imenu na dalje iti veli in mu še na zadnje tudi konja podari? Več stotin let je že od te prigodbe do zdaj v morje večnosti izteklo in vendar se še zmiraj zastran nje tako v šoli kot v cerkvi govoriti sliši in se tudi slišalo bode, dokler koli še cena in spoštovanje dobrih del na svetu ne prepadete. — Naš Klaj ni sicer tega mogočnega in premožnega grofa tako daleč posnemal, da bi bil kateremu duhovniku svojega konja daroval, gotovo pa je, da ako je kakšnega pešca tega reda ali na cesti došel ali pa ž njim ravno tisto pot storiti imel, da ga ni nehal tako dolgo prositi njegovega konja se poslužiti, dokler mu oni tega ne privoli in je potem veselo zraven njega pomenkovajé se koračil. Pa tudi še vsako drugo ljubav je, če mu je le mogoče bilo, duhovnom prav iz serca rad storil. Naj povemo med drugimi eno samo. Po Istrii ni



bila navada in še zdaj ni, da bi farni pomočniki ali podružniki v farovžih ali v duhovnišnicah, kakor se v drugih krajih godi, hrano dobivali, temoč vsak si jo karkoli zamore sam preskerbuje. To pa' iz tega vzroka, ker so v nekdanjih časih duhovniki sploh domorodci bili, so več del vale, ko so jih posvečili, v svojih rojstnih selih vinograd božji opravljati jeli in v očetovi hiši s svojo žlahto vred prebivali, in pri tem je tudi ostalo, ko so sčasom farmeštri postali. Na zidanje farovžev in toliko manj še kaplanij ni živa duša mislila. Ko pa pomanjkanje duhovšine po Istrii pritisne, se je moralo zastran duhovnov po tujih krajih ozirati in jih za Istrijo naročevati. Vsakteri bo potem takem lahko umel, da je stranskemu novoposvečencu, ki še večkrat tudi istrijanskega jezika znal ni, to naj večo težavo delalo, pri svojem prihodu v duhovno pastirstvo si naj prvo hrane iskati. Prav tako se pripeti nekomu novincu, ki v Gradišče za duhovnega pomočnika pride. Pove se mu, kaka je ondi navada zastran kaplanovega stanišča in hrane. Sirotež! kmečkih staršev sin, ki mu je dolga pot od doma do tu že tako pičlo naterkano mošnico do mervice izmolzila, obstoji pri tej priči, ko pohlepni popotnik, ki v neizmerjeni pesčeni puščavi tako jako zaželjeni vir viditi meni, ter proti prikazni hiti, pa se tje dospevši obupan prepriča, da ga je prazni privid omotil. Si toraj stanišče, pohoštvo in pa posla mahoma preskerbeti, je treba več znati, ko hruške peči. Klavern se gre sprehajati zunaj grada in milo s solznimi očmi na bližnji Učko\*) gleda ter se njegove misli še daljno unstran njegapa po dragi domovini motijo — — kar naklone v svoji serčni britkosti se spet v njo verniti — pa misel „kaj pa bi škof in pa starši k temu djali?“ ga v namenu zaverne.

\*) Učka, monte maggiore, nar bolj visoka istrijanska gora.

— Še ves zamišljen duhovnik tu stoji, kar ga nekdo pozdravi in ga z milimi besedami vpraša, kaj da je tako zamišljen? Duhovnik ima pred seboj prijaznega moza sredne postave, ki mu je že na obrazu brati, da je časti in toraj tudi zaupanja vreden človek, si tedaj serce vzame, ter mu ob kratkem pa odkritoserčno svojo nadlogo potoži. In glej! zgodi se tudi zdaj, kakor prigovor pravi da kadar žalost do verha prikipi, se veselje že glasi. Verli tujec reče vale na to duhovniku: „Če ni nič hujšega kot to, se bo že pomagati dalo. Ako Jim drago, znajo pri meni stanišče in hrano imeti, in če Jim bo pristojno tudi zanaprej pri meni ostati. Mož beseda! evo tu moja roka!“ — Duhovnik meni angeljski glas slišati, udari vrednemu možu v roko, se zdajci pri njem vseli in tudi pri njem ves čas svojega ondašnjega duhovskega pastirstva ostane. In ta dobra duša ni bil nobeden drugi, kot naš Klaj. Živo se še dandanašni duhovnik tega ljubomiljstva svojega pokojnega prijatelja spomina in ga bo gotovo tudi do smerti vedno v hvaležnem spominu ohranil.

Kakor smo že zgorej omenili, v Gradišči ni bilo šole. Zastran korista in pa potrebe šol pa ne bomo govorili, ter bi bilo tudi toliko preveč, ker so že o tem „Drobtinice“ tolikrat in tolikrat spomin delale, pač pa nesmemo zamolčati vtemeljitelja gradiške šole. In kdo je bil ta? Nek domorodec, ne le samo žlahnega roda, temveč še žlahnejšega serca, z imenom Franz Godenič, žlahni Godenberg. Res je zaslužil ta vredni rodoljub, da bi se njegovo življenje bolj na tenko popisalo, ali ker nam tu prilike ni, naj razglasimo le po slovenski napis, ki ga je hvaležna domovina za spominek za njegovo rako omislila, in ki ga je po Primorji slavno znan Peter Stankovič, bivši korar barbonske kolegijalne cerkve po latinski izdelal, ki



se takole glasi: „Francu Ksaveriju Godeniču žlahnemu Godenbergu gradiškemu velikemu duhovniku, farmeštru in korarju, bivšemu učencu jezuitarskega reda, ki je cerkev, namreč njeno osredje z dvema stranskima prizidkoma, s tremi zvonovi in s šestmi oltarji, z ličnimi podobami na svoje stroške okinčati dal; hudo in suho leto 1817 žita iz grajšinske žitnice nakupil, ter ga faranom podaril, *ljudsko šolo utemeljil* in ki je še zastran drugih storjenih dobrot slovel. Po 46. letih svojega pastirstva se mu leta 1824 prostovoljno odpove. Umerl je 27. vinotoka 1841 u 97. letu svojega, tako reči, samostanskega, pobožnega in svetega življenja, vredni zgled faranom in duhovnom sploh. Domovina postavila ta s solzami obliti, večni spominek svojemu mnogo zasluženemu domorodcu.“ Ta blaženi dobrotnik je storil leta 1834 zalogo za ljudsko šolo s 5200 zlatni s tem pogojem, da mora učenik duhovskega reda biti in zraven šole, pa to za posebni poboljšek, tudi obnedeljah in praznikah službo božjo pri podružnici svetega križa opravljati. Za ondotnega šolskega ogleda je bil postavljen naš Klaj, ki je tudi do konca svojega življenja v tej častiti službi se pridno in zvesto vedel. Omenimo še tudi pri tej priči, da je verli farmešter Godenberg za velik farni zvon, ki so ga 1834 prav v Gradišču vlili, 300 zlatov pripomogel. Jesen 1841 so pokojni škof Matevž Ravnikar v Pičanu zakrament svete birme delili, kar pošlejo Gradiščani nektere može, med kterimi tudi Klaja, k škofu, se jim poklonit in zraven pa tudi prosit, da bi omenjeni zvon posvetiti blagovolili. Škof jim to tolikoveč radi obljubijo, ker so ravno skoz Gradišče po svojem pravilu iti imeli. Ko pa tje v cerkvo pridejo, se jim še le pove, da se zvon v visokem stolpu znajde. Škof grejo pogledat pristopnice zvonika, ter se vale prepričajo, da

zavolj svoje priletnosti, bolehnosti in slabosti brez smertne nevarnosti do zvonov dospeti ne morejo in to z milimi besedami ljudstvu naznanijo, ki od resnice prepričano njih izrek poterdi\*). Iz cerkve se vale podajo k gospod Godenbergu. Slabega sivčeka v postelji najdejo. Kakor dva dobra znanca si roke podata, kar se Godenberg z ginjenim srcem razsolzi ter zastoka: „Spusti zdaj svojega hlapca, o Gospod, po svoji besedi v miru, ker so vidile moje oči tvojega maziljenca.“ Tudi vikšega pastirja črez to serčno pozdravljenje solze oblijejo, vsi pričujoči ginjeni okoli teh dveh tako redkih in žlahnih duš stojé, ki tako milo slovo z radostnim srcem iz te solzne doline obhajate. Komaj dva tedna petem napozabljivi Godenberg v Gospodu zaspi.

Pa tudi Klaj je zamogel reči: „Gorečnost za tvojo hišo me izjeda“ in toliko več, ker je za cerkveni blagor zmiraj odperto roko imel, in med drugim že leta 1855 sporočil, da v kapeli Matere božje vsako soboto med svetim rožnikrancem za vselej šestnajst voščenic goreti ima. Leta 1837 mu je bilo zročeno ravnateljstvo srejske bolnišnice, ki ga je do konca svojega življenja umetno opravljal. Od 24. leta svoje starosti je kot svetovavec večdel pa župan za dobro občine tako previdno skerbel, kakor pravičen gospodar za svojo hišo in je kadajne razpertije vselej prijazno in prepričevavno poravnati umel, ter besedil:

„Ljubimo se, i pomirimo se

Kao bratja i kristjani pravi.

Ako naše i pogine tilo,

Ne bi li nam duši bolje bilo.“

Ravno je stal v cvetu svoje pozemeljske sreče, ljubljen

\*) Posvetili so ta zvon njih naslednik prečastiti škof Jernej Legat leta 1843.



od svojih hišnih, češčen od ubogljivih otrok, poštovan od duhovske in deržavske gosposke, čislan od domorodcev in tujcev, v obilnosti pravično pridobljenega premoženja in kar je naj gorše v sladki svesti mirne vesti; kar napade moža neterdnega života ob času branja (tergatve) l. 1860 neka mala in skoraj navadna bolezen, zastran ktere se tudi v začetku kar ne zmeni, še le na svet prijateljev zdravnika pokliče, ali kdo bi bil mislil? — bilo je že zakešeno. Mesca grudna jame bolezen tako huda pribajati, da tisti dan pred božičem poprosi, mu svete zakramente za umirajoče podeliti. Zdelo se je sicer vsem, da mu je po praznikih nekoliko polahnilo, kar k prvi bolezni pritisne še druga in hujša, spet sprejme zarano 12. dan prosenca 1861 presveto popotnico, ter okoli stoječim reče, da še tisti dan popoldne kmalu po tretji uri svoje časno življenje sklenil bo. Nato veli svojemu starejšemu sinu k sebi priti in mu na svojo mater in pa na svojo ženo kazajé s slabim glasom tako-le besedi: „Dragi sin! tu ti zapustim dve materi, mojo in pa tvojo, zarotim te, da ji spoštuješ in ljubiš, kakor sem ji jaz ljubil, in tako boš srečo in blagoslov imel.“ — Proti poldnevu mu besedo zapre; pa se še vendar zmiraj zave in s veselim obličjem proti nebu gledajé svojo zadno uro pričakuje. Bilo je pol štirih in njegova vedna želja „*umreti ob tisti dobi kot Kristus*“ se spolni. Tako umerje pravičen.

Komaj ko se žalostna novica Klajeve smerti razglasi, kar po celem gradu vse, bodi si mlado ali staro, tako žaluje, ko da bi bil vsakter svojega lastnega očeta zgubil, neizrekljiva je bila britkost zveste ženice in posebno pa ljubeznjive 87 let stare matere, blažne vdove, kakor jo sv. Pavel v 1. listu do svojega učenca Timoteja popiše, ki se črez mertvega sina verže ter joka: „O moj Bog!

zakaj le nisi mene namest njega k sebi vzela.“ Zapustil je štiri otroke, dvoje fantov in toliko dekele, od katerih se je nadjati, do bodo svojega rajnkega očeta po cesti čednosti nasledovali. —

Pride dan gogreba. Velika množica ga spremi naj prvo od hiše v cerkev, med njo tudi hrabri bataljonski polkovnik junaškega hesovega polka, Jožef vitez Kolbenschlag, sadajni pokolnik Hoch-in Deutschmeistrovega polka, s šestimi drugimi častniki, ki so pri celem slovesnem opravilu za mertvem pričujoci bili in pa potem na navadno pokopališče. „Tu je vzela zemlja, kar je bilo njenega, Kristus pa že prej sprejel, kar je njegovega.“ Tu na malem prostoru počivata učenik in učenec, pastir in ovčica po božji volji, žlahni farni oče Franc Godenberg in blažni faran Antón Klaj, ki sta v svojem življenju enega duha in ene misli bila, in katerih imena živita in bota živela pri sedajnem in prihodnem svetu v hvaležnem spominu, kajti kakor ondotni farmešter gospod Matija Cimerman sporočijo: „Vse zasluge teh dveh časti vrednih možev so le samemu Bogu znane, ki nam jih bo kdaj na tenko razodel.“ Naj v miru počivata!

Sklenemo pa to pisanje s prošnjo, da bi njegovi čitatelji te dve žlahni duši istrijske kronovine v duhu in djanju posnemali, ker če bi tudi „Drobtinice“ po smerti jih ne omenile, bota pa gotovo njih imena v knjigah večnega življenja zapisana, to kar nam milostivi Bog vsem dodeli!

**Jož. Kovačič.**



## IV.

## Tonika Tretlerjeva, pridna deklica.

Lepe so pisane rožice v cvetečih ogradih, ki se prijazno od pihlauja poldnevnega vetra oživljene ena proti drugi priklanjajo, in ko ljube sestrice zaljubljeno objemajo, iz daljnih krajev k sebi vabijo marljive bučelice, pridne delavkinje, ter jim davajo sladke sterdi in belega satovja; lepo je slišati glas blagoslovljenih umetno vbranih zvonov, ki črez gaje, hribe in doline k nam pojo svojo pobožno pesem, ko glas iz onega sveta se prizdevajo pobožnemu kristjanu; alj še lepši so za človeka pobožni zgledi rajnih bratov in sester, ki nas za sebo vabijo, ko bučelice medene rožice; ki k nam iz onega sveta govorijo, ko zvonovi iz daljnih krajin.

Lepi zgledi so nam svetla luč; kdor po njih živi, ljubi luč, on je otrok luči in zašel ne bo, kdor se tih zогible, bo padel v žrelo pogubljenja. Lepi zgledi poterjujejo pravične v pravičnosti, in so njim močen steber stanovitnosti, pa tudi grešnika zavračajo na boljšo pot, na poboljšanje in pokoro, toraj piše sv. Zlatoust: „*Več duš spokorijo lepi zgledi, ko čudeži; brez lepih zgledov bi vsi grešniki padli v pogubljenje.*“ Blagor človeku! kateri lepe zglede posnema in po njih živi, kdor ljubi Boga in tudi svojega bližnega, kakor je to storila pridna Tonika Tretlerjeva, ktere življenje tukaj popisati hočem. Nočem rajnce

soditi, večno pravični sodnik sam jo je že sodil, le kolikor sem jo poznal in druge slišal praviti od nje, popišem tukaj za posnemo vsakemu.

Kake tri ure od Maribora na majhnem prijaznem griču, poleg vozne steze iz Mariborskega mesta proti Radgoni stoji lep tergec sv. Lenarta na goričkem. Od severne strani ga pospravljajo zeleni hribčki obsajeni z žlahtno vinsko tertó, ki obilno dobrega vinca prinaša; lepa senožetna dolina, ktero na spomlad obseja ljuba stvarnica z zeleno travico in pisanimi rožicami, se razgrinja proti jugu, ter se raztega na pravo in levo več ur daleko, proti Ptujú in Mariboru. Mastne njive, zelene hoste povelečajo rajski kinč okolice sv. Lenarta. Tukaj je bila rojena Tonika Tretlerjeva 27. marca 1836. Bolj siromaški, ko premožni, so bili starši Tonikini, alj bogatejši so bili v keršanskih navadah in lepih čednostih, in to le je edino pravo bogastvo, ki tudi po smerti vrednost obderži in večno terpi. Čemu je človeku veš svet, ako z Bogom v prijaznosti ni? Čemu lepi gradovi in pisane stene, ako v njih prebivajo razbojniki in hudodelniki? *Kaj ti hasne, če ves svet pridobiš, pa dušo zgubiš?* Boljši in više cene je borno oblečen neporajtan siromak pod slamnato streho, ako živi v božjem strahu brez greha, ko škerlatast bogatin, sedeč na kupi srebra in zlata, če ni pobožnega serca. Zlato in srebro mine, le kdor voljo božjo stori, njegov spomin ostane vekomaj.

Starši naše Tonike so bili ne samo po imenu, marveč v resnici in djanji Kristjani. Bog daj dosti takih! Učili so svoje otroke mlade že lepo moliti; nijene sobote večer ni minil, da ne bi bili skupno molili sv. roženkranca, učili pa so tudi svojo deco lepo živeti, ker so bili sami pošteti, delavni in pravični. V serce Tonikino so že v mladih



letih strah božji vsejali, ki je začetek vse modrosti. Pridno so jo v šolo pošiljali, pa tudi marljivo doma vsega lepega učili, in svoje dolžnosti do otrok storili, in to je zavsem potrebna reč, drugači so vsi trudi kakorkoli pridnih učencov prazna pena. Zastonj si tergajo učeniki persa in pluča v šolah, naj še trikrat lepše učijo, vsako zernce lepih naukov pade na skalo, če starši dolžnosti svoje doma zamudijo. Slabi zgledi zanikernih in malopridnih štaršev pokončajo pri otrocih vse, kar so v šoli lepega slišali. Šola in domača hiša sta ova očesa na enem čelu, ako je eno slepo, je tudi drugo slabovidno. Starši! bodite toraj skerblijivi in nad svojimi otroci budljivi. Ne zadovoljite se s tem, ako se vaša deca brati in pisati v šoli naučijo, temoč da se tudi lepega življenja privadijo, in k temu ste dolžni sami doma pripomagati. Brati in pisati znati za nebesa zadosti ni, le vera prava je potrebna in življenje po pravi veri, ako so pridobili to, so srečni dovolj. Otroci vaši se naj v šoli učijo keršanskih resnic, in vi nje doma z lepimi zgledi k djanju nagibajte, tako bodo urno napredovali vam na radost, Bogu v čast, sebi v večno in časno srečo.

Mlada Tonika se je učila in vadila vsega dobrega doma in v šoli, kam je den za dnevom vesela hodila, mirno in tiho poslušala vsako besedo učencov. Pohlevno je v klopi sedela, kak se spodobi za pridnega šolarja in verlo šolarico, ako se hoče česa naučiti, zato je pa tudi serčno vstala in z močnim glasom odgovorila, kadar je bila poklicana, in ni plabo z očmi okoli sebe sekala kak navadno nemirni raztrešeni šolarji storijo, kadar nje učenik poprašajo.

Blagor šolarju in šolarici! ktera se pošteno v šoli vedeta, pridno in marljivo učita, še le v poznejših

letih bodeta spoznala, kak dobro je, ako se človek v mladosti kaj lepega in koristnega nauči. Ko marljiva bučelka po letu skerbno pobira za zimo sterdino, tako si človek v mladosti mora nabirati potrebne znanosti za prihodne čase in nepoznano bodočnost.

Tako je Tonika iz šole stopivši bila v vsem dovolj podučena. Ko je dorastla in bila že čversta deklica, močne in zdrave postave, je gledala, ker je imela več bratov in sester, da bi prišla kam v dobro pošteno službo. Našla je tako, in scer ne v domačem tergu, ampak v Mariboru. Pri pošteni hiši je stopila v službo ter sklenila sama pri sebi, zvesto služiti svojemu Bogu, pa tudi verno dopolnovati povelje gospodarja in gospodinje, kar je tudi na tenko storila. Zato so jo tudi vsi radi imeli, bila je ko hčerka pri hiši.

Za dekleta na kmetih je navadno silno nevarno, ako gredo v mesta služit. Marsktera poštena duša se vjame na limancih zapeljivcev, ktere umetno nastavljajo poštenim deklam po mestih. „*Sladke besede ima sovražnik na ustnicah, v sercu pa preudarja, kako bi te zamogel zverniti v nesrečo.*“ Sir. 12. 15. Ljudje brez vere in Boga po mestih si v čast štejejo, ako pošteno deklico zapeljejo in v nezrečo spravijo. Neka deklica misli srečo najti v mestu alj našla je le nesrečo; cvetečih rožic si je mislila nabrati, alj strupeni modros grehote pod pisanim cvetjem skrit jo je ugrisnil na duši in poštenji, da nikdar več okrevala ne bo; kaj dobrega je mislila se naučiti, alj prišla je v šolo, kde satan svoj nauk trosi, ter je zgubila naj dražje blago, nedolžnost in vero; zlate grade si je obetala, kader je mahala proti mestu služit, alj kaj je našla? Jamo nesreče in pogubljenja. Zapeljana pri starših ne dobi stanovanja, iz službe jo rivle gospodar, ne ve večkrat kam domu.



Bolje bi bilo za marsktero deklico, ako bi služila v samoti v naj siromaškejši razdreni bajtici pri kakem voglarji in bi ostala poštena, kakor da se šopiri v nakinčanih mestih, kde zapravi poštenje. Dekla poštenega nedolžnega zadržanja, če ravno siromaška, je vredna zlata, popačena nesramnežka v bogatih službah pa zasluži, kakor blato na cesti pomandrana biti, uči sv. Duh. In rado se zgodi, da pri služebnicah veljajo besede sv. pisma: „*Dosti njih je padlo za voljo denarja.*“ Sir. 31, 6. In čem več je letno plačilo, tem večja je pogosto nevarnost.

Dvojna nevarnost zija deklam iz mesta nasproti. Pervič si od velikega zaslužka navadno za prihodnost malo alj nič ne prihranijo, bogate plačila mladih dekel storijo večidel starke berakinje. Kako to? Skušnja uči, da so dekle po mestih rade gizdave in se šopirijo pogosto bolj ko njih gospé. Kar se celo leto zasluži, se razmeče na pisane oblačila, ki so večidel vzrok ženske nesreče. „*Gizdave žene*“, piše sv. Hironim, „*se dajo same na prodaj, da druge pokončajo, in same v pokončanje padejo.*“ Gizdavo oblečeno telo in serce polno grešnega smrada, sta brat in sestra. — Drugič se je bati, da zgubijo poštenje, ter s solznatimi očmi, ko zgubljeni sin, zopet do očetovega praga prikimajo.

Tonika se je ovarovala obojega. Bila je skerbna gospodinja za bodočnost in prihranila si je od leta do leta kak goldinar. Kar ni bilo potrebno, ni kupila nikdar; kar si je pa omislila, na ta je silno skerbno pazila in bolj ko je mogla, varovala, da je z vsakim oblačilom lahko dolgo shajala, vse pa kar je od letne plače ostalo, je djala v skrinjo in za prihodne dni shranila. — Bogu bodi po-toženo, da so sedajne dni take dekle redke, ko lastavke v pozni jeseni. Za prihodnost marsktera trohice ne pomisli.

Od leta do leta vse potrosi, ko prav pisana hodi, kda pride starost, si kruha prosi. In če njo kaka bolezen najde, kaj hoče početi? Mlado zapravljivko ljudje porajtajo redko. Kdor si je sam siromaštva kriv, ga ljudje navadno spod strehe rivlejo. Ali ni toraj boljše v mladosti za prihodne dneve skerbeti in na starost misliti, ter si kak goldinar prihraniti, kakor samo na dnešni den in na sedajnost gledati? Tudi jutre je treba oblačila, jesti in piti, in za to že moraš dnes skerbeti. Živi pobožno, ko bi mislil dnes umreti, in delaj skerbno, ko da bi imel večno živeti, uči modri prigovor. Misli rano na starost, kadar pride, bo dobro za te, ako imaš za njo kaj pripravljenega in hranjenega. Glej! skerbno Toniko. Ta čas, ko je v Mariboru služila, si je prihranila 300 gold. gotovega denarja, imela je pa tudi oblačila in vsega, kar je za pošteno deklo potrebno.

Bila je Tonika tudi poštena keršenica. Nesramne ljubezni, ki okuži mlado serce, ni poznala, naj raje je vstajala doma, ni se potikala po krajih in hišah, ktere so za mladost nevarne. Dobro je pomislila besede večne resnice: „Kdor nevarnost ljubi, v njej pogine.“

Dekleta nasledujte Toniko! Bolje vam, ako doma kruha stradate in bridko jočete, kakor da se na plesih in po kerčmah z zapeljivci radujete. Kratko tako veselje se navaduo spremeni v dolgo žalost. „Ples je mertvaška truga za nedolžnost in grob za sramožljivost,“ uči sv. Ambrož in sv. Zlatoust piše: „Ples je ubijavec vseh kreposti“. Mladenči in dekličiči! bejžite in ogibajte se ga, za božjo voljo prosim vas.

Bilo je leta 1862 in Tonikini oče na smert zbolijo. Hudo se je žalila, ker ni bilo za njih več nobene pomoči. Prišla je iz službe domu, skerbno jim je stregla in če bi boleni oče dopustili ali želeli, bi bila stala noč



in dan pri postelji. Božja volja je bila, da niso Tonikini oče več vstali iz postelje, prevideni s sv. sakramenti so na legarji umerli 22. aprila 1862.

O koliko je prejokala pridna hčerka nad grobom rajnega očeta, berž ko ne, bi raje bila pri njih v grobu, ko ločena od njih na zemlji. Vender je vzela kupico bridkosti s pokornim srcem, ni mermrala črez naredbo božjo, vredila je doma vse, ter se povernila v svojo prejšno službo v Maribor; — pa le za kratek čas. Ni siro-tica mislila, da jo bo kmalu drugi žalostni glas poklical zopet na rojstveni dom. Že prvi teden po tem, ko so rajnega očeta shranili v hladno grobovo krilo, je zbolel na taistoj bolezni Tonikini brat Jožef, in za nekatere dneve potem njena sestra Marica. Oj kako težek udarec je bilo to sporočilo za ranjeno in še le maličko zaceljeno serce ubogega dekleta. Mislila je, da tolike butare žalosti ne bo prenesla. Prosila je gospodarja svojega, da sme iti zopet domu. Gospodar, skerben oče svojih služebnikov, ne privoli njeni prošnji, zakaj bal se je, da bi se tudi ona nevarne bolezni ne nalezila. Nagovarjal in prosil jo je, da ostane v Mariboru; „*bolenemu bratu in sestri tak pomagati ne moreš,*“ je djal, „*imajo vračnika in postrežbo, čemu bi se podajala v nevarnost?*“ Vse te besede so bile zastonj. „*Če Bog hoče, da tudi jaz umerjem, naj se zgodi njegova volja, svojemu bratu in sestri pa streči hočem,*“ je rekla. Gospodar slednič privoli na njeno prošnjo, če ravno s težkim srcem.

Tonika pride domu, ko skerbna Marta. Od postelje do postelje je urno tekala, davala zdravila, jima pomakala žgeče glave, ponujala okrepčanje in dobrovoljno postregla z vsem, karkoli sta potrebovala. Ni je bilo treba klicati dvakrat; na prvo besedo ali na pomiglej je pri-

skočila, in storila kolikor je le premogla, da bi terpenje in bolečine bolenikoma nekoliko polajšala. Ko milostivni Samaritan v sv. evangelji je za njuno ozdravljenje skerbela in rada bi bila vse dala, da bi bila okrevala.

Pač je vredna vse hvale ta priljudnost in ljubezen do bolenikov, zakaj dopolnila je besede sv. pisma: „*Vzemite v svojo skerb bolenike in poterpite z njimi.*“ (I Teš. 5. 14). Taka dobroserčnost pri Bogu gotovo ne bo ostala brez plačila. Bolenikom pomagati, njim vračila, jesti in piti podajati, rane prevezovati, nje tolažiti in v duhovskih potrebah oskerbeti, je pač eno naj lepših del pravega kristjana. Sv. Ludovik, kralj francozki, je klečé bolenikom stregel, ker je nje gledal za soude Jezusove, ki so v križu z njim združeni, in sv. Gregor Nicenski priporoča ljubezen do bolenikov rekoč: „*Ponudi boleniku hrane, daj mu vračitvo, oveži mu rane, govori od njegovih bolečin, nagovori ga, da voljno terpi.*“ Lepo se bodo svetile dela milostivosti in ljubezni do bolenikov v žlahtnem vencu nebeškem na glavi pridnega kristjana. Zlate bisere za nebesa si nabiraš, ako bolenikom rad pomagaš.

Bolenikov se bati in zogibati je sploh znamenje mehkužnega in nekristjanskega serca, terdoserčnost do bolenikov pa je sirovost, nečlovečnost in velika grehota. Takim terdoserčnikom se rada povrača že na zemlji njihova terdoserčnost. „*Kdor ušesa svoje zapre, da bolenikov ne sliši, bo tudi enkrat jokal, in nikdo ga ne bo posluhnil.*“ Sv. Ephrem.

Hudo Bog kda kda kako hišo obiše, kar se pa vselej zgodi z naj lepšega in svetejšega namena. Toraj ni nikdar prav, ako človek huduje in mermra nad naredbami božjimi. Kar on stori je prav in dobro storjeno; in blagor mu! kdor to spozna, in se pohlevno v ravnanje božje podá. Tako je storila naša Tonika.



Bolezen je brata Jožefa z vso silo poprijela. Od dneva do dneva, od ure do ure mu je huje nastajalo. Vračnik je marljivo skušal z vračili, kakor je vedil in znal, alj vse zastonj. Enega dne je rekel Toniki: na uho: „*Za brata ni več pomočka, Bog ga bo kmalu vsega rešil.*“ Da je to bil oster nož v ljubeznivo dekletovo serce, si vsak lahko misli. Na tistem se je solzila in bridko jokala, edina tolažba ji je bila to, da Bog vse vé, in da brez volje in dopušenja njegovega se na svetu nič ne dogodi.

Žalostno vračnikovo prerokovanje se je 16. majnika dopolnilo, ljubi bratec Jožef je oči zatisnil in umerl. Težko težko ga je do groba sprevedila in s kervavim srcem se od tihe gomile ločila, v kateroj je počival dragi brat in zraven ljubi oče. Že na stenobledem licu je bilo brati njeno notrajno, veliko terplenje in žalost grozovitna. Bolelo jo je serce nad zgubo očeta in brata, in strah jo je bilo misliti in gledati v bodočnost, ker bala se je tudi za sestro in brata doma še nevarno bolena na enakem bolenju, na legarji.

Vse svoje upešane moči je zbrala, noč no den bole-nikoma stregla, in ker je nevarnost od dneva do dneva veči prihajala, je nagovorila oba, da sta bila s sv. zakramenti previdena, in tak tudi na duši oskerbljena. Janezu zdajci res bolje prihaja, nasproti Marici huje. Kaj vse je Tonika storila in kak si prizadevala in koliko molila, edino sestrico iz smertnih rok iztergati, se popisati ne da.

Božja volja pa je bila drugači sklenila, kakor je Tonika želela, tudi Marica je 31. majnika umerla. Tolike serčne bolečine in tak nagli težki udarci bi jo bili v obupanje potisnili, če bi je ne tolažila sveta vera. Pač revež je na svetu, komu menka duhovne tolažbe, ktera izvira iz

studenca sv. katoliške vere. Kakor silni viharji stiskajo in mečejo barko nad valovi razkačenega morja, tako tudi človeka brez vere tirajo protivnosti in terplenje semtertje, da se ne ve kam podati, ne zavetja najti, in slednič ga požre grozovito žrelo obupanja. Nasproti kdor vero ima, tudi takrat močno stoji, kader se solnce veselja skrije in nastopi temna noč terplenja in žalosti.

Zato piše sv. Avguštin: „*Vera je vračitvo, ki ozdravi vsako rano.*“

Rajno Marico so pokopali in zemlji mrtvo truplo izročili. Tonika je milo jokala ter novi grob s solzami pomakala; žalostna, vender v božje naklepe vdana, se je povernila iz pokopališča v materno hišo. Mlinski kamen žalosti nad zgubo svojih dragih je ležal na njenem mladem sercu, in glodal je nemili červ njeno znotrajnost. Vender le za kratko.

Tri dni potem, ko so sestro pokopali, se Tonika z glavo potoži. „*Glava mi je toliko težka,*“ je pravila, „*da njo komaj po koncu deržim.*“ Šterti den ni več vstala iz postelje. Vračnik kmalu poklican spozna, da je nevarnost velika, in rekel je, da je bolezen taista, ktera je očeta, brata in sestro umorila in da je Tonika s skerbno postrežbo do pokojnih to bolezen našla. Ko deklica od nevarnosti sliši, nič ne odlaga, hitro je poslala po spovednika in prijala pobožno sv. Zakramente. Imela je scer veliko upanje do dobrotljivosti božje, da še zdaj umerla ne bode, ker je pri dobrem delu, ko je bolenikom stregla, bolezen naletela. „*Upam, da me dober Bog še zdaj ne bo pustil umreti,*“ je rekla, „*vsaj je on pravičen in milostiv.*“ Ker je pa bolezen zmirom huja prihajala, se je pokorno v previdnost božjo podala, in se tolažila z življenjem sv. Alojzija, kteri je tudi bolenikom stregel,



bolezen našel in umerl. Vravkala je skerbno vse posvetne zadeve, ljubi materi je marskaj naročila, svoje oblačila je ukazala razdeliti med siromake in prosila je mater, da ne pozabijo za pokoj njene duše večkrat daritev sv. meše oskerbėti. Slednič njo bolezen celo prevzeme, in smertne britkosti so nastopile. Ko vračnik to vidi, naloži materi, kmalu iti k mizarju, da rako napravi, in berž, ko bo umerla, jo preobleči, v rako položiti in odnesti v kostenjak na pokopališče, češ, da nebi še kdo našel nevarnega bolenja. Naloga vračnikova, ker je tudi okrajna gosposka enako zapovedala, je bila dopolnjena. Tonika je umerla dne 26. junija 1862; še tisto noč so njo v mertvaško trugo položili in drugo jutro rano na tihem odnesli v kostenjak na mertvišče. Ko je 48 ur preteklo, je bila brez sprevoda kraj tistih položena, katerim je tak ljubeznivo v bolezni stregla. Tak je bila Tonika brez častitljivega sprevoda v jamo hladnega groba položena, dokler so oče, brat in sestra njena bili z vso mogočno slovesnostjo pokopani, alj terdno upam do Boga, da je bila njena duša na onem svetu dobrotljivo sprejeta, zakaj dobre dela, ktere je pri postelji s postrežbo bolenikov storila, so šle za njo, in gotovo je to naj lepši sprevod, ako dušo sprevajajo dobre dela, čednosti in kreposti pred sodni stol Večnega. — Naj njoj bo zemljica lahka, in posteljca v večnosti mehka.

Nehoté se je morebit marskteremu braveu pri branji tega življenjopisa milo storilo in mislil si je: kako je vender to, da je Bog takó blagega otroka tako zgodaj umreti pustil, ker si je zavolj tolike ljubezni in pobožnosti ravno dolgo življenje zaslužil?

Na to vprašanje je pred vsim odgovoriti, da se božji sklepi pregledati ne dajo in za nas vselej skrivnost osta-

nejo: „*Nerazumljive so njegove sodbe*“ (Rom. 11, 33), pravi sv. Duh. Vender pa se data po nauku sv. pisma zlasti dva uzroka napeljati, zakaj Bog tolikokrat tudi mlade pobožne ljudi umreti pusti.

1. Vzame Bog pogosto mladenčca ali devico v cvetu nedolžnosti in pobožnosti zato, ker naprej vidi, da bi pozneje v grehe padla in se pogubila. Tako govori sv. Duh: „*Ker je Bogu dopadel, je postal njegov ljubček; in ker je med grešniki živel, je bil vzet. Pobran je bil, da ni hudobija njegovega uma popačila in da ni hinavšina njegove duše preslepila. Zakaj mik nečimernosti zatemni dobro, in nestanovitne želje spačijo nedolžno serce.*“ (Modr. 4, 10—12.) Kdo ve, kaj bi se bilo tudi s pobožno Toniko zgodilo, ako bi bila še dalje živela?

2. Marsikteri si v kratkih letih zasluženje dolgega življenja nabere in zgodaj za nebesa dozori in Bog hiti, dobro dušo iz časnega terplenja v nebeški raj preseliti. Zopet sv. Duh takole govori: „*Zgodaj je končal, pa je spolnil veliko let; zakaj njegova duša je Bogu dopadla, zato je hitel, ga vzeti izmed hudobij.*“ Tako sta umrla sv. Alojzi in sv. Neža v naj lepsi mladosti, ker sta zadosti že za nebesa terpela in zaslužila. Prav zato, tako zaupamo, je Bog tudi pobožno Toniko tako zgodaj k sebi poklical, ker je za nebesa zares veliko preterpela in vredna postala, da je preseljena bila iz solzne doline v počitek in veselje nebeškega raja.

Fr. Šrol.



Bohinja v rokah usmiljenih sester.

C.

## Prigodbe

žalostne in vesele mladim in starim v poduk

in svar.



... 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

... 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

## Prigovor

„Modri modrost vseh starih preiskuje. On hrani govorjenje slovečih mož in pomen njih pregovorov pretehtuje.“ (Sirah. 39, 1—2.)

III 2747



## I.

**Bolnišnice v rokah usmiljenih sester.\*)****Vvod.**

Srečen, trikrat srečen je vsak, kateri vživa dragi, neprecenljivi dar, ki se mu zdravje pravi, in mu toraj ni tréba stokati in zdihovati na postelji sebi in drugim v nadlégo, ali pa še celo v bolnišnici zročnemu bivati strežnemu ljudstvu, ki ni ravno vselej posebno vnéto za blagor bližnega. Le serce, ktéro ogréva čistovitli plam keršanske ljubezni, polni in navdaja vselej bližnega sréca z radostjo, z žalostjo pa nesreča njegova. Takih dragih keršanskih serc pa je bilo in je le malo po bolnišnicah.

Navadno grejo v bolnišnice ko strežniki in strežnice osébe obojnega spóla enako poslam v službo, in so tudi le posli, kateri, kar jim ni zameriti, si kaj zaslužiti hočejo. Tisti blagi, svéti namen, ki človeka naganja, da daruje iz keršanske ljubézni svoje telesne in dušne moči v blagor bližnega in v lastno posvečenje, je le redko kje v bolniš-

\*) Ker sovražniki cerkvenega, zlasti pa samostanskega življenja ravno zdaj po vsih krajih in pri vsaki priliki, celo v deželnih in deržavnih zborih silovit hrup ženejo, da bi se bolnišnice zopet milostinkam vzele, bo prišel te so-stavek v letošnjih Drobtinich ravno o pravi uri.

Vredn.

nicah zapaziti; večje število strážnih osób sliši le med najemnike, katerim ni toliko skerb za bolnike ko za denar, ki ga služijo.

Strážba med bolniki je pa tudi silo težavna reč. Veliko zatajevanja in premagovanja, veliko poterpežljivosti je tukaj potreba, kjer pešati večkrat celo otroška ljubezen pričinja, ali pa tudi obnemore. Ni se toraj čuditi, da se v zadevi postrežbe po bolnišnicah sploh še veliko pogreša, mnogo toži, in da strážniki brez višega svetega namena v službo stopivši njo le dninarsko opravljajo.

Take nikakor vesele, temveč žalostne zadeve če dalje bolj odvracevati in sčasoma popolnoma odverniti in vničiti, je voščilo slednega, kateremu je reč znana in je sočutnega serca in navdan z duhom ljubezni keršanske. In hvala bodi Bogu! On, ki je ljubezen sam na sebi, je plam ljubezni vnel v možu, in ta je vstanovil družbo, in ta družba zadostuje popolnoma omenjenemu blagemu voščilu. Mož ta pa je sveti Vincenc Pavljan in družba usmiljenih sester.

## I.

### Sv. Vincenc Pavljan.

Rojen leta 1576. na Francozkem, je pasel Vincenc ko mlad pobič ovčice svojih staršev, in je že ko taki razodeval ljubezen do ubogih. Ovčice zapustivši gre v šolo in se tako pridno uči, da si je zaporedoma prisvojil vse potrebne vednosti ter leta 1600 v mešnika posvečen bil. Ko mešnik se poda nekega dne po opravilih v primorsko mesto Marzelj in pade na morji proti domu nazaj



morskim tolovajem v pest. Ranjenega obropajo tolovaji, ga uklenejo in z drugimi vred v Afriko v sužnost odpeljejo. Tu je bil prodan v prvo nekemu ribiču, kateri ga je rad imel, kajti dopadla mu je sužnega pohlevnost, dopadla njegova dobra volja in njega neutrudljiva pridnost. Pa morski zrak se mu ni kaj prilegel, jel je bolehati, ribič pa se zgube bati, toraj sklene sužnega prodati. Žene tedaj turski ribič Vincenca na somenj in ga res tu kmalo speča. Kupil pa ga je neki zdravnik.

Per tem novem gospodarji se mu ni kar nič hudo godilo. Gospod, kakor tudi njegova družina, vsi spoznavši njegovo učenost in blago serce, so spoštovali ga in ljubili, in njegovi stan ko stan sužnega je bil kar naravnost srečen stan. Pa ta sreča ga ni dolgo terpela. Zdravnik se je preselil na Laško, zapustivši svoje premoženje s sužnimi vred nekemu žlahtniku. Ta žlahtnik ni bil nič kaj podoben svojemu stricu, ter gre in vse sužne proda. Vincenc je tako v tretje prodan in pride v oblast poturčenega Kristjana, ki se mu je Mehmet reklo.

Ta človek je bil francoz in od stanu, pa je še mladeneč prišel morskim roparjem v roke, in se je, da bi grozoviti smerti ušel, poturčil. Z zatajbo vere mu je zibnil pokoj serca, mu je zibnila mirna vest in dušna zadovoljnost. Dasiravno premožen, bogat, je bil vendar ves nekako čmeren, nejevoljen in zamišljen; in v tem stanu, v ti zamišljenosti ga ni smel nobeden motiti. Celo njegova žena se mu ni mogla brezskerbno bližati. Sužnim je bil terd, neusmiljen gospodar, da je le vidil kristjana, mu je kar zamerzelo, in je keršansk sužen se pregrešil le kaj malega, bil je huje ko vsak drugi kaznovan.

Nesrečni Mehmet pošlje Vincenca na svoj temar, to je: na svoje kmetijsko posestvo na deželo in ga stori

prednika sužnih, ki so ravno omenjeno kmetijo obdelovali. Dozdaj nezadovoljni, prepirljivi in obupni sužni so pod vodstvom Vincencovim se kar hitro prerodili. Navdajala je vse bratovska ljubezen keršanska, navdajala poterpežljivost v njih žalostni osodi, kakor tudi ravno taka ponižna vdaja v volje božjo. Radi in pridno so zdaj delali, bili so skerbni za prid svojega gospoda in v takem stanu tudi zadovoljniši in boljega krepkejega zdravja. Zboljševala se je tudi kmetija, dozday v zelo slabem stanu, tako vidno, da je nekega dne začudeno vprašala Culma, žena Mehmetova: „Komu se ima naš gospod zahvaliti, da je ta temar v toliko dobrem stanu“? Odgovor sužnje, ktera je preskerbovala vjetnikom jedilo, ji lepo pojasni to spremembo. „Od kar Vincenc kristjan“, pravi sužnja, „nad sužnimi čuje, se je tu vse spremenilo. On je duhoven in sužni keršanski ga imajo preroka, ter so mu, ga častivši, pokorni.“

In res, pobožni služebnik božji, sam sužen, pa postavljen v prednika nesrečnim sužnim tovaršem svojim, je vpeljal nov, boljši red v zadevi dela in počitka; sužni so se manj vpehali pri svojih vsakdenjih opravilih, in so vender zgotavljali vse dela natanko in lepo, verh tega pa se tudi čutili terdnejega zdravja. Učil je Vincenc svoje tovarše, se podvreči volji in se prepustiti previdnosti božji, ter nositi poterpežljivo težek jarm terde sužnosti. Bil je sam jim lep, spodbudljiv izgled keršanskega terpina, ter je vodil vse v tem duhu, vse v tem duhu ohraniti se trudil in sicer s podučevanjem, opominjevanjem, z molitvijo in svetim povzdigovavnim petjem.

To petje ga je soznanilo z ženo njegovega gospoda, in Vincenc ni opustil te lepe priložnosti, soznaniti Culmo z Jezusom in njegovim zveličanskim naukom. Kakor rada je ta žena lepo petje Vincencevo poslušala, tako željno



je pazila zdaj na vsako besedo, katero je služebnik božji v revni suknji sužnega pri razkladanji božjih resnic govoril. Vsa prevzeta lepote in žlahtnosti keršanstva sklene Culma, svojega moža sveti veri, kateri se je odpovedal bil, zopet pridobiti, ter ga nazaj pripeljati v naročje cerkve, katero je bil zapustil, poslednič pa tudi sama se pokristijaniti.

Enega dne, ko je bivala na znanem temaru na deželi, ter zopet poslušala Vincenca v razkladanji svetih resnic, se poda vsa vneta za sveto vero proti domu. Vedila je že zdaj, da človek gotovo Boga najde, ako ga v resnici išče, in v tem prepričanji stopi pred Mehmeta, kterega temnega in nekako žalostno prepadenega obraza, ki je bil ogledalo revne njegove duše, v sobi najde. Prijazno in ljubeznjivo ga Culma nagovori, mu po nekolikih ovinkih namen svojega prihoda razodene, ter ga prosi in tirja, da naj se k Bogu, kterega je zapustil bil, nazaj poverne. Govorica njegove žene ga polni z začudenjem, ker ne razume vira besede keršanske iz ust Mahomedanke, pa mu tudi pomiruje nekako njegovo vest, njegovo serce, ter dušo razveseljuje. Med čudenjem in okusom sladkega miru vpraša Mehmet svojo ženo, kdo ji je pot pokazal k Bogu, kterega zapustivši je on na duši toliko nesrečen postal? Vincenc, mu odgovori Culma, in mu zdaj vse razodene, kako da je lepo obdelan temar, lep red med sužnimi, njih pridnost in nenavadna zadovoljnost jo gnala, vtemelitelja vsega tega tem več poznati, ker ve in zna tudi peti zeló ginljivo in lepo. Slišati to, tudi on svoji ženi žalostni stan razodene, v katerem se znajde, ter jo zagotavlja, da ne bode poprej upokojil svoje vesti, in se srečnega štel, preden ne pride nazaj v svojo domačijo, in se ne spravi s cerkvijo, katero je bil nezvest zapustil.

Vincenc, božji služebnik, ki je bil zdaj poklican, vliva s svojo tolaživno besedo sladki mir v bolno serce poturčenega kristjana, nesrečnega Mehmeta; gnada božja se vedno močneje razodeva, in vsi trije se pogovoré, kdaj in kako da hočejo na skrivnem čez morje v Evropo pobegniti.

Odločeni čas pride, Vincenc, Mehmet in Culma se podajo v mali barkici, kakor da bi hotli ribe loviti, na morje, in pridejo potem, ko so tri dni v vedni nevarnosti bili, 28. Avgusta 1606 srečno pri francozkem primorju na suho. Hitro popotvajo od tod v Avignon, in v tem mestu pelje služebnik božji svojega poprejšnega gospoda pred nadškofa, ki pazno posluša zgodbo življenja Mehmetovega, ter ga, ker svojo nezvestobo do cerkve in Boga odkritoserčno obžaluje in hrepeni, v družbo keršansko sprejet biti, očitno v njo sprejme. Nekoliko dni pozneje je bila Culma keršena, in Ludvik Merikurt, ker to je bilo keršansko ime Mehmetovo, je bil z njo cerkveno poročen.

Glej tukaj Vincenca ko tolažnika in dobrotnika vjetnikov v terdi sužnosti, ko sužnega pa vsega poterpežljivega in z Bogom združenega, ko duhovna, ki oznanjuje tudi v terdi žalostni sužnosti nauk zveličanja, ter zljajšuje z njim jarm morivni in mečí in k Bogu vodi serca nejevernikov.

Pa Vincenca plameča, keršanska ljubezen razodevala se je do Boga in do bližnega od zdaj le še lepše in svitlejše. Ko farmešter na dveh farah je vodil sebi zročene ovčice skerbno po paši zveličanja. Goreče jim je oznanoval besedo božjo, neutrudljiv je bil v obiskanji bolenikov, in kjer je bilo duhovne ali telesne pomoči potreba, tam pomagal je gotovo, ako je bilo le v njegovi moči. Spoštovali so ga priprosti ljudje, ko visoki gospodje in kralj



sam spoznavši velike zasluge in prelepe čednosti njegove, mu je podelil opatijo in mu izročil imenitne službe.

Enega dne pride služebnik božji nepoznan v Marzelj in obiskuje na galejah jetnike. Viditi nedolžnost nekega vjetnika, ki je zavaljo storjenega hudodelstva svojega gospodarja, torej namest tega le po hudobnih lažéh in gerdem obrekovanji v železje k veslu zakovan kazen terpel, in slišati od zapušenosti njegove nesrečne družine, je bilo Vincencu zadosti, in pri ti priči sklep stori, nedolžnemu vjetniku pomagati, ter nazaj dati očeta družini. Z ginljivo besedo je vedel pregovoriti nadzornika jetnikov, oprostiti nedolžnega očeta, in njega namest tega v železje zakovati. Zgodi se mu po njegovi prošnji in po njegovih željah in služebnik božji preživi zdaj v verige vklenjen več tednov med jetniki v tem, ko je bil pogrešan povesod okoli iskan. Najdejo ga zadnjič na galeji ko jetnika in se ne morejo prečuditi nad toliko ljubeznijo do bližnega. Poglavar mesta Marzelja sam priteče, odvzet Svetniku železje ter mu skazat vse svoje popolno spoštovanje.

Glej tukaj zopet Vincenca velikana keršanske ljubezni, služebnika božjega, ki daruje sam sebe iz ljubezni do Boga in do bližnega. Pač po pravici je sveti Frančišk Salezij reči zamogel: „Ne poznam boljšega mešnika od Vincenca Pavljana.“ Ves tega prepričan je ta slavni, sveti škof mu izročil vodstvo nun obiskovanja Marijnega, katerim je bil skerben, vesten voditelj celih 40 let.

Ali to še ni vse. Cele bukve bi se popisale, ako bi razlagati hotli vse njegove naprave in dela, pričete in izpeljane edino le Bogu v čast in bližnemu v telesni in dušni prid. Oznanoval je božje resnice ven in ven, tudi v svoji sivi starosti posebno priprostim ljudem na kmetih ter jih učil keršanske modrosti. Vstanovil je družbo misi-

jonsko si prizadevajú, z njo v mlačni duhovšini obuditi zavednost svetega poklica, ter ji vcepiti potrebno vnemo, temu poklicu primerjeno živeti. Napravil je družbo imenitnih in blagih gospá, in po njih oskerboval živež, oblačilo in druge resnične potrebe revežem in siromakom. Skozi njegove roke je šlo več ko osem milijonov goldinarjev milošine med revne. Osnoval in vstanovil je razne hiše in naprave v podporo revnim, slabotnim, postaranim in bolenikom in je sploh celo svoje življenje le v božjo čast in v bližnega pravo, resnično, časno in večno srečo daroval. Ko lepo solnce na jasnem nebu se je blesketala v njegovem djanji in ravnauji ljubezen keršanska. Vse je storil za Boga in za zveličanje bližnega med tem, ko je sebe v zadevi časnega tako rekoč popolnoma pozabil. Terdo se je postil in veliko molil, in v svojem terpljenji, v svoji dolgi bolezni bil je izgled prave, keršanske poterpežljivosti ter popolne vdaje v voljo božjo. Poln zaslug je sklenil svoje sveto življenje v Parizu, star 85 let, leta 1660.

Glej tudi tukaj Vincenca moža po volji božji, neutrudljivega delavca v vinogradu Gospodovem, hrepenečega vsem vse postati.

Služebnik božji, Vincenc Pavljan, kterega je Bog z mnogimi čudeži poveličal, je zdaj v nebesih v presrečni družbi vsih zveličanih; njegovi sveti, dragi spomin pa živi v družbi usmiljenih sester, napravi njegovi v blagor človeštva.

## II.

### Usmiljene sestre.

Ves ljubezen je združil sveti Vincenc ko farmešter v Šatiljonu naj poprej več gospá v družbo z namenom,



reveže podpirati. V praznik Marijnega čistega spočetja so bile te slovesno ko služebnice revnih in bolnih dovezete, in družba ta se je razširila v kratkem delječ okoli po Francozkem. Pa spoznal je sveti mož kmalo, da je pri vsi dobri volji, pri vsi sveti vnemi zaderževala te gospé v spolnovanji njih blagih pa težavnih opravil neka zaveza, ki jih je nerazvezljivo vezala ter njih serca na dvoje delila. Bile so namreč omožene, gospodinje in matere, torej dolžne, dolžnosti stanú pred drugimi spolnovati. Skerb svoji družini se ohraniti, jih je posebno odvráčevala od bolenikov v nevarnih, nalezljivih boleznih, in v takih okolščinah preskerbovale so postrežbo pri dotičnih bolnikih po deklah in dninarcah. Da s tem namen, ki ga je Vincenc zahteval, ni dosežen bil, je bilo očevidno, torej tudi temu ni moglo več na dalje tako biti. „Ktera je pa omožena, piše sv. apostolj Pavel, misli na to, kar je svetovega, kako bi možu dopadla;“ je torej zamotana v skerbi časnega življenja in posebno svoje družine, ter manj pripravna, darovati se v blagor človeštva. Ravnal je zato božji služebnik po besedah tega apostola, ki pravi: „In žena neomožena, in devica misli, kar je Gospodovega, da bi bila sveta na telesu in na duši,“ torej skerbi za svoje in drugih zveličanje. Po teh besedah apostolovih je tedaj ravnal služebnik božji in vstanovil je v postrežbo in oskerbljenje bolnega bližnega družbo ženskega pa deviškega spola.

Družba ta imenuje se družtvo *hčer ljubezni* ali *usmiljenih sester*, in je dendenešni razširjena skoraj po vsem keršanskem svetu. Klemen IX. Rimski papež, so jo poterdili leta 1668. in ji podelili takó cerkveno veljavo. Sestre te družbe se imajo obrajtati služebnice Kristusove, ter Njemu Izveličarju streči v osebah bolnikov. Vse imajo

enako oblečene hoditi, po letu in po zimi sledni den zjutraj ob 4. vstajati in dvakrat čez den nekoliko časa v premišljevanji prebivati. Vina ne smejo, zunaj kake bolezni, nikoli piti; svoji prednici morajo popolnoma pokorne biti; v naprotnem zaupanju, v keršanskej ljubezni in zastopnosti med sebo živeti; bolnikom vsake vere, in če so bolezni tudi še tako ostudne ali nevarne, neutrudno streči, ter si prizadevati v tem svojem težavnem stanu po keršanski popolnosti. Zmeniti se ne smejo ne za hvalo ne za grajo ljudi, ter delati in terpeti vse le edino iz ljubezni do Kristusa. Pač težaven, pa tudi imeniten, svet poklic!

V družbo to stopile so že prec od začetka ne le kmetiške hčere, ampak tudi hčere iz visokih stanov in žlahtnega roda, ter svetu kazale, koliko v ljubezni do Kristusa tudi slabotno deklet premore. Kakor kdaj, tako najdeš tudi zdaj pri usmiljenih sestrah hčere nizkih in visokih stanov, hčere kmetiških staršev in hčere visokih žlahtnikov, vse ko žive priče, da v Bogu zamoremo vse. Obljube, ktere vsaka sestra storiti mora, so ubožtvo, čistost in pokoršina. S temi obljubami se pa vender ne zavežejo za celo svoje življenje, ampak le samo za eno leto, torej tudi sledno leto ravno omenjene obljube ponavljajo. Stopivše v družbo se naj poprej učé in vadijo vsega, kar jim je vediti in znati potreba, da vejo pozneje delati in spolnovati vse, kar so kakor take storiti in spolniti dolžne, torej blažiti same sebe v keršanskem pomenu in streči bolnikom, pa ne le skerbne biti za njih telesno ozdravljenje, ampak kolikor je na njih, tudi skerb imeti za spravo bolnika z Bogom, tedaj za blagor in zdravje njegove duše. Po doveršenem uku jih preoblečejo, ko take nastopijo čas poskušnje, in ko tudi ta preteče, se zavežejo



z omenjenimi obljubami, ter postanejo zaresne usmiljene družbine sestre.

Usmiljene sestre se učé in vadijo vsega, kar jim je v njih težkem stanu vediti in znati potreba, in še le potem, ko si potrebno vednost in spretnost prilasté in so skušene bodo tudi poterjene ko družbine sestre. Pa kaj pomaga vednost, spretnost, skušenost, če pa človek nema dobre, terdne, resnobne volje, ali pri dobri volji ne zadostne duhovne moči, ne potrebnega nagibovanja, svojemu poklicu primerjeno ravnati, in toraj spolnovati dolžnosti stana od vsih strani vestno in zvesto? Ura, naj je delo še tako izverstno, je brez prida za tebe, če je ne naviješ in ne zaženeš; in človek, če je tudi še tako pameten in znajden, le malo koristi človeški družbi, ako se poleni, ali se pa svoje premetenosti in znajdenosti k dobremu ne posluži. Da bo ura koristila, jo moraš navijati in zagnati, in da bo človek bližnemu v prid, mora dobro, terdno, resnobno voljo imeti, mora zmožen biti, to svojo voljo v djanje spreobračati, mora nekaj imeti, kar ga za tako djanje vnema, k takemu djanju priganja. Usmiljene sestre umejo dobro svoj poklic, vejo dobro svoje dolžnosti, poznajo popolnoma svoje opravila. Ali one ne umejo samo svojega poklica, ne vejo le svojih dolžnost, ne poznajo le svojih opravil, temoč tudi temu razumenju, temu znanju, tej vednosti primerno ravnajo, ter spolnovavše svoje dolžnosti se trudijo po keršanski popolnosti in oskerbujejo telesno in dušno zdravje bolnega bližnega, in sicer ne dninarsko in brez sočutja, ampak v duhu svete ljubezni ko angeli v podobi človeški. Leži bolenik v bogato okinčani sobi in na mehki postelji, strežejo mu pa za časno plačilo, za svetli denar, ne najde imenitnež, bogatin nikakor v svoji boleznii tiste tolažbe,

tiste polajšave, kakoršino čuti in vživa ubožen bolnik v koči leseni, pa postrežen od ljubezni keršanske. In ta sveta ljubezen vlada v družbi usmiljenih sester in jih vodi v strežbi bolnikov. Bolnišnice, pravi zato dohtar Ulrich, dasiravno protestant, bolnišnice v rokah usmiljenih sester so naj popolniše med vsemi dozdej znanimi.

Kaj pa vender je, kar te blage device naganja, da spolnujejo svoje težke dolžnosti vestno in zvesto? Kaj jih vnema, da same sebe darujejo v blagor človeštva, ter se svetu odpovejo, in si v svoje bivanje odločujejo kraje stoka in terpljenja? Morde bogastvo? Pa usmiljene sestre se z obljubo zavežejo k ubožtvu, nĕmajo osebno nobenega lastnega premoženja, živĕ od dobrotljivosti bližnega, in nĕmajo, ko bi tudi iz družbe stopile, nobenega tudi naj manjšega plačila pričakovati; bogastvo tedaj njih stana priporočevati ne more. Pa sladno, mehkužno, posvetno veselo življenje? Ali kdo bo v življenji med bolniki in v sredi med raznimi, pogosto nalezljivimi in ostudnimi boleznimi mehkužnosti in posvetnih prijetnost iskal? Verh tega veže tudi usmiljene sestre obljuba čistosti, ter jih odvrača od vsega, kar se prijazno s to čednostjo ne sklepa, kar pa svet cenĕ in čisla, v ĕimur svet svoje kratkočase in veselja iše. Sladnost, mehkužnost, posvetno veselo življenje ne more po tem takem klicati keršanskih hĕer v to družbo. Kaj tedaj? Morde svobodno vedenje po svojih mislih in željah? Pa usmiljene sestre so k popolni pokorščini do svoje prednice z obljubo zavezane, one niso tako rekoč veĕ same svoje, njih volja je pod voljo prednice, in bi se ktera spozabila in obljubam ubožtva, ĕistosti ali pokorščine nasprotovala, izklučena bi bila iz druŕtva usmiljenih sester. Tudi svobodno vedenje po lastnih mislih in željah, ki je geslo poverhnega in go-



ljufnega sveta, ne more torej v podlogo služiti preblagemu društvu ter usmiljenke v njih djanji in ravnanji voditi. In ko bi jim tudi kdo obljubil bogastvo, sladno, posvetno, prijetno in svobodno življenje, ako bi kake leta zvesto in natančno preskerbovati hotle bolnišnice, kaj bi s tem takšen človek napravil? Kakošne štrežnice bi dobil on v družbo usmiljenih sester? In ali bi bila še taka družba društvu usmiljenk? Bogastvo, poželjivo, sladno in svobodno posvetno življenje bi ne vabilo oseb, kakoršine so usmiljene sestre, temoč družilo bi osebe posvetnega duha, in te osebe bi bolenikom stregle le zavoljo potemšnega časnega plačila. Denar in svobodno, brezbožno življenje bi jih vodilo in vladalo v njih djanji in ravnanji; bile bi to, kar so navadni najeti strežniki pri bolenikih, le s tem razločkom, da bi strežbo le še toliko bolj dniarsko opravljale, kolikor bolj bi hrepenele po obljubljenem, časnosladnem življenji, ter se bale, več ko je treba, boleznih in smerti v nesrečo bolnikov. Družba taka bi bila vsa posvetna, posvetno sladno življenje bi bilo nje namen, in strežba bolnikov sredeč, ga doseči, pa tudi strah, to srečo zgubiti. Sledna takih strežnic bi le sebe gledala in srečo, ki jo čaka; v domišljevanji tega, kar jo pričakuje, ali kar ima priti, bi se bolniki zane-marjali; in ko bi se tudi resnobno gledalo na to, da bi bolniki s vsem prevideni bili, nekaj bi se vender le pogrešalo; in to je ljubeznjiva, sočutna, v srečo bolenikov se darovavna postrežba, ki se ne da ne zapovedati, ne kupiti in tudi prisiliti ne. Pa postrežba je, ki požlahtnuje usmiljene sestre in njih stan, ter ga loči od posvetnih naprav. V družbo to ne vabi ne srebro in ne zlato, ne drugo premoženje in bogastvo, ne posvetno sladno in prijetno življenje, ne svobodno gibanje po lastnem poželjenju,

ne družega takega kaj, kar svet ljubi in čisla, temveč usmiljenke se še celo zmeniti nēmajo ne za hvalo in ne za grajo ljudi. Svet ni njih plačevavec, tudi ne njih prijatelj, in vendar opravljajo veselo in prostovoljno, ljubeznjivo in sočutno svojo težavno službo v pravi resnični blagor bolnega bližnega. Glej tukaj uganjko, ki jo svet razvozlati ne more. Da! zberejo naj se vsi racijonalisti in materijalisti, vsi gospodje s kelo v rokah in vsi drugi zdajni ajdje znanega in neznanega imena, in oni niso v stanu pri vsi svoji učenosti in publi posvetni modrosti, niso v stanu z vsem svojim humanizmom tudi ene same usmiljene sestre izrediti in odgojiti.

Je pa temu tako, kaj je vir, iz ktereга izvira, kaj je podloga, na katero se opira djanje in ravnanje, ter blagojunaško darovanje usmiljenih sester? Svet je preslasten, prereven, prenezmožen, da bi zamogel takšen sad roditi in izzoriti; zastonj bi tedaj iskal pri svetu po viru, ki serce usmiljenk vlaži, meči in rodovitno dela za dela usmiljenja; zastonj po podlogi, na katero se njih darovanje opira. Hočeš uganjko to razplesti, hočeš zapopasti čudno moč, ki človeka uči in naganja, pozabiti samega sebe, ter dela doverševati, ki jih svet občuduje, pa ne razume, povzdigni se nad uborni svet, tje gor nad oblake k Bogu, toda k Bogu keršanskému, k začetniku vsega, kar je, k vsegamogočnemu stvaritelju nebes in zemlje, k trojnemu v osebah, edinemu v bitju, in ti boš uganjko uganil in našel vir, iz ktereга izvira, našel podlogo, na katero se opira djanje in ravnanje, ter blagojunaško darovanje usmiljenih sester. Sveta vera, ki je v nebesih doma, ki se od zgoraj doli v človeške serca vliva, terdno upanje in goreča ljubezen, ki iz sv. vere izhajate, so trojni vir in trojna podloga junaške ljubezni usmiljenih sester.



*Vera*, toda živa vera, ki je kazala mučenikom nebesa odperte, ter jih v sredi terpljenja in v smertni grozi serčne in vesele ohranjevala, kaže tudi usmiljenim sestram nad sinje nebo v rajске dežele srečne večnosti. Terdno upanje, ki je grešnike obupa rešilo, in na pot pokore zavračevalo, ki jim je stanovitno zanašanje na milost in gotovo podporo od zgoraj doli delilo, in jih neutrudne delalo v boljšanju in naberanju dobrih del, ter jim povračevalo vestni zgubljeni mir in dušni pokoj ko okus nebeškega miru in pokoja, ko okus rajskih sladkost, ki so jih ko sveti spokorniki v smerti dosegli, to terdno upanje zagotavlja tudi usmiljene sestre nedvomljive milosti v zadevi njih večih ali manjših pregreškov in slabost, jih zagotavlja pomoči in podpore, ne človeške, ampak božje, ki jim je v njih težavnem stanu toliko potrebna, in jim razgernjeno derži pred njih dušnimi očmi nezmerno, neizrekljivo in nejenljivo plačilo vsega truda in prizadevanja po dokončanem, po zemeljskem potovanju. In *ljubezen*, kateri je vse nečimerno in prazno, kar ni zavoljo Boga in z Bogom združeno; sveta ljubezen, ki je mučencem terpljenje polajševala, pušavnikom divje pustote v nar ljubše kraje spreminjevala, svete spoznovavce obojnega spola, vsake starosti in slednega stana pa učila zaničevati posvetne sladnosti in ostro živeti, ter jih od krivice, od greha odvrčevala, pa vodila po potu pravice in resnice, življenje v raju pri Bogu in v Bogu ko povračilo kazavši, ta ljubezen vnema tudi usmiljene sestre, jim razkazuje nečimernost vsega posvetnega, pa tudi veljavnost in nejenljivost tega, kar kdo za Boga in v njegovem imenu dela in doverši. Ona jih znani z Bogom, ter jim ga kaže ko bitje, v katerem se vsa lepota, vsa ljubeznjivost, vsa dobrotnost in milost v neskončni popolnosti strinja, ter jim v združenji z njim odkazuje kraj, kjer

se edino le človeško serce v resnici upokoji in zadovolji. Sveta ljubezen uči usmiljenke posnemati Besedo, ki je od začetka bila, in je nam v blagor se včlovečila, toraj darovati se zavoljo Boga bližnemu v prid, ter jim ko povračilo njih truda na zemlji odgrinja domovino rajskega bivanja na vekov veke. Sveta ljubezen, ki jih veže s trojno-edinim Bogom, jih pa tudi vredne dela, da jih sveti Duh obdaruje in navdihuje s keršansko modrostjo, močjo in pobožnostjo, ter zmožne in voljne dela, živeti v strahu božjem. Vera, upanje in ljubezen, to troje jim kaže in naznanja pravo vrednost časnega in večnega, jih uči, se podvreči prostovoljno in veselo evangeljskim svetom, to je: ubožtvu, čistosti in pokorščini, ter se odpovedati svetu in njegovim obljubam. In le človek, ki se tako vsemu odpove, kar je svet mu ponuditi ali dati v stanu, je tudi zmožen, se zavoljo Boga v blagor človeštva darovati, kakor se darujejo usmiljene sestre.

Da pa ne onemagajo na težavnem svojem potu, da jim ne peša vera, ne slabi upanje, ne ugasuje ljubezen, je s trojnimi pripomočki poskerbljeno. Pervi je vsakdensko *premišljevanje in duhovno branje*. V njem si oživljajo one *vero* v Njega, ki nam kliče: „Vzemite moj jarm na se, in se učite od mene, ker sem krotek in iz serca ponižen“; in zopet: „Kdor hoče moj učenec biti, naj zataji sam sebe, naj zadene svoj križ in naj hodi za menoj.“ Si pa v *premišljevanji* in *branji* oživljajo *vero*, je zopet zakrament *svete pokore*, v katerem se uterdujejo *v upanji keršanskem*. V sveti pokori si čistijo vest, dojemajo v prijaznosti božji, in milost poterdnika svetega Duha jim poterjuje upanje v slavno zmago in dosežbo venca, ki nikdar zvenel ne bode. Kakor *premišljevanje vero* budi, in upanje zakrament *svete pokore* krepi, tako vnema v njih *presveto Rešnje*



*Telo*, ki ga v sv. meši vsak den darujejo, ki ga večkrat na den obiskujejo in molijo in večkrat v tjednu pobožno prejemajo, *sveto ljubezen*. V naj tesnejši zvezi z njim okušajo sladkosti združenja z Bogom, ter zajemajo iz globočine tega skrivnostnega zaklada tisti sveti pogum, tisto čudno moč in serčnost, tisto osebno darovanje v blagor človeštva in Bogu v čast, ki ga svet občuduje, pa ne razume. Sveto preišljevanje in branje budi vero, krepi pa ravno tako tudi upanje in ljubezen; sveta pokora uterduje upanje, oživlja pa ob enem tudi ljubezen in vero; in sveto rešno *Telo*, ko zakrament duši v živež, vnema ljubezen, pa tudi z njo vred vero budi in upanje tverdi. Ena kakor druga teh skrivnost ima to trojno moč v sebi in polni in navdaja usmiljene sestre, ter jih jači in razsvetljuje, da od te čudne moči in nadzemeljske luči prevzete spoznavajo nečimernost in minljivost sveta in njegovega imetja, čutijo globoko v svojem sercu pomen in vrednost tega, kar vera ko dobro naznanja, in vidijo in gledajo v Bogu izvirk vse mogočnosti, vse dobrote, vse milosti in lepote, in se torej, gnane od gnade, tudi z vso močjo Njega, ki edino vso ljubezen zasluži, oklenejo. V tej združbi, v tej ljubezni se ne menijo več za svet, živé le v Bogu in za Boga pod brambo evangeljskih svetov v zavetju ubožtva, čistosti in pokorščine; in če tudi čutijo in vidijo pred sebo v duhu svoje potovanje skoz časno življenje težavno in trudapolno, so jim ravno te težave, ta trud porok njih zveličanske zmage. Vera, upanje in ljubezen jih podperajo, jih jačijo, jih vnemajo, jim polajšujejo in slajšajo njih trud in darovanje, ter jim kažejo pri sklepu pozemeljskega bivanja plačilo nejenljivo, vrata bleskeče, odperte jim do kraja v rajsko domovino presrečne večnosti. Glej tukaj uganjke razvozlanje! —

Pravi zaumen časnega življenja, njegove prijetne in neprijetne strani, njegovega spremena in minljivosti, ter nečimernosti; pa tudi živa zavednost bivanja po smerti, njegove nejenljivosti, ter večnosti; versko prepričanje srečne večnosti za vse pravične in pobožne, nesrečne pa za vse krivične in brezbožne; svete lastnosti vsegamogočnega začetnika vseh reči, kateri pravičnega v svoji neskončnosti večno osrečuje, krivičnika pa ravno tako pogubljuje; božje čednosti, vera, upanje in ljubezen, iz njih izvira-joči evangeljski sveti, in odpovedba vsemu, kar se v znanem pomenu svet imenuje, ter trud in prizadevanje po keršanski popolnosti, torej pogostno vredno prejemanje zakramentov svete pokore in presvetega rešnega Telesa, skrivnostna daritev svete meše, molitev in premišljevanje ko studenci brezštevilnih gnad, potrebnih temu, ki želi v svetej ljubezni junaško napredovati in vse svoje življenje darovati edino le Bogu v čast, bližnemu pa v častni in večni blagor in sebi v zveličanje — vse to, glej, usmiljene sestre jači in krepki, tolaži in vnema, da ne omagajo na svojem sicer prelepem, pa tudi ravno tako težavnem potu, ampak da spolnujejo ko angeli v človeški podobi svojo nalogo v blagor človeštva.

Tega prepričuje vsakdenja skušnja bolnika in vse, ki bolnišnice obiskujejo. Bolnik čuti in vidi, da se ne znajde v rokah dninarske postrežbe, temveč, da mu posteljo rahlja, da ga prevzdiguje, mu jed deli, pijačo in zdravila, in nad njim ko bolnikom čuje ne kak najemnik, ampak sama čista keršanska ljubezen, ki bližnega ko sebe ljubi, ljubi zavoljo Boga, ter je pripravljena, sama sebe v dar prinesiti. Bolnik vidi neutrudenost usmiljenih sester, vidi in gleda lepi red in snažnost, ki se povsod pod njih oskerbovanjem razodeva; vidi prijazne, vesele,



in za bolnika skerbne strežnice, katerim se na obrazu bere, da storé in opravljajo vse radovoljno in z veseljem, in sicer ne za kako časno plačilo, ampak popolnoma zastonj, iz same čiste ljubezni do Boga. Bolnik sliši le besede sladke keršanske tolažbe, sliši le govorice, ki ga v sve-tej veri poterdujejo, mu jo v sercu budé in oživljajo ter ga učé, se volji in previdnosti božji voljno podvreči, in plačilo za to pri Bogu in od Boga pričakovati. Bolnik bo prijazno napeljevan k vredni prejemi svetih zakramentov, tedaj k spravi z Bogom, ali pa v povikšanje gnade božje, v množenje prijaznosti z Bogom, kakor tudi v hitrejšo dosežbo ljubega zdravja, in ako je ta bolezen po božji previdnosti morde zadnja, k srečni smerti. Tako vedenje usmiljenih sester, njih prelepi keršanki izgled v besedi in djanji pa je sladko mazilo za bolnika na truplu in na duši, in marskteri je že v bolnišnici pri usmiljenih sestrah zopet veren postal, z vero pa dušni mir našel; vsak pa, če ima le še iskrico blagega čutja v sercu, je zapustil bolnišnico in usmiljene sestre poln spoštovanja in hvaležnosti.

Je pa že bolnik sam živa priča tega, kar imajo biti in so tudi v resnici usmiljene sestre, nam poterjujejo od druge strani ravno to kakor tehtne, veljavne priče tudi učeni možje, ki bolnišnice usmiljenk obiskujejo.

### Priče.

Prostor tukajšni nam ne pripusti, navesti prič obilo; torej hočemo le nekterih iz njih števila, vender pa takšnih omeniti, ki zaslužijo vso in polno vero. Glejmo in poslušajmo.

„Jaz sem bil,“ tako piše neki zdravnik, protestant, v „Leipziger Literaturzeitung“ v zadevi Trijerskega hospita, „jaz sem bil v hiši usmiljenih sester, in sem tisto „skozi in skozi vso pregledal ter spoznal, da je vsa boljši „od drugih naprav te verste. Vse je tukaj v takem redu „in tako izverstno, revnim in bolnikom se tako ljubez- „njivo streže, ko v nobeni preskerbnišnici, kjer so „strežniki le plačani najemniki. Tudi naj bolj slovečim „napravam, ki sem jih vidil po Nemškem, še veliko, ve- „liko manjka, da bi bile, ko naprava Trijerska.“

Glej tukaj lepo prednost bolnišnic, oskerbovanih po usmiljenkah! In ta prednost naprave katoliške spoznana je od nekatoličana, od luterana.

V nekem uradnem dopisu se bere v zadevi bolnišnice v Fuldi naslednje: „Kakor se dozdaž kaže, je bilo zares „prav, tako v zadevi duše in trupla, ko tudi stroškov, da „so strežbo bolniško in hišno oskerbništvo izročili usmi- „ljenim sestram; zakaj lepi izgled usmiljenk in njih pod- „učevanje spodbuduje bolnike in posle k dobremu, in ni „potreba besedice zgubiti v spričevanje, ker je že tako „obče znano in tudi tukaj očitno, da je strežba in osker- „bovanje bolnikov po usmiljenih sestrah na vse strani „boljše, kakor po najemnikih za plačilo, ki se dajo verh „tega skoraj le samo izmed bolj sirovega ljudstva dobiti.“

Slišiš s tem lepo hvalo ljubega sadu od katoliškega drevesa keršanske ljubezni? In to iz ust uradskih!

„Usmiljene sestre,“ se bere v dopisu vodstva bolnišnice Fuldske, „vejo v dolgi in zvesti vaji prav in dobro opa- „zovati in popisovati prikazke bolezin, in kolike vrednosti „da je to, zdravniki radi na glas spoznajo, temveč, ker „jim njih opravila zeló zljajšuje. Dvoje sester zna tudi „pušati, pijavke staviti in družega več, kar v zdravništvo



„sega, in podpera s tem zeló zdravnika. Čuditi se je, „kako pripravno zdravnikom pri večih operacijah na strani „stojé, in pomagajo; kako neutrudne, skušene in serčne se „vedejo, in zopet kako nježno in rahlo z bolniki ravnaajo.“

Čuj tu povzdigo usmiljenk, in sicer izgovorjeno po skušenem deželiskem vodstvu.

„Kaj pa da,“ piše dohtar Fišer, „da moram obstati, „da imajo usmiljene sestre neko navado, ktera se pri „veliko ljudeh pogreša, namreč deržati se natanjšno vele- „vanja zdravnikovega. Pa to še ni zadosti, one celo „zdravniku razodenejo, ako so kaj storiti pozabile, ali „se kakó zmotile, kar se pa pri njih veliki paznosti in „skerbi le redko kterikrat zgodi, da ve zdravnik, ako je še mogoče ali potreba, njih zmoto popraviti.“

Koliko lepo spričevanje veljavnega moža, ki iz skušnje govori v reči, ki pri bolnikih nikoli prezreti ni.

„Zavzeti se je,“ pravi rajnsko zdravniško društvo od umiljenih sester, „ako se vidi, kako previdno šestero sester „gospodini in vse vredeuje, snaži in čedi, bolnikom streže „in zdravnikove veleve in povelja spolnuje, in za ozdravo „trupla in duše skerb ima. Vsak previdni, kateri vse „to vidi, si želi, da bi bilo v vseh enakih napravah ravno „tako, ker usmiljenke z manjšimi stroški več storé, ko vsaka „druga naprava operta na časno plačilo; in ker stanuje v „teh hišah tak mir, da jih ozdravljeni vsi hvaležni, pa „tudi s solznimi očmi ko rojstno hišo zapusté, in zdrav- „nik s posebno gotovim uspehom zdraviti zamore. Da bi „bilo pač mogoče, vse bolnišnice in ubožnišnice takim „strežnicam izročiti! Z ravno tolikimi stroški bi se lahko „dvakrat toliko doseglo, in kar je še več ko to, kar se „nikakor kupiti ne da, to je duhovni nravi dobiček, ki „se drugot tako rad pogreša.“

Kakšna hvala na vse strani! In sicer po prepričanju vsega zdravniškega društva zares zaslužena hvala.

„Znano je,“ pravi dohtar Ringseis, „da je Monakovo „že precej v prvih letih, potem ko so bolnišnico usmiljene „sestre prevzele, vsako leto za dvanajst tavižent goldinarjev „na boljem bilo zraven tega, da se je zeló, zeló strežba „bolnikov zboljšala.“

Novo, lepo priporočevanje usmiljenk. In:

Dohtar Ulrich, protestant, pravi v svojem dopisu do vlade: „Vse, kar se je posebnega od sester pričakovalo, „se najde v resnici in popolnoma nad njimi in pri njih. „Red, in ljubezen sta prišla z njimi v hišo; precej na „prvi pogled se ti razodeva lepa snažnost na vseh kra- „jih, in v vsakej posamesni reči modro voditeljstvo; vse „ti pravi, da se je tukaj nova, boljši doba pričela, doba, „ki je poprejšnega časa naravna nasprotnica. Vsak, kateri „pazno in s časoma bolj globoko djanje in ravnanje teh „v resnici pobožnih sester preiskuje in več časa opazuje, „mora občudovati moč duhovno, ki jih dela pripravne za „toliko blage djanja.“ K sklepu še pristavi, da je za sé prepričan, da je oskerbništvo bolnikov po usmiljenih sestrah naj bolj popolnoma postrežba med vsemi, ktere koli so njemu znane.

Kolika pohvala od moža, najdenega in skušenega v zadevi bolnišnic, ki gotovo vso vero zasluži.

### Sklep.

Podloga, na katero se opera, vir iz ktereга izvira vtemeljitev usmiljenih sester, kakor tudi skušnja bolnikov in spričevanje veljavnih mož, vse to nam tedaj jasno raz-



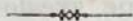
kazuje ter priča, da je sveti Vincenc Pavljan v usmiljenkah napravo vstanovil, ktera je popolnoma po voščilu vsacega, kteremu so znane pomankljivosti in dninarska postrežba bolnikov po bolnišnicah, in je sočutnega serca, in navdan z duhom ljubezni keršanske. Usmiljene sestre so po tem takem res to, kar po svojem poklicu biti morajo. K temu jih napeljuje in naganja, v tem jih uterduje in vnema svete vere moč skrivnostna. Lepi red, zaželjena snažnost, modro hiševanje, zvesto spolnovanje zdravnikovih povelj in velev, potrebna skušena vednost v marskterih zdravniških zadevah v podporo zdravnikom, milo sočutje, sveti mir, keršanska ljubezen s svojimi tovaršicami; ponižnost, poterpežljivost in neutrudena postrežnost, napeljevanje, vdati se v voljo božjo in ravnati po volji božji, prelepi keršanski zgled v besedi in djanji, in vse to v svetem veselji, v božjem strahu in zavoljo Boga, to je dragi, neprecenljivi sad, ki raste in zori v blagor bolnikom po bolnišnicah usmiljenih sester. Ta družba je družba duhovska, rojena in izrejena v naročji keršanske ljubezni, in operajoča se na mater katoliško cerkev. Trije sveti močni, nepremakljivi stebri jo nosijo, pravi se jim: vera, upanje in ljubezen. Zato je pa tudi ta družba sveta, keršanska družba Bogu v čast, človeku pa v časni in večni prid. „Blagor usmiljenim,“ pravi Jezus, „ker dosegli bodo usmiljenje.“

V spomin dvestoletnice (l. 1860), od kar je srečno sklenil sveti Vincenc Pavljan.

Juri Varl.

## II.

## Bogatija in prevzetija iz pekla doma.



Za cesarja Justina, ki je okoli l. 525 na jutrovem vladaril, je bival na Egiptovskem neki kamenar (kamenosek) Evlogi imenovan. Tolovajev in roparjev se mu ni bilo bati, ker drugega bogastva imel ni, kakor borno bajtico, in pa kamenarsko kladvo in dleto, toliko bogatejši bil je pa keršanskih čednost. Nja duša je dihala golo pobožnost in kipela proti Bogu; nemadežna bila je njegova zakonska čistost, jedel in pil je le, in le toliko, da je živel, do sosedov ga je bila gola priljudnost in milodarnost do ubogih, kajti na večer iz rova s kladvom in dletom domu pridši je siromake obiskaval in svoj zaslužek z njimi delil. Popotni, ki jih je ljubeznjivo sprejemal in jim noge umival,\*) so morali pri njegovi mizi zajemati in na njegovi postelji počivati, če ravno je sam pičlo obedval in večerjal in na terdi klopi spal. Da ob enem povem: Evlogi je vsake keršanske kreposti bil živ izgled, Bogu in ljudem prijeten.

\*) Popotnim noge umivati je bilo in je še denašnega dne posebno milostno delo na jutrovem, kjer nimajo kakor pri nas oglajenih cest in železnic, in pa navadno bosí ali pa vsandaljah hodijo, in to delo so navadno strežeti ali sužnji opravljali: zato ga je opravljal pa tudi Jezus, „ki je prišel streč, ne pa postrežen biti,“ in so ga opravljali za njim pobožni kristjani. Pis.



Prigodi se enega dne, da neki bogoljubni pušavnik, ki si je v dobravi zašel, na Evlogija zadene, ki je ravno tam kamenje obsekaval, in ga za pravi pot pobara. Evlogi ga prijazno pozdravlja, ter ga vabi in sili, dokler ga ne prisili, da z njim proti domu gre. V svojo hišico ga sprijemši pred njega poklekne in mu čedno noge vmiva, po tem pa mu streže bolj ko more, in pa tako poštovavno, kakor je vedil in znal, da se tako svetemu možu spodobi. Pušavnik se toliki ljudomilosti dovolj čuditi ne more, in nikoli se mu še nihče tako prikupil ni, kakor ta kamenar. Zato ga pušavnik mnogo mnogo poprašuje in izprašuje o načinu življenja njegovega. Ponižni kamenar pa se dolgo obotavlja in mu na njegove prašanja kolikor more umikavne odgovore daje, ker pa pušavnik le ne jenja in ga tako nadležno prosi, mu mora na zadnje se vdati, da mu razodene, kako je od nekdanj že navajen, svoj zaslužek z ubogimi deliti in popotne prenočevati, in da je sicer ubog težak in ničesar ne glešta, kakor dvoje zdravih rok, ki mu pa, hvala Bogu! kakor pravi, toliko prislužite, da sebe, ženo, in deca svoje za silo preživi.

„To je pač čudno in neskladno,“ si pušavnik misli, „tolika zadovoljnost in radodarnost, ino pa pri takem ubožtvu! Djal bi, ako bi se greha ne bal, da mu je Bog očem, ne pa oča, ker ga, tolikega milodarnika, pa tako pri pičlem derži! koliko bi še le ubožcem pomagal, naj bi bolj premožen bil!“

Tako sta pozno v noč pobožne pogovore imela, in še le proti jutru je vsak nekoliko zadremal. In ko se je den približal, se pušavnik odpravlja, zahvaljuje za ljubeznjivo postrežbo, pa tudi obeča, da ne bo jenjal zanj Boga prositi, naj ga s časnimi darovi obilnej oblagodaruje. Kamenar se njegovi molitvi priporočuje, ne ravno da bi sam ležej

shajal, marveč da bi ubogim ino popotnim toliko bolj pomagati zamogel.

Ko pušavnik v svoj berlog nazaj dojde, je hitro na duri božjega usmiljenja terkati in z vso silo ropotati začel, naj bi ga dobri Bog berž ko berž uslišal, naj bi odperl svojo bogato, vsemogočno roko nad radodarnim, pa ubogim kamenarjem, ki bi vsem revežem tako rad njih nadlogo polajšal. In naj bi še glasneje in močnejše ropotati zamogel, je pristavil dolgo (lojtro) lestvo, ki je eden in dvajset evkov imela, po kolenih gori plezal in terkal na vrata nebeske, t. j. se tri tjedne ojstro postil, noč in den molil na svojih kolenih rekoč:

„Dobri Bog! ljubeznivi Oče! ki si djal: kdor prosi, bo prejel, kdor terka, se mu bo odperlo, če že ne za vrednosti, vsaj za njegove nadležnosti del; čuj me, ki terkam, in usliši me, ki te nadležno prosim! V tvojih rokah je bogastvo, in komur hočeš, ga lahko daš. Boljšim rokam ga zaupati po mojih mislih lahko ne moreš, kakor rokam Evlogija. Oh koliko bo dobrega včini, koliko revežem pomagal, če mu ga daš! Koliko je terdih in skopih bogatinov, ki bogastvo le na kupe spravljajo, in se ne usmilijo gladovnih ubožcev, ki lažote pojemajo, Evlogi pa da lačnega nasiti, rad sam glad terpi. Vsi reveži se bodo poleg njega dobro počutili, ako ga premožnega storiš!“ Ko je že dolgo tako moledval, zasliši nenadoma neki glas, ki mu tako le pravi: „Ne prosi Evlogiju za bogastvo, kajti bi bilo nevarno njegovemu zveličanju.“

Daniel, tako je bilo pušavniku ime, odgovori: „Gospod! kako bi bilo to njegovemu zveličanju škodljivo?“

„Zato, ker bi ga bogastvo spačilo in premenilo njegove čednosti v hudobne strasti,“ glas odgovori.

Daniel pa pravi: „Gospod! ti človek je v kreposti



tako vterjen, da ga kaj popačilo ne bo. Da, kar svojo dušo bi za njegovo postavil, tako sem si zvest, da on bogastva v nič drugega, kakor v tvojo čast in ubogim v polajšanje rabil ne bo.“

„Naj se ti tadaj zgodi, za kar prosiš,“ poslednjič glas govori. Kmalu potem, ko je Daniel zagotovljen bil, da bo njegova molitev uslišana, je Evlogi v rovu kamenje lomil. Debel kerhelj se mu od velikanske pečine nalomi, in z velikim trudom, da mu vse od čela kaplja, tolste zagozde v raspokljino zabija, da bi se nalaman kos kamena popolnoma odkrušil. Raspokljina se širi in širi, že se kamnata gruda meži, en mahljej še, in še enega, in — rrrsk! se udere in iz groblje po dobri zabobni, kakor bi se pol gore poderlo bilo, Evlogi pa zakriči: „As! as! in se za čelo prijemši, si oči zakriva, kajti čudno zabliskalo se mu je, in ničesar drugega si ni mislil, kakor da ga je kaka šibra v glavo zadela in mu nar manj pol čela odbila. — Pa kako čudo! še zmeraj meži, (kajti na vselej se slepega misli) po čeli tipa, in nikjer ga ne boli, in vender sam sebi ne verjame, da bi ga ne bolelo in da je še živ, dokler spregledati ne poskuša, in spregledajé se polagoma ne zave in spozna, da je še živ ino zdrav. In zopet novo čudo! Ko se mu pred očmi zopet razdeni, glej vse rumeno, kakor bi poln koš jaje po skalovji razsul. „Če nisem zares mertev, ob pamet bom vender le koj,“ je sam pri sebi djal, „zakaj kraja, kjer sim, več ne poznam, kako je vse rumeno in pa belkasto vmes! Pa pogledal bom vender le bližej, kaj mora to biti, vsaj verjem v pravega Boga, in zato mi hudoba žkodovati ne more.“ Kako se zavzame, ko vidi da rumeno nič drugega ni, kakor goli cekini, belo pa sreberne krone, ki jih je, Bog sam ve kdo, v tisto raspokljino shranil. Kako pa tudi

hvali Boga, ki mu je gotovo po molitvi svetega pušavnika ta zaklad najti dal! „Kaj mi je zdaj storiti?“ si misli pa ne pomišljuje dolgo. Prime za svoj jerbas, v katerem je svojo pičlo hrano in svoje orodje seboj nosil, ter začne potem ko se je pazno okoli ozerl in prepričal, da je sam, cekine in krone vanj poberati. Hití kolikor more, da bi le pred nočjo do zadnjega pobral, in ko že poslednjega pobere, še praska in razkopava šibre in perst, da bi le noboden ne zaostal, potem pa mu je bilo ravno prav ljubo, da se je že stemnilo, in se je lahko v temi s svojim zakladom proti domu napotil; molitev pa, s katero je dosihdob vsak večer svojo delo skončal, mu je nekoj pervikrat zaostala. —

Domu pridši ne pove od zaklada ničesar ne ženi ne otrokom. Zaspal vso noč ni, in pred svitom že se zopet z zakladom v dobrovo poda, toda ne na svojo navadno delo, marveč da bi tam skrivaje svoj zaklad prešteval in pa varnega kraja poiskal, kjer bi ga skrilo. Zdaj ga je štel in prešteval den na den, po noči pa, ako se mu ni varno dozdevalo, ga domu nositi, je v dobri čuval nad njim. Tako je polagoma pozabil na cerkvanje, molitev opušal, delo zanemarjal, za popotne ni bilo v njegovi bajti prenočišča več, ne milošne za uboge, in hitro hitro je postal tako brezbožen, kakor je bil poprej pobožen. Privošil si je jedil, boljših ko je mogel, je pil skrivajé drago vince, se je bogato, čez svoj stan oblačil, pospaval, da mu je sonce na posteljo posvetilo, in ongavil prav mehkužno in razberzdano. Med tem pa si je bil vendar noč in den v skerbéh, da bi kje njegovi zaklada mu ne izvohali. Zato je tuhtal tako dolgo, da je iztuhtal, kaj da bo z zakladom počel, da mu bo naj več zadel in teknil. „Imeniten gospod moram biti, naj velja kolikor rado,“ to je bil nje-



gov cil in konec. „Pa kako? Tukaj v tem kraju me vse pozna, da sem bil od nekđaj born kamenosek. In naj bi še več gleštal, kakor zares imam, za gospoda bi me vender le nikoli ne imeli. Pa še tudi življenja bi si zvest ne bil, ako bi jim pokazal, kaj in koliko premorem. Že tako drugi drugemu na ušesa šepetajo in sumijo, kje neki dobivam, da nekđajno ubogo siromače, zdaj tako berhko živim. Pa kaj njim za to, vsaj nikomur ničesar ukradel nisem. Zato le iz tega kraja proč, tu za imenitnega, bogatega moža ostaje več ni, proti Carigradu me vleče, tam meni sreča zori. Kaj pa z ženoj in otroci bo? Ti naj tu ostanejo, kajti borna bajtlerca in pa bajtlerski otroci bi bili moji prihodni sreči povsodi le v spotiko. Še sled za menoj jim mora biti neznan. Je že prav tako, ne več ubog kamenar Evlogi, marveč bogat tergovec Bazili se mi bo posihmal reklo, in če mi ne spodleti, bom v malih letih zlahten gospod.“

Neko noč, ko so vsi njegovi terdo spali, nabaše prekeršen Evlogi svojo torbo, se zmuzne iz svoje tihe bajtice kjer je že toliko let tako zadovoljno in srečno stanoval, ter jo skrivajé v daljne, neznane kraje potegne. Po dolgem in nevarnem potovanji dojde do slavnega tergovskega mesta Aleksandrije ob bregu srednega morja, in od ondot se prepelje v glavno carsko mesto Carigrad (Konstantinopol.) Tukaj si misli, mi bode zdaj zasijalo sonce novega, rajskega življenja. Zatorej se koj začne po šegi mestljanov vesti. Sicer mu je bilo dobro znano, da še ima kakor sirov kamenosek, kar je še ravnokar bil, mnogo mnogo robastega na sebi, zato je bila nja prva skerb, za potrebo omikati se, kakor se mestljanu spodobi. Naprosil je tedaj učiteljev, ki so ga za drago plačilo učili boriti se, z lokom streljati, jezdariti i. t. d. s čimur si

žlahtniki in vitezi čas kratijo in tratijo. Uril se je tudi v vsakoterih učenostih, se učil leposlovja, modroslovja, pravoslovja, pravdarstva, in v vsem tem je za toliko bolj, napredoval, ker se je v svojem domačem kraju dobro čitati naučil, ter je v sv. pismu in v drugih pobožnih knjigah dobro izurjen bil. Tudi njegova nekdanja keršanska priljudnost mu je zdaj zelo prav hodila in mu mestljansko olikanost zlo pospešila, kajti rekel bi, da keršanska priljudnost je jedro, olikanost, pa lušina. Lušino je tedaj ohranil in nekoliko ogladil, jedro pa je zavgel. Tudi tukaj velja, kar sv. Pavel govori: „Pobožnost je za vse dobra.“ Omislil si je naj dražjih oblačil, kakor so jih takrat naj imenitnejši plemenitaši nosili in se celo s cesarskimi dvorniki soznanil. Kakor ose za medom, tako tišijo posvetni in prilizani ljudje za človekom, ki sreči v krili sedi, dosti žvenka ima, in nēma perstov za dajati in plačevati skerčenih, tako se je godilo našemu Baziliju.

Kmalo je bil vsem plemenitašem u Carigradu znan. V njegovem poslopju se je vsak den gostovalo, v kočijah so se povabljeni gosti k njemu vozili, in drago oblečeni slugeti so jih sprijemali in jim stregli. In ker si je tako med cesarskimi dvorniki veliko prijateljev naredil, mu je bilo kaj lehkega, da je na prvo imenitno službo, ki je bila na dvoru prazna, poklican bil, kajti kdor zlo maže, lahko vozi. In kakor voz, ako se prav zažene, nekaj časa sam teče, tako je tudi Bazili službo za služboj zmirom viši stopal, tako da je v malih letih dospel do polkovstva carske dvorne straže. Dospel je pa tudi zdaj naj viši stopnjo svoje posvetne sreče, časti in prevzetije, kajti odsihmal našemu nekdanjemu kamenarju v ošabnosti nihče ni bil enak. Vsega, karkoli je bilo naj dražjega, naj lepšega, naj boljega, naj bolj zelenega, pa tudi naj bolj



razberzdanega, si je dovolil. Žametasto in svilnato, z zlatom in srebrom vtikano obleko je nosil, jedel iz zlatih in srebernih okrožnikov, samo le kakor pravimo, tičjega mleka si še ni dovolil. Kakor pa je zdaj nja edina skerb bila, le samemu sebi, svoji ošabnosti in svojemu trebuhu streči, je na Boga in zveličanje svoje čisto pozabil.

Glej, ljubi bravec! kaj bogastvo naredi, kako tudi še tako pobožnega človeka spridi. Ali ni zares iz pekla doma? in njega, ki se mu vda, v pekel ne potisne? Jenjaj zatoraj godernjati zoper božjo previdnost, zakaj drugi toliko imajo, ti pa tako malo! Tudi ne rekaj: „Kako bi rad za božjo čast kaj storil, ali ubogim pomagal, ako bi mi Bog toliko dal, kakor oni le ima, pa nič dobrega ne stori.“

To napuh iz tebe govori, ne pa ljubezen. Morda Bog ravno tebe potrebuje? Ali nēma On jezero in jezero potov in pomočkov, ako hoče, da bi se ubogim pomagalo ali za Njegovo čast kaj včini? Tudi reven Evlogi je tako mislil in govoril, kako je pa bogat Bazili potem ongavil! Morda bi ti ravno tako; zato te pa Bog raji pri terdem derži, kakor muhastega konja, da ne luskaš; ti ubožstvo kakor potreben jarm natvori, da ti herbet pred prevzetijo sključi, in ti ošabno glavo do ponižnosti uklone. Skušnja pa tudi neči, da ubogi ljudje sploh več dobrega storé, kakor bogatini.

Svet pušavnik Daniel od nekdanjega kamenarja Evlogija, kar ga je v njegovi bajtici zapustil, trohice več ni slišal, ter se je nadjal, da si je ta s svojim premoženjem, ki mu ga je od Boga izprosil, blaga za večnost nabral že na cente. Neko pozno noč vidi v molitvi zamaknjen Kristusa od angeljev obdanega na sodnem prestolu. Angelji so že čakali, da bi sodbo, kakor hitro jo sodnik sklenil bo, berž zveršili. Tudi hudiči z orožjem peklen-

skih muk so bili k redu da bi obsojenca, ako njim zapade, hitro napadli. In o j groza! obsojen ni drugi kakor on, Daniel sam, ki ga sodnika ostro oko tako strašno prebada, da po vsem životu kakor list na veji trepeče in mu zobje klepetajo. Kristus sodnik nad njim tako le zagromi: „Kje je oni kamenar Evlogi, za ktere ga si tako moledval, in kaj počenja s svojim bogastvom, ktere ga sem mu na tvoje moledvanje dal?“ Prestrašen Daniel na to besedice čehnti ni v stanu, in že je mislil, da zdaj zdaj ga bodo peklenški rogači popadli in podirjali z njim v brezden peklenški. Sodnik pa na dalje gromi: „Odgovarjaj za njegovo dušo, ker ti si kriv, da je zrela za pogubljenje!“ Daniel pa se zgrudi na tla, ter prosi ponižnej ko more poterpljenja in odloga, ter zopet svojo dušo zastavi, da ne bo jenjal, dokler nehvaležnega kamenarja zopet na pravo pot nazaj ne pripelje. Sodnik se še da preprostiti in Danielu veli: „Evlogi je vojskovodja v Carigradu, in gazi čez glavo v blatu pregrešne razujzdanosti.“ Na to prikazen zgine, Daniel pa moli na tleh trepetaje, dokler se ni zasvitalo. Hitro pa, ko se razdeni, se napoti v Tebajdo t. j. tisto vas, kjer je kamenarjeva bajtica stala, ter skerbno pozveduje za Evlogijem. Pa vsi vešani mu pravijo, da je pred nekoliko letmi že iz tega kraja tihoma pobegnil, pa nihče ne ve kam, ker ni bilo več duha ne sluha za njim. Na prašanje, zakaj da bi bil pobegnil, se mu le toliko odgovori, da je berž ko ne v rovu na skrit zaklad zadel, kajti nenađoma je bil ves drug, ni molil več, ne zmenil se za uboge, je začel samopašno živeti, se mehkužno oblačiti, za kladvo in dleto tudi več prijel ni, neko noč je zginil zapustivši ženo, ki je kmalu potem menda žalosti umerla, in otroke, ki so se na vse kraje raspotaknili. Težej kakor nekđaj kamenarja kladvo na terdo kamenje



je vsaka teh besed padala dobremu pušavniku na serce in mu ga pobijala, vedno je terkal na persi, debele solze takal in globoko zdihal, rekoč: „O Bog! vse to sem jaz učinil! Jaz nespametnik sem ga tako zvodil, da zdaj prav nad peklenskim prepadam stoji! O Bog! kako ga hočem zdaj še oteti! Pa, oj! morda je že prepozno; če se vdere in pogubi, kako bom na sodni den odgovor dal!“

Pobitega serca se poda berž iz vasi na ravnost v Carigrad. Kolikor je stopinj na daljnem potu storil, toliko zdihljejev je tudi v nebo poslal, naj bi se usmiljen Bog še enkrat milo ozerl na njega in na Evlogija. Ves spehan, na nogah do kervavega odert in vednega jokanja zateklih oči, dojde v Carigrad. Tukaj poprašuje in pozveduje po hišah in ulicah mesta gori in doli, sem ter tje za kamenarjem, ki bi se Evlogi imenoval; pa zastonj. Ni kamenarja tega imena, in da bi si ravno bil, ni tisti, ktereга Daniel iše; se ve da, ker se je on Bazili imenoval, in zdaj imeniten gospod bil. Zdaj se spomni omenjene prikazni, kjer se mu je reklo, da je nekdajni kamenosek nadvojvoda carske dvorne straže. Tedaj dalje bara, ali se ta Evlogi zove, in ali ni svoje dni kamenar bil? Se ve, da ga je na tako vprašanje vse debelo gledalo. Pa Daniel se ne utruji in ne jenja pozvedovati, in pazi ven in ven pred hišoj, kjer imenovan nadvojvoda stanuje, dokler ga ni, se ve da v drugi obleki, kakor nekdaj v Egipčanski dobravi, iz njegovega poslopja pridšega zapazil in za pravega spoznal. Strašno ga groza spreleti, ko ga tako berhko napravljenega zagleda, kajti je zdaj za gotovo spoznal, da je bila prikazen istinita. Daniel se ne gene nikamor, preden se Bazili ne poverne v svoje poslopje, potem pa se mu hitro da napovedati, in mu izporočiti, da bi kaj znamenitega rad z njim govoril.

Strežej pri durih pa ga bara, kako in v kateri zadevi bi ga gospodu napovedal? In Daniel odgovori: „Povej svojemu gospodu, da Daniel, pušavnik iz Egipta je tukaj in bi rad pred njega.“ Strežej svojemu gospodu pušavnika in nja prošnjo naznani. Tega pa, ko sliši pušavnika Daniela imenovati, silen strah prepade, in ker se sramuje, mu stopiti pred oči, mu veli reči, da nēma časa, ga zdaj sprejeti. Pobitega serca se Daniel odpravi. Pač si je domišljeval, zakaj prav za prav Evlogi časa nēma, in če dalje bolj mu je bilo jasno, kako zeló je grešil, ker mu je za bogastvo prosil. Prihodnega dne zopet pred njega prosi, in tako tretji, četerti den, pa vselej ravno toliko izprosi, kakor pervikrat. Cel mesec mine, da vsak den tako poskuša, pa nič ne opravi. Si pač lahko mislimo, kolika britkost mu je serce vžemala o terdovratnosti ošabnega kamenarja, in kako vroče se je solzil, spoznajé, da on sam je kriv, da je nekđaj tako milo in mehko serce kamenarja zdaj pa tako okamenelo, in bo oj! morda vekomaj terdo ostalo! Kakor mu je nekđaj bogastva prosil, tak in še trikrat bolj moli zdaj Boga in prosi njegovi duši spreobrnjenja, da bi kje z njim vred pogubljen ne bil. In ker si nikakor pomagati ne ve in se ne nadja več, da bi mu pred se priti dal, si enkrat serce vzame, ter na ravnost nenapovedan pred njega stopi, pripravljen na vse, tudi na naj hujše, kar koli bi ga utegnulo zadeti. Ko zapazi, da ravno nobenega čuvaja pred njegovoju stanicoj ni, odpre duri in v sobo pred njega stopi, se pred njim nizko prikloni, ter ga prijazno ogovori, rekoč:

„Evlogi ali kakor vam zdaj pravijo Bazili! jelite da me še poznate? Se kar ne morete spomniti več, da sem vam obljubil bogastva izprositi, kar sem tudi storil in vam k takej sreči pripomogel?“



Ošabnik pa serdito zastavi: „Kaj čvekaš, meniška pošast? ne poznam te, te tudi svoj živ den nisim vidil.“

„Je li res, da ne poznate pušavnika Daniela,“ ta pravi, „ki ste mu tisto noč tako prijazno postregli, in ki vam je v zahvalo obljubil premoženja od ljubega Boga izprositi? — Oj neumnež, da bi tako ne bil! ker zdaj z bogastvom tako ongavite, da se Bogu usmili. Kje je vaša nekdanja pobožnost in miloserčnost do ubogih!“

Namestu odgovora je Daniel prejel od Evlogija eno za uho, tako gorko, da je duri, pri katerih je noter prišel, zgrešil, in se ves omoten po sobi iz kota v kot opotekal. In Evlogi, serdit da se peni, slugetu pozvoni na vso moč, in ko ta urno prisopiha, nad njim zagromi, rekoč: „Gorje mu, kdor mi je tega šemaka v sobo spustil! Berž mi ga iztepite vunkaj po pasje“. In ker bi bil Daniel še vselej raje dušo prevzetnega Evlogija rešil, kakor svojo lastno kožo otel, in se je še nekoliko obojavljaj, ga zgrabijo Evlogijevi strežeti, ki so na to vsi skupej privreli, ga izsuvajo vunkaj iz sobe, porivajo po mostovžu in prekucnejo po stopnicah, da je bolj po glavi kakor po nogah do hišnih vrat priletel, in preden ga še prek tistih potisnejo, ga še natolčejo tako, da je ves v kervi in na pol mertev na ulicah obležal.

Tukaj tedaj leži, kakor nekdan ubogi Lazar pred durmi bogatina, od memogredočih deloma pomilovan, deloma pa zasramovan, in tudi njemu so še psi naj več milosti skazovali, lizajé njegove rane, da so mu poprej celiti jele.

Hitro, ko se je bil pobrati v stanu, so bile njegove perve stopinje v bližno cerkvo Matere Božje. Tukaj se deloma pobožnosti, deloma pa slabosti zgrudi pred altarem na svoje kolena in na svoj obraz, ter moli, bolj ko more, priserčno, da naj predobri in neskončno modri

Bog na priprošnjo preblage Device Marije hudobnemu kamenarju, ki ga je bogatija tako popačila, njemu tako potrebnega poprejšnega ubožtva nazaj da, in da naj ga nesparmetno storjene obljube, po koji je svojo dušo za dušo kamenarjevo zastavil, milostno odveže.

Med tem, ko tako moli, ga slabost in dremota posilite, in on zaspi. V spanji se mu prikazeta Kristus in Marija, in Kristus ga tako le ogovori: „Jeli ti nesem djal, da bogatija kamenarju ne bo v zveličanje; ti pa si hotel modreji biti memo mene? Zato si pa tudi dnes plačilo prejel, kakoršno ti gre za tvoje nepristojno moledvanje. Storjene obljube te oprostim; toda v prihodnje se mi ne podstopi več komu bogastva prositi. Da ti pa Evlogija razuzdano življenje ne bo več skerbi in britkosti prizadjalo, vedi, da je tvoja prošnja zopet uslišana, in da bo Evlogi zopet ubog kamenosek kakor poprej.“ Na to prikazen se Daniel v duši potolažen in pomirovan v svojo tiho pušavo nazaj poverne.

Sreča posvetna, zlo opoteča, se je pa tudi zdaj ošabnemu Baziliju sprevergla in mu tla pod nogami spodnesla, da je padel iz svoje omotične visokosti v poprejšno svojo nižavo. To se je pa tako le pripetilo, ali prav za prav, tako le ga je Bog pahnil iz njegovega veličastva: Cesar Justin je umerl, in njegove sestre sin, Justinijan ga je nasledoval. Ta je nekoliko svojih služebnikov, bodi si že da z njimi zadovoljen ni bil, ali da bi dvorne in vladne stroške zmanjšal, iz službe odpravil. Med njimi bil je tudi Evlogi ali Bazili. To pa odpravljenim ni le zeló merzelo, marveč jih v neutolažno togoto pripravilo, tako da so se zakleli, nad cesarjem grozovitno maščevati se. Spuntali so se zoper njega, in puntarskih glavarjev eden bil je tudi naš nekdamni kamenar. Okoli trideset



jezer zapeljanih vojakov so spravili na svojo stran in z ujimi udarili na cesarske. Pa cesarski so se tako hrabro bili, da so puntarje do malega pobili, in dva njihova nadvojvoda živa dobili. Ko pa je Bazili zapazil, da bode za puntarje joj! se je začasa še zmuznil iz bitve, pobegnil skrivajé na dom in doma skrit tečal. Tako je storilo še nekoliko drugih častnikov, ki so še pete odnesti utegnili. Pa še to noč so bili izdani in od cesarskih zasačeni. Bazili je vendar še enega prijatelja gleštal, kateri, ko od tega zve, hitro prisopiha in mu napove, da že po njega tudi grejo, in da mu za glavo gre, ako se le kake trenutleje obotavlja. Na pol izslečen kakor je bil, po konci skoči, in ker straža že spodaj po hišnih vratih ropoče, pod streho in na streho zbeži. Sreča njegova, da je bila noč! Iz strehe na streho pleza, po vsih štirih kobaca, včasih se mora iz visokega doli spuštati, pa zopet na kviško zaganjati, le čudo, da si vrata, rok in nog polomil ni. Potem ko je sto ino sto smertnih nevarnost prebavil, iz katerih ga je nevrednega očividno roka božja otela, prileze poslednič že zlo na kraju mesta do tal, ter beži od terde noči spremljan, tako da so mu bile pete na poti. Koliki razloček! Pred nekimi leti se je pripeljal bogat tergovec Bazili v Carigrad, zdaj pa ubog kamenar Evlogi v sami srajčici in spodnjih hlačicah, v smert obsojen iz Carigrada beži! „Kdor visoko leta, nizko obsedi.“ Bogatija in prevzetija iz pekla doma, človeku nebesa obeta, pa ga v pekel pripelje, če mu Bog še za časa ubožtva, potrebnega rešitelja ne pošlje, kakor ravno našemu kamenarju.

Pa zdaj, kaj početi? kam se podati? kaj obleči? s čim se preživiti? V Carigrad nazaj? Bog obvari več! Pa tudi po kaj? Premoženje njegovo, kakor tudi onih pun-

tarjev je državnemu zakladu, on pa smerti zapadel. V Tebajdo, svojo nekdanjo domačo ves nazaj? Tudi ne; kajti bi ga bilo sramote konec. Tudi beračiti se je sramoval, dela pa odvadil. — Pa sila kole lomi, in sila ga je zopet delati privadila. Zato si za perve groše, ki si jih zasluži ali izprosi, kladvo in dleto kupi, se zopet kamenarstva poprime, ter v potu svojega obraza jè kruh, ki si ga sosebno v začetku s kervavo ožuljenimi rokami prideljuje. Modra, pa tudi pravična previdnost božja ga je tako pri terdem imela, kakor medvedar medveda, ki ga plesat uči, pa tudi ni mogla drugači; kajti kužna bolezen ošabnosti, za katero naj več ljudi, sosebno imenitnih, na duši pogine, ktera se je globoko tudi v nja dušo vlezla, se le z grenkim zdravilom terde sile ozdraviti da. Terda sila je omehčavala zdaj njegovo terdo serce, da je sčasoma začelo spoznavati svoje pregrehe in se jih kesati. Oj kako je zdaj zdihoval in pri pičlih drobtinah terdega ovsenjaka kopernel po nekdanjih dobrovoljah in tolstih pojedinah v Carigradu! Pa tako zdihovanje še ni bilo začetek njegove spreobrnitve; marveč njegovo spreobrnjenje se je prav za prav še le začelo, ko je spoznavati jel, da je tačas, ko je še v Tebajdi pridno kamenje obsekaval, popotnim noge umival in svoj zaslužek z ubogimi delil, vender le bolj srečen bil, kakor pa v Carigradu pri vsej svoji obilnosti, časti in oblasti.

Med tem pa je Bog Danielu naznanil, kje da zdaj Evlogi biva, in kako se mu godi. Daniel ga poiše. Najde ga ogernjenega z razcapanjoj kmečkoj haloj, ki mu jo je neki dervar vbogajme dal. Smehlja se, ga Daniel ogovori rekoč: „Evlogi! kako si se spremenil? kakega te najdem? Še ni dolgo, kar si bil cesarski nadvojvoda, ves v žameti in svili, in vojvodsko žeslo v rokah, od vseh čislan in



strahom spoštovan, zdaj pa tako okerpan tukaj kamenje tesaš! Kdo te je neki tako čudno pre naredil?" Evlogi tiho posluša, ter si ne upa na kviško pogledati ne spregovoriti. Zdihajé in ihté stoji s pripognjeno glavo in v tla obernjenimi očmi pred pušavnikom, kakor obsojenec pred svojim sodnikom. Daniel pa dalje govori: „Zdaj ti je čisto prav tako, kakor si si zaslužil, in kakor sem Boga za te prosil. Zdaj zopet smem s teboj govoriti, in ni se mi bati neusmiljenega tepenja tvojih slugetov.“ Evlogi pa pohlevno spregovori: „Kaj bi ti na vse to odgovoril, ki nesem vreden, da me le pogledaš, in še manj, da bi kako besedico proti tebi govoril. Grešil sem zoper Boga in zoper tebe, ter nesem vreden, da bi mi Bog prizanesel. Pa vender se prederznem premilostljivega Boga usmiljenja, tebe pa odpušenja prositi.“

Na to pa pušavnik pravi: „Bodi Bogu večna hvala! hude rane, ktere sem na tvoje povelje od tvojih slugetov prejel, neso bilo zastonj, ker sem se sam pregrešil, in ti nespametno bogastva prosil, in pa tudi, ker sem menda zavolj teh ran uslišan bil, da ti je Bog na mojo prošnjo zopet bogastvo odvzel in te v revšino nazaj pahnil.“

Ker Evlogi spozna, da Daniel, kteremu je v svoji ošabnosti toliko krivico včini, vender čisto nobenega serda do njega nêma, oserčen od njegove prijaznosti, takole spregovori: „Ako mi zares iz serca odpustiš, kar komaj verjamem, ker tega nikakor vreden nesem, vender tudi v djanji pokaži, in prosi za me Boga — ne, da bi se mi poprejšno blagostanje zopet povernilo, marveč le toliko, da stradanja poginil ne bom.“ Daniel pa mu smejé odgovori: „Otrok, ki se enkrat pri luči opeče, v luč ne sega več. Toraj nesi moder, da kaj takega prosiš. Ti si me enkrat ukanil, pa me posihmal več ne boš, kajti sem jo

staknil, da moja glava še denešnega dne občuti. Pa ravno to me je spametvalo. Ne boš me več v toliko skerb, strah in grozo pripravil, kakor sem si je vžil za tvojo že za pekel zrelo dušo. Pomisli le, da si na cesarskem dvoru dosti dobrega vžival, pa tudi več ko zadosti grešil, zatorej ti ni od več, da svojo razvajeno truplo pokoriš. Poljubi le očetovo roko in zasluženno šibo, ki te je še o pravem času zadela! Z Bogom! Ako Bog da, se v nebesih zopet vidiva.“ Tako je Daniel izgovoril, in Evlogi ga potem na zemlji ni vidil več.

Evlogi pa nam očitno kaže, kako resnično je, kar Gospod govori rekoč: „Gorje vam bogatinom!“ ino pa: „Blagor ubogim v duhu, ker njih je nebeško kraljestvo!“

J. Š.

### III.

## Molitev za duše v vicah in njena korist.

Ena zmed onih dedšin, ki jih je prevzela katoliška cerkev od stare zaveze v svoj zakon, je pobožna in lepa misel, da dobro je moliti za one, ki šli so pred nami iz tega sveta. Ker je ljubezen močnejši ko smert, pospremlja ona skoz temne grobne vrata ne le one, s katerimi smo bili tu osebno z vezmi serčuega prijateljstva zvezani, ampak brez razločka vse; še več, reči celo zamoremo, da z



smertjo postane nasprotna zveza med nami in našimi neznanimi verskimi brati po veseljni zemlji nekako še terdnejši, ljubezen še iskrenejši. In kako dobro je to. — Res je, da si znanci in prijatelji tu na zemlji v marskaki reči pomagati zamoremo; ali naši prijatelji, ki prebivajo že na gori sijonski, pomagati nam zamorejo še neštevilnikrat več; zakaj njih ljubezen do nas postane z vhomom v sveti raj neizmerna. — Marsikdo si je pa že skusil, da tudi ljubezen, ki jo skazovati zamoremo po molitvi ali družih dobrih delih dušam v vicah, mu je pogosto zelo koristila in prav verjetno je, da če duše v vicah tudi sebi pomagati ne zamorejo, nam vendar lahko priprošnice postanejo. En dokaz kslednemu naj povem tudi jaz, ali prav za prav: naj govori on sam, ki ga je skusil.

Takole pripoveduje: Leta 185\* razsajala je v mojem rojstnem kraji silno huda bolezen. Bila je nekaka zmes vročnice s kozami in vihrala zlasti s pričetka tako ljuto, da skoraj sledni, ki ga je napadla, zapadel je bil gotovi in hitri smerti, ljudstvo je bilo, se ve, vse preplašeno in oparjeno; kajti sledni se je bal za se in za svoje. Nekega večera pričnejo tudi mene opominjevati predznamki hude bolezni. Da bi bil poklical precej zdravnika, morebit bi bil odgnal silo; ali bal sem se razodeti domačim svoj betežni stan v skerbi, da bi jih ne pripravil v velik strah. Premagoval sem se toraj, kar se je dalo; silil se k delu in jedi, prikrival pa sem bolezen tudi v upanji, da bo morebit čez noč kaj pojenjalo. Podal sem se slednič v svojo spavnico, ki sem jo imel čisto sam v zgornjem nadstropji. Akoravno v skerbeh, vendar kmalu nekako dobro zaspim. — Ali prebujenje je bilo vse drugačno, to je bilo strašno. Bolezen napadla me je bila z vso svojo ojstrostjo. Serce mi je tolklo, da mislil sem, zdaj in zdaj

mi bo utonilo; vročina po celem životu taka ko ogenj; od potenja sem bil moker kakor v kopeli; žejalo me je nedopovedljivo, v ušesih pa mi je bobnelo in šumelo, kakor bi se bil urni hlaпон dervil po sobi gor in dol. Pa kdo mi bo kaj pomagal zdaj o pozni nočni uri? Ostali domači spali so na nasprotni strani spodnje hiše; dekla celo še na pristavi, kjer smo živino imeli. Ropot bližnjih fužin zadušil je bil moj glas, če bi bil še bolj vpil na pomoč, vstati in svoje klicat hoditi pa je še manj kazalo, zakaj ako bi bilo bolno truplo to tudi zmoglo, bila bi mi hladna noč in šibka obleka zagnala pot nazaj v truplo, prehlajenje bi bilo gotovo in z njim skor gotova tudi hitra smert. V teh nedopovedljivih težavah se milo spomnim svoje rajne matere. Bog jim daj večni mir in pokoj, pa vsaj upam, da zdavnej že gledajo božje obličje, in njihovih lepih naukov. Med drugim so mi oni priporočevali posebno pogostno molitev za duše v vicah, in so mi včasih djali: „Če se želiš v noči ali zjutraj zgodaj zbuditi, le moli zvečer oče naš in češčeno Marijo za duše v vicah, gotovo te bodo poklicale.“ V svoji stiski pričem zdaj res iskreno moliti za duše v vicah, naj bi prebudile ktereга zmed mojih, da bi mi prišel v pomoč. Če mislite dragi brati, da molitev moja je bila zastonj, motite se. Nesem zdihoval dolgo, kar se odprejo vežne duri. Dekla prišla je bila namreč iz pristave in na ravnost se napotila k meni v sobo. Zvečer, ko mi je spat posvetila, sem ji nekoliko omenil, da se ne počutim ravno dobro; v temni noči pa se hipoma prebudi in neka moč jo nekako sili, naj gre domu k meni gledat, če ni kaj hujega. V kakšnem stanu pa me je bila dobila, sem zgoraj povedal. — Morebit bo to dogodbo kdo pripisoval le goli naklučbi! Ne branim mu; ali jaz sem terdno prepričan, da le po mo-



litvi za duše v vicah mi je bila prišla tisto žalostno noč nagla pomoč in brez nje bi bil skor gotovo takrat preselil se v večnost; zakaj akoravno je bila prišla koj jutraj dobra zdravniška pomoč, sem vendar v naslednih dneh tako bil oslabel, da je bilo moje življenje enako kapljici vode na veji ob bregu neizmerne morja. Od tistega časa spominjam se — ne bodi Bogu oponošeno — pogosto ubogih duš v vicah, kot mojih dobrotnic; priporočujem pa tudi vsm častitim bravcem, naj radi opravljajo dobre dela rajnim v pomoč in v zveličanje. Terno namreč se imamo zanesti, da ljubezen naša prot dušam v vicah nebo ostala brez dobrega povračila, vsaj nam je večna Resnica sama govorila: „Bodite usmiljeni, in usmiljenje bote dosegli!“

Rodoljub Podratitovski.

#### IV.

### Ponočevanja žalostni konec.\*)

Veliko se trudijo duhovni pastirji in skerbni starši gerdo navado mladenčev, namreč ponočevanje zatreti. Ali pri vsem tem se ta gerda razvada še vedno pogosto najde.

\*) Ravno to žalostno prigodbo smo prejeli lepo popisano od g. J. Levičnika v toliko večje poterjenje, da je resnična. Marsktere zanimjive okolišine smo z tega popisa posneli in pričujočemu sestavku vverstili. Vredn.

Naj veči odgovor od tega bodo dajali zanikerni starši, kateri svojih odrašenih sinov, ki jih na ponočevanju zasledijo, ojstro ne posvaré ali jim celo besedice ne rekó, misleči, ko smo bili mi mladi, je bilo tudi tako, in svet se prenarediti ne da. In če so v eni vasi vsi starši skerbni, dosti je, da sinovi ene ali dveh hiš po noči doma neso, in brez skerbi krog hodijo, kmalu še druge zapeljejo. Zato keršanski starši, ako hočete nad svojimi odrašenimi sinovi veselje vživati, varujte jih ponočevanja, v svariven zglede pa vam podam nekoliko iz življenja razvajenega ponočnjaka. Blaže je bil sin bolj revnih staršev iz S-ske fare na kranjsko-gorenskem, kateri so z delom svojih rok sebe in svoje otroke preživili. Njih hiša je stala na samoti, toliko boljše za dobro izrejo otrok, ker neso obdani od slabih zgledov, kakor otroci, kateri so v večih veséh. Ali menim, da staršem ne storim krivice, ako jih zanikerne imenujem, ker tudi drugi njih otroci jim niso v čast bili.

Blaže od mladega svoji volji prepušen, je zrastel ko divjak, kteremu je manjkalo požlahnenja, ki iz keršanstva izvira. Po navadi slabih tovaršev je tudi kmalu v družbe ponočnjakov prišel. Bil je že zrel ponočnjak, ko ga klic v vojaški stan odtegne zapeljivim družinam, ter mu tudi priložnost ponočevati odtegne. Kakšino je bilo življenje njegovo v vojaškem stanu, ne vem, to pa vem, da so se mu v vesti dobri sklepi boljšega življenja budili. Nastopilo je leto 1848, in z njim viharji vojske, v kateri je bil tudi Blaže velikrat v smertni nevarnosti; bojeval se je namreč v naj hujših bitvah na Laškem. V teh bojah se je skazoval sicer hraber, pa žalibog tudi zeló neusmiljen vojšak. Prav je, da se vojšak pred sovražnikom hrabro obnaša; pa proti premaganim in brambe nezmožnim naj bo vsikdar usmiljen, to zahteva božja in cesarska zapovod. Pa



Blaže ni umel, kaj je usmiljenje, zakaj vino po kletih spuščati, se mu ni zdela škoda, — tuje premoženje prilastovati si, ni imel za greh, — da, celo nedolžne otročiče moriti, ni štel za tolovajstvo; z eno besedo: Blaže je bil prav neusmiljen vojak. Vender kadar je v gromu topov, v šviganji morivnih krogel, v blisku mečev in rožljanji morivnih vojskinih orodij vidil padati tovarše, mu je gotovo vest rekla, da naj se k Bogu oberne in dobre sklepe dela, boljši biti, če srečno življenje ohrani. In tudi pisma, ki jih je v tistem času svojim staršem pisal, razodevajo poboljšanega in skesanega sina, ki hoče, ako še kterikrat nazaj se poverne, boljše živeti. Ali kakor se bere od mornarjev, ki v silnem viharji molijo in k Bogu kličejo, ko pa vihar potihne, zopet kolnejo in svoje grešne burke vganjajo; tako je ravnal tudi Blaže.

Ko vojskinemu hrupu mir konec stori, je bil Blaže začasno domu spuščen. Veselo se je vernil v svojo domačijo, veselo so ga tudi starši zopet objeli, toliko bolj veseli, ker so upali v njem-zanaprej boljšega sina imeti. Ali komej je nekatere dni doma bil, je že svoje poprejšne tovarše zopet našel in z njimi ponočevavsko življenje z novega začel. Dobri sklepi v smertnih nevarnostih storjeni so bili pozabljeni, up staršev, imeti poboljšanega sina, je zginil, kar je Blaže poprej znal, tega tudi zdaj ni opustil.

Pa usmiljeni Bog, ki grešnika kliče, mu je kmalu zopet vnovič ojstro na serce govoril. Blaže je bil čeravno ne močen, vender zabavljiv v govorjenju, k jezi hudo nagnjen, in raztogoten ni skorej vedil, kaj da hoče storiti. Zgodi se, de k nekemu shođu pri bližnji cerkvi tudi on pride. Po božji službi; pri kateri je komej s telesom pričujoč bil, jo na ravnost v bližnjo kerčmo zavije. V takih priložnostih so kerčme večidel z mladimi ljudmi napol-

njene. Brezvestni kerčmarji pa jim prav z veseljem vino točijo, če jih tudi že vinjene vidijo, in koliko hudega pride po tem navadno med mladost, je sploh znano. Ako bi vse tiste v resnici satanove kerčme, v katerih mladi ljudje brez strahu pijejo, razgrajajo, ostudno kvantajo, in kdo ve kaj vse počnejo, ko bi vse take kerčme pravico točenja zgubile, koliko nesreč bi se odvernilo, koliko mlandenčev bi na telesu zdravih, na duši nepopačenih ostalo, koliko deklic bi po zgubljenem devištvu ne jokalo, koliko staršev bi imelo podporo v starih dnevih, ki tako britke solze o zgubljenih sinovih in zapeljanih hčerah točijo. Kdo bo dajal odgovor na božji pravici zavoljo tolikih zlegov, kakor ti lakomni kerčmar, ki mladim ljudem potuho daješ, jim brezvestno obilno vina ponujaš, jih celo v skrite hrame zapiraš, ker sami sebi pripušeni, od vina vneti nedolžnost, poštenje, zdravje in dušo zapijejo. Porečeš morebit: „Moram točiti, da kaj pridobim.“ Ali poglej poštene gostivnice, v katerih ni take razujzdanosti viditi, in si bolj pomagajo, kakor ti pri vsem svojem brezvestnem prizadevanju. Pošten dobiček da pošten pivec, in žegen božji je nad njim. Denar pa, ki je plačilo prodane nedolžnosti, ti božjega žegna prinesel ne bo. Porečeš: „Jim moram dati, če ne pa razsajajo.“ Zakaj tega ne storé v poštenih gostivnicah? zato ker vedo, da s tim nič opravili ne bodo. Odpravi razujzdance enkrat ali dvakrat iz svoje hiše brez pijače, odreci pijanemu gostu, če tudi sili, vina in se boš za vselej takih potepuhov znebil, toliko rajše pa bo pošten pivec, ki rad v miru in za potrebo božje darove vživa, v tvoji hiši ostal.

Poslušajmo, kaj se je tudi Blažetu v omenjeni kerčmi zgodilo. On vajeen zabavljati in pikati druge, je vinjen še jezičniši bil. Tudi tistikrat je kmalu dobil priložnost,



drugim zoperne besede nastavljati, iz katerih se je vnel prepir, in iz prepira kmalu poboj. Serdit skoči na mizo, popade nož v roke in vpije: „Le sém, če vam kaj diši; ta-le je na pričo,“ — na britko martro v kotu za mizo pokaže — „da bo še nocojkri tekla.“ Fantje so se ga sicer en čas bali, pa vino naredi ljudi prederzne; eden ga zbiye z mize na tla in zdaj so ga tako hudo naklestili, da so ga na pol mertvega prinesli domu. Če se ne motim, je imel obedve roki zlomljeni. Ali malopridnež ima pogosto svojo srečo; tudi Blaže je za zdaj še odletel. Zdravnik pride, ga pregleda in najde, da je zanj smertna nevarnost. Čez nekaj časa se zopet zave in pričujoče, ki mu svetujejo po duhovna poslati, tolaži da mu ni ravno tako hudo. In zares se mu kmalu zboljša. Mogel je pa še dolgo bolen ležati.

V tem času si je misliti zamogel sam pri sebi: „Zopet si bil v smertni nevarnosti, malo hujši bi te bil eden udaril in po tebi bi bilo. Šel bi bil s keréme vinjen in serdit pred sodbo božjo, kje bi bila zdaj tvoja duša?“

Gotovo je delal zopet sklepe poboljšanja; in viditi je bilo nekaj časa, potem ko je ozdravil, da mu je klic božji res v serce segel. Bil je nekaj časa bolj tih, pohleven in delaven. Po noči je doma mirno počival, po dnevi pa je pri svojih opravilih bil.

Pa navada je kakor pregovor pravi, železna srajca, in hudobni tovarši so pomagavci satanovi, ki branijo, da duše, ki se mu je vdala, iz svojih krempljev ne zgubi. Tako se je godilo tudi z Blažetom. Le nekaj časa je navado ponočevanja zatajeval, in kmalu zopet s tovarši po noči krog laziti začel. Ponočne tice ne letajo zastonj okrog, ampak lové neprevidne tičice, ter jih požró. Tudi ponočni vlaču-

garji ne prečujejo zastonj dolgih in velikrat temnih noči, ampak gredo na rop neprevidne nedolžnosti, katero z vmazanimi pesmi, s prilizujenim govbrjenjem pod okni, z lažnjivimi obljubami, mnogokrat z malovrednimi darovi slepijo in zvito za svoje hudobne namene pridoblujejo ter ji potem mir serca, nedolžnost in poštenje ropajo. Tudi Blaže si je v bližnji vasi svoj rop odbral, za katerim je lazil v temnih nočeh.

Pri tem potepanju pa ni bilo brez nevarnosti zanj, ker ponočnjaki tiste vasi so mu hudo na pete stopali, ga zasačiti in ga dobro otepsti, ga s tem za vselej odgnati, in velikrat je velika sreča še zanj bila, da ga niso kamni zadeli, ktere so ponočnjaki za njim metali.

Pa tudi on pri takih pretepih ni poznal nobenega usmiljenja. Pri nekem poboju v domači vesi je nekega fanta tako obrezal z nožem po obrazu, da bo menda nosil znamenja tistega pretepa nad seboj, dokler bo živ. Le čudo, da mu ni bil oči staknil. Kdo bi pač ne sprevidil, da nad takim rogoviležem se bodo spolnile besede Jezusove, ki jih je govoril Petru na oljski gori: „Vsi kateri za meč primejo, bodo z mečem končani.“ To so mu prerokovali, ko je v Z— neko duhovsko poslopje zidal, tudi ondotni kaplan. Ko je namreč med delom drugim zidarjam o svojih na Laškem dopernešenih nečloveških in kervoločnih djanih pripovedoval, mu g. kaplan rečejo: „Blaže, ako je to res, kar pripoveduješ, gotovo tudi ti ne boš umerl navadne smerti.“ In tako se je tudi zgodilo.

Ker je imel Blaže gluho uho za vse opomine in oterpnjeno serce tudi pri britkih bolečinah, s kterimi ga je usmiljena roka božja že večkrat k resničnemu spreobrnjenju nagibala, je hotel Bog poslednjič še glasnejše in strašnejše na njegovo terdovratno serce poterhati.



L. 185\* pride Blaže v nedeljo pred sv. Jurjem zvečer v domači vasi s fanti v gostivnico. En čas se prepirajo, pa ker je bil naš nesrečni mladeneč ravno zjutraj pri spovedi, gre vendar kmalu k svoji sestri, kjer je prenočiti hotel. Že si je škornje sezuval, ko prihiti nekdo po njega in ga z besedami: „Blaže, urno pridi, doli pri cesti se tepejo,“ zopet seboj spravi. Žandarji so bili med tem časom razkropili fante narazen ter lovili jih po nekem sadnem vertu. Je že moglo tako biti, da tudi naš Blaže ravno v ta vert prileti, kjer se z drugimi fanti vred spusti v beg. Pregarjan od enega žandarja skoči Blaže naglo čez neki plot, ali na uni strani mu prihiti drugi žandar z nastavljenim bajonetom nasprot, in ker je bilo v senci sadnega drevja temno, s tako silo zadeneta drug na drugega, da se je Blaže na ojster bajonet nateknil, ki mu je prebodil trebuh in želodec. Pol mertvega odnesejo domu, kjer je drugi den umerl.

Nad to žalostno dogodbo pač res živo in jasno spoznamo pravičnost Božjo; zakaj ona vse poverne, dobro in hudo, in sicer naj rajše tako, kakor smo mi svojemu bližnemu posojevali. Da pa se kaka kriva sodba v naših sercih ne vnahe, imamo vendar nad nesrečnim Blažetom tudi zgled, da sledni človek ima še kaj dobrega nad seboj in zastran tega tudi najde marsikdo še milost pri Bogu. Glejte! male dni pred to žalostno dogodbo pride nesrečni Blaže neko jutro k svoji teti in ji začne takole pripovedovati: „Čudne sanje sem imel nocoj. Šel sem po neki poti. Sreča me v belo oblečena žena ter mi svarilno pravi: „O Blaže! Blaže! ti *premalo* moliš k časti Matere Božje — glej! dnevi tvojega življenja so že kratki.“ — Kdo tu iz besede „*premalo*“ ne razvidi, da je Blaže včasih k časti Marijini molil, in ravno ona mu je morebit

— ali bolje reči, gotovo mu je ona milost pri Bogu sprosila, da vkljub smertne rane ni prec mertev obležal, ampak živel še poldrugi den, in se tako lahko spovedal in popolnoma z Bogom spravil. Terpel je sicer neizrekljive bolečine, tako da je večkrat izklical: „Oh, da ne sem precej mertev obležal.“ — Pa vender je lahko šel v sé, spoznal svoje nekdanje krivice in tudi lahko bolečine svoje obernil v zasluženo pokoro.

Kakor navadno povsod, je bila tudi tu cela okolica po ti žalostni dogodbi preplašena; s koliko otožnostjo pa so bili navdani starši in sorodniki nesrečnega Blažeta, si sledni bravec lahko sam misli. Nič manj pa tudi S-mu gospod fajmoštru ni ta prezgodna smert serca presunila. Žalostni so stopili prvo nedeljo potem k keršanskemu nauku na leco in med drugim govorili: „Koliko lepih naukov sem vam delil zdaj že več nedelj zaporedoma, in sicer ravno o 5. zapovedi Božji, ki se glasi: *Ne ubijaj*. Pa; ali mi ne poka lahko od žalosti serce v persih, če pomislim, kaj je vse podučevanje izdalo? Namest dobrega pospeha imamo dnes mladenča v naj lepših letih med mertvimi na pokopališči,“ in svetle solzice so jim pri teh besedah priigrle v oči.

Bog hotel, da bi bila ta žalostna dogodba *zadnja*, in da bi se ne razlegalo zanaprej toliko žalostink enake baže po Slovenskem, kakor se je to dozdej — bodi Bogu potoženo — le prepogosto slišalo. Naj bi pač vsi, ki se radi pretepajo, neprenehoma premišljevali besede iz Jezusove gorske pridige: „Blagor krotkim, oni bodo zemljo posedli; — blagor mirnim, zakaj imenovani bodo otroci Božji.“

Na pokopališču v S. zdaj njegovo truplo počiva, njegov grob se že s travo zaraša, in spomineka ni na njem.



Dobro bi bilo na njegov grob velik spominek postaviti, in na njega žalostno zgodbo njegovo zapisati, da bi mladi ljudje memo gredoči ob nedeljah k božji službi, o katerih se naj več ponočevanja zgodi, brali žalostni konec ponočevanja. Ker pa na njegovem grobu spomineka ne bo, naj ga sledeče verstice v Drobtinical postavijo, da starši in otroci vidijo, da žalosten je konec slabo izrejenih otrok, žalosten konec ponočevanja.

J. Blaznik.

## V.

# Nedelja jutro.

Noč je temna, hrib in dolina sta v meglo zavita, nobena zvezdica ne migla na nebu, nobene luči blizo viditi ni, tiho je vse v vesi unkraj potoka. Nenadoma se sliši glas roga; veški čuvaj preklicuje zadnjo ponočno uro, ura v zvoniku tolče, tudi čuvaj gre k počitku, in zopet je vse tiho, kakor na grobji. Truden od nočnega potovanja se vsede nek popotnik na korenje z mahovjem obrašeno veliko sto let starega hrasta blizo ceste stoječega, in okó upre v neizmerno temo, vendar nič ne vidi, vse mu je v temni noči černo pred očmi. Sčasoma se vzdigne megla iz nebesnih višin, zvezde zasvetijo, nebo se razjasni, in deniti se začne, tudi življenje se zbuja v

logu. Tu se raši tiček v svojem gnjezdu, tam med drevjem v germovji se slišijo posamni glasovi, v dolini po raztepenih hramih začnejo petelini drug drugemu dobro jutro naklicavati, tudi psi udarijo ž njimi, sedaj laja eden, potem se jih sliši več, slednič je vse tiho. Tenke megle v izhodu se zdijo rumeneje, celo nebó se spremeni v neizmerno svetlo morje, razsvetijo se verbi hribov in lesov, le planjava še čaka milega jutra. Rumeno solnce se prikaže v svojem veličastvu, počasno se vzdigavajé na robu nebesnem; že se bliši njegova slika v tisučernih rosnih kapljah na drevesnem listju, na cvetnih čašicah in na valih potoka. Nad vse razširi ljubo solnce svojo bistro svetlobo, vse okrepčuje s svojo živahno toploto. Prijeten duh se razlije po dolini, logu in senožetih; od zemlje se vzdigne škorjanček više in više nad zlate verhe hribov v čisto modrino juternega neba, tam plava s svojimi perutnicami kakor zlata zvezda, in prepeva v jarnih glasih, kakor bi bil poslan iz nizke doline hvalit stvarnika za ljubo solnce, ki nam oznanuje njegovo očetovsko ljubezen. Zraven veselega škorjančeka zasliši popotnik skozi drevesa še drugi pevski glas, vedno bližej in jasneje se sliši, bil je to glas otroka, ki je vodil za roko sivega popotnika, znanega slepega starčeka,

Steza, po kateri sta šla, se je vidila skozi drevje. Dnes je bila nedelja, prva nedelja Majnika. Imela sta svojo naj boljšo prazniško obleko, ki je pričala od njune pridnosti, še več pa od njunega ubožtva. Dolga modra suknja sivega starca s starinskimi velikimi gumbami z nenavadnim krojem je bila ponošena, vendar čedna in skerbno zakerpana. V desni roki je držal černo ogorelo palico in molek, za levo ga je vodil unučič, ki je bos in gologlav zraven njega šel, in šopek šmarnic v roki nesel.



Pred njima je skakal psiček, ki je za tiči letal. Unučič je pel od starca spremljan:

„Že ljubi den se bliža nam,  
Bogu zato vso hvalo dam;  
Vsaj varval zvesto me ponoč'  
In solnce sijat' dal drugoč.“

Ne deleč od starega hrasta, kjer je popotnik sedel, se je psiček pred odprto kapelico pod lipo ustavil, kakor da bi vedel, da bota gredé mimo kapelice po navadi tam postala. Res se nekoliko hipov ustavita, in tihoma molita. Sedaj povzdigne dedec unučiča na kviško, kateri svoje šmarnice podobi žalostne matere božje na serce dene, potem si malo odpočneta; otrok se igra s psičkom in stavec se oberne proti solncu, da bi mu njegovi žari slepo obličje okrepčali. Sedaj vstaneta, — pri vratih je bila darilnica, prej ko se dalje napotita, poiše še starček svojo malo usnjato mošnjo, bila je zeló tenka, in če ravno je bilo malo v njej, je bila vendar z dolgim rudečim motozom terdo prevezana, da se ne bi kaj pozgubilo; dedec da mošnjo fantiču, kateri jo razvije, iz nje bakren denar vzame, in ga spusti v darilnico. Zdajci se poslovita od kapelice, in fantič zapoje:

„Bog! serce, pamet ti zročim,  
Ti vodi, varuj me, želim,  
Da čisto, in brez madeža  
Te slavim, hvalim vekoma.“

Kadar do hrasta dojdeta, kjer popotnik na deblo nalonjen počiva, in se psiček lajajé proti njemu zaleti, ga zapazi fantič, rekši: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ na popotnikov odgovor: „Na veke“ pristavi starček poln vdanosti in mira še besedico „Amen“. „Ste že zgodaj na potu, dragi možek!“ popotnik nju prijazno nagovori,

„okoli in okoli še ni nobene žive duše viditi.“ „Midva bi rada,“ zaverne starec, „unkraj potoka k rani sveti meši, imava precej deleč, in še prej sva hotla svojega strica, dobrega Jirgeja pozdraviti tam pri kapeli.“ „Koga sta hotla pozdraviti? jaz nesem nikoga tamkaj vidil.“ „Vem, da neste nikoga vidili; hotel sem reči: en oče naš sva hotla za svojega rajnega strica zmoliti, ki mi je milostljivo nekteri košček kruha v hudih časih velike dragine podaril.“ „Kdo pa je bil vaš stric Jirga?“ „Glejte ga še neste nič slišali od njega? Oj tako dober človek je bil, da je vedil vsak od njega kaj lepega in častitljivega pripovedovati; vedno bo menje tistih, ki so živeli takrat, kedar so francozi v naši deželi divjali; ki so vidili močnega Napoleona, ki so verlega Jirgeja, pridnega vojšaka poznali, vsaj je že tudi dolgo od tiste dobe, ko je tam pod ono lipo umrel, kadar je iz rusovske dežele domu se vernil.“ „Vaš stric je tedaj bil vojšak?“ „Se ve da je bil, in bil je čverst korenjak, je tudi iz lastne volje s Francozi v žold šel. In kakošne lepe smerti je umerl dobri Jirga, ki me je tolikokrat na solnce za roko vodil, prej ko je moj unučič še na svetu bil! Še dnes ga vidim, kako je tam pod lipo ležal. Na obrazu se mu je že vidilo, da je moral biti pošten vojak, še bolj je svetinja na persih to pričala, katero je dobil od svojega vojskovodja.“ — „Vaš stric je tedaj imel veselje do vojaščine, in je hotel v vojski svojo srečo najti?“ „To ravno ne, ker je bil od malih nog miroljuben, tih človek, ki se je razbijavec po cerkvenih shodiših in kerčmah ogibal.“ „In vendar je prostovoljno s Francozi šel?“ „Da! poslušajte; hočem vam nektere čertice iz njegovega poznejega življenja naznatiti, da vam ne bo treba toliko barati.“

„Glejte! bilo je petero bratov, troje jih je vzel Na-



poleon; Bog jim daj svete nebesa, nobeden ni prišel več domu. Ostala sta še dva, ta sta morala srečkati, osoda je zadela starejega, ta je bil gospodar očetnine, in je po očetovi in bratov smerti bil materi neobhodno potreben. „Namesto brata jaz stopim v vojašino,“ je rekel Jirga; ni več našel pokoja, drugo jutro rano je že imel svojo pripravljeno torbico na ramah, in tihoma je odrinil. Na Laškem, na Španskem, in Bog ve kje še se je tergal za Napoleonovo čast. Povsod se je verlo obnašal, kakor so vsi pravili. Za kervave rane, ktere je v vojski prejel, mu je dal cesar svetinjo, in ga povzdignil za častnika. Od časa do časa je poslal svoji materi kak denar, ki si ga je prihranil, tudi je vselej ji pisal, da bi vedla kako se mu godi, kadar je kateri tovaršev se domu vernil, vsaj je starka tudi bila pomoči in tolažbe močno potrebna, ker je stareji Jirgejev brat med tem umerl, in očetova kmetija dalje bolj razpadala, tudi je vzrokovalo vedno nastanovanje sovražnih vojšakov dosti nadležnosti. Vse krajcarje je že reva razdala, in na slednje je še morala svoj sreberni molek, jedino, kar je od svoje rajne matere imela, prodati. In kedar nič več ni imela, kar bi dala, ji je ošabna francozka derhal hram zažgala. Slednjič je vbogajme prosila, ki je prej ubogim revežem toliko dobrotna bila. Bila je strašna zima. Vojska je dobila povelje, se vzdigniti in obrniti proti Rusovskemu. Napoleon sam je brezbrojne vojskine trume vodil celó do Moškove, kjer se mu je njegova sreča nenadoma v dim skadila. Od zime in Rusov premaganim Francozom je sedaj bobenj žalostno popotnico: „Berž proti domu“ zapel, tudi Jirga je moral s tisuč drugimi vojšaki v strašni zimi po nezmeranih snežnih planjavah z ozebljenimi nogami skozi deželo sovražnika se porivati proti svoji domovini. Kar

je revež prestal, se ne more dopovedati. Ozebljen na rokah in nogah, oslavljen od lakote je po neizrečenih mukah srečno v svojo domovino nazaj prišel.“

„Bila je ravno sobota večer, ko se je unkraj potoka pri svojem botru ribiču oglasil; boter mu da tople juhe, in kozarec dobrega starega vina. To je bila noč, kakoršne že davno ni imel, sedaj je vendar enkrat brez skerbi spal. Drugo jutro zgodaj, bila je ravno nedelja, gre Jirga k spovedi in k svetemu obhajilu, da po tolikih letih z mirnim srcem v očetov hram stopiti zamore. Vsa ves se je nad njegovo pobožnostjo zgledovala, in zadel srečne vernitve ga pozdravljala. Verh tega še mu gospod far-mešter podarijo star cekin za ubogo mater. Boter ribič ni bil volje, ga tako hitro odpraviti, ker je tako slab in bled bil; ljubo bi mu bilo, ako bi še nekteri den pri njem se odahnil. Vendar pridni Jirga se ni dal pregovoriti rekoč: „Moja uboga mati me že tako dolgo pričakujejo, stari in slabi so že, in me tako silno potrebujejo, so se že toliko po meni jokali; kakor dober vojšak moram na svoje mesto.“ Tako se poslovil Jirga, in ribič ga je moral, hotel ali ne, črez potok prepeljati.“

„Sledno moč je napel oslavljen Jirga, in šel serčno na hrib, da bi na večer še svoji materi pomagal, in ji cekin prinesel. Na verhu nastane strašna snežna burja, ojster veter piše skozi njegov ponošeni vojaški plajš; nevihta nastane vekša, Jirga slabeji. Stare rane na nogah se mu prederejo, on ne more dalje. Vsede se tam na kamen pod staro lipo, se nasloni na deblo, in tako zaspi. Še drugo jutro je sedel na kamnu s sklenjenimi rokami, in tako ga najde njegova stara mati z molekom, kterege mu je še ko otroku podarila, mirno je bilo njegovo obličje, vsaj je kot vojšak svojo dolžnost spolnil. — Umerl je,



da bi svoji materi pomagal. Tako je smert pridnega Jirgeja na svojem mestu našla, in pravični Bog mu je brez dvombe že zaslužen plačilo in častni križec omislil, gotovo cenejšega, kakor bi mu ga vsi svetni cesarji dati zamogli. Srečen, kateri kakor on umerje!“

Tukaj omolkne slepi starec, potem zopet počne : „To je tudi njegovo mater tolažilo, in na onem mestu, kjer ga je mertvega našla, je iz milodarov dobrih ljudi dala kapelico postaviti z Jezusom na križi in z žalostno Materjo. Vsak petek teče pridna mati tje, da za dušo rajnega sina in njegovih bratov moli. Na njegov smertni den in na den vernih duš užge ona pred križem svetilnico, in jo ozaljša s cveticami. To je zgodba rajnega strica poštenega Jirgeja, za kterega sva ravno prej oče naš molila. Solnce že topleje prihaja, midva moreva še dalje, zato Bog z vami!“ Gresta dalje, in fantič navzdigne s čistim glasom zopet iz hriba navzdolj novo pesem :

„O Bog ti ne zapusti me,  
Tolaži, ogrevaj mi serce,  
Tvoj modri svêt mi naj ravna  
Besede, misli, djanja vsa!“

Cerkovni zvon vabi s svojim jarnim glasom ljudstvo k rani božji službi, in po dolini gor in dol se slišijo mili glasovi sosednih zvonov, zdelo se je kakor bi se cela prijazna dolinica v svoji pražnični obleki zvonovih glasov veselila; po celi planjavi je bila sveta tihota, ni bilo slišati nobenega hrupa težkega dela, vse je prepevalo gospodovo slavo, vse je hvalilo Vsemogočnega; vendar nič ni toliko ganilo k pobožnosti serca popotnikovega

kakor glas slepega starca, kateri je z ginjenim srcem skozi cvetečo dolinico proti cerkvi korakal, in Boga hvalil za vse krasote, katerih njegovo oko nikdar ni vidilo. „Bog se nas naj usmili!“ si misli popotnik, „kako slepi in leseni smo vendar. Mi, ki čudeže tvojega stvarjenja vidimo, gremo merzli in nemi mimo njih, dokler ta slepi starček in ubogi fantič glasno in veselo tvojo slavo prepevata. Bog nas spreoberni!“ ponavlja popotnik, in gre počasi za njima k nedeljski božji službi v cerkvo v dolini.

**Tutek.**



**D.**

**Prilike in basni**

ali

**zlate resnice v srebernih posodah.**

---

D.

## Prilike in časni

„Vse ima svoj čas, in vse pod nebom preide ob svojih časih. Je čas rojstva in čas smerti, čas jokati se in čas smejati se. — In sem spoznal, da ni boljšega, kakor veseliti se in dobro delati v svojem življenji.“

(Prid. 3, 1 — 12.)



## I.

## Veselice postnega časa.

4865  
 II. nedelja v postu

Minulo je tedaj pustno veselovanje, kjer tako pogosto angelj varh žaluje, sovražnik naših duš se pa smeja in nastopil je sv. postni čas, čas pokore in resnega premišljevanja in že prvo nedeljo nam sv. mati katoliška cerkev v sv. evangelji Jezusa v zgled pred oči stavi, ki se je sam tudi 40 dni v puščavi postil, da bi se na svoje imenitno delo pripravil in potem toliko ležej tudi skušnjavca in skušnjava premagal.

Pač prav, eden ali drugi beseduje, da je neumni pust že minul, naveliča se človek tega norčevanja, ves se zgubi in pride iz pravega reda in pogosto le bolečino v glavi žepu v dobiček ima. Tako in enako slišiš govoriti in misliti bi bilo, s koliko gorečnostjo se bodo taki modri-jani zdaj pač posta, tihega, pametnega in varčnega življenja poprijeli; pa kakor so se taki pusta, norčevanja in veselja naveličali, ravno tako malo in še manj se jim pa post dopade in komaj se je pričel, že tudi želé, da bi bil skoraj končan, da bi bila skoraj velika noč, da bi smeli zopet kolikor in kar bi se jim ljubilo jesti in piti, se z mesom gostiti in se zopet veseliti in dobrih volj vdeležiti.

Zares žalosten čas je 40 danski post, slišiš zdaj modrovati, gostivnice in kerčme so zdaj le bolj prazne, vse je bolj tiho in poterto, od godbe in plesa že celó ni govoriti; in v cerkvi tudi ne slišimo družega, kakor: postite se, čujte in molite. Vedno naj bi le Kristusovo trpljenje premišljevali in si le s tem glavo belili, kako da naj se premagujemo in zderžimo veselovanja, jedi in pijače, kako da naj križ zadenemo in nosimo, čujemo in se varjemo satana, ki neki hodi okoli kakor rjoveč lev in iše, koga bi požerl. Stavi se nam pred oči smert, sodba in pekel in vse, kar je pripravno človeka strašiti in ob dobro voljo pripraviti, in zraven tega bi bilo tudi še treba k spovedi iti in biti svoj lastni tožnik. Komu bi po tem takem post še dopadel in kdo bi ne želel, da bi bil kmalu končan?

In v resnici, čemu tudi postiti se! ni li Bog jed in pijačo vstvaril zato, da se povžije, da se jè in piže? vsaj post posebno pri revnih ljudeh že brez tega le prerad sam pride, kadar je slaba letina in malo zaslužka, obilo družine, malo ali celó nič pa kruha pri hiši, ne kaj k ognju pristaviti in lačne želodce nasititi, o to je post da se Bogu usmili, in ni treba si ga še posebej nakladati; in čuvanja? tudi tega se mi ne manjka, kadar otroci po noči pokoja ne dajo, me zobje bolé ali velike obilne skerbi spati ne pusté; in križev imam že tako preveč, da jih komej prenašam; ne vem tudi, zakaj da bi žaloval, ako imam priložnost se razveseliti in dobre volje biti, vsaj Kristus sam neki pravi: kadar se postite, ne bodite žalostni; toraj veselite in radujte se!

Tako in enako bi znal eden ali drugi v začetku postnega časa modrovati in govoriti — in glejte jaz mu prav dam in namesto vas k postu in zatajevanju opomin-



jevati tudi jaz rečem: preč z žalostnim postom; in ako se priprosti ljudje postiti in zatajevati hočejo na duši in na truplu in svojih počutkih, naj imajo svojo voljo, mi si pa hočemo to reč polajšati in drugači ravnati in kar je poglavitna reč, pri vsem tem si vender še nebesa služiti. Ravnati in storiti hočemo v postnem času, kakor nam neki dobri in verli prijatelj svetuje \*), le ubogajmo ga in zagotovim, da ne bode nam žal.

Ne bomo se toraj postili, ampak jesti in piti hočemo v postnem času, pogosto jesti celo še meso v postnih in tudi kvaternih dnevih.—Tudi molčali in jezika berzdali ne bomo, temoč govoriti in povedati hočemo, kar in kakor nam bode pri sercu, naj si vmes tudi še katero umazano ali nespodobno povemo. Veseliti se hočemo, kolikor se bo dalo in skerbeti, da se bodo tudi še drugi z nami veselili.—Se celo k ponočevanju vas opominjam, k ponočevanju do terde pozne noči.—Čemu bi tudi varčni bili, do smerti bomo že živeli!—Skerbeti hočemo tudi za lepo in drago obleko, imenitni in ponosni hočemo biti, tudi jeze ne bomo krotili, temoč se tudi razserdili, ako bode kazalo. Tako in enako hočemo ravnati, in storiti, kar nam bode dopadlo in spodbadalo tudi druge ljudi. „To je prav, si misliš, to so pametne besede, tak post mi pa že dopade.“ Tam me pa kdo drugi od strani pogleduje in si misli, temu se gotovo blede. „To bi bil lep post, to je nova vera,“ sam pri sebi mermra. Le počasi in poterpite predragi; ne bodi ti za me in ti ne zoper mene, dokler me ne zaslišite in vam vsega ne razložim, kar sem vam povedati namenil. Le zvesto in verno me poslušajte.

1. Jestiti in piti tedaj hočemo kakor sem rekel, v tem postnem času, in ne kako malovredno, ampak naj bolji,

\*) Gl. Kath. Hausfreund 1848.

naj dražji jed, ki si jo le želeti zamoremo; in kar je gotovo veliko vredno, zastonj jo dobimo, ne bo nam treba dati beljaka za njo, smemo jo zavžiti tudi v postnih in kvaternih dnevih in se prav radovati in veseliti nad njo, da, s kolikor veči radostjo in hrepenenjem jo bomo zavžili, toliko bolje bo za nas. In ta jed, ta čudna hrana, uganite ktera in kakšina je? Ako bi bil ti kristjan zunaj cerkve in pokrit, rekel bi ti, odkrij se, pokloni glavo in pripogni kolena! ta jed, ta prečudna hrana je Telo in Kri našega Gospoda Jezusa Kristusa. Glej to je naj žlahtnejši, naj imenitniši jed, ki si jo le misliti moreš, je Bog sam v podobi kruha in vina naš Gospod in Zveličar.

To jed smemo in hočemo v postnem času pogosto, večkrat kakor sicer zavžiti in se ne vezati le na cerkveno zapoved, ki vsakega kristjana veže, vsaj enkrat v letu, v velikonočnem času pristopiti k ti angeljski mizi. Močna in krepka jed je to, in če nam je tudi sicer prepovedano se v postu več kot enkrat do sitega najesti, se vendar sto jedjo smemo brez skerbi veseliti in sititi, in telo in duša se bota dobro pri tem počutila. „Kdor moje meso jè in mojo kri pije,“ govori Zveličar sam, „ostane v meni in jaz v njem, on bo imel večno življenje.“ Celó smert tedaj zamoreš premagati skozi moč in krepost te čudapolne hrane in jedi. Serčno toraj vas vse v postnem času povabim k ti veseli pojedini; pridite, pridite vsi, jejte in pite in okusite, kako sladek je Gospod! —

2. „Ako je sam goltanec grešil,“ pravi sv. Bernard, „naj se sam posti; ako so pa tudi drugi udje grešili, zakaj bi se ne postili? Naj se posti oko nesramnih pogledov, jezik in uho škodljivih besed; pa tudi serce vsake pregrehe.“ Lepe in resnične so letè besede svetnika; in vendar vas jaz vsaj kar jezik zadeva, temu nasprot učiti



želim in rečem: Nikar ne varujte, ne berzdajte svojega jezika, temoč govorite in povejte brez skerbi vse, kar in kakor vam je pri sercu in nič ne dene, ako vmes tudi še katero umazano in nespodobno poveste. Ne molčite, ne berzdajte jezika, govorite in povejte vse karkoli veste; — pa kje? in komu? — Lejte tam v spovednici — spovedniku! Sv. postni čas je čas pokore in premišljevanja, pripravljamo se na veselo velikonoč in povabljeni smo vsi na gostijo nebeskega Jagnjeta, povabljeni vsi, zavžiti njegovo sv. Telo in Kri, poživiti in okrepčati svojo dušo za večno življenje. Sv. apostol Pavl pa pravi: „Kdor nevredno jè od tega kruha, sam sebi jè sodbo,“ to se pravi, pogubljen bo, kakor je bil pogubljen tudi Judež. Ako tedaj hočes vredno k ti božji mizi pristopiti, vredno zavžiti sveto rešno Telo, moraš svatovsko obleko, moraš čisto vest in dušo imeti. Duša bo pa očišena po spovedniku, ako se njemu čisto in skesano vseh grehov spoveš; in naj jih bo še toliko in naj si bodo še taki, le ven z njimi, ven iz duše in vesti na jezik, iz jezika na uho spovednika, ne molči, ne berzdaj svojega jezika, dokler nisi vsega, karkoli veš in karkoli ti je pri sercu, povedal. Zakaj kakor za pokvarjeni želodec, ako si ga s slabo, nezdravo ali preobilno jedjo in pijačo spridil, ni drugzega zdravila, kakor da odpraviš od sebe škodljivo jed ali pijačo; ravno tako je tudi za bolno dušo spoved edini pomoček in zdravilo, ako hočeš, da ti zopet ozdravi. Naj si toraj tudi priporočam, se sploh posebno pa o postnem času varovati nepotrebne govorenja, opravljenih, škodljivih ali celó nespodobnih besed, vendar pa ostanem pri tem: ne molčimo, ne berzdajmo jezika, temoč govorimo in povejmo tam v spovednici in spovedniku vse

karkoli in kakor nam je pri sercu, da očistimo vest in ozdravimo dušo.

3. V tem pomenu tedaj ne bomo jezika berzdali; pa tudi žalostni ne bomo, in naj si tudi pridgarji opominjajo, da naj si kterikrat tudi kako nedolžno in pripušeno veselje odrečemo, da se bomo toliko ležej prepovedanega in grešnega ogibali, se vender ravno zdaj v postnem času veseliti hočemo in skerbeti tudi, da se bodo veselili z nami tudi drugi, nobene tuge in solze, nobenega žalovanja in zdihovanja ne terpite v svoji okolici: „splošno veselje“ naj bode vaše vodilo. „Kako pa se zopet to vjema,“ lahko da kdo mermra, „post in pa veselice, postiti in pa radovati se!“ Lepo se vjema, te zagotovim, prav lepo.

Lej tamkaj ubogega kmeta, ki v tvoji soseski živi, v koliki stiski se znajde, kako hudo se mu godi. Borno polje mu je le slabo obrodilo in komaj je zdaj od hude in dolge bolezni nekoliko okreval; družina je pičli pridelek povžila, bolezen tudi mnogo stala in zaslužek overala, ubožec nima zdaj skoraj s kom sebe in svoje živiti, ne kaj prodati in davke plačati. Glej kolika stiska, žalost in skerb! Idi in nikar se ne mudi, ki te je Bog s posvetnim blagom obdaril, daj ali posodi mu vsaj, da davke odpravi in posestvo ohrani; nakloni in preskerbi mu žita in zernja, da bode s čem obsejati zamogel svoje polje in preživiti svojo družino. Le idi in stori tako in čutil boš, kako bo od veselja igralo tvoje serce, viditi veselje in radost poterte družine. In če v tergu ali mestu prebivaš, lej kako tam ubog, pošten rokodelec od žalosti in skerbi ves potert proti nebu zdihuje. Zima je bila dolga in huda, zaslužka le malo, komaj da je sebe in svoje čez zimo prestradal in že mu zdaj žuga terdi gospodar, orodje vzeti in ga iz hiše izgnati, ako mu revež,



ki mu že vsega pomanjkuje, cene za stanovanje gotovo ne odšteje. Glej, stopi, ki si premožen, na tihem k njemu v borno stanovanje, nakloni mu dela, položi na mizo ali stisni mu v roko omenjeno ceno, da potolaži terdega hišnika in ne čakaj, da bi ti donela zahvala, temoč raduj in veseli se v svojem srcu, da si tako lepo oveselil in lakote otel svojega bližnjega. In tamkaj glej, je uboga vdova, še le pred kratkim je zgubila moža, ki ji ni družega zapustil, kot borno kajžo, revšino in troje malih otročičev. Sama je bolehná, in otroci izstradani in raztergani kličejo : „Mati zakurite, nas zebe; dajte nam kruha, smo lačni;“ in uboga reva nima s čem zakuriti, ne s čem lačne želodce nasititi; s solzami in britkimi zdihljeji jim odgovarja, od žalosti in britkosti poterta si ne ve pomagati. In ti ji pomagati zamoreš o nikar se ne mudi, temoč stori sam kolikor premoreš in naprosi tudi svoje prijatelje; veselite in radujte se nad veseljem potolažene uboge reve, nad veseljem zdaj nasitenih, z obleko in živžem preskerbljenih nedolžnih otrok.

Po ti in enaki poti glej, skerbi zdaj v postnem času sebi in drugim za veselje in radost, pridno beri in preišluj, da se v takem djanji ne utrušiš, temoč bolj in bolj vnemaš, življenje svetnikov u. pr. sv. Joana milošnarja, sv. Karola Boromeja, sv. Elizabete in drugih. Stori sam, kolikor moreš in vnemaj tudi druge za take veselice in potem blagor vam, angeljčki božji se bodo z vami veselili in pisali vaše blage dela kot zaklade v bukve življenja!

4. In ako ti za razveseljevanje časa po dnevi zmanjkuje, — kajti precej kratki so še zdaj — enako posluži se noči, postani ponočnjak, bodi si tudi do terde, pozne noči.

*hiša odiet imate ne terpe le nekte reče*

Ako v kakem mestu prebivaš, si pred pustom skoraj vsak den v časnikih in na hišnih voglih brati zamogel: dnes zvečer bo bal v kazini, beseda in ples v čitavnici, godba in ples v ti in oni gostivnici; in take veselice niso le nekte reče terpele, temoč večidel do ranega jutra. — Tako glej! se tudi ti zdaj v postnem času veseluj in ponočuj; ne silim ravno celo noč, ker to bi bilo preveč in morebiti tudi zdravju škodljivo, vender pa večkrat pozno v noč; ponočuj in veseluj se — pa s kom? z molitevjo, s pobožnim branjem in premišljevanjem skrivnost Kristusovega življenja in terpljenja. Upam da imaš v to primernih bukev pri hiši in ako jih nēmas, preskerbi si jih n. pr: „Getzemani in Golgota,“ „Kalvarija,“ „Slomšekove Drobotnice“ in druge enake. In ako brati ne znaš, vzemi molek ali roženkranc v roke in moli prav pobožno in zbrano žalostni del sv. rožnega venca. Preseli se v mislih v Jeruzalem, spomni se Nikodema, ki je tudi ponoči prišel k Zveličarju, da bi njegov zveličanski nauk poslušal, med tem ko so pismarji in farizeji v pojedinah in veselicah zapravljali noči; spomni se njegovih čudežev, moli njegovo nezmerno ljubezen pri zadnji večerji; spremi ga čez potok Cedron in glej njegov kervavi pot in smertne težave, in tudi ti z žalostnim žaluj! In ako te sili zaspance, pomisli, kako da otroci sveta pri svojih veselicah pri godbi in plesu ne mislijo na spanje, temveč da jim je dolga noč le še prekratka; pomisli kaj pravi Zveličar: „Ne morete li čuti z menoj eno uro? Čujte in molite, da v skušnjavo ne padete!“ In zadnjič premisli, kako tudi Jezus iz ljubezni do tebe to zadnjo noč ni imel ne pokoja, ne spanja, kako je bil zvezan, suvan in tepen, razbičan in kronan, zasramovan in na Kalvarijo peljan, da bi bil križan! — V take misli in premišljevanja se



vtopi in zamisli, veseli in raduj se v milih pobožnih čutilih, pozabi na čas in posvetne skerbi, in naj te tudi ponočna ura še čuječega najde: ne bo ti vest takega ponočevanja očitala in spovedati se ti od tega treba ne bo; Gospod se bo tebe spominjal, kakor se njega spominjaš tudi ti.

5. Zapravljivost je greh, in posebno velik greh ako se ji kdo zlasti zdaj v postnem času vda. Ako bodo pivnice in kerčme tudi sedaj tako obilno in pogosto obiskovane kakor prej, ako se tudi sedaj še igra in pijančuje, rogovili in razsaja, je tako življenje in obnašanje zdaj toliko bolj hudobno in brezbožno. In vendar — začel sem nasprotno nasvete dajati, in tudi zdaj še ne odneham ter rečem: Vdajte se ravno v tem postnem času jako zapravljivosti! Zapravljajte! — pa kaj? Svojo obilnost ubogim. Ne zanašajte se in ne mislite pri tem na vernitev in obresti, temoč dajte potrebnim in vrednim popolnoma zastonj, kar imate od več. Vnemajte in ogledujte se pri tem nad svetniki, kakor sem vam že prej nekatere imenoval. To so bili pravi, jako veliki zapravljiveci, in sv. Špela (Elizabeta) je bila še celó zatožena zavolj tega. Spomnite se sv. Martina in njegovega plajša in veselih besed Gospodovih: „S tem plajšem me je Martin ogernil.“ Kako, ali bi ne želel enkrat tudi ti kaj enakega slišati? Idi in stori, kakor veš in premoreš enako. — Zapravljajte! — kaj? svojo ljubezen svojim sovražnikom. Ne hodite jima iz poti, ampak naproti, ne čakajte, temoč dajte sami prvo prijazno besedo, pozdravite jih, pomagajte in skazite se ponižni in lepo postrežljivi; ob kratkem, zberajte žerjavco na glavo svojega sovražnika! Znabiti da se spreberne in otel si dušo svojega brata, in ako se ne spreberne, si vendar otel svojo dušo. Z eno besedo, bodi

v tem postnem času, pa tudi čez leto prav, verl zapravljivec, pomagaj od svoje obilnosti v lepšanje in zidanje cerkev, pomagaj šolam, bolnišnicam in drugim dobrotnim napravam. Prišel bo čas, ko boš tudi ti reven in siromak stal pred večnim Sodnikom, takrat boš vidil in skušil, kako k dobremu in v koliki prid ti bo tako zapravljanje došlo.

6. Pa še en svêt vam dati želim: Bodite ponosni in imenitni, posebno skerbite za drago in lepo obleko! vsaj veste, da se človek večdel sodi po obleki in je dende-nešnji oblačilo cena ljudi. Le pogledjte, kako so ob nedeljah in praznikih v mestu in na deželi posebno tudi v cerkvi možki in ženske nališpani in oglajeni, da vse šumi in miglja, ne da bi Bogu, temoč da bi sebi in drugim dopadli. In ako bi ti še le prišel v glediše, na bal in koncert; kar blesketalo bi se ti pred očmi, ako nisi navajen gledati vseh teh lepotij, blišav in krasot. Med svetom tukaj živimo, kaj nam je storiti, kakor da živimo tudi s svetom; vsakteremu toraj svetujem skerbeti si za prav lepo in drago obleko — pa za koga? za telo? nika-kor, — za ubogo dušo. Duša je telesa gospodar in vse je ležeče na tem, da ima ravno ona lepo in drago obleko. In ta obleka je gnada božja, je sveta katoliška vera, ta obleka so dobre dela ljubezni, ki izvirajo iz vere v upanji za večno življenje. Si to predrago obleko pridobiti in ohraniti, v to naj bo toraj obrnjena vaša naj poglobitniši skerb, v tem naj obstoji vaša imenitnost in visokost. — V ti imenitnosti se povzdignite čez svet in njegovo veselje, zaničujte ga in ga teptajte z nogami; vaša skerb in prizadevanje mora meriti veliko visokeje, nad svet in nad zvezde, tje v večno veselje.

7. In ker smo že tako mnogim strastim uizde spu-



stili, naj se poslednjič tudi še naša jeza vname! Sicer pravi Jezus: „Blagor pohlevnim, blagor mirnim! Učite se od mene, ker jaz sem ponižen in pohleven iz serca.“ Vender pa jaz pri svoji besedi ostanem in rečem: Le jezite se in prav do dobrega se razserdite, in nad kom? Sami nad seboj, ker ste bili do zdaj tako nespametni, da ste grehu in grešnemu poželjenju služili, žalili Boga in v nevarnost in zgubo stavili svoje zveličanje. Ne zaslužite li, da se zavoljo tega jako razserdite sami nad seboj? In ta jeza in serd naj ne obstoji samo le v besedah, temoč pokaže naj se tudi v djanji. Ne rečem sicer, da bi se imeli bičati, vender pa pokorite svoje telo in poželjive počutke, in devajte jih v jarm pokoršine. Čujte, molite in se postite, kaznujte sami sebe, da vas Bog kaznoval ne bo. In ako se razvajeno telo ustavlja in mermra, ne poslušajte in ne zmenite se za njegove pritožbe in zdihovanja, kakor se skerbna mati zmeniti ne sme, ako se razvajeno dete solzi in vpije; spomnite se Davida in Magdalene in toliko sv. pušavnikov in spokornikov, ki so veliko manj grešili in se veliko bolj pokorili, kot vi.

Vnemajte svojo jezo in serd zoper greh, ki človeški rod v tolike britkosti in reve potiska. Z vsemi živite v lepi keršanski prijaznosti in ljubezni, le z njim, z grehom in njegovim očetom, peklenkim sovražnikom bodite in ostanite v vednem sovraštvu; in ljubezen in milost božja, ljubezen in prijaznost angelov in svetnikov in tisto nepopisljivo veselje, po katerem vsako človeško serce hrepeni, bo po ti poti zadnjič gotovo vaš delež.

Tako tedaj glejte se hočemo v tem postnem času veseliti in radovati, in naj se je tudi moj govor čudno zavertil, da zdaj k sklepu vender ravno to nasvetujem,

kar se je zdelo, da v začetku zaveržem, namreč: Čujte in molite, postite in premagujte se; vender ostane gotova resnica, da si ravno po ti poti zamoremo preskerbeti prav vesel in zveličansk posten čas; toraj še enkrat: Jejite in pite in nikar ne molčite, bodite veseli in ponočujte; zapravljivosti se vdajte, bodite ponosni in imenitni in za drago obleko skerbite in zadnjič se tudi še razserdite. Storite in ravnajte kakor sem pokazal in nasvetoval in gotovo ne bode vam žal. Premislite, poskusite, storite in usmiljeni Oče nebeški naj da svoj blagoslov. Amen.

M. Smolej.

## II.

# Slike iz mestnega življenja in na kmetih,

ali

## Slovenski Diogen.

Kratkočasnica. Popisal Jož. Kovačič.

„Človeka iščem.“

Diogen bil je eden zmed greških modrijanov, zraven tega pa prav čuden človek. Da ne govorim tu o njegovih različnih posebnostih, omenim le samo ene, ki se tako-le glasi:



Nekega dne krevsa Diogen pri belem dnevu okoli po atenskih ulicah, ter prižgano svetilnico v roki nosi. Ljudje, ki ga srečujejo in njegove muhe poznajo, se mu posmehujejo in svojo pot dalje grejo. Bil je pa vender med njimi kak radovednež, ki ga vpraša: kaj da pomeni, ker s prižgano svetilnico okoli hodi? in tako odgovori modrijan resno: „Človeka iščem.“ In vprašavec se pomuza in odlazi.

Pa čujte verli prijatelji naših blagih „Drobtinic!“ tudi jaz sem se pomuzval kdaj v šoli, ko so nam gospod učenik le-to prigodbo pripopedovali in sem mislil sam pri sebi, da je dobrega Diogena gotovo luna terkati morala. Pa veste kaj? Zviti Lah prigovor ima in reče: „Chi sprezza compra“ — kar bi se po naše glasilo. „Grajavec kupovavec,“ in torej sem tudi jaz, če prav nevedoma, Diogena oblekel. Sicer nisem ne s prižgano in pa tudi ne z neprižgano svetilnico po ulicah našega deželnega mesta taval, pa vender le vsako leto po dva mesca bil — slovenski Diogen — in ta dva mesca sta mi tako neprijetna bila, kot zimski čas mestni gospodi, ki bi se rada vozila na sanjih, pa tako zaželenega — belina ali snega ni. Pa bote djali, da sta ta dva mesca gotovo bila: gruden pa prosenec. O močno se motite! Ne tajim sicer, da bil je grudna in prosenca moj manj kot primerni nos marsikrat kuhanemu raku enak; da sem s svojim od jivja pobelenimi obervi prav bil, kot miška, ki iz moke kuka; da so me ušesa tako sklele, kot črevlarskega učenca, ki ga podmojster le iz gol napčne svoje volje za uho omuza, da me je zbadala zanohtnica, kot da bi se mi vrivale šivanke pod nohti; da so mi podplati škripali po srešu, kot da bi kocal po orehovit lupinah in da me je tergalo po udih, kot da bi me na kolo priterdovali; — ali to vse

skup je terpelo le malo časa ne pa cela dolga, — dolga dva mesca.

Zvala sta se ta dva mesca „veliki serpan in pa kimovec.“ Že zopet z glavami odmajujete! Pa je vendar taka bila. Zadovoljen bil sem zmiraj skoz leto razve omenjenih dveh mesecev; ko je pa le kakih deset dni velikega serpana pošlo, se je povernila moja občasna bolezen in neprenihljivo terpela do svetega Mihaela — takrat je zopet zginila, kot da bi pilnil. — Pa veste, kaka da je bila? Po mestu me je sem ter tje tiralo, kot da bi bil deseti brat. Da, celo mesto sem preklatil in v ulice zahajal, ki se jih drugači moja noga ni lahko dotaknila, pa vse prazno delo, moje zeló le ne neha.

Sicer pa ne menite, da ne bil bi pri tem svojem nehotnem klatenji prav nič ne skusil, in pa po tem takem le „slovenski Diogen“ s svetilnico v možganih bil. Tega ne, poslušajte me le pazljivo in se bote sami prepričali, da sem jo daleč pririnil v poznanji ljudi.

Stopim nekega dne v prodavavnico, ki je polna kupeev bila. Tu ti stoji človeče pri tehti, ter tehta in tehta, zraven tega pa tudi zmirom duhta in duhta, kako da bi čuda pridobil; ali po ravnem ali po krivem, za to se ne zmeni. Drugo človeče s svojim vatlom meri in meri, pa dragemu kupeu v kvar, in neko tretje se pridušuje, da se v celem mestu boljše robe ne dobi, in pri tisti priči svojega bližnjega prav po judovsko opehari. — Bili so — teržinarji ali barantači.

Grem dalje. Tu vidim v izbici pri tleh suhlastega možička dreto dergniti in na trinogih okoli njega pomagače cerčati in razbijati, med tem da nekdo nad njimi v prvem nadstropji po glasoviru mlati in pa tako sila prijetno pre-



peva, kot neke drobne znane živalice mesca svečana. Spodej so bili oče črevlar — zgorej gospodična — njih hči.

V drugi ulici razsaja v votlini v obok izzidani zamusan mojster tako krepko s svojimi sajovci po naklu, malo da so seska ne oglušī; in nad njimi se suka kot vertovka po kamri mlad velikoumnež. Zdolej so roditel kovač in zgorej gospod — sinko, ki se je par let tako pridno pravoznanstva učil, in sicer zmirom v prvem letu, da so ga na vse zadnje rakom žvižgat poslali; — da pa vender popolnoma brez dela ni, tako je primoran učiti se — plesati.

Najdem dalje tavajé v tesni čumnati gibčnega možicelna, ki pri mizi stoji in ves zamišljen, kot nekdanji slavni matematikar Arhiméd\*) po neki črni snovi rida, poleg njega pa okoli okrogle mize čepijo malo tehtne osebe, ki z igljico in nitko tudi nar bolj raznoverstne kose v lepo celoto prestvarjajo ali pa nekervave rane celijo. Vse kaj drugega se pa godi poleg v obednici. Tu okoli s svilnatim pertom pogernjene mize že precej priletna zalotnica s svojimi prijateljicami pri smetanosti kavi sedi in vsa zamaknjena pripoveduje od svojega kratkočasa, ki ga je v toplicah imela. — Morate pa znati, da bila je ta gospa — mojstra krojača draga ženica.

Okoli devete vsako jutro šetajo po ulicah večidel nekoliko sklučeni možje gosposkega reda, ki tako sebično pred se gledajo, kot da bi težo celega sveta na svojem herbtu nosili, so umetniki, ki černo seme na belo njivo sejejo, zovejo jih uradnike.

Srečam pale druge, ki vedno tako v tla stermé, kot da bi iskali kamen modrosti, so Eskulapovi učenci ali po domače rečeno — telesni zdravniki.

\*) Rojen okoli 287 let pred Kristusom v Sirakuzi.

Zopet naletujem na take, ki deržé v križ za herbtom roke, pa le večidel proti nebesom berlé, pa mislim, da ne tako iz zgol želje do nebeškega raja, nego zato, ker duhtajo, kako da bi prav prekanjeno svoji mamici, ki se pravica zove, ki pa zavezane oči ima, meč in pa tehtnico iz rok potegnili, in ji ubogi nos prav zmožno zasukali, pravi se jim — jezični dohtarji.

Dobival sem tudi take, ki z očali nad nosom, z belkasto usnjatimi rokovicami in s šibko palčico v ročici po sredi ulice stopajo, večkrat postojé, pa vedno le po oknih svoje oči mečejo. Menili bote, da so gotovo steklarji, ki po razbitih šipah pazijo? — Nič manj kot to, so posvetni metulji, ki se prav za prav postopači zovejo, in se stolsto dedšino pitajo, ljubemu Bogu pa dragi čas kradejo.

V drevoredu staknem na samotni klopici možička suhega obraza, ki zdaj perstne ude leve roke prešteva, zdaj v lase sega, zdaj se po bedru ploskne, zdaj se naslani, zdaj mervico z glavo pokima in se samoljuben posmehlja, v hipu pa na noge skoči in po drevoredu zdirja. — Rekli bote, da je eden zmed takih, ki na možganih bolehalo. — Kaj pa še? On se čisluje — pesnik.

„Tadrom, tadrom, tadrom tomtom“ se razlega po ušesih; se obernem tje, od kodar glas prihaja in dolga četa verlih junakov mi s blišečimi puškami naproti plava. Ti so živi stebri deželske varnosti, so naši hrabri vojaki ki z vadišča v vojašnico marširajo. —

Tu iz razloženega lahko spoznate, da sem omenjena dva mesca mnogo po mestu skusil in to sicer le samo zadno leto svoje pokojne bolezní; kar pa da sem prejšne leta vidil in skusil, sem že zdavnej tudi pozabil. Da me pa vendar kdorsibodi zastran mojih skušenj na robe ne razume, rečem odkritoserčno, da niso iméli tudivsi črevlarji v muziki zvedenili



hčer, ne vsi kovači za ples norih sinov, ne vsi krajači po toplicah željnih gospodinj, ne vsi gospodje uradniki pobešenih glav, ne vsi zdravniki kamen modrosti, ne vsi jezični dohtarji mamice brez tehtnice in meča, ne vsi postopači bogatih staršev ali stricov in tet, ne vsi pesniki takih posebnih muh, ne vsi verli vojaki blišečih pušk na ramah in na vse zadnje tudi ne vsi teržinarji ali prodajavci zgorej popisane pridobivne ročnosti, temoč da jih je le nekoliko takih v našem mestu sopihalo.

Ker sem pa več kot prepričan, da vas gotovo jako mika zvediti, kako da se je vaš „slovenski Diogen“ svoje občasne bolezni znebil, vam hočem ob kratkem popisati zdravnika, zapis in pa zdravilo, ki so mi pomagali.

Zadno leto moje bolezni me pride obiskat nekega dne mesca kimovca nek prijatelj iz mladih let, ki je kakih pet ur od mesta deleč mično grajšinico imel, na kateri je s svojo pobožno družinico vsem podložnim v zgled mirno v strahu božjem bival. Večkrat je med letom v mesto prihajal in navadno ostajal v tisti gostivnici, kjer sem tudi jaz imel stanovanje in hrano, kajti bil je gostivničar prav pošten mož in k temu še tudi najni rojak. Veliko veselje sem vselej občutil, ko me je kdo zmed mojih sošolcev obiskal, naj večje pa le vender, kadar pride gori omenjeni prijatelj, in to tolikoveč, ker sva bila že od otročjih let sém ena duša in eno serce. Sprejemem ga s vso serčnostjo, pa kakor pravijo, da ljubezen in prijateljstvo imata bistro oko, tudi moj prijatelj vale zapazi, da mi nekaj serce teži, pa kar besedice ne čerhne. Po kratkem pomenkovanji greva vsak po svojem opraviilu in še le pri obedu zopet skupej prideva. Pajdašijo nama pa dela gostivničar, ki sva ga kot lastnega očeta častila. S prvega beseda teči noče, ter me moj prijatelj večkrat

otožno pogleda, pa k vsi sreči od najnih šolskih let govoriti začne ter reče :

Kakor se mi zdi, nimate nič posebno novega pri vas, kajti oba se prav tako obnašata, kot da bi vam Turki mesto obsedali. No bratec ! kaj ti pa je ? Nadjam se, da te ni zadela kaka nesreča, in da nisi bolen.

Jaz. Imaš prav. Ne eno, ne drugo, pa vender pogrešam nekaj, kaj pa da, ti le povedati ne morem.

Gostivničar. In takó ga napade vsako leto mesca velikega serpana in kimovca, pristavim pa še, da s to svojo presneto boleznijo tudi mene vselej okuži.

Prijatelj se nasmehljajé. Bog mi bodi milostiv ! naj bolje da jo vale pobrišem, da tudi mene ne okužita. — (oba bolnika se zasmejata.)

Prijatelj. Kakor mislim imata oba le neko muhasto bolezen — pa pustimo to, nadjam se, da se bo tudi za njo že zdravnik našel. Zdaj pa bratec ! ugani koga da sem obiskal pretečeni mesec.

Jaz. Za Boga ! vender li ne našega verlega Japel-novega Jožeta ?

Prijat. Pravo ! v tarčo si jo zadel.

Jaz. Kje pa bije zdaj tisto žlahno serce ?

Prijat. Dehant je v Senturhu Prav zadovoljen in še toliko več, ker ga vse ljubi in časti. Zraven tega pa zmirrom tisti stari priserčni prijatelj Jože, kot nekdam. Pa vsaj veš, kaj da me je k njemu gnalo.

Jaz. Bog ga ohrani ! bil je njegov rojstni den — in pa obletnica tistega dneva, ko me je potegnil iz vode in mi takó življenje otel, — na vse zadnje pa še namestu plačila skorej kaznovan bil.

Gostivničar. Lepa pravica ; kako se je pa pripetilo to ?



Prijat. Kakor ste slišali, oče! bil je Jožetov rojstni den. Bila sva pa mi dva tu z Janezom in pa on naj veči prijatelji; povabi naju torej po poldanski šoli v Križnovas na kislo mleko. Vročina bila je velika, pridemo do potoka pod vasjo, tu posebno mene mika se v srebernih valovih skopati, pregovorim tudi tu mojega Janeza mi pajdašijo delati, med tem da Jože v vas gre in južno napové. Mi dva se odahneva in ohladiva in se podava na to v vodo. Zнала sva pa plavati, kot kamen, in torej le bolj na plitvem ostaneva. K nesreči pa zagledam pri potoku v germu prav lepo marjético cvesti; zbada me še bolj v oči, kot našo prvo mater prepovedani sad v raj. Komaj zasliši Janez mojo otročjo željo, se poda kar proti germu, da bi mi prinesel cvetlico. Pa o nesreča! komej kakih pet korakov stori, zmanjka mu pod nogami dna in se pogrezne v neznan in z dolgim ločjem potuhnjeno pokrit komun; vertinec se nad njim zakroži, voda se zopet splani in on zgine v povodni temi. Mene omedlevica spreha, izlezem iz potoka, da bi koga na pomoč klical, ko tisti hip sam angelj božji Jožeta nazaj pripelje. Komej da mu zgodbo na pol povem, kar na mah verže od sebe suknjo, klobuk in črevlje in plane v tomun, ter pod vodo zgine. Kakih pet strašnih minut pa tudi od njega ni duha ne sluha, jaz pa v taki dušni stiski, da je povedati ne morem — kar na enkrat Jože iz vode glavo pomoli in se poprime z levico ločja, ki se pa preterga, torej mi zakriči, mu kaki kol ali pa vejo podati. Tisti hip odčesnem prec debelo verbovo vejo, skočim v potok in mu jo podam, jo zagrabi, jaz pa ga z vso močjo k sebi vlečem in sem tako srečen, ga toliko iz tomuna izvleči, da z nogami dno dobi in Janeza, ki ga je z desnico za lase držal, z glavo iz vode potegne. Ta pa kot mertev se nič ne zavé. Položiva ga na trato

in ga tako dolgo obračava in pa s suknjem dergujeva, da naj prvo nekaj vode iz sebe verže in se polagoma zopet zavé. — (Beseda se mu ustavi, solze ga obljijejo in ihté izjeclja: „In to se je vse zgodilo zavoljo moje nerodnosti.“ —) (Janez to vidši pri tej priči po koncu skoči, k njemu plane, ga objame in poljubi, ter se tudi razjoka. Pač lepo znamenje iskrenega prijateljstva, ki sta ga dve žlahni duši v svojih mladih letih sklenile. Tudi gostivničarju solze v očéh igrajo. Ko se čuti pomirijo, beseduje Janzev prijatelj na dalje.)

Prijat. Pa s tem še ni zašla zvezda naše nesreče; kajti ko drugo jutro v šolo pridemo, in naš učenik čez prag v šolo stopi, se je vale na njegovem obrazu bralo, da mu nekaj serce teži, in nismo se zmotili, kajti komaj navadno molitev končamo, zareži učenik: „Sem ven tisti trije tiči, ki so se včeraj popoldne v križenskem potoku kopali.“ Mi trije se vstopimo pred-nj. Učenik meri s prebodljivimi očmi Jožeta, ki je zmirom naj prvi po šolah bil, ter mu resno očituje: „Tako tudi ti moj sinko Benjamin! si nastopil rakovo pot? Ali zdaj spoznam, da bilo je tvoje dozrajne vedenje zgol hinavstvo, pa čakaj.“ —

Jaz. Pa tukaj moj Maks mu v besedo seže rekoč: „O častiti gospod učenik! jaz sam sem vsega kriv, ta dva sta popolnoma nedolžna, torej mene kaznujte, kolikor vas je volja.“ Ko to izgovori, sem mislil, da ga bo učenik z očmi prebodil. —

Prijat. Na to se pa ti oglasiš rekoč: „V tej zadevi le jaz sam zaslužim kaznovan biti, kajti ker sem naj starejši, bi mogel tudi biti naj modrejši, pa“ — Ali Jože zaroti učenika in naji izgovarja: „Po vsej pravici pa le mene kaznen zadene, kajti jaz sem ta dva zapeljal, če prav ne iz slabega namena. Bil je včeraj moj rojstni den,



in prav zato sem ju povabil po popoldanski šoli na kislomleko v Križnovas.“ — Učenik ga zaverne: „Kaj ne pa tudi po senožetu travo teptati, veje iz dreves cesati in pri kopanju nesramno kričati? Zvit tiček sicer si, pa si se vendar le ujel, zato boš tudi vale svoje ime tu v černe bukve zapisal.“ Janez tu čuvši zavpije: „Za božjo voljo ne! On je ves in ves nedolžen in je še meni življenje otel.“ Učenik ošupne ter reče: „Kje in kako?“

Jaz. Na to moj bratec Maks na kolena pade in s povzdignjenimi rokami učenika prosi mu dovoliti nesrečno prigodbo povedati, ker da je le on vzrok, da se je pripetila. Učenik mu ukaže vstati in govoriti, pa zdel se mi je nekoliko ganjen, naši sošolci pa tako mirni, da bi bil slišal šivanko na fla pasti. Maks zdaj pove od kraja do konca vse na tenko. Ko učenik sliši, kako da je Jože se tvegat lastnega življenja za svojega bližnega, se ves ganjen proti oknu oberne in solze obriše. Ko se pa zopet k nam oberne reče mehko in ginljivo: „Japel! skorej se ti je krivica storila, za to pa tudi zdaj vpičho vseh tvojih sošolcev spoznam in poterdim, da si med njimi ti naj zlahnejši biser,“ — ter njemu in meni veli se v klop verniti, ker nama sošolci serčno v roke segajo.

Prijat. Mene pa učenik oostro pogleda in mi s perstom žugajé vpraša: „In kdo je vse te nepake kriv? Kdo je dva tako dobra dečka v smertno nevarnost pripravil? Glej ti malopridni hudournik! Kako kazen torej zaslužiš?“ — Jaz samo z ramami zmignem. Na to učenik zagermi: „Poberi se mi v klop!“ — pa vale priljudno pristavi: „Tudi tebi je zavoljo tvoje odkritoserčnosti vse odpušeno.“ Sošolci zaploskajo z rokami, me zanaprej „hudournika“ imenujejo, pa vendar tudi prijazno roke podajajo. Sem pa res zmirom hudournik ostal; kajti ti pri-

jatelj si učen in poštovan bibliotekar, zmed drugih sošolcev sta dva dekana, trije so tehtni fajmoštri, dva sta svetovavca, drugi so kajdružega in eden celó še general— in le jaz ubogi hodournik — zarobljen kmet.

Jaz. Bog hotel, bratec! da bi jaz in pa še marsiktiri najnih sošolcev tako zarobljen bil, kot ti.

Gostiv. (Smejajé se) Tudi jaz vale in prav iz serca rad menjam z vso svojo mestno omiko z vašo zarobljenostjo.

Jaz. Čuj Maks! in prav pri tebi se vresniči pravilo starega prigovora, „da jabelka ne pade deleč od drevesa.“ Tvoji pokojni starši so bili bistrournni in pobožni, in tudi ti si podedoval vso bistrournnost in izurnost svojega očeta in pa materno žlahno serce. Se li ne spomniš več, ko sem kdaj konca mesca majnika doberci imel in so ti prepovedali k meni priti, da si jim prosto odgovoril: „Rajše hočem biti z njim bolen, kot pa brez njega zdrav.“ In si čul ponoči pri meni, mi dajal pijačo, in si, ko sem zaželel jagod, vale drugo jutro za rano na okrogli hribec tekel in mi zali šopek naj lepših jagod prinesel in vselej vse kar si koli dobil od doma, kot priserčen brat z menoj delil, me tolikrat z dnarji zalagel in —

Prijat. (Mu z dlanjo usta zatisne:) Za božjo voljo te prosim, nehaj — da me ne bo sram. — Ni bila li to moja velika dolžnost? — Da, da (zdihne) o srečne leta, pa le prehitro pretekle! Vendar pa le spomin na nje zmirom sladek ostane, in prijateljstvo, ki ga mlade nedolžne serca sklenejo, se nikdar ne premeni in tudi nikdar ne postara. Zato ti pa odkritoserčno povem, da se prav za prav zopet pomladim, kadar sem s tebo ali pa z Jožetom, in da večega veselja nebi imel, kot tebe ali pa oba več časa pri sebi na kmetih imeti, — pa Jožeta za-



deržuje duhovsko pastirstvo, tebe, bratec! pa zdaj prav nič ne, zato pa odrini z menoj in sicer še dnes in tudi vi oče, ako vam drago; kajti reči moram, da se mi tako dolgočasno to dobo v mestu zdi, da se bojim, da nebi se tudi jaz vajne boleznii nalezal, če bi dalje tukaj bil. Pri meni je vse druga. Tu razsajajo mlatiči, da se vse trese, tu te mikajo plavoglede slive, rumenkaste hruške, pisane jabelke, rudečkaste breskve, sajovi lešniki in pa žolto grozdje, zajdo obsejane njive, ki kot v mleku plavajo, in po njej se zibljejo neutrudljive čebelice in z medenim duhom ozračje tako napajajo, da menim biti v obljubljeni deželi, kjer se mleko in pa med po njej cedí. Če ljubiš samoto, se vležeš s kako knjižico v senco poleg šumljajočega potoka, če želiš imeti šum in trušč ti ga bodo — (se ve vse ob svojem času) — moji otroci in pa njih družniki naredili, da se boš bal oglušati.

Tako med tjeonom. — Vse druga je pa v nedeljo in praznik. Tu je pri nas vse tiho in mirno, ne pa tak šunder, kot tu pri vas. Jaz hodim navadno s svojimi dečki k deseti meši, popoldne pa k kristjanskemu nauku. Veselje je v okinčani cerkvi viditi tiste šolarčike, ki iz mest na vakance dohajajo, ki so že bolj opiljeni in ki jih pri nas čuda imamo, jih viditi, kako se spodobno in pa gibčno pri oltarji ponašajo, kadar duhovnemu strežejo, ali pa na koru jih slišati, kjer kot angeljčki tako lepo in ginljivo pojejo — ti moram reči — da to človeku v serce sega. Po stari navadi pa pridejo po popoldenski službi božji k meni na malo južino in z mojimi nedolžne igre igrajo. To vse me tako razveseljuje, da se vselej, odkritoserčno rečeno, vakančnega konca bojim, in da sta mi mesca veliki serpan in pa kimovec naj prijetniša celega leta.

Jaz. Ali pa dohajajo tudi med tjednom šolarji kakikrat k tvojim dečkom?

Prijat. In še večkrat. Vsak torek, čerterek, in pa ko sem že rekel, v nedeljo gotovo. Sej veš, da tudi jaz svojo malo knjižnico imam, tako jim pa dajem bukve prebirati in sem ob kratkem to na kmetih, kar ti v mestu, namreč njih bibliotekar.

Jaz. Moram reči, da prav takrat, ko jaz na svoji presneti bolezni boleham, ti zavida vredno življenje imaš.

Prijat. Vjel sem te tiček! zdaj tvojo bolezen do kraja poznam, pa te bom tudi iz dna ozdravil, samo podaj mi roko, da vale dnes z menoj greš in da do šolskega začetka pri meni ostaneš. Pa veš kdo si ti? „Naš žlahni slovenski Diogen.“ Ne glej me tako debelo. Jaz še ponovim, da si slovenski Diogen, ki s svetilnico v blagem sercu prižgano „človeka“ po mestu iščeš. Pa ne le enega samega, kot tvoj nekdanji greški žensov, temoč celo armado tistih rojakov, ki se zovejo šolarji, in ki jih ti razun nedelje med šolskim letom den za dnevom okoli sebe imaš in jih tako prijazno podučuješ in ljubkuješ, da mi moji paglovci večkrat očitajo, da boljšega bibliotekarja od tebe na sveti ni. Pojdi torej z menoj, vsaj veš, da sem kmečki gospodar, da moram povsod oko imeti, in da mi ni tudi vselej ugodno, tvojega rokodelstva kvariti, ti boš pa zopet pri meni vender nekoliko v svojem navadnem elementu in torej zdrav kot riba.

Jaz. Mož beseda! grem s teboj moj gospod dohtar in če hočeš tudi do konca sveta. Zadel si jo, šolarji so živelj mojega življenja. Pa kdo ne bi li rad imel tih božjih stvaric? Kajti poglejmo ga na potu v šolo, tu ti ne tava, kot da bi po jajcih stopal in ti ne leze, kot dinnar na delo, temoč hiti in teče, naj že bo lepo ali slabo



vreme, v učelišče, kot da mu godci godejo, in če prav tam večkrat poterpik zvečiti dobi, tega vendar za zlo ne vzame, ampak komej iz svoje šolske kletke izpušen srečen in zadovoljen po ulici proti domu skaklja in s pajdaši od svoje nedolžne politike kramlja. Res je, da ga na tem potu kadar memo branjovk gre, jebelke, hruške, slive, breskve, grozdje i. t. d. kaj sila v oči bodejo, pa si misli: Vsaj pojdem kmalu domu, tam pa bom imel takega in še dost lepšega in boljšega sadja, kolikor bo le pozelelo serce, in tako mahoma neugodno skomino potolaži in potlači. On je pa tudi od glave do pete za ustavo goreč, enakost in prostost se kažeta tako v njegovem govorjenji kot v djanji. Pazi na-nj samo le pri igri, kadar žogo lovi ali pa klinec bije, in prepričan boš, da se tu nobenega ne boji in da razsaja in zabavlja sobratu, če se mu le kaj nekoliko navskriž zdi in bi tudi kot razjaden purán svojega protivnika napadel, če se ne bi bal višje oblasti, ki je navadno ali kak obdarjenec ali pa pervak tiste klopi, v kateri on v šoli sedi; take on tudi pri igri poštuje, če jih tudi v nji večkrat deleč in deleč prekosi, kajti on jih ima za ušesi in ve dobro, vodo na svoj mlin obračati. Ta majhen narod den za dnevom kot mravljinici po mestnih ulicah okoli gomazi, pa vse ga ima rado in mu želi dobro. Ko pa pride zaželjeni hip in on po raznih cestah, potih in stezah, ki iz mesta peljejo, na svoj dom hiti, postane v hipu prej tako živo in prijazno mesto — prazno, dolgočasno, merzlo, ostudno in enostransko — ob kratkem enako tičniku, iz kterega preljubi tički zleté. — In to za cela dva dolga mesca!

V tem svojem tekočem govoru pa nisem zapazil, da ni več gostivničarja pri mizi, in da ko neham, smejajé pred me stopi in bokal vinca, ki je kot z živim srebrom

zmešano iskralo in prašilo in ki ga je rodila leta 1834 žlahna terta slovenske gorice, in šaljivo reče:

Gostiv. Kaj ne gospod bibliotekar, najni dohtar je zlata vreden, ker ga pa ne gleštam, bomo pa z zlato kaplico mu na zdravje pila in pa zraven še tudi na vaše. No! Bog naj živi verla slovenska moža in iskrena prijatelja šolske mladosti! —

Jaz. Počasi, počasi! tudi vi vredni oče niste manjši prijatelj šolarjev, kajti koliko se jih vsako leto pri vas vbogajme prehrani, kolikim. . . .

Gostiv. (Mu v besedo seže.) Gospod bibliotekar lepo vas prosim, nikar mi ne delajte greda iz dlake.

Jaz. Oče! pa vender od pobitih jaje, ki ste jih vi plačali, naj tu prijatelju povem.

Gostiv. Naj že bo, vsaj sva jih oba plačala.

Jaz. Bilo je enkrat, ko so ravno črešnje dozorele, ko nekega dne ob desetih po mestnem tergu v knjigarnico grem, kar za menoj hrup vstane. Se ozrem, tu vidim, da kmetice nekega tukajšnjega potepuhčeka tako sujejo in bunkajo, da je na vse zadnje pandur ali policaj komaj ga iz njihovih rok iztergal in v luknjo odpeljal. Bil je zmaknil eni kmetici šako črešenj. Ko se ženske zopet pomirijo, stopi nek šolarček k eni izmed njih in si črešenj kupi. Pa komej da se oberne, se mu spodersne in on doleti s svojo sedalnico prav v sred jerbasa, v katerem bilo je zraven zelenjave tudi nekoliko jaje, in jih, se ve, vse pomasti in zali jajčnik umede. Ženske okoli zaženejo k tem tak smeh, da so me ušesa zabozele. Stopim bližej ko ravno oškodovana kmetica dečka iz jerbasa vzdigne ter s smešno napeto merdo beseduje: „Oj ti žabica ti! kaj se nisi mogel nikamor drugom zavaliti, kot v moj jerbas?“ Deček se zakremži in odverne: „Vsaj nisem



nalaš storil, spodersnel sem, in vam bi tudi vale škodo povernil, ko bi kaj v žepu imel, pa vzemite vender to, kar imam, to mojo rutico s črešnjami.“ Kmetica ga tolaži rekši: „Le obderži ti svojo rutico in črešnje, škodo bo že Bog povernil.“ Deček se ji lepo zahvali in odrine, kar zagleda dobroserčna kmetica, da se ga od zadej perst debel jajčni rumenjaka derži, ter ga nazaj pokliče. Njene tovaršice to vidši se zopet brez nehanja krohotajo. Ona pa vzame iz svojega jerbasa precej debelo ruto, ga očisti, potem po lici še poboža in mu veli z Bogom iti. To njeno priljudno vedenje pa gane nekatere prodajavke, ki k njej stopijo in jo vprašajo, koliko da je imela jaje na prodaj? In ko jim pove, da kakih petnajst, se vale vsaka k svojemu jerbasu verne, da bi ji domestile jih, kar pa ona ne dovoli. Še se pričkajo med seboj, ko nek verli mestjan med nje stopi in poškodovano miloserčnico nagovori: „Za koliko bi bili vi prodali pobite jajca.“? Ona odgovori: „Za dvajsetico gotovo.“ Mestjan seže v žep in reče: „Tu imate goldinar za jajca, vašo miloserčnost vam pa le sam Bog plačati zamore.“ Bili so to naš oče.

Gostiv. Pa komaj, da se te besede izgovoré, že omenjeni šolarček ves vesel nazaj priskaklja, ter kmetici dvajsetico ponudi rekoč: „Nate mati! da vam škodo povernem.“ Jaz ga poprašam, kdo da mu je dvajsetico dal? In odgovor dobim: „Glejte tisti gospod tam-le.“ Pa omenjeni gospod je bil zginil. Na to deček nekoliko pobit reče: „Oh! vsaj sicer gospoda poznam, pa vender ne vem kako se zovejo.“ Jaz po ljudih pogledam in kmalu staknem tistega gospoda, bil je pa prav izrezan tu iz našega gospod bibliotekarja, zato pa rečem dečku: „Le dobro spravi dvajsetico, ona je tvoja, in pa za gospoda, ki so ti jo podarili, Boga moli.“ (Po tem pa za kupico primši:) Bog živi tu najnega verlega gospod dohtarja.

Jaz. Bog ga živi!

Perjat. Bog živi tudi vaj, pa tudi vse šolske prijatelje in podpornike, časti vredno duhovščino, ki seme čednosti v mlade serca seje, neutrudljive učениke, kateri so pravi očetje svojih učencev in pa tudi blago šolsko mladost, da bi rastla in se pridno učila v čast božjo, v veselje svojim staršem in pa v ponos in blagor naše predrage države.

Gostiv. Bog jih živi vse skupaj in jim dodeli svoj naj obilniši blagoslov!

Za slovo pa svojim in Drobtiničnim verlim prijateljem povem, da je tisti den, ko smo omenjeno zdravico pili, moja bolezen me popolnoma zapustila, da na tenko po dohtarskem zapisu svojega prijatelja Maksa živim, se nad šolsko mladostjo veselim, med knjigami tičim in pa družega nič ne želim, kot da bi po smerti vse naše imena v knjigah večnega življenja zapisane našel!

Vaš

bivši „Slovenski Diogen.“

### III.

## Modriš in korunov cvet.

V rodovitni s pšenico obsejani njivi je cvetel sinji modriš, ki je v hladnem jutru svojo leskečo glavico sem ter tje zibal. Tikoma unkraj vozke meje na sosedni njivi je bil korun vsajen, ki je svoje blede cvetne šopke sramožljivo pod zeleno perje skrival. Juterno solnce s svojimi zlatimi žari je začelo rosnati modrišev cvet obsijati, zdelo se je, kakor da bi sinje nebo celo svoje obličje



v njo vtisniti hotlo. „To je le vendar reven cvet,“ začne napihnjjen modriš v svoji ošabni modrosti, kazaje na korunovec: celo nebo svoje barve meni daruje, ta korunovec pa s svojim bledim obličjem kaže, kako prostega, nizkega plemena da je. Pač bedast bi bil, kdor bi si hotel takó prost korunov cvet še v venček plesti! Glejte mene, kako imeniten cvet jaz imam, vse me spoštuje, vesele ženkinje mene pletejo v kitice, in me devajo ali na glavo, ali v nedrije; jaz rastem med zlato pšenico v naj boljši zemlji, in vse občuduje mojo krasoto.“ Na takšni govor svojega soseda razžaljen korunov cvet se vzdigne rekoč: „Ti mi krivico delaš, dragi bratec! ker se zadelj svoje modre obleke, in svoje blagorodnosti tako zeló črez mene povzdiguješ! Res sem revno oblečen, in sem zrastel v kameniti zemlji, vendar, tvoja minljiva krasota bo že davno zvenela, ali mojega sada, ki skrivoma v krilu matere zemlje zori, se bode še veselilo jezero ubožčekov, se oziralo s hvaležnostjo proti višnjevemu nebu, me blagrovalo ter hvalilo zemljo, ki me je rodila.“ Napihnjjen modriš sramotno svoje obličje skriva za polnimi pšeničnimi klasovi, premišljuje svojo prenapeto ošabnost, in se tresse, ker vidi, da ženkinje doidejo, se pred njivo vstopijo in serpe pobrusijo; — serp zažvenka — le trenutek — in minula je njegova krasota in plemenitost zavolj rodovitne pšenične zemlje. — Gerdo je, ako se človek napihuje in baha, druge zaničuje, da bi sam sebe povikšal; — glinjast pisker ne sme svojega tovarša zaničevati, ker je tudi njega lončar iz ilovce storil, le lepše položal ga je, ko druge brate. Kdor sam sebe previsoko povzdiguje, ravno s tem kaže, da malo velja. Dobro blago se hvali samo.

## IV.

## Stara navada — železna srajca.

Gladovni volk sklene svojo hudobnost popustiti, ne več ovc in drugih stvari klati in žreti, obljubi se poboljšati. „Vse me za gerdega požeruha ima in se me ogiblje,“ pravi kosmatač sam k sebi. „Popustil bom razvajeno sirovost, šel bom po svetu in od zdaj se bom s kako meštrijo pošteno živel, da me ne bo nikdo več zametaval.“ Vzeme slovo od doma ter gre po svetu. Ne deleč od očetvine vгляda belo jagnje pri vodi stati in vodico piti. To viditi pozabi na lépi sklep, z zobmi zakreše, da iskre letijo in že je deržal nedolžno stvarko za vrat. Ovco razterga in požre. Zdaj še le mu pride na pamet, kaj je malo prej obljubil, da ne bo več stari razbojnik, ampak da se bo poboljšal.

Ide dalje. Pride do bogatega kmeta in prosi za službo. „Hočem vam pridno in zvesto služiti,“ je govoril, „prepričali se bodete, da si niste najeli v službo kogar bodi.“ Gospodar mu verje in ga vzeme v službo. Drugi den ga pošlje v les derv sekat. S sekiro na rami gre mimo gospodarjevega zelenega pašnika in tamkaj zapazi dve tolsti teleti. Ko blisk popusti sekiro, mahne čez plot, zgrabi prvo in drugo, zadavi obé in se verlo masti. Še le, kader je bil želodec poln za razpočiti, mu pade v glavo sklep poboljšanja. „Pač ne bom več, res ne, nikdar več ne“ reče skesan po dopernešeni hudobii, „od zdaj bom ves drugačen.“ Ni se upal nazaj k svojemu gospodarju, šel je dalje po svetu.



Na potu sreča mesarja, ki je šel za kupčijo. „Hočete me za hlapca?“ se mu koj ponudi. Priden služebnik bodem. Moje navade so sicer hudobne, pa pri vašem hramu se jih bom naj leže odvadil. Kake kosti in čreva mi bote dali, in ropati mi treba ne bo. Mesar se da pregovoriti in ga vzeme.

Nekaj časa je volk dobro djal, in že ga je gospodar pri sosedu večkrat pohvalil. Neki den odide mesar po svojem poslu, tudi *pazi* (tako se je imenoval mesarjev pes) je odišel z njim. Volk se tihoma v mesnico potegne ter ognjosvetle oči obrača po visečem mesu. Stopi bližej, kosek oblizne, *to še nič djalo ne bo*, si misli. Ukerhne si mal ocvirek in ga pogoltne in zdajci stara navada premaga; počne žreti kos za kosom, dokler ni bil želodec ko boben napet. Pobegnil je od hrama, dolže se tam muditi bi bilo nevarno. Zdirjal je v družtvo drugih volkov, kjer še zdaj živi, spoznal je namreč in se prepričal, da iz volka kaj prida postalo nikdar ne bode.

„Neukroten konj se ne da voditi in samopašen sin postane prederzen.“ Sir. 30. 8. Kar se Tonček privadil, bo Tone delal. Navada železna srajca. Uči in vadi se v mladosti vsega dobrega, tudi v starosti boš ljubil dobro. Hudo pokončaj v svojem sercu že zarano, da te pod svojo oblast ne spravi, zakaj vedi: Leže ti je ostati zmirom poštenemu, ko zablodjenemu se verniti na pravo stezo. Slabo seme hitro raste, slaba navada ravno takó. Budi toraj že v mladosti — da boš srečen tud' v starosti.

Fr. Šrol.

## Oroslan in lesica.

Oroslan, kralj zverine, je ležal na smertni postelji. Hudo ga je tergalo po vseh žilah in kosteh, zima ga je terla, da se je tresel, kakor šiba na vetru. Smert je že stala pred pragom. Zdajci se dveri odpró, v hišo stopi lesica in potukjeno pomiluje kralja bolenega. Ponudi se mu kmalu, da ga hoče zvrčiti, ako se ji zaupa.

„Bodi si kdorkoli,“ pravi oroslán, „ako me le ozdraviš, vsaj veš, da ti dolžnik ostal ne bom.“

Lesica ga prime in potipa rahlo za žilo, ki je močno urno tekla, pogleda oroslana v kalne oči ter z glavo pokima rekoč „Gospodar naš mogočni! nevarnost za tvojo življenje je velika. Težko da boš okreval.“ Oroslan se nad besedami vračnika ustraši, groza pred smertjo ga omami, da bi bil menda v omotici sklenil, ako bi ga ne bili strežeti zopet z življenje izdramili.

„Joj meni? alj več za me pomoči ni?“ vpraša vračnika — lesico? „Eden edini lek vem za to bolezen, ako me posluhneš in ubogaš, je še upati ozdravljenja.“ — „Kaj mi je storiti?“ s težko sapo vpraša bolenik.

„Tebi, gospodar in vladar vse zverine! je dobro znano, kako topel kožuh nosi volk. Le glada se on boji, zime nikoli. Zapovej toraj svojim strežetom, da oderejo volka živega; položi toplo volkovo kožo na boleni želodec in verjemi mi, zimica te ne bo več tresla, in sčasoma boš okreval.“

Oroslan kmalu da povelje, volka uloviti in živega



sleči. S toplo kožo ogreva in odeva bolni terbuh, ali bolenje le nič ne odneha. Za smert še ni vračtva izrastlo. Za nekoliko dni oroslan dokonča. — Zdaj se lesica skrivoma vesela v pešico smeja, ker je svoj naklep takó umetno izpeljala in se svojega naj hujega sovražnika rešila, ter volku tako grenko zanetila.

Človek! na prilizavno besedo ne verjemi. Kdor je v besedah poln slaje, je navadno v sercu poln zvijače. Nenavadna sladkost na jeziku, oznanuje notrajno spačenost. Dostkrat ti kak hinavec kaj svetuje in ti mnogo prida in dobička, ako ga ubogaš, obeta; roko pa le derži na svoj žep in lasten hasek. Preverjeten ne bodi nikdar, pazi komu zaupaš. Tudi pod človečjo šemo se skriva rada mnogokrat lesičina zvijačnost.

Fr. Šrol.

## VI.

# Jupiter in kača.

Jupiter\*) je svoje dni veliko gostijo omislil, mnogo se je po celi deželi od neštevilnih priprav govorilo. Od ust do ust je šla novica. Zaslišijo tudi od priprav za gostijo zemeljske stvari, in sledna žival je hotla Jupitru, mogočnemu bogu, kako darilo prinesti za gostijo. Priromala v krasne dvorane ovčica in mu prinesla naj lepše in ko žida svetle mehke volne; slon mu je podaril dragocene kosti; gizdavi pav mu daruje pisano perje; krava mu donese mleka, bučelica medu in belega voska za svečavo;

\*) Nekdanji ajdje so Jupitra kakor naj višega zmed vseh svojih bogov častili.

še lisica ni izostala, tudi ona prikima, in mu da metleni kosmati rep. Kar se je le kaki živali bolj imenitnega zazdevalo, si je naložila in nesla do Jupitra, da mu daruje v znamenje vdane pokornosti. Šle so v lepem redu pred bogovi sedež in poklanjale prinesene darila. Slednič pride tudi kača. Lep venček je na glavi nesla, ki ga je zvila iz rožic v tujem vertu naterganih, ktere so bile naj lepše in naj bolj dišeče. Ponosno se je med ostale stvarke vmesila in lezla z velikim priklanjanjem do Jupitrovega sedeža. Z velikim prilizovanjem in hinavskim priklanjanjem se bliža svetlemu sedežu.

Jupiter pisano skazljivko ugleda, pred katero so tudi druge zverine plahe begale, skima z glavo, ter reče: „Vsaka stvar mi je ljuba in vsake živali darilo prijetno, ti merzla potukjenka pa se poberi, tvoj dar se mi merzi, kakor se tudi ti sama vsaki stvarki merziš. Ukanljivka si bila in boš, če tudi lepih rožic venec na glavi nosiš. Pod rožicami se skrivaš, pa strupa vedno pripravljenega imaš. Smert za druge živali ti zmirom sedi na jeziku.“ — Tak reče Jupiter in kača je s svojim darilom bila pogrnana iz okinčane dvorane.

Deklica! strupena kača za tebe je grešni zapeljivec. Sladke so njegove besede, roke polne daril, medene dela obljube in pisane grade kaže, v sercu ves hudoben te le vabi na greh in nesrečo, gorje ti! ako pa posluhneš. Tudi njemu sedi duhovna smert za te na grešnem jeziku, smertno želo ima skrito pod rožicami, ktere ti v darilo ponuja, potiraj ga od sebe, in ne verjemi mu nikdar.

Še kače se toliko ne boj, kakor zapeljivca. Kača ne vgrizne, ako ji kaj žalega ne storiš; zapeljivec pa staplje in teka za tebo s tem bolj, čem više prijazna se mu kažeš. Ako dobro ne paziš, boš padla v njegove hude kremplje. Beži pred kačo, še bolj pa pred zapeljivcem, brat in sestra sta si, smertnega strupa polna oba.

Fr. Srol.



**E.**

**Ogledalo**  
**za šolo in domačo rejo otrok.**



„Modrost je lepši, kakor solnce, in preseže vso uredbo zvezd, in če se zlučjo premeri, jo prekosi; zakaj za tó nastopi noč, modrosti pa hudobija ne premaga. — Njo sem ljubil in izvolil od mladosti, in sem st jo iskal vzeti za nevesto, in sem bil ljubej njene lepote.“

(Modr. 7, 29—30.—8, 2.)



## I.

# Kaj je storiti mladeži na kmetih, kedar odraste vsakdenski šoli.



Lepo je neizmerno morje, pa tudi silno nevarno je nobena pot ni za človeka toliko pogubljiva kakor pot po morju. Ne zastonj, da se pošteni popotnik pobožno pokriža in globoko izdihne, kedar se ladja od suhega odrine in zibajé se zažene na globočino. Serce bije popotniku v strašnem nepokoju od groze in straha, kedar pomisli na morske nevarnosti in nesreče.

Kedar pa je morje tiho in mirno in človek na suhem bregu stoji ter obrača zdravo oko po strašni mokri planjavi, mu gotovo serce od pobožnosti zagori, da podigne v hvaležnosti duha proti Bogu, kateri je večno mogočen in neskončno moder v svojih stvaréh. Vidil bo milione in milione svetlih kaplic od milega solnca razsvetljenih plavati sem ter tje po neznani širini; ko sreberne iskrice skačejo ena kraj druge, dozdeva se človeku, da od radosti plešejo v predragi prijaznosti in sestriški ljubezni ena z drugo. Resnično; veselo je ozirati se po mirnem morju, pa tudi neizrečeno grozno, po vihnem in zburkanem. Gluh in slep bi menda bil človek raje, ko viditi in slišati strahoto morskega nepokoja. Voda se giblje, kakor

da bi jo kaka podzemeljska sila na dnu izrašila; valovi se zibljejo in kakor da bi se med sebo vojskovali, se zaganja drug proti drugemu; obnebje zakajeno se vleže na vse strani, kakor da bi hotlo zakrivati nesreče, ktere vihar s popotniki na morju uganja, tudi blisk in grom pomagata še množiti strahoto, da bi človek lahko mislil, zdaj so se svadile vse skrivne moči med sebo in druga drugi proti perti, jo zdrobiti. Gorje ladii, ktero taka nevihta na morju ulovi! Jezni valovi jo podijo pred sebo, jo potočijo na verh svoje višave in jo zakadijo potem še z močnejšo silo v neizmerno globočino. V taki zadregi in nevaršini tudi zastaran zanikernež trepeče, in kdor je že moliti pozabil celó, se moliti zopet naučí na zburkanem morju.

Morju podobno je človeka življenje na zemlji. Tudi njemu se grozi cela vojska nevarnost, nesreč in nadlog telesnih, še veliko več pa duhovskih. Vzdigajo se premnogokrat razkačeni valovi vseverstnih zadreg dosti više nad glavo in se mu grozijo, ga v dno obupa potlačiti, ako se z božjo pomočjo in lastnim modrim prizadevanjem vseh napadov serčno ne obrani. Človek raste na letih, z letmi se tudi nevaršine za dušo in telo množijo, sovražnik se vedno bliže njega pomiče in strupene čelusti kaže, joj človeku takrat, ako je pamet temna in serce prazno, na duši in telesi bo oškodovan!

Čas vsakdanje šole so naj slajše in naj srečnejše leta za človeka. Pod pazljivoj obramboj milih staršev in v ljubeznivem zavetji umnih učencov živijo otroci brez skerbi v sladki nedolžnosti. Ladja na suho priklenjena je brez nevarnosti, če pride tudi vihar; tudi dečica zavživajo srečno veselje, dokler v vsakdensko šolo hodijo.

Iz lastnega prepričanja govorim, če tukaj zapišem, da so mi tistokrat, kadar sem vsakdensko šolo obiskoval,



rožice cvetele in ves svet se mi prijazno smehljal, ki mi sedaj zobe kaže in mesto rožic ternje ponuja. Lepo so rajni knez in škof Slomšek na minulo mladost se ozirajoči z ginjenim srcem zapeli: „*Oj blažene leta nedolžnih otrok — ve imate veselje brez težkih nadlog, — oj kako vas serčno nazaj poželim, — alj vé ste minule — zastonj se solzim!*“

Kaj toraj storiti mladeži, kadar sladkim dnevom šolskega časa odraste in se dnevi skerbi in nevarnosti in polni dušnih in telesnih zadreg začno, da pod nevarno težo ne obnemore, da ne zajde in ne zablodi, marveč srečo na zemlji in zveličanje najde po smerti?

Pred vsem je treba zapomniti, da se deca ne učé samo za zdajnost, marveč za celo bodočnost, za vse dneve svojega življenja. Velik pregrešek toraj je, ako šolar ali šolarca, kadar vsakdenski šoli odraseta, knjige na polico ali v mizenco v prah zakadita, da nje tamkaj moli snedó.

Za takega človeka je bila šola zgubljen zlati čas, je bilo sejanje na pečino, kde zerno vlage nêma ter usahne. Tak človek obnemaga na tergu nevarnega življenja, on je vojak brez orožja, kterega sovražnik lahko in hitro premaga ter vklenjenega tira za seboj, kakor in komur hoče.

## I. Naj pridno obiskuje nedelsko šolo.

Dobro to potrebo spozna cerkvena kakor deželjska vlada, ker obe enako nalagate in terjate, da otroci kader iz vsakdenje šole stopijo, še do 16. leta nedelsko šolo obiskovati morajo. V nedelski šoli, ker je takrat pamet bolj godna, se globeleje vtisne in zagerne, kar se

je v vsakdenski šoli pri veliki raztrešenosti mladega serca malo prijelo. Nedelska šola je brana, ktera zlato zernice pod grudo nepozabljivosti globoko pokopa, da bi rodilo dober sad v prihodnosti. Pa tudi nit poduka v vsakdenski šoli nasnovana se v nedelski šoli dalje prede, dokler se ne namotá cela klopka potrebnih vednost, in se človek ne nauči vsega koristnega in potrebnega.

Iz tega je razvidno, kako hudo se pregrešé zanikerni starši, če svojih otrok verlo v nedelsko šolo ne pošiljajo, in kako ostre graje so vredni otroci, ako taiste marljivo in z veseljem ne obiskujejo. Vsaj veljavnega izgovora ne najde nikdo.

Po nedeljah počiva vsak pošten kristjan, to zapoveda Bog sam in njegova namestnica na zemlji, sv. katoliška cerkev; da časa ni za nedelsko šolo, se toraj nikdo izgovarjati ne more. Tudi učnikov za nedelsko šolo plačati ni treba, po takem je navadna prazna čenča zanikernih staršev zastonj: šole plačevati ne morem. Vsakemu je nedelska šola odperta brez plačila. Ali ni tedaj neumnost in pregrešna zanikernost, ako so po nedeljah šole prazne, mladež pa se steplje po skrivnih nevarnih krajih, ali rogovili od hrama do hrama po vesi, mesto da bi se v šoli za prihodnost kaj koristnega in dobrega učila? Takim mladenčem in dekličem odbije brez dušnega prida zlati čas mladih let, ki se zamujen ne poverne nikdar, če bi človek točil tudi kervave solze. Bučele, če po letu ne delajo in si živeža ne nabirajo, po zimi umerjejo; mladež, ako v cvetečih mladih letih se kaj lepega in potrebnega ne nauči, če pameti, dokler je še dovzetna, v šoli ne zlahitni, odrašena v temi blodi, in si je mnogoterih telesnih in dušnih udarcev sama kriva, kterih se obraniti ali jih odbiti ne ume.



Brez glave je tudi izgovor: sem že prevelik ali prevelika, smejajo se mi, ako še v šolo hodim. Sveti Ignac Lojolan je bil 33 let star in je z malimi dečki šolo obiskoval, ter si potrebnih znanost za svoj namenjeni stan marljivo nabiral. Odrašen mož, ki se je že v kervavih bitvah za cesarja serčno vojskoval in že prej v kraljevskih visokih službah častitljivo obnašal, zdaj s fanti v šolskih klopéh sedi in se ž njimi uči. In vendar se tega ni sramoval, ker je spoznal potrebo. Ti pa se hočeš sramovati? Tebi se senja, da je nečast malo odrašenemu v šolo hoditi? Čast ti je, se kaj učiti, sramota pa, potrebnega ne vediti. Tudi za odrašenega človeka je premnogo reči in vednost, katerih še ne zna, toraj je treba se taistih učiti. Rudar globoko pod zemljo za se in druge ljudi koplje zlató; za človeka taka ruda je šola, v kateri mlad in tudi odrašen naj ne zamudi, pamet bistriti k svojemu pridu, in k sreči človeškega društva nabirati potrebnih vednost. — Blago brez umetnosti je več škodljivo, kakor hasljivo. Bogastvo za prazno glavo je pisana kača, ki človeka objé na duši ter mu škoduje za večno življenje. Kar kdo v skrinjah ima, je minljivo in ukanljivo, le kar dobrega vemo in znamo, nam ne more nikdo odvzeti. Modra glava več velja, kakor srebro in zlató — tudi odrašen je dolžen skerbeti za njo.

Živel je svoje dni bogatin, ki je po morju prevažal blago v dalne kraje sveta. Dost je imel blaga na barakah, malo vednosti pa v glavi. V mladosti se drugega ni učil, kakor veslo sukati in po morju brodariti. Dolge leta mu je bila sreča mila, nabral si je z barantijo blaga, da bi človek mislil, on in njegov rod je pred siromaštvom zavarovan. Ko enkrat nabaše vse svoje blago na barke, in vesel jadra nad neizmerno globočino, mu postane sreča

nezvesta. Hud vihar se vzdigne, barko zakadi na skalovje, ki se je mahoma raztergala. Vse blago se je pogreznilo v morja dno, samo ljudje so bili rešeni.

Prej bogatin, je bil zdaj siromak brez vsega na svetu. Nesreče si ni upal prenesti; jokal in žalil se je noč in den. Slednič pride ob pamet ter žalostno konča. — Takó se godi z zemeljsko bogatijo. Dnes si bogatec, jutre znaš biti siromak. Dosti više je vredna čedna glava, kakor vsi časnizakladi, totenesreča človeku ne vzeme, ona mu še ostane in k sreči vnovič pomaga. V mladosti si nabiraj modrosti, in uči se skerbno, da srečo na svetu najdeš, ako te pa nesreča zadene, da ne obnemagaš.

## II. Naj rada posluša keršanske nauke.

Zavsema je potrebno mladeži po nedeljah keršanski nauk skerbno in pazno poslušati. Keršanski nauk za mladež je rumeno pšenično zerno, ako v pridno serčno zemljico pade, obilno lepega sada prinese. Lepe rožice sadi, kdor veselo besedo božjo posluša. — Človek nikdar zadosti ne zna, naj`menje božjega nauka, zakaj Bog je neskončen, tudi neskončne so njegove resnice, katerih se moramo učiti, dokler nas zemljica nosi. Vse druge vednosti so prazna slama, ako so brez korena keršanske modrosti. Kakor brus zgladi drag kamen, da svojo lepoto in vrednost dobi, tako kristjanske resnice druge vednosti v človeku razvedrijo in še le prav hasljive storijo. Pregrešna zanikernost pa je, ako mladi ljudje keršanski nauk ne poslušajo, sveti čas božje besede zamujajo ali pa celó v grehah zapravljajo. Tam kder mladenči in dekliči po kerčmah ali medarnicah posedajo, in cerkve prazne pri keršanskih naukih ostajajo, je slabo znamenje



za celo faro. Kadar človeku jesti in piti ne diši, je znamenje, da želodec ni zdrav, kder se beseda božja ne posluša z veseljem in v obilnem številu, je neukanljivi dokaz, da ljudje na duši bolehajo, ker se jim gabi duhovna jed božje besede. Pri takšnih ljudeh Bog prebival ne bo, ker njegovih besed ne poštujejo in ne poslušajo, še menje spolnjujejo. — Luč ugasne, če njoj olja ne prilivaš, tudi luč dobrih del ugasne, ako nam olje besede božje vedno reje in krepčala ne podaja. — „*Mravljice v toplem letnem času marljivo živež nabirajo, da imajo v terdi zimi hrano in živež, mlada duša tudi naj ob pravem času iz predig in keršanskih naukov za se nabere obilni prihranek nebeške jedi, da ji bo živeža in krepčala dovolj, kadar se vzdignejo viharji nadložnosti.*“ Sv. Augustin.

Zalostni dnevi so bili za prve kristjane celih 300 let. Niso imeli ne cerkev ne učilnic, še celó očitno se kristjanje pokazati niso smeli, sicer so bili v smert obsojeni in umorjeni. Da bi slišali božjo besedo, so se skrivali v samotne gojzde, v gorske votline; v podzemeljskih jamah so se skrivoma zbirali, in tamkaj so njim duhovni nebeške resnice razlagali. Vsakokrat je bila ta pot združena s smertno nevarnostjo. Ako so jih neverniki zasledili, so brez milosti umorili vse brez razločka. In vendar niso goreči kristjanje na nobeno nevarnost porajtali, se ničesar ne bali, da bi le besedo iz nebeške domovine prinešeno slišali. Kako pa se sedaj godi?

Kader se beseda božja v cerkvi razlaga, si mladi ljudje veselje delajo za mizami po kerčmah pri kupici vinca. Telo napajajo in vpijanijo, duša strada in žeja besede božje. Doma za pečjo poležavajo, ali vesujejo, se radujejo v kratkočasnicah, s katerimi se Bog žali in duši škoda dela. Po sencah se lecajo, na cerkev pa ne

mislijo. Zato pa odrastejo brez Boga in verskih znanost, sebi v nesrečo, staršem v sramoto, drugim ljudem v škodo in pohujšanje. Taki ljudi so podobni revežu, ki ga glad in žeja tere, živeža pa ima na zbiranje pred seboj, le postreči si sam, noče; raj glad in žejo terpi, ko da bi roko iztegnil in vžival za potrebo. Sedajnemu svetu je obilna perložnost ponujena, kdor le hoče, besedo božjo poslušati zamore; kogar bo enkrat nemarnost v poslušanji besede božje pogubila, si je sam kriv. — Uči se vedno verskih naukov, umivaj serce z besedo večne resnice, išči pravo pot, ki te pelje v nebó, da prideš po taisti v očetovo hišo večnega veselja. In če bi bil prav za prav modra glava, preveč ne boš vedil nikdar. Še nikoga žalilo ni, ako je bil veden v vseh rečéh, pa mnogo jih je zablodilo in v nesrečo padlo, kateri se v mladosti potrebnega naučili niso. Keršanski nauki so za mladež drevesne škarje. Umen vertnar gre na spomlad med mlado drevesje, odšiplje vse divje mladike, odžaga suhe sverži, odreže škodljive veje, da bi drevo zdravo rastlo in sad rodilo.

Za človeka je mladost preljuba spomlad, takrat se morajo odrezati vse divje mladike grešnih navad, da drevo modrosti in kreposti veselo sadunosne veje poganja ter čversto postane — glej! to pa stori beseda božja. „*Beseda božja daje naši duši mnogoversten in neprecenljiv hasek; ona jo varje greha, jo razsvetljuje, ogreva in jači, ji prinese zdravje v boleznih, krepčalo v zdravji,*“ piše sv. Tomaž.

### III. Naj pogosto prejema sv. zakramente.

Vsako zeliše potrebuje za rast solnčne toplote in rose nebeške. Če korenine nikakoršnega živeža ne dobijo,



drevo zvene in usahne; ravno tisto se zgodi, ako ga topli solučni žarki ne bi obsijali. Obledelo bi listje, odpadlo cvetje in drevo bi sčasoma umerlo. — Kar je solučna toplota in nebeška mokrota za travico in drevje, tisto je milost božja za človeško dušo. Vsak človek, sosebno mladež ima marljivo skerbeti, da njoj žila milosti božje ne usahne, da žlahtnega oblačila nebeških otrok ne za-  
pravi. Kaj je treba storiti za to? Bog ne tirja zlata ne srebra, milost njegova je bolši kup. Prejmi gostokrat sakrament sv. pokore in presvetega rešnega Telesa s pravo pobožnostjo in po vrednem, takrat bo milost in prijaznost božja ostala s tebo.

V mladosti so viharji skušnjav naj silnejši, slaba volja kmalu opeša, če krepčala od zgoraj ne dobi; in žlebi, po katerih k nam priteče pomoč božja, so živi studenci sv. zakramentov; le hiti zajemat iz njih milost božjo, ki te podpirala bo, da ne padeš. Tudi tvoja pamet bo takrat bistra, odperte do nje so dveri za vsako zerno dobrega nauka, ako tvojega serca v oblasti ne derži nobepa grešna strast. Solnce ni tak toplo, kadar veter piše, kakor takrat, kadar je mirno vreme; moč človečje pameti je tudi takrat oslABLJENA, če po sercu brije hud vihar nemirne vesti. Če je serce hudobno, krije tudi pamet tema, je duša v grehu, se misli ženejo in poganjajo za praznimi stvarmi. V takih okolišinah se kaj dobrega učiti je težavno, naučeno pozabiti silno lahko.

#### **IV. Naj marljivo prebira dobre knjige in časopise.**

Mladež naj podučavne in zabavne v keršanskem duhu pisane knjige veselo prebira, iz njih se bo marskaj za dušo in telo koristnega in potrebnega naučila. Kar so

pisane rožice marljivim bučelikam, to so dobre bukve za mládo serce. Naj nikdo ne zamuja, dokler se mu ponuja sladka medica; ako rože mladosti odevetó, boš po veliki zgubi zlatega časa zdihoval zastónj, nikdar se več povernil ne bo.

Ni za prehvaliti prelepa navada, ako se mladež po nedeljah in praznikih na večer okoli očetove mize vsede, in eden, kteremu naj urneje teče beseda, odpre poštene knjige, ter bere na glas. Pri takovih ljudeh blagoslov božji stanovitno prebiva, ako je le tudi njih ostalo djanje kristjansko. Družba božjih angelov tako nedolžno in pošteno razveseljevanje posluša, in blagor takim ljudem želé, ker so dobre poštene volje. Takó se nedelje in prazniki v keršanskem duhu obhajajo, in božje dopadenje rosí nad tako pošteno hišo. Bog hotel, da bi njih dosti bilo!

Branje in poslušanje dobrih knjig je neprecenato hasljivo. Pamet čitatelja in poslušavcev se čisti in jasni, duša se rasveseljuje nad lepimi prigodbami, ktere v knjigah najde, serce pobožne sklepe spleta, in marsktero iskrico strasti ugasne slišana podučevna resnica. Veseli in kratki so taki sveti večeri za celo hišo, pa tudi sladek bo počitek po takem poštenem veselji. — Za razjokati se je pa nad ljudmi, kde do branja veselja ni. Človek brez dela biti ne more, ako ne dela dobro, dopernaša hudo. Ako mladež ob svetih dnevih doma poštenega veselja ne dobi, ga iše po grešnih potih in krajih, po hišah in družbah, ki so nevarne za dušo. V slabih tovaršijah po kerčmah, na plesih, po kletih in drugih nevarnih krajih blodijo ljudje, ktere branje dobrih knjig ne miče. Dnarje zapravljajo, zdravje gubijo, si poštenje černijo, ter zlati čas k lastni škodi obračajo. — Kakošne knjige pa bi naj mladež brala?



1. Pred vsem priporočam *Drobtinice*, ki bi jih naj nobena hiša ne pogrešala. Zlati zaklad so omislili nepozabljivi rajni Slomšek za Slovence z *Drobtinicami*. Prav za prav niso *drobtinice*, ampak zlata skrinja, polna najlepših zakladov za dušo in telo; krušnik bi jih raj imenoval, nabasan s okusnim belim kruhom za serce in pamet, za mlade in stare. V *Drobtinica*h najdeš rejo za kristjansko življenje, tudi marsktero mično ali kratkočasno povest za dobro voljo.

2. Veliko bi koristilo za omiko mladeži, ako bi vsaka hiša bila ud *društva sv. Mohora*, ktereга namen je, izdajati in razširjati dobre slovenske knjige. Vsako leto izide več lepih podučevnih knjig od onega društva na svetlo, ki so za ude res dober kup; za celo leto se ne plati več od goldinarja. Po ti poti bi med keršansko mladino prišlo obilno lepih knjig, in bližna perložnost bi klicala in vabila mladež na branje. Gospodarjem bi bila lepa izreja mladega ljudstva stotero plačilo za denar, ki ga izdajo za dobro knjigo; mladež pa bi po taki poti v šoli zasajeno zerno podučevanja modro gojila in se za prihodne čase k vsemu zmožna pripravila. Tako bi rastla v kreposti in modrosti pred Bogom in ljudmi, sebi k sreči in pridu vsega človečanstva.

3. Sveti apostol Janez je pisal že svoje dni, *da ves svet v hudobijah leži*. Te besede zadenejo popolnoma sedajno ljudstvo. Zdi se mi, da so sedajne dni — Bog nas prekrižaj! — hudiči vse oklepe potergali, peklenske dveri polomili, in se po svetu, ko pleve, raztepli, da bi po svoji stari hudobni navadi ljudstvo zapeljevali, slepili in pogubili. Najeli so za ta namen pomagачev obilo. Krivi preroki sejejo ljuliko nevere med kristjane, hudobni vladarji celó se prederzno zaganjajo v terdnjavo sv. ka-

toliške cerkve, katero je Kristus na skalo postavil. Kdor pazljiv in zastopen ni, ga zna omotiti in mu škoditi tako početje. Treba je za človeka, bodi gospod ali kmet, vediti od kod pridejo in kam merijo take spletke hudobnikov. Kadar znaš, od ktere strani veter vleče, si zamoreš pred njim zavetje poiskati in se mu skriti; da se oškodovanja na duši ovarješ ob viharnih dnevih neverstva, kakoršni so sedajni časi, treba je stražiti, se v veri krepčati, pa tudi sovražnike poznati, da se jim zogneš, ali če ti ni mogoče, češ, da se ž njimi biješ, da jih osramotiš in premagaš. K ti častitljivi zmagi ti bo veliko pripomagalo branje katoliškega lista „*Danice*.“ Kakor prva straža, ki stoji na mejah sovražnika, urno neprijatelja naznani, ko se prikaže ali bliža, da dalje zadej stoječa truma se pripravi in dobro pripravljena sovražnika pričaka; tako *Danica* mnogoteremu sovražniku lepo šemo iz lica potegne, da hinavsko lice pogledaš in spoznaš; *Danica* ti pokaže volka, če tudi ovčji kožuh nosi. Radostno prebirajé *Danico* boš lahko opazil, kaj vse malopridni svet počinja, da bi razširil kraljestvo hidičevo, zasledil boš vse skrivne zanjke umno nastavljene in lahko ti bo, se jih zogniti. *Danica* ti pokaže cvetje kristjanskih krepost, pa tudi ternja grehote ti ne zakriva, da se ga ogibaš. *Danica* ti naznanja vse veselje in vso žalost, ki jo ima naša mati, sv. katoliška cerkva po vesoljnem svetu. Ona popisuje stan sv. misjonov med divjimi narodi in nam kaže veselo rast sv. cerkve. Ona pa tudi popisuje britko preganjanje, ki ga po mnogih deželah terpijo kat. kristjani, zlasti pa njih naj viši pastir, naš *sveti Oče* v Rimu. S tem si prizadeva Slovence buditi iz sramotnega in pogubljivega spanja gerde mlačnosti v veri, jih navdušiti za sv. cerkvo, in jih spodbuditi, da radi tečejo svojim



revnim bratom na pomoč, pa tudi sami za sebe dar sv. vere vredno cenijo. Zares, ne vedil bi za po nedeljah in praznikih odrašeni mladini priporočiti bolj podučljivega in spodbudljivega branja. Zagotovim te: pri branji vsakega lista ti bo mila tolažba tekla v serce, in neka in neka svetla zvezdica bo ti zasvetila v sercu in pameti, ktera ti bode prijazna spremljevalka po nevarnem potu življenja.\*)

4. Pozabiti se ne sme, da je za človeka sedajne dni potrebna omika tudi v posvetnih zadevah, in da se opili na vse strani. Število ljudstva se od leta do leta množi, kruheka hoče vsak den sleden človek za svoj živež, zemlja pa ostaja vedno enaka, ona se z brojem ljudstva ne razteže in ne širi. Zato je treba čedno ž njo ravnati in umno obdelovati, ne pa zmirom po budalastih starih plitvih navadah. Da se človek v teh zadevah zavé, naj bere primerne reči in se potrebnega uči. Nam Slovencem naj dražje blago k temu so „*Novice*,“ katerih namen je, razvedriti pamet prostega ljudstva pri vsestranskih opravilih; mu razlagati prečudežne dela božjega stvarjenja in razodevati skrivne moči, ki jih je Bog nam v prid svojim stvarjem podelil; z ravno tem pa tudi spodbijati in podreti neumne in gerde in škodljive vraže, ki jih ljudje še le prepogosto pri kmetijskih opravilih, pri neznanih naravnih prikaznih ali tudi v boleznih pri ljudeh in živini imajo, in ki so še ostanki nekdanjih ajdovskih časov; ob enem pa tudi vse nove iznajdbe oznaniti, da tudi prosti kmet zamore po njih ravnati in si koristiti.

*Novice* so Slovencem dnarna kovačnica, po kateri je že nek kmet obogatel.

\*) Danica velja za celo leto po pošti 3 gl.

Blizo Celja na teharskem živi prost kmet po imenu Miha Visjak. Bil je mlade dni vojak in je služil Cesarju. Kadar vojsko dosluži, pride na dom in se prime kmetijstva. Pokušal je na vse strani s telesno in duševno močjo povzdigniti svoje slabo hišno blagostanje. Pridno je delal, pa tudi pridno bral, sosebno *Novice*. Kar je roka na stebru za popotnika na raspotji, so bile *Novice* njemu pri kmetovanju. Rad je pokušal nove svete, in se ravnal po novih znajdbah. Iz njegovih ust sem slišal praviti, da so mu *Novice* k hramu blagor prinesle. Zdaj slovi njegova umetnost in pridnost v kmetovanju po vsi *Slovenii*. Celó do svetlega Cesarja je prišel hvaljivni glas verlega prostaka. In kaj so mili vladar storili? Okinčali so marljivemu slovenskemu kmetovavcu poštene persi, poslali so mu za zasluge umne pridnosti sreberni križec s krono ter so ga tako za zgled vsem njegovim kmetovavskim sobratom povzdignili. Bog sam mu je tudi pridnost in skerbno hiševanje poplačal s posvetnim premoženjem, kterega ima dovolj za potrebe.

Proč toraj, ljubi Slovenci! z neumnim praznim izgovorom, kterega se le plitve glave deržijo, kadar pravijo: moj oče so tako delali, pa so vender živeli, jaz tudi hočem tako. Ako so tvoj oče prazno slamo mlatili, hočes tudi ti? So tvoj oče ribe po zraku iskali in loviti hotli, boš storil tudi ti tako? Čas se spreminja, tudi človek se mora z njim spreminjati, vender le k čednosti in modrosti. Na mnogotere reči nekdanj ljudje niso porajtali, sedajnemu svetu so taiste neobhodno potrebne. Kdor se hoče vedno po starem kopitu ravnati, je podoben terdoglavnemu vrabcu, ki po stari navadi naj raje smetiša raskopava in tamkaj živeža iše. Besede sv. apostola Pavla naj bodo naše vodilo: „*Poskusite vse, in kar za veljavno spoznate, ohranite.*“

Prebirajte, Slovenci! veselo tjedenski časopis *Novice*, vam kmetom so lečitvo na bolno rano. Veliko hvaljivega bote v njih našli, mnogotero dobro zernice za svoje hiševanje zasledili. Memo tega še najdete v njih, kaj se po



svetu novega godi; brez potrate časa in z malim denarom si znate veliko koristiti.\*)

Sicer ni bil moj namen, tukaj popisovati knjige in časopise koristne in potrebne za našo slovensko premilo mladež — le reči sem hotel, da tudi iz vsakdenske šole stopivši mladenči in dekleta ne smejo na knjige pozabiti, tudi odrašeni morajo kaj koristnega in dobrega brati, da naučenega ne pozabijo, in še potrebnega se naučijo. Hvala Bogu! naše slovensko slovstvo je že zadosti bogato, in mično njegovo cvetje se prijazno razvija na vse strani, na zbiro že imamo knjig, utergaj si cvetlico, katero hočes, koristila ti bode. — Ko mravlja po letu neutrudno nabira živež za zimo, nabiraj človek vednosti za prihodne čase. Kar imaš v glavi in sereu, ti nikdo vzeti ne more. Dvojno v mladosti ne zabi: čistiti pamet z modrostjo, in lepšati dušo s čednostjo, takrat na zemlji in po smerti ti dobro pojde. Mladosti ne zapravljaj. Tergaj rože dokler so, zastonj jih išeš, kadar minejo. Zgubljenega časa tudi kervave solze ne pokličejo nazaj. Drago blago je svetlo zlato, dalje pa prideš s čedno glavo. Za toto skerbi v mladosti, takrat se ti čas in perložnost ponujata, le serčno nju objemi in delaj zvesto, da sebi koristiš in bližnemu k pridu bodeš.

Fr. Šrol.

## II.

### Telebál.

Telebál je bil kaj neotesan paglovec. Las ni si nikolj počesal, in stali so mu kvísko kot šefinje; rok in obraza ni umival, bil je črn in zamazan kot stergar. V šoli učitelja kar nič ubogal ni, in zunaj šole se je prederzno vedel. Sošolce svoje je dražil in pretepal, živali je terpinčil, kjer in kadar se je dalo, ticami je gnjezda razmetaval in mladiče jemal. In kar je čez vse gerdo bilo, še popotnike čez ves gredoče ni pustil pri miru, ampak pačil se jim je, in za berači je kamenje lučal. Zatoraj so mu vesčani dali priimek: „Telebál,“ in nihče ga drugači zaklical ni.

Stara prislovica pa pravi: Sledni stakne svojega mojstra, in letá prislovica se je vresničila tudi nad Telebalom. Slušajte kako! Nekega dne pride medvedavodec v ves. Pred kerčmo se vstavi z

\*) Po pošti sprejemane veljajo „Novice“ za celo leto 4 gl. 20 kr. Vrdn.

medvedom in medved pleše in še drugih umentnosti dopernaša, kakor se mu zaukaže, toda černo in nevoljno in vedno mamljajoč. Kosmatuh ti den ni bil dobro razpoložen. Zbralo se je mnogo ljudi tudi Telebal je prisopihal, in se naj bolj zmed vsih blizo medveda vstopil. Eden gledavcev pravi Telebalu: „Kaj velja Telebal, da kosmatuha si ne upaš podražiti? „Oj, oj,“ se zasmaja Telebal, „temu sem pa tudi še kos. Pazite, kako bom sladkogobca za norca postavil.“ Potem gre v kerčmo, si kos sladkorja vzeme in ga medvedu pomoli. Hitro zine medved po kosu sladkorja, toda Telebal mu ga zmakne, in medvedu mesto sladkorja klofuta da. Kosmatuhu šala taka ni bila všeč; ko bi trenul, vzdigne tace, in Telebalu tako zausnico verne, da se na tla zgrudi. Ko se zave in vstane, je bil na desnem ušesu ob posluh. Ljudem se pa ni nič smilil. Rekli so: to je Telebal si zaslužil, kar je iskal, je staknil. Če je pozneje Telebala mikalo dražiti koga ali terpinčiti žival, se je medveda spomnil, in da ga ni pozabil vse žive dni, je vzrok bilo gluho uho.

B.

### III.

## Lenoba in pridnost.

Tonček je šel z očetom svojim v gojzd sprehajat se. Bil je led pomladen den. Cvetice so cvetele in dišale, tice prepevale, kosčate veje visokih dreves je zibala nježna sapa, in žarki solnčni zlatili so mehke z gostim mahom zaraščene tla. Radostno sta korčila Tonček in oče in gredé marnjala o ljubezni božji, ki človeku toliko nedolžnega veselja pripravlja. Ob stezi, po kateri sta šla se je vil potok. Njegova vodica je bila bistra, in hitro se je poganjala črez kamenje od valčekov oglašeno, roseča rože travnika, poječa korenine drevja, šumljajoča neutrudljivo. Ribce so plavale v nji in tice nebeške so pile od nje. Ti potok je Tončeka kaj veselil.

Ko sta ves gojzd prehodila in zapustila tek potoka, sta prišla do velikega močvirja. Rastezalo se je kraj gojzda in smrad neprijeten dajalo od sebe. Voda v močvirju je bila rujava. Tice tam niso prepevale in cvetice ne cvetele, ribe ni ugledati bilo, tudi solnce grelo ni, ampak nekako omamljivo pripekalo. „Oj“, je rekel Tonček „kako gerda voda je ta; ni bistra, kakor potokova, in smerdi zeló.“ „Letá voda“, so odgovorili oče, „smerdi ker se ne giblje in ne teče, ko bi se gibala in tekla kakor voda v potoku, bi bila bistra, kakor una in brez smradu. Glej sinek! močvirje je podoba lenega človeka, ki ničesar noče delati in se ugonobi po duši in po truplu. Potok je podoba pridnega. Bodi vedno priden; in zdrav boš, ljub Bogu in ljudem.“

B.



Rozpisnica

**F.**

**Slovenska gerlica.**



Rečem, da je vreden sto centov zlatá, ki nam da lepo novo pesem naj bo zdravička ali pa sveta, da je le vneta brez vsega greha. Kdor kako lepo pesem zna in jo zapoje, se več obrajta pri poštenih ljudeh, kakor on, ki piti kupuje. Lepa pesem je zlata, draga reč.

Slomšek v Drobti. I. 1847. str. 249.



## I.

## Božičnica.

Rajske strune zaddonite,  
 Odmevajte od nebes!  
 Trume angelske pojite!  
 Da se sliši čez in čez.  
 Slava bodi na višavah,  
 Slava Bogu! naj doni,  
 Mir ljudem pa po nižavah  
 Naj nocojšna noč rosi.

Štiri tavžent let zdih'vali,  
 So narodi žalostni,  
 V noči zmote so tavali,  
 B'li od pekla stiskani.  
 Oj, prelepa pa zasveti  
 Zarija nocojšno noč,  
 Spolnjen' božji so obeti,  
 Bliža sladka se pomoč.

Glejmo v hlevcu tam premilo  
 Dete rajsko, Jezusa.  
 Ono bode nas rešilo,  
 Nam odperlo nebesa.  
 Že roke prot nam steguje,  
 Vse objeti nas želi,  
 Milost vsem zagotavljuje,  
 Vse zveličat hrepeni.

Tudi mi se pridružimo  
 Revnim zdaj pastirčekom,  
 Tje pred jasli pokleknimo,  
 Tam pred sladkim Jezusom.  
 Vzdigni svoje zdaj ročice! —  
 Vsi lepo prosimo ga —  
 Blagoslovi nas s'rotice,  
 Reši vsega hudega!

Ko pa dnevi se stečjo,  
 Tu v dolini se solzá,  
 Daj da vrata se odprejo  
 Nam v svitle nebesa!  
 Daj nam, Jezus! oh dodeli,  
 Da vsi v raju večni čas  
 Bomo Tebi slavo peli,  
 Jezus! Jezus! vsliši nas!

Jos. Levičnik.

## II.

## Velikonočna pesem.

1.

Od kar svet stoji,  
Zemlje plan cveti,  
Kar nebeška luč gori,  
Ni radosti take bilo,  
Vse stvarjenje napolnilo,  
Ko na vel'konoč,  
Kadar nevmerjoč  
Jezus je od smerti vstal.  
Aleluja! je zapelo,  
Aleluja! vse veselo;  
Pojmo tudi mi  
V sveti radosti  
Aleluja Jezusu!

2.

Pređen se dani,  
Angel prileti  
Groba kamen odvali;  
Jezus pa častitljiv vstane,  
Tema zgine, dan postane;  
Božje milosti  
Sonce zasvitli  
Iz peterih svetih ran.  
Aleluja! svete rane!  
Aleluja! ker oprane  
Naše duše so  
S presveto kervjo,  
Aleluja hom zapel.

3.

Križa sladek les  
Je zdaj ključ nebes  
In ljubezni božje vez.  
O bandero preslovečo,  
Barvano s kervjo rudečo,

Naše sreče vir,  
Svetga raja cir  
Bod češeno vekomaj!  
Aleluja! vse veselo  
Aleluja! je zapelo;  
Upanje deliš,  
V sveti raj cvetiš,  
Aleluja! sveti križ!

4.

Krona ternjeva  
Bolj se lesketa  
Kakor zarja juterna.  
Več ne zbada svete glave,  
Je le venc kraljeve slave;  
Kaplice kervi  
So nje biseri,  
Ki se vtrinjajo lepó.  
Aleluja! venci zmage!  
Aleluja! cenci drage,  
Hočem te objet',  
Čast in slavo pet'  
Aleluja! vekomaj!

5.

Žarno lesketa  
Se tud suknica,  
Žebli, kladvo, sulica.  
V drage kamence kovano,  
Z žarki sončnimi obdano  
Je orodje vse,  
Ki nosilo je  
Jezusa rešno Telo.  
Aleluja! je zapelo  
Aleluja! vse veselo;  
Poj tud ti kristjan  
Na denešni dan  
Aleluja! Jezusu!



## 6.

Zdaj še ves vesel  
 Aleluja! pel  
 Božje Jagnje bom objel;  
 Nekdaj od kervi neznašo,  
 Je zdaj v živež dušam dano;  
 Naša pisanka  
 In popotnica  
 Bodi Jagnje, v sveti raj!  
 Aleluja! duša pela  
 Aleluja! bo vesela;  
 Jezus nam pa daj  
 Zopet v svetem raj  
 Aleluja! večno pet'!

Jožef Virk.

## III.

## Presladko serce Jezusovo. \*)

Prečisto serce Jezusa,  
 Svetišče vse svetosti!  
 Očist' me madežev serca,  
 Ki polno je grešnosti.

Ozdravi dušo mlačnosti,  
 Oj mlačnosti ostudne,  
 In daj mi duha kreposti  
 Za božjo čast nevtrudne.

O serce Jezusa krotko,  
 Ponižno, dobrotljivo!  
 Naj tudi moje serce bo  
 Ko Tvoje, ljubeznjivo;

Naj vname ga ljubezni žar,  
 Ki z Tvoj'ga serca šviga,  
 Da bo za vselej žgani dar,  
 Ki ga ljubezen vžiga.

O smert nad vse zaželjena:  
 Ljubezni svete vmreti,  
 Ko žgavni dar za Jezusa  
 Na vekomaj goreti!

O daj, z ljubezni da umrém  
 U tvojem sladkem krili,  
 Da z novim srcem te začnem  
 Ljubiti, Jezus mili! Amen.

J. U.

\*) Izvirna pesem latinska ponatisnjena je v „Danici“ 10. malega serpana 1864 v listu 20. Ker je zares prekrasna, in je g. dopisatelj željo izustil, naj bi se v enakem duhu in v lehkí besedi poslovenila, podamo tukaj prevod za pokus.

## IV.

## Goreči zdihi pred podobo Marije Device.

Glej tu klečim, roke prot 'Teb' vzdigujem,  
 Zaupno, mila Mati, k 'Teb' zdihujem :

Starše, brate, sestre moje,  
 Vzemi jih v varstvo svoje,  
 Vladaj Mati Ti,  
 Jih vse žive dni,

Prave steze v raj da ne zgrešé  
 Temoč srečno gori vsi dospé.

Glej tu klečim, roke prot 'Teb' vzdigujem,  
 Zaupno, mila Mati, k 'Teb' zdihujem :

Vse, ki dobro mi storili,  
 Ali tudi me žalili,  
 Mati milosti,  
 Blagoslovi Ti!

Vse z dobrotami Ti obdaruj,  
 Z rajskim blagrom, Mati, jih plačuj !

Glej tu klečim, roke prot 'Teb' vzdigujem,  
 Zaupno, mila Mati, k 'Teb' zdihujem :

Vsem ki stokajo v tažavah,  
 Bolečinah al skušnjavah,  
 Sprosi vsem serčnost,  
 Zdravje in krepost,

Vsem težave svetne polehkaj,  
 Vsem pomagaj, Mati, v sveti raj!

Glej tu klečim, roke prot 'Teb' vzdigujem,  
 Zaupno, mila Mati, k 'Teb' zdihujem :

Tudi zanje pros' Premila,  
 Ktere yzela smerti sila  
 Že iz sveta je,  
 K' so ljubili me,

Prosi, naj jim Jezus vživat' da  
 Večno radost raja svetega.

Glej tu klečim, roke prot 'Teb' vzdigujem  
 Zaupno, mila Mati, k 'Teb' zdihujem :



Prosi, prosi tudi za-me,  
 Naj serce se meni vname,  
     Da sveto živim,  
     Nekdaj raj dobim,  
 Kjer na večne čase bom vesel  
 Tebi z angelci vred slavo pel!

Jož. Levičnik.

## V.

### Otroška molitvica.

Bratci roke povzdignimo, K nebu gor prošnje pošljimo: Jezus blagoslovi nas!	Dela vse Bogu zročimo, Zraven pa prošnjo sklenimo: Jezus blagoslovi nas!
---	--

Pridno vsaki nauk začnimo, Pred pa upno še prosimo: Jezus blagoslovi nas!	Če lepo se mi vedemo, Klicati veseli smemo: Jezus blagoslovi nas!
---	---

In ko nauk doveršimo, Serčno zopet zapojimo: Jezus blagoslovi nas!	Žalostni al pa veseli, Vselej upno bomo peli: Jezus blagoslovi nas!
--	---

V cerkev rad' se podajajmo, Prosit' tankaj ne nehajmo: Jezus blagoslovi nas!	In ko zemljo zapustimo, Zadnič milo še zdihnimo: Jezus blagoslovi nas!
--	--

Jož. Levičnik.

## VI.

### R e š i t e v.

#### 1.

Zlati čas Vabi nas V kolo serčne radosti, Ker svojó Godovno . . . .*) zopet ponovi;	Zato pesmico vesel Za vezilo bom zapel, Da sercé Tvojo se V družbi bratov zveseli.
--	--

\*) Tankaj se ime tistega vmesti, kateri godovno obhaja.

2.

Mnogo let  
Rožencvet  
Naj cveti iz tvojih lic,  
Krog serecã  
Pa igra  
Sladek mir brez vseh pušic!  
Spletel bom še venec zlat  
Iz cvetlic slovenskih trat.  
Ga škropil,  
Bom rosil  
S kapljo Štajerskih goric.

3.

Tvoje dni  
Naj zlati  
Zarja radosti na svet';  
Židane  
Volje še  
God obhajaj mnogo let!  
Koljkor kapljic je morja  
In na nebu zvezd miglja,  
Toljko sreč  
In še več  
Bog daj tebi doživet'!

4.

V ljubavi  
Bratovski  
Vtrinčaj se življenja svit!  
V svetem raj  
Bog ti daj  
Venec z rajske zarje vit!  
O da bi tam zopet pel  
Z bratni zvestimi vesel,  
Ker slovi,  
Se svetli  
Bratovske ljubezni skit.

5.

Zdaj vesel  
Bom zapel  
Še zdravico 'z dna serecã:  
Živi Bog  
Krog in krog  
. . . . našega!  
Koljkor kapljic, toljko let  
Bog daj, bratec, ! ti živet'  
Naj zlati  
Tvoje dni  
Sveta zloga bratovska!

Jožef Virk.

## VII.

## M l a d o s t .

1.

Po polju zelénem  
Cvetice rasó,  
Pod solncem rumenem  
Kaj žlahno cvetó.

2.

Jih sapica giba  
Zdaj sem, pa zdaj tjé,  
In kadar jih ziba  
Se cvetje ospé.

3.

Napaja ko rosa  
Jih dolj znad neba,  
Že brusi se kosa,  
Jih devlje ob tla.



4.

Oj rožice mile,  
 Preljube sestré!  
 Mladosti minule  
 Podoba ste ve.

6.

Se starost priplazi  
 Ko nimaš jo rad,  
 Al' smert te zagazi  
 Po noči ko tat.

5.

Vsaj lice rudeče  
 Tud koj obledi,  
 In oko žareče  
 Se hitro stemni.

7.

Če ljubiš pa serčno  
 Gospoda Bogá,  
 Mladost vsevečno  
 Dobil boš od Nja.

B.

## VIII.

### Veseli pevec.

1.

Vzdigni se jezik moj  
 Ino veselo poj,  
 Ker serce tak želi,  
 Naj se zgodi.  
 Če serce čisto 'mam,  
 Kaj me bo peti sram,  
 Kaj bi tedaj ne pel  
 V Bogu vesel!

Da bi tud jaz vesel  
 Z njimi zapel.  
 Jaz pa prepevam rad,  
 Dokler sem zdrav in mlad,  
 Kaj bi i. t. d.

2.

Bog ki je vstvaril me,  
 Dal mi tud jezik je,  
 Da bi ga z njim častil,  
 Dokler bom živ.  
 S petjem se pa časti  
 Stvarnik vseh reči,  
 Kaj bi i. t. d.

Zjutraj ko se zbudim,  
 Ši že zapet želim,  
 Juterna zarja že  
 Ogreje sercé.  
 Zopet mi sončice  
 Lepo prisveti se,  
 Kaj bi i. t. d.

5.

3.

Ptičice tud pojo,  
 Me opominjajo,

Kadar pa se podam  
 K svojemu delu kam,  
 Na polje al pa v gojzd,  
 Pojem pogost.  
 Delo mi gre od rok,  
 Ker ga požegna Bog;  
 Kaj bi t. t. d.

6.

Kedar pa delo strim,  
Zopet se veselim,  
Pravim vesel takó:  
Hvala Bogu!  
Delo sem dokončal,  
Bog bo svoj žegen dal;  
Kaj bi i. t. d.

7.

Hudo je včasi res,  
Pa si zapojem vmes,  
Tak je terplenje preč,  
Ni ga nič več.  
Telo se ohladi,  
Serce razveseli,  
Kaj bi i. t. d.

8.

Pridem pa v kako ves,  
Kjer so prijatli vmes,  
Pravi vsak: „Ljubi moj!  
Eno zapoj.“  
Prosit se ne pustim,  
Peti ker sam želim,  
Kaj bi i. t. d.

9.

Ce sem pa tudi sam,  
S petjem veselje mam,  
Tiho al bolj na glas  
Pojem si včas.  
Nihče ne brani mi  
Lepo prepevati,  
Kaj bi i. t. d.

10.

Naj bo že noč al den,  
Lepo prepevat smem,  
Samo posvetni krič  
Res je za nič.  
Pesem pa dosti vem  
Takih, ko peti smem,  
Kaj bi i. t. d.

11.

Vse kar na svetu je,  
Trava in rožice,  
Vse je k veselju nam  
Vstvaril Bog sam.  
Oče dorotljiv je,  
Vedno skerbi za me,  
Kaj bi i. t. d.

12.

Gledam gor na nebo,  
Vidim kak se lepo  
Zvezdice svetjo tam,  
Kažejo nam:  
Da je tud nam nekdej  
Tamkaj pripravljen kraj  
Kaj bi i. t. d.

13.

Pesni študirati  
In jih prebirati  
To jaz naj več želim,  
Dokler živim.  
Kadar pa pride smert,  
Bodi mi raj odpert,  
Tamkaj bom večno pel  
V Bogu vesel. Amen.

**Matija Stemulak,**  
tesar v Vitanju.

Prodaja Friderik Leyrer.